BIBLIOTEKA
Zakł. Nar. im. Ossolińskich
Cz. 37.
1788 r.
cz. 6-12.

1104

B – a – 45

3471

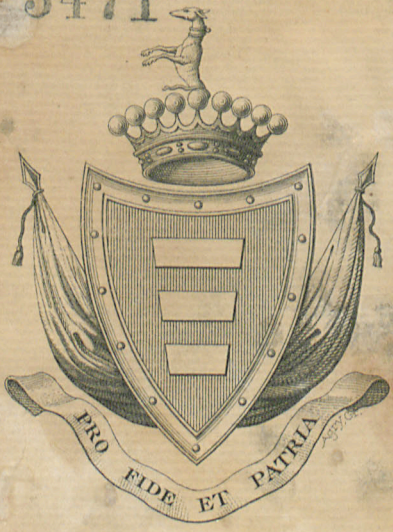

Ex Libris Com. Branicki
Sucha

PRENUMERATOROWIE
DZIENNIKA HANDLOWEGO.
Pierwszego Pół-rocza
1788.

	Exempl.
Nayiaśnieyszy KROL Jegomość . .	30.
J. O. Xiąże Jegomość Prymas . .	1.

A.

Archiwum Kommissyi Element: Edukacyi Nar:	1.
Amiet Kupiec Warszawski	1.

B.

Billewicz Kasztelan Trocki, Konsyliarz Rady N.	1.
Bierna[illegible] Kasztelan Sieradzki, Konsyl: Rady N.	1.
Bystrzonowski Kasztelan Małogostki .	1.
Bieliński Cześnik Koronny	1.
Graf Brühl Generał Artyler: Kor: . .	1.
Beyżym Sędzia Z. Krzemieniecki . . .	1.
Butrymowicz Miecznik i Podstaro[illegible] Piński	1.
Bobicki Sędzia Gro: Kamieńczyk: Deputat na Trybun[illegible] Koron:	1.
Buczacki Rot[illegible]rz Woysk Koron: . .	1.
Bonone Konst[illegible]ńczaski w Polszcze .	1.

1104

BIBL. Z.N.IM.

Exempl.

C.

Cieciszowski Biskup Kiiowski . . 1.
Chreptowicz Podkanclerzy Lit: . . 1.
Chrapowicki Kasztelan Mścisławski . . 1.
Cieszkowski Kasztelan Liwski . . . 1.
Czacka Strażnikowa W. Koronna . . 1.
Czacki Ssta Nowogrodzki Kommissarz Skarb: Kor: 1.
Chłapowski Ssta Kościański . . . 1.
Choiecki Woyski Kiiowski . . . . 1.
Xże Czartoryński Ssta Tuszyński . . 1.
Ciemniewski Sędzic Rożański . . . 1.

D.

Dąbski Wda Brzeski Kuiawski . . 1.
Dębińska Starościna Wolbromska . . 1.
Dobiecki Podkomorzy Sandomirski . . 1.
Dębiński Ssta Wałecki . . . . 1.
Dołęga Szambelan J. K. M. . . . 1.
Dufour Konsyliarz J. K. M. . . . 2.

E.

D'Essen Poczmistrz Kowieński . . 1.
Ebert Kupiec Warszawski . . . 1.

F.

Felkierzamb Kasztelan Witebski . 1.
Fiiałkowski Chorąży . . . . 1.

G.

Garnysz Biskup Chełmski, Podkanclerzy Kor: 1.
Grabowski Krayczy Lit: . . . . 1.
Grabowski Generał Inspektor W[illegible] Lit: . 1.

X. Ga-

Gr-37-II/5

Exempl.

X. Gawroński Kanclerz Krakow: Lektor J. K. M. 1.
Gutakowski Ssta Kapinowski . . . 1.
Grzybowski Cześnik Liwski . . . 1.
Grzybowski Podstoli Czerski . . . 1.
Gorski Cześnik Inowłodzki . . . 1.
Gorecki Podstarosta Lidzki . . . 1.
Gruszecki Ssta Łoiewski . . . . 1.
Gołyński Sędzia Pograniczny Podolski . 1.
Grabowski Mecenas Assessoryi Lit: . 1.
Gliński Sekretarz Mniszcha Marszałka W. Kor: 1.
Gautier Obywatel i Kupiec Lubelski . 1.
Gotti Felicyan Obyw: i Kupiec Warszawski 1.

H.

Hussarzewski Stolnik Stężycki . . . 1.
Hartwich Maiow Woysk Koron: . . 1.
Hiż Generał Adjutant Departamentu Woysk: 1.

I.

Jezierski Kasztelan Łukowski . . . 1.
Jeleński Ssta Mozyrski . . . . 1.
Jankowski Konsyliarz Rady N. . . 1.
Jaroszyński Stolnik Zwinogrodzki . . 1.
Jawornicki Woyski Sochaczewski . . 1.
Jełowicki Ssta Zawidecki . . . 1.
Jagmin Vice-Administrator Ekonomii J. K. M.
Brzeskiey y Kobryńskiey . . . 1.

K.

Kommissya Edukacyina dla wszystkich Szkoł 75.
Kossakowski Wda Witebski . . 1.
Krzyżanowski Kasztelan Santocki, Marszałek
Trybunału Koron: . . . . 1.
Krasiński Obożny W. Koron: . . . 1.

Exempl.

Kozłowski Ssta Bracławski . . . 1.
Kicki Ssta Krasnostawski . . . 1.
Korsak Pułkownik Woysk Lit: i Kom: S. Lit: 1.
Kamieniecki Podcz: Lat: Kom: Skar: Koron: 1.
Kuropatnicki Kasztelanic Bełzki . . 1.
Kossowski Chorąży Brzeziński . . . 1.
Krasiński Sta Siemiętkowski . . . 1.
Karniewski Stolnik Rożański . . . 1.
Kuczyński Podczaszy Mielnicki . . 1.
Karczewski Skarbnik Ostrzeszowski . . 1.
Konarski Pułkownik J. K. M. . . 1.
Krzucki Adjutant J. K. M. . . . 1.
Kleczyński Sędzia Gro: Kamieńczyk: . 1.
Kamieński Szamb: J. K. M. . . . 1.
Kotarski Rotmistrz Powiatu Grodzieńsk: . 1.
Kwiatkowski Skarbnikowicz Trębow: . 1.
Krasnodębski Franciszek . . . . 1.
Kampioni Kupiec Warszawski . . . 1.

L.

Xże Lubomirski Kasztelan Kiiowski . . 1.
X. Lewiński Biskup Łucki R. G. . . 1.
X. Lipski Opat Łubieński . . . . 1.
Hrabia Łubieniecki G. W. Koron: . . 1.
Ledochowski Antoni Woiewodzic Czern: . 1.
Leżeński Łowczy Podolski . . . 1.
Lemnicki Ssta Janowski . . . . 1.

Ł.

Łubieński Ssta Nakielski . . . 1.
Łochocki Rotmistrz Kawaleryi Narod: . 1.
Łazarski Woyski Wędeński . . . 1.
Łosiejowski Komornik Lubelski . . 1.
Łyszkiewicz Bankier Warszawski . . 1.

Male-

Exempl.

M.

Małachowski Wda Krakowski . . 1.
Męciński Kasztelan Spicymirski . . 1.
Graf Moszyński Sekretarz W. Lit: . . 1.
Mikorski Podkom: Gostyński, Pisarz Komm: Skar: Koron: . . . . . 1.
Małachowski Ssta Opoczyński . . . 1.
Młodzki Ssta Zakroczymski . . . 1.
Męciński Ssta Wieluński . . . 1.
Markowski Chorąży Mielnicki . . 1.
Małowieski Sędzia Z. Wyszogrodzki . 1.
Malczewski Generał Szef Pierwszey Straży Woysk Koron: . . . . . 1.
Morawski Pisarz Woyskowy Lit: . . 1.
Mielżyński Ssta Wałecki, Assessor Assessor: Kor: 1.
Mączyński Ssta Lubolski . . . 1.
Matusewicz Kasztelanic Brzeski Lit: . 1.
Morski Kasztelanic Lwowski . . . 1.
Graf Moszyński Starościc Inowłodzki . 1.
Malicki Pod-Pułkownik Woysk Koron: . 1.
Meyzner Bankier i Kupiec Hurtowy Warszaw: 1.
Maraszewski Kupiec Warszawski . . 1.

N.

Niemcewicz Sędzia Z. Brzeski Lit: . . 1.

O.

Ogiński Wdzic Trocki, Kommissarz Skar: Lit: 1.
Orzeszko Benedykt Szamb: J. K. M. . 1.

P.

Potocki Wda Ruski . . . . 1.
Podoski Kasztelan Dobrzyński . . . 1.

Przy-

	Exempl.
Przyłuski Kasztelan Brzeziński	1.
X. Hrabia Przerębski Kustosz Koron:	1.
Potocka Starościna Holsztyńska	1.
Potocki Jan Krayczyc Koron:	1.
X. Piramowicz Kanonik Kamieniecki, Sekretarz Kom: Edukacyiney	1.
Prażmowski Ssta Mszczonowski	1.
Piaskowski Ssta Czereszczyński	1.
Hrabia Plater Sta Inflantski, Kons: Rady N.	1.
Hrabia Plater Ssta Gieldziański	1.
Hrabia Przebendowski Kasztelanic Elblągski	1.
Przysiecki Woyski Orszański	1.
Pomianowski Szamb: J. K. M.	1.
Podlecki Jan Stolnikowicz Wiłkomirski	1.
Podlecki Ignacy Rotmistrz Ptu Oszmiańsk:	1.
Podleckl Wincenty Chorąży Woysk Rossyiskich	1.

R.

Xże Radziwiłł Kasztelan Wileński	1.
Raczyński Marszałek Nadw: Kor: Konsyl: R. N.	1.
Xże Radziwiłł Podkomorzy W. Lit:	1.
Radzicki Podkomorzy Zakroczym: Konsyl: R. N.	1.
Rakowski Ssta Stężycki	1.
Radziszewski Chorąży Starodubowski	1.
Rudziński Woiewodzic Mazowiecki	1.
Rola Skarbik Prąśnyski	1.
Radoliński Szamb: J. K. M.	1.
Rzewuski Chorąży przeszły Łukowski	1.
Raczyński Kapitan Woysk Koron:	1.
Rabba Porucznik Woysk Koron:	1.

S.

Szembek Biskup Płocki Xże Sieluński	1.
Sielicki Kasztelan Połocki	1.

X. Smo-

Exempl.

X. Smogorzewski Metrapolita Ruski . 1.
X. Skarszewski Pisarz W. Kor: Sekretarz R. N. 1.
Sobieścianska Starościna Chreptiowska . 1.
Xże Sapieha Krayczy przeszły Lit: . 1.
X. Sosnkowski Opat Czerwiński Kan: Reg: 1.
X. Skotnicki Opat Koprzywnicki Zak: Cyster: 1.
Szadurski Szamb: J. K. M. . . . 1.
Suchodolski Rotmistrz Kawaleryi Narod: . 1.
Słomowski Stolnik Wędeński . . . 1.
Hrabia Skarbek Jan Ssta Czertowicki . 1.
Staniszewski Fabian Szambelan J. K. M. . 1.
Szlubowski Ssta Siomacki . . . 1.
Starczewski Maior Gwardyi Pieszey Kor: . 1.
Smogorzewski Sekretarz Potockiego Marszałka Nodwornego Lit: . . . . 2.
Sobolewski Sekretarz J. K. M. Poczamtu Grodz: 1.
Szultz Bankier Warszawski . . . 1.

T.

Tyzenhauz Chorąży Wileński . . 1.
Tarło Ssta Brzegowski . . . . 1.
Treter Szamb: J. K. M. . . . 1.
X. Tarkowski Kanonik Warszawski . . 1.
Trzciński Gener: Adiutant Buł: W. Lit: . 1.
Tarnowski Poczmayster Zasławski . . 1.

U.

Uruska z Podleckich Rotmistrzowa Grodzień: 1.

W.

Worcell Podstoli Lit: . . . . 1.
Witosławski Obożny Polny Kor: . . 1.
Wybranowski Skarbnik Lubelski . . 1.

Wyko-

Exempl.

Wykowski Kasztelanic Wyszogrodzki . 1.
Wołodkowicz Szamb: J. K. M. . . 1.
Hrabia Węgierski Szamb: J. K. M. . . 1.
Woyno Pułkownik Woysk Lit: . . 1.
Wygonowski Wincenty Podkomorzyc Brzeski L. 1.
Wygonowski Jan Podkomorzyc Brzeski Lit: 1.
Witoszyński Sekretarz Xiążęcia Adama Czartoryiskiego Generała Ziem Podolsk: . 1.
Wyszogrodzianin . . . . 1.

Z.

Zyberk Wda Brzeski Lit: . . . 1.
Zakrzewski Kasztelan Nakielski . . 1.
Żołtowski Sędzia Gro: Wschowski, Deputat Trybunału Kor: . . . . 1.
X. Zacharyasiewicz Kan: Gnież: Inf: Kamiński 1.
Zielonka Szambelan J. K. M. . . 1.
Zapolski Szambelan J. K. M. . . . 1.
Zawoyski Pułkownik Woysk Koron: . 1.
Żyłłok Komornik Witebski . . . 1.
Złotogurski Kommissarz Xiążęcia Adama Czartoryiskiego G. Z. Podol: Hrabst Wołożyna i Stołpcow . . . . . 2.
Zymerman Kootroleur Poczt Oboyga Narodów 1.

TABELLA T

Gatunki, Zboża, Produktow i Towarow.	Wagi.	Miary.	Miasta Prowi			
			Warszawa	Kalisz.	Pozi	
			Zł: Gr:	Zł: Gr:	Zł: G	
Zyta lepszego.		*Korzec.*	13 -	- -	-	
Ditto podleyszego.		*Ditto.*	12 -	- -	- -	
Pszenicy lepszey.		do	19 -	- -	-	
Ditto podleyszey.		do	18 -	- -	- -	
Jęczmienia.		do	11 - 15	- -	- -	
Owsa.		do	8 -	- -	- -	
Grochu.		do	16 -	- -	- -	
Gryki.		do	12 -	- -	- -	
Jagieł.		do	36 -	- -	- -	- -
Krup Jęczm: Ordyn		do	18 -	- -	- -	- -
Dit: drobnieyszych.		do	20 -	- -	- -	- -
Dit: Gryczanych ordyn:		do	26 -	- -	- -	- -
Dit: ditto drobniey:		do	44 -	- -	- -	- -
Siemienia Lnianego.		do	-	- -	- -	- -
Ditto Konopnego.		do	14 -	- -	- -	- -
Oleiu Lnianego.		*Garniec*	- -	- -	- -	- -
Dit: Konopnego.		do	- -	- -	- -	- -
Wodki lepszey.		do	6 -	- -	- -	- -
Dit: ordynar.		do	3 -	- -	- -	- -
Masła.		*Funt*	- 24	- -	- -	
Słoniny.		do	-	- -	- -	
Szczeciny.		do	1 -	- -	- -	
Saletry.		do	-	- -	- -	
Mięsa świeżego.		do	- 6	- -	- -	
Dit: solonego.		do	- 7	- -	- -	
Makaronu Włos: Kraiow:		do	1 -	- -	- -	
Dit: ditto Zagrani:		do	2 - 15	- -	- -	
Kawy.		do	2 - 15	- -	- -	
Cukru.		do	2 -	- -	- -	
Wosku żołtego.		*Kamień*	64 -	- -	- -	- -
Dit: białego czyli iarzę:		do	90 -	- -	- -	- -
Miodu prasnego.		do	12 -	- -	- -	- -
Anyżu.		do	- -	- -	- -	- -
Kminu.		do	- -	- -	- -	- -
Łoiu topionego.		do	15 -	- -	-	- -
Dit: nietopionego.		do	10 -	- -	-	- -
Wełny lepszey.		do	22 -	- -	- -	- -
Dit: podleyszey		do	15 -	- -	- -	- -
Lnu.		do	10 -	- -	- -	- -
Konopi.		do	6 -	- -	- -	- -
Chmielu.		do	8 -	- -	- -	- -
Tytuniu.		do	- -	- -	- -	
Zelaza Kraiowego.		*Cetnar*	31 - 15	- -	- -	- -
Dit: Moskiewskiego.		do	- -	- -	- -	
Dit: Pruskiego.		do	- -	- -	- -	- -
Miedzi Kraiowey		do	- -	- -	- -	- -
Dit: Zagraniczney.		do	234 -	- -	- -	- -
Potaziu Węgierskiego.		*Szaffunt*	- -	- -	- -	- -
Dit: Kotłowego.		do	- -	- -	- -	- -
Dit: korytowego Koron:		do	- -	- -	- -	- -
Dit: braku.		do	- -	- -	- -	
Soli Austryackiey.		*Beczka*	- -	- -	- -	
Dit: Pruskiey.		do	- -	- -	- -	
Ditto Moskiewskiey.		do	- -	- -	- -	
Smoły.		do	12 -	- -	- -	- -
Wołu lepszego.		*Sztuka*	162 -	- -	- -	
Skor Wołowych suro:		do	19 -	- -	- -	- -
Dit: ditto wypraw:		do	- -	- -	- -	- -
Skor Kozłowych suro:		do	- -	- -	- -	- -
Dit: ditto wypraw:		do	- -	- -	- -	- -
Skor cielęcych suro:		do	3 -	- -	- -	- -
Dit: ditto wypraw:		do	-	- -	- -	- -

Informacya.

1mo. Podpisy zaświadczaiące pewność Targow w Tabelli wyrażonych znayduią się na początku Tomiku pod Artykułem Targow Kraiowych.

2do. Gatunki nieumieszczone w Tabelli dla odmienności tak Miar, iako i Wag, z nayduią się także pod Artykułem Targow Kraiowych.

Korzec Warsza
Beczka Litewsk
Szmek B
A
Garni
G

DZIENNIK
HANDLOWY
i EKONOMICZNY.

Zawieraiący wszelkie Okoliczności, Pisma, Uwagi Patryotyczne, do Handlu, Fabryk i Ekonomiki ściągaiące się.

ROKU TRZECIEGO CZĘŚĆ VI.

CZERWIEC 1788.

I.

— *Czynności, Rozrządzenia niektórych Jurysdykcyi Krajowych, iako też różne Pisma i Projekta Obywatelskie.*

Specyfikacya czynności obu Kommissyów Skarbowych, zostawuie się przyszłemu Tomikowi, a teraz kładą się szczególnieysze onych Urządzenia, iak następuie.

— *Urządzenie Kommissyi Skarbu Kor: do Komór Celnych nad Gallicyą sytuowanych, względem Expedycyi Produktów Ziemi lub Fabryk Krajowych.*

„ Kommissya &c: Stosuiąc się do Odpowie-
„ dzi swoiey, na Notę Pr: Departamentu Intere-
„ sów Cudzoziem: *de die 31 Martij anni curren-*
„ *tis*, względem dawania Zaświadczeń przez Ko-
„ mory na Towary Produkcyi Ziemi lub Fabryk
„ Kraiu Polskiego do Gallicyi prowadzonych, da-
„ ney, dysponuie wszystkim Komorom Celnym,
„ a mianowicie nad Gallicyą sytuowanym, ażeby
„ czyniąc Expedycyą Towarów, istotnie Produktu
„ Ziemi lub Fabryki Krajowych do Gallicyi Ewe-
„ kcię idących, wyprowadzaiącym takowe Produ-
„ kta, Kwity Skarbowe drukowane na Expedycyą
„ dawały, w tychże Kwitach gdy okaże się Towar,
„ bydź Produktu lub Fabryki Krajowey, wyraźnie,
„ iż ten Towar, iest właściwy Kraiowy Polski, wy-
„ pisywały, używaiąc do tego Kwitów wielkiey Pie-
„ częci, dla porządnieyszego każdego gatunku To-
„ waru, *distinctim* wypisania, a Kwity takowe raz
„ na Expedycyą wydane, żeby drugi raz na zasłonie-
„ nie się od należącego się Cła, użytemi nie by-
„ wały, Komory pilno doglądać maią — Że zaś
„ w Uniwersale przez Kommissyą swoią dnia 13.
„ Grudnia 1783 Roku względem zaświadczeń na
„ Produkta Polskie od Gallicyi idące, wydanym u-

„ ży-

„ rządzoną iest, żeby zaświadczenia przez Miasta
„ Miasteczka, Dziedziców, lub Possessorów Dobr
„ na Produkta dawane, Komory expedyuiące podpi-
„ sywały z wyrażeniem Przezwiska Pisarza i Komo-
„ ry, i Właścicielom one oddawały. Zaczym gdy
„ przez Dyspozycyą teraźnieyszą w Kwitach dru-
„ kowanych Skarbowych, zaświadczenie Produktów
„ Polskich przez Komory zawierać się będzie, nie
„ bydź w obowiązku Komory, do oddawania
„ na powrót Właścicielom zaświadczeń przez Mia-
„ sta, Miasteczka, Dziedziców lub Possessorów Dóbr,
„ tudzież Fabryk dawanych i produkowanych,
„ Kommissya determinuie, ale one dla Komor słu-
„ żyć maią, za dowod rzetelnego na Kwitach Pro-
„ duktu Krajowego wyrażania, gdyby zaś Prowadzą-
„ cy Produkt Krajowy, nie okazał żadnego na
„ Komorze zaświadczenia, z Ludzi prowadzących i
„ wiozących Produkta Krajowe, Komory czynić
„ maią Indagacyą; i po przeświadczeniu się, że i-
„ stotnie prowadzą Produkta lub Towary Fabryki
„ Krajowey, na Kwitach Skarbowych, podług po
„ wyższego opisu, zaświadczyć to maią — Sposób
„ ten zaświadczeń, na Towary Produkcyi lub Fa-
„ bryki Krajowéy, Cesarsko Królewskich do Polski

BIBL. Z.N.IM. STANISŁAWÓW

„ idących, ponieważ wzaiemnie iest spodziewany, „ przeto Komory Polskie przy wchodzie do Kraiu „ Kwity Komór Cesarskich odbierać, i oneż z Re- „ iestrami na Ultimę komportować powinni będą „ — Urządzenie dzisieysze Jmc: Panowie Superin- „ tendenci *respective* swych Prowincyi, Komorom „ iak nayprędzey uczynią, i aby miało ściśłą po „ Komorach Exekucyą, dozór tymże i Urod: Rewi- „ zorom Generalnym zaleca „ Takowe Urządze- nie znayduie się *pod dniem 14 Kwietnia 1788 w Prot:* Ekon: Kom: Skar: Kor:

Nota Kom: Skar: Kor: do Departamentu Cu- dzoziem: względem zaświadczenia na Towary Fabry- ki Polskiey.

„ Kommissya &c: na Notę P. Departamentu „ Interessów Cudzoziemskich *de 31. Mart: Anni* „ *currentis* Formularz z strony Dworu Cesarsko Kró- „ lewskiego kommunikowany, przysyłaiącą, od- „ pisała w następuiącey osnowie — Kommissya Rze- „ czypltey Skarbu Kor: odebrawszy przy Nocie „ Pr: Departamentu Interessow Cudzoziemskich *die 31* „ *Mart: Anni currentis* Formularz z strony Dworu „ Cesarsko-Królewskiego kommunikowany, Za-

„ świad-

„ świadczeń, iakie Komory Galicyiſkie maią zwy-
„ czay dawać wyprowadzaiącym Produkta Ziemi,
„ lub Fabryk Państw J. Ceſarſkiey Mości, do Pol-
„ ſki, ma honor odpowiedzieć, iż lubo Urządzenie
„ ſwoie w téy mierze, przez Uniwerſał pod dniem
„ 13 Grudnia 1783 Roku wydany, i P. Departa-
„ mentowi Intereſſów Cudzoziemſkich w Nocie od-
„ powiedney 17. *Sbris* 1787 zaleczony, znayduie
„ zgodne z Artykułem pierwſzym Traktatu 1775
„ Roku, gdy iednak Formularz z ſtrony Dworu
„ Ceſarſko Krolewſkiego kommunikowany, nic więc
„ cey nie zawiera, iak tylko w Kwicie Skarbowym,
„ przez Officyaliſtę Skarbowego wyrażenie, że Pro
„ dukt N: ieſt właściwy Kraiowy. Zaczym Kom
„ miſſya Rzpltey Skarb. Koronnego, zabiegaiąc po-
„ wątpiewaniu o ważności Zaświadczeń, podług
„ Uniwerſału wyżey wzmiankowanego, do tąd da-
„ wanych, ſtoſowne podług Formularza nadeſłane-
„ go w Kwitach Skarbowych Drukowanych, na
„ Produkta Polſkie, Komorom czynić zaleci wyra-
„ żenie, co aby na wzaiem Komory Gallicyiſkie z
„ ſwéy ſtrony zawſze czynić byłyby w obowiązku,
„ P. Departament Intereſſów Cudzoziemſkich, ra-
„ czy uczynić przełożenie, i ſtwierdzenia rego, No

„ tą odpowiednią dopomnić się — Znayduie się pod Dniem 8. Kwietnia 1788 w Protokule Ekon: Kom: Skar: Kor: takowa Nota.

— *Nota Kom: Skar: Kor: do Rady Nieuſtaiącey względem podwyższoney Ceny Soli przez Kompanią Pruſką.*

Kommiſſya &c: Notę do J. K. M. i Pr: Rady Nieuſtaiącey względem Soli podała, któréy Noty takowa naſtępuie oſnowa.

„ Kommiſſya Rptéy Skar: Kor: uiſzczaiąc ſię „ w Urzędowych Obowiązkach ſwoich, ieſzcze w „ Roku 1779. z powodu doniesień, iakoby o for- „ muiącym ſię Soli Zagranicznéy Monopolium, i „ podnoſzącéy na Składach Cenie teyże Soli, pra- „ wnie, oto z Oſobami do téy Kompanii w ów „ czas intereſſowanemi czynić przedſięwzięła, lecz „ naſtępnie J. K. Mść i Prześwietna Rada, przy Bo- „ ku J. K. Mci Nieuſtaiąca, w tey okoliczności Tra „ ktatów Roku 1775 z Nayiaśnieyszą Ceſarzową „ Jmcią Królową Węgierſką zawartych, dotykaią- „ cey przez Rezolucyą ſwoią pod dniem 12. Mie- „ ſiąca Maia 1780 Roku wydaną, traktowanie P. De- „ partamentowi Spraw Cudzieſkich, z Dworem „ Ce-

„ Cesarskim, aby Sól mnieyszą Ceną, iak w owym
„ czasie w Zupach Cesarskich dla Polski przedawaną
„ była, zaleciwszy; Kommissyi Skarbowéy Koron:
„ zostawiła pilność dostrzegania i donoszenia, gdy-
„ by przez Handluiące Osoby Cena Soli na skła-
„ dach w Polszcze będących, powiększoną bydź
„ miała, a to końcem skutecznych obmyślenia
„ srzodków, do wstrzymania ciągnionych z Handlu
„ Solnego, z krzywdą całego Kraiu zysków — Kom-
„ missya Skarbu Koron: przestrzegaiąc Dobra
„ Powszechnego, a stosownie do Rezolucyi J. K. M.
„ i Pr: Rady Nieustaiącéy wyżey z daty wymienioney
„ ma honor kommunikować J. K. M. i P. Ra-
„ dzie przy Boku Jego Nieustaiącéy, Kopią Raportu
„ Ur: Superintendenta Prowincyi Mazowieckiey:
„ Spodziewa się Kommissya nadéyścia podobnych
„ z mieysc dalszych, których także kommunikować
„ nie zaniedba, z Raportu tego i Powszechnego od-
„ głosu okazuie się, iż po otrzymanym przez Kom
„ panią Pruską, u Dworu Cesarskiego na Sól w
„ Roku teraźnieyszym Kontrakcie, teraz Sól Za-
„ graniczna na składach w Polszcze w Cenie na Besz-
„ cze Złł: 9. Pol: iuż podwyższoną została, a słu-
„ szna Obywatelów iest troskliwość, by coraz do wyż-

„ ſzéy nie była podnieſiona Ceny. Nie ieſt tayno
„ Kommiſſyi Skarbu Koronnego, że w czaſie Tra-
„ ktatów Roku 1775, na Noty z ſtrony Delegowa-
„ nych od Prześwietnéy Delegacyi do traktowania
„ z J.W. Baronem Rewitſkim Miniſtrem Pełnomo-
„ cnym Dworu Wideńſkiego, w Odpowiedziach wza-
„ iemnych było przez Niego dla Polſki oświadczo-
„ ną, na gruntownych upewnieniach, które w téy
„ mierze odebrał, iż miarkuiąc z przedaży owego
„ czaſu, będzie można mieć zawſze Sól za tę Ce-
„ nę, iak ſię w ów czas aktualnie na mieyſcu
„ przedawała, a biorąc miarę większego odbytu,
„ będzie ią można mieć ieſzcze taniey. Zakupuią-
„ cy zatym w Zupach Ceſarſkich na ſkłady w Pol-
„ ſzcze będące Sol, Ceny iéy podwyżſzać z krzy-
„ wdą Kraiu Polſkiego nie powinni. Nieſie więc
„ Kommiſſya Skar. Kor. do J.K.Mci. i Prześwię-
„ tney Rady Nieuſtaiącéy, ſwoie przełożenia, peł-
„ ne zaufania, iż z zwykłéy Swoiéy o ſzczęśliwo-
„ ści Obywatelów, i Dobra Powſzechne ſtaranno-
„ ści, do odwrócenia zamiaru tego, na uſzczerbek
„ Maiątku Obywatelów dążącego, ſkutecznych racz
„ użyć śrzódków „ — Znaydule ſię w Protokule Ek-
Kom: Skar: Kor: pod dniem 4. Kwietnia 1788.

Nota Kom: Skar: Kor: do Rady Nieustaiącey względem Exekucyi Prawa pod Tytułem Juris Detractus.

„ Kommissya &c: do J.K.M. i Pr: Rady Nie-
„ ustaiącéy, względem zyskania Rezolucyi, czy
„ Maiątek Obywatelów za Granicę wynoszących się
„ w 10. Części w Kraiu zostawać się powinien? i
„ czyli Cudzoziemca podobnież 10. Część Massy
„ Substancyi w Kraiu będącey, na rzecz Skarbu po
„ zeyściu takowego importowana bydź ma? po-
„ dała Notę, któréy takowa następuie osnowa =
„ Kommissya Rzeczy-pospolitéy Skarbu Koronne-
„ go, iako pomnożenie Dochodów Publicznych
„ naypierwszym iest czynów urzęduiących w Kom-
„ missyi Skarbu Koronnego, zamiarem, tak w po-
„ stanowionym przez Prawo *Juris Detractus* upatru
„ iąc możność powiększenia Przychodu, trudności
„ niektóre rozwadzę Jego Królewskiéy i Prześw:
„ Radzie porucza.

„ Używaiący Darów Narodu, zbieraiący lub
„ pomnażaiący Maiątek w Kraiu, wynosząc się za
„ Granicę, część z Zysków ziednanych zostawiać
„ powinien: Tak mieć chciały liczne różnych Państw
„ Ustawy, i na ten koniec ustanowione *Jus Detra-*
„ *ctus*

„ &c. i dziesiąta w nim zostawiona część Skarbo-
„ wi Publicznemu, szkodę z umnieyszenia Maiątku o-
„ gólnego, i Cyrkulacyi nadgradza.

„ Toż samo po upłynieniu Lat sześciu od za-
„ boru Kraiu Naszego części, Akt osobny w Arty-
„ kule V. z Sąsiadami traktuiącemi, ostrzegł, z
„ których dwóch Cesarz i N. Imperatorowa Uni-
„ wersałami swemi uskutecznieniem umówionego o
„ pisu obostrzyli, a z Królem Pruskim Roku 1782
„ obiaśnienie czyli zwolnienie wzaiemne tey ostro-
„ ści nastąpiło, czy więc wyprzedaiący się z Pol-
„ ski, tak do Traktatu wchodzących, iak do inne-
„ go Pana Kraiów, dziesiątą część do Skarbu Pu-
„ blicznego oddać ma? i odebrania Skarb Rzeczy-
„ pospolitey pilnować mocen iest.

„ Testamentów czynienia wolność i brania Su
„ kcessyi uważanemi w Prawie powszechnym będąc,
„ za Prawa iedynie Obywatelom służące, nie zda-
„ wały się ściągać do Cudzoziemców, których
„ śmierć w obcym dla nich zbierała Kraiu, z tąd
„ pod różnym Imieniem znana, a czasem zwolnio-
„ na Ustawa, zabór takowey własności na Skarb,
„ a w Polszcze na szafunek Królow przeznaczała;
„ wyiąwszy te Narody, którym wzaiemnego Spad-
ku "

„ ku bez opłaty odbieranie zaręczone, iako między
„ Rzecząpospolitą Polską, i N. Portą Ottomańską
„ szesnaście Soiuszami, począwszy od Traktatu Ba-
„ iazeta II. z Kazimierzem Jagiellończykiem 1489.
„ Roku do ostatniego 1699. Stycznia 26. Artykułu
„ VIII. zabespieczoną.

„ Praw Kardynarlnych liczba XXIII zabroni-
„ wszy Kaduków wydawanie na Maiątek Cudzoziem-
„ cow, dziesiątey części zostawanie w Kraiu Miasta,
„ lub Właściciela Mieysca po śmierci Przychodnia, iak
„ naymocniey ostrzegła.

„ Takowe Urządzenia 1768 Roku w cudzych Kraiach od kilku Wieków zachowane, dały pochop
„ wzaiemności Dworowi Francuzkiemu, którego u-
„ stawa 1777 Roku 8. Dnia Miesiąca Listopada pod
„ temi co u nas Warunkami *Jus Albinagii*, czyli
„ całego Zaboru (*Divit de Ambaine*) zniosło, a
„ nayslepiey Prześw: Radzie wiadomo, iak i kiedy
„ na Maiątkach zeszłych Polaków ostrość *Juris Al-*
„ *binagii*, a potym odbierania dziesiątey części wy-
„ konanym we Francyi było.

„ Czy więc Cudzoziemca zeszłego maiątku w
„ Dobrach Rzpltey, bądź za Kontraktem Emfiteu-
„ tycznym, bądź za Przywileiem trzymanych, dzie-

„ sią

„ ſiąta część do Skarbu odebrana bydź ma, lub „ gdyby Cudzoziemiec w liczbę Szlachty przyięty, „ dni ſwe zakończył, a Maiątek po nim był za „ Państwa Rzpltey wynoſzony, czy też równie dzie „ ſiątą część po nim zabrać do Skarbu, ieſt Kommis- „ ſya mocna.

„ Takowe czyniąc Kommiſſya Rzeczy-poſpoli- „ téy Skarbu Koronnego przełożenia, Rezolucyi „ Jego Królewſkiéy Mości i Prześw: Rady upraſza, — Takowa Nota znayduie ſię w Prot: Ekon: Kom: Skar: Kor: pod dniem 21 Kwietnia 1788.

Jaka Rezolucya na tę Notę, wypadnie, taką Dziennik udzielić pòźniey oświadcza ſię, ieśli będzie mógł tylo iéy doſtać, á teraz udziela iedne Urządzenie Kom: Skar: Lit: iak naſtępuie.

— *Dyſpozycya Kom: Skar: Lit: względem ſtęplowania Membranów na Kwity z Inſtrukcyą w tey mierze Officyaliſtom, tudzież względem Inſtruktarza dla Komor od Granicy Pruſkiey,*

„ Kommiſſya Skarbu Rpltey W. X. Litt: chcąc „ mieć doſtateczne przekonanie, o wielości Kwitów „ Kupcom i różnym Obywatelom Handluiącym od „ Of-

„ Officyalistów Skarbowych, na opłacone Cła wy-
„ dawanych, a zatym o realności pewnéy Percepty
„ na Skarb Publiczny wypadaiącéy, na wzór Kom
„ missyi Skarbu Koronnego, następuiące czyni U-
„ rządzenie — Ma J. P. Kontrolor sporządzić Księgi
„ do każdéy Komory i Przykomorku zawieraiącéy
„ w sobie same membrany Kwitów drukowane,
„ służące rzéy lub owey Komorze, lub Przykomór-
„ kowi, tak ażeby w takowych Księgach wszy-
„ stkie Kwity były podwóyne, i ażeby wyrznąwszy
„ Kwit z Księgi dla Kupca, drugi taki co do sło-
„ wa przepisany w Księdze zostawał się, takowe
„ Kwitów oprawne Księgi maią zawierać pewną pro-
„ porcyonalną liczbę Kwitów dla Komory lub Przy-
„ komorku, w miarę tamże expedyuiących Kupców,
„ maią mieć wszystkie Karty i same Kwity porzą-
„ dkiem numerowane, maią mieć Karty sznurkiem
„ nawskroś przeciągnięte aż do ostatniey karty.
„ Maią bydź nakoniec też Książki ręką Kontrolera
„ zapisane, do którey Komory lub Przykomórku
„ służą, na koniec, na końcu karty liczba arku-
„ szów i wielości Kwitów zapisana bydź powinna
„ tak sporządzone Księgi Membranów, oddane bydź
„ maią do Regenta Departamentu Celnego, który
„ ste-

„ ſtęplem umyślnie na to ſporządzonym, też Mem-
„ brany w Kſięgach odſtępluie, ſznurek przez kar-
„ ty przeciągnięty i przykleiony na oſtatniey obwo-
„ lucie Kſięgi oznaczy, i takowe Kſięgi na Repar
„ tycye Superintendentom rozdawać w czaſie Ka-
„ dencyi będzie. Gdy zaś Stęple dwoiakiego ga-
„ tunku będą, to ieſt które rozeſłać należy po Ko
„ morach, i te, któremi Membrany na Kwity ſtę-
„ plowane będą, dla potrzebney między niemi za-
„ tym różnicy, Kommiſsya mieć chce, ażeby Stę
„ ple i Pieczęci Komor Expakowych, mieli Herb
„ Pogoni z napiſem tey lub owey Komory, Stę-
„ pel od kwitów tę Pogoń mieć powinien i z napi-
„ ſem Kommiſsyi Skarb W.X.Litt: Co ażeby wſpo
„ rządzeniu tych Stępłów zachowanym było, zale-
„ ca. Po takowym tedy urządzeniu, Kommiſsya
„ obwieſzcza i nakazuie wſzyſtkim J. P. P. Officyali-
„ ſtom Celnym, do których Expedycya Kupców na-
„ leży. Ażeby odtąd na naſtępuiącey Kadencyi,
„ Kſięgi takowe kwitów od Regenta Celnego do-
„ ſtawſzy, z tychże Kſiąg tylko Kupcom one wyda
„ wali, to ieſt każdemu expedyuiącemu ſię Kupco
„ wi, po zapiſaniu iego ſolucyi w Kſięgi, ma bydź
„ w Kſiędze Membran zapiſany dokładny Kwit,

„ z wyrażeniem wielości *specifice* Towaru, i Cła za-
„ płaconego, tenże Kwit na drugiey połowie karty
„ przekopiowawszy wyrznięty dla Kupca bydź po-
„ winien, zostawuiąc na drugiey połowie karty
„ Kwit takowyż, a iako Kwit wydaiący się Kupco-
„ wi od Intendenta, lub Pisarza podpisany bydź
„ powinien, tak wzaiemnie, Kupiec na pozostaią-
„ cym się w Księdze Kwicie podpisać się ma, i ta-
„ kowe Księgi pozostałych kwitów, ażeby wespół
„ z Rachunkami przywożone były, z których ciż J.
„ PP. Officyaliftowie kalkulować się powinni będą.
„ Kommissya iak naymocniey ostrzega i nakazuie.

„ Taż Kommissya gdy według powyższey swéy
„ determinacyi ułożenia Instruktarzów dla Komór
„ od granicy Pruskiey, na wzór Instruktarza Skar-
„ bu Koronnego i według Dyspozycyi wydaney w
„ tym celu swoiemu Kontrolerowi, maiąc od te-
„ gòż przepisany i podany sobie, stosownie do Miar
„ i Wag w Prowincyi Litt: zwyczaynych, Instru-
„ ktarz ony podpisała, zaczym tenże rozdrukować i
„ one do Komór i Przykopiorków od Granicy Pru-
„ skiey, natychmiast rozesłać J.P. Kontrolerowi dy-
„ sponuie, a JPP. Officyalistom zaleca, ażeby Ci,
„ do których nadesłany będzie, iak nayściśley one-

„ go

„ go w expedyowaniu Kupców pilnowali się. Po-
„ częwszy od 1go 7bra *Anni curr:* do którey daty te
„ raźnieyszy ieszcze iaki iest używany, dotąd zacho
„ wany bydź ma. Dat na Sessyi Ekonomicznej
„ Roku 1788 Dnia 5. Maia.

Stanisław Xiąże *Poniatowski*
Podskar. W. W.X.Litt: *mpr.*

LS

Józef Zołkowski Regent Kom: Skar: Litt: mm pr.

— *Pismo* IV. G. P. P. K. *o Potrzebie wolności Handlu, i zniesienia wszelkiego uciemiężania.*

Okazałeś WMPan iak wiele przyimuiesz pisanie moie. Jednaż iest pobudka tego przyięcia z strony WacPana, która i mię do przedsięwzięcia téy Korespondencyi wiodła. Ona pokrywa niedokładność, lub omyłki. Nie daię ia zdań moich za nie omylne: ale pewien iestem, iż na nieodmiennych i nie oddalonych nigdy przez Naród Ludzki Prawach przyrodzenia ugruntowane, u każdego mocno myślącego i szczerze szukaiącego prawdy, przynaymniey zastanowienie się, i roztrząśnienie wyiednaią; a ta iedyna droga iest do prawdy. Zawsze utrzymywać będę, że wolność Handlu, wolność nie obłu

dni-

dnicza, ale rzetelna zostawuiąca każdemu Obywatelowi władzę, żeby iak tylko chcę na swòy pożytek obracał Dary Opatrzności, bez naruszenia takiegoż użycia z strony Bliźniego swego, taka mòwię wolność iest iedynym środkiem do pomyślności Kraiowey. Bo còż iest szczęśliwość Narodu iakiego, ieżeli nie to samo, co szczęśliwość szczególnych Obywatelòw, ieżeli nie każdego zupełnie, to przynaymniey bardzo większey liczby. A iakże bydź może szczęśliwy Obywatel, kiedy mu Przemoc mòwi. Chociażeś pracą i nakładem swoim, wyprowadził te owoce ziemi, chociaż z nich masz Zboże, Bydło, Wełnę, Miòd, Wosk, Popiół; masz Skòry Sukna, Płòtna, Naczynia z Kruszczu i Drzewa. Są to Twoie rzeczy, ale nie pozwalam ci tam wywieść i przedać, gdzie ci lepiey, prace, zabiegi, przemysł, i wynalazki Twoie nadgrodzą, lecz masz ich zbydź, iak będziesz mógł, w tym mieyscu, w tym czasie, taką Geną. Albo też dał Ci Bóg sposób, żebyś wszystkie należytości oddawszy, nakłady Rolnicze odłożywszy, i owszem powiększywszy, mógł z Dochodów zbywaiących żyć wygodniey, lepiey ieść, mieszkać, odziewać się, i rozrywać; z tym wszystkim Ja ci zakazuię sprowadzać zkąd inąd rze-

czy ku wygodzie i ucieſze twoiéy ſłużące, choć tam ſą lepſze i tańſze; Koniecznie, albo ich nie używay, choćbyś przez kilkadzieſiąt lat do nich przywykł, tak, iż Ci ſię potrzebą ſtały, albo ie w tym tylko Kraiu podłe, źle zrobione, zdzieracko przedawane kupuy; bo Ja to mam za Dobro Kraiu, za Bogactwo Państwa. Nie takież ſą w rzeczy ſamey wielu Rządców odrzeczne i Tyrańſkie wygadywania! Możnaż znaleśdź Człowieka, któryby ſię nie obruſzał na takie Uſtawy równie błędów, nieprawdy, grubey niewiadomości, iako i nieludzkości i gwałtów pełne; któryby ſię nie czuł uciemiężonym; któryby przyznał, że taki Kray ieſt ſzczęśliwy, że mu tam dobrze, któryby nakoniec, albo nie upadł na ſercu, ręce opuſzczał, zaniedbywał pracy i przemyſłu, nie upatrywał ſposobu wynieſienia ſię z tak rozbiiackiey Kralny, *Fuge littus avarum;* albo nie wyſzukiwał ſposobów zniſzczenia tych zakazów, i dogodzenia potrzebóm ſwoim, a otrzymania ſprawiedliwie zyſku. Wyimuię od tego czucia tych tylko Publicznych Wydzierców, którzy takowemi Zakazami, Przywileiami umocowani, do wyſsania prawie Krwi korzyſtaią z pracy i przemyſłu Rolników, Rzemieślników, kupuią i przedaią iaką chcą bez względu na

war-

wartość rzeczy, na zysk należyty innych Obywatelów.

Na tych zasadach nie mogę rozumieć, aby rzecz sprawiedliwa była zakazywać, iako ktoś WPanu w swoich radach do Pisma podaie, wywożenia z Kraiu Naszego Wełny, Zboża, i tym podobnych rzeczy, albo przykazywać kupowanie w Magazynach, lub przedawanie iedną pewną Taxą. Sam WPan sprawiedliwie w Pismie swoim uznaiesz: *Że, kiedy podług wartości w Kraiu Wełna przedana nie będzie, musi bydź za Granicę wywieziona, bo nikt swéy straty chcieć nie może.* A czy godziwa, czy nawet podobna rzecz iest, aby iednostayna Taxa na Zboże ustanowiona była? Niech Bóg od téy Klęski Kray Nasz zachowa. To przynaymniéy ieszcze zostawiono Naturze i słuszności, że Urodzay Roczny stanowi cenę Zboża, że Rolnik zawsze równe prace łożąc na Uprawę Ziemi, na zebranie Zniwa, i tym podobne, a nie równe co Rok odbieraiąc w Urodzaiach pożytki, może sam sprzedanie ich do lepszego, lub mnieyszego zbioru słósować. Srzednia miara, nie może bydź słusznie brana, bo trudno wszystkich okoliczności przewidzieć, bo w Handlu zwłaszcza Zbożowym nietylko na Kray swóy mieć względ na-

leży, ale i na Kraie Zagraniczne. A nad to co iest za potrzeba Tax takowych? Wielość, lub szczupłość Urodzaiu, Konkurencya Przedaiących i Kupuiących, sama iedna z Prawa Natury i z Woli Boga stanowią Cenę rzeczy. Prócz tego Taxy są wymysłem zbyt skrzętnéy, a nie użytecznéy Rządności, która tysiącznemi często, a szkodliwemi zdrowiu Ludzkiemu sposobami oszukana bywa. Zostaw ieno każdemu wolność, kto tylko zechce, pieczenia i przedawania Chleba, dostawania bez Opłat, bez Exakcyi, Zboża, Bydła, Skór, Mięsa, a Kupuiący tam się obróci, gdzie lepszy Gatunek i w proporcyi taniéy znaydzie; drudzy Przedawacze chcący zdzierać, chcący podłe i liche rzeczy podsuwać, przymuszeni będą o równą się dobroć postarać, do równéy Ceny się zniżyć. Tak zawsze było na Swiecie, tak będzie mimo usiłowań tych, co się *Rządem*, co *Policyą*, co *Administracyą* zowią. Niech tylko z strony Rządu będzie Opieka i Sprawiedliwość, zabespieczaiąca każdemu własność Jego, i rzetelność w Umowach i Kontraktach, więcéy od Rządu nie potrzebuiemy. Wszystkiego przemysł i wolność dokaże.

Są

Są nie przeczę, takie przypadki, w których zbytnia szczególnych Osób chciwość przytomnego momentalnego zysku, z niewiadomości prawdziwego dobra, bo ta nayczęściey złego iest przyczyną, może smutne i szkodliwe skutki na Kray sprowadzać. Ale do Rządu należy, oświecać Lud, przestrzegać, okazywać stan rzeczy, stawiać przed oczy skutki, światleyszych Obywatelów zapraszać, wzywać, aby drugich radą, pokazaniem prawdy, zapomożeniem potrzebnym, od takowych kroków odwodzili. Może się trafić iakaś gwałtowna przygoda, co w Kraiu Naszym Nadzieia w Bogu, nie trafi się nigdy, iż na moment w iakiey części Państwa użycie wolności w tey mierze, ograniczyćby na czas potrzeba. To za ostrzeżeniem Rządu, albo bez tego ostrzeżenia same Woiewództwa zaradzaiąc swym potrzebóm naylepiey obmyślą. I tak przezornie postąpiła sobie Rada dwa lata temu, nie zakazuiąc Wywozów Zboża, ale radząc, co czynić przystało ostrzegaiąc i środków do zabieżenia złemu gorszącemu używaiąc. A z tey okoliczności przychodzi mi uczynić tu uwagę; że częstokroć iako i w czasie dopiero wspomnionym, i w Roku ninieyszym niektórych Pisarzów, i Donosicielów trwożące ostatnim prawie Głodem ob-

wieſzczenia daremnie mięſzaią i zaſtraſzaią Naród, wielka ieſt różnica Drożyzny przypadkowéy Zboża, i to ieſzcze w niektórych tylko mieyſcach zdarzaiącéy ſię, a nie Urodzaiu i Głodu powſzechnego. Jako we wſzyſtkich okolicznościach, tak i w téy wielce ważnéy potrzeba rozsądku i wiadomości rzeczy, żeby uwagi i wnioſki ſprawiedliwe czynić można; Tenże ſam Rok teraźnieyſzy, Rok znaczney Drożyzny, nie ieſtże oczewiſtym przykładem i przeświadczeniem, iak nie potrzebne ſą zakazy wywozów, i trwożliwe w téy mierze oſtróżności. Widzieli Gospodarze pomnożone w Kraiu z różnych przyczyn potrzeby Zboża, widzieli Cenę Jego wysoką: Któż ſię kwapił ſpławiać Zboże za Granicę do Gdańſka, lub Elbląga. To będzie zawſze poſtępowanie Obywatelów Rolników, bez żadnego wdawania ſię Rządu. Władza zatém Prawodawcza czyniłaby rzecz Kraiowi i ſamym Prawodawcóm nayſzkodliwſzą, gdyby Handel Kraiowych Produktów iakimkolwiek Zakazem Wywozów, Tax uſtanowieniem, Monopoliów, i exkluduiących Kompanii, okryślała. Bo takie Uſtawy, które ſię targaią na własność każdego Obywatela, które odbieraią Mu wolność używania ſwego Maiątku, ſą Uſtawami nie ſprawiedliwemi, rze-

telne-

telnemu Dobru szkodliwemi, a zatém nie są Prawem.

A co naywięcéy potwierdza przedsięwzięta prawdę; iż takowe, o iakich tu Mowa, Zakazy iá zawsze nie sprawiedliwe, a często nie skuteczne, są to dwa przykłady od WPana w Dzienniku Czerwcowym, ieśli się nie mylę, przytoczone, z przydanemi od niego Uwagami, iakie na światłego i cnotliwego Obywatela przystoią. Jeden iest o Magazynach Zbożowych w Gallicyi ustanowionych, o których Chwalebny z wielu miar *Sandomierzanin* pisząc do Niego, mówi: " Rolnicy nie chcą brać Zboża z Ma-" gazynów Cesarskich, bo doświadczyli, iak wiele " uciemiężać umieią Officyaliści Magazynowi." Gdyby wolno każdemu kupować u Właścicielów, bez tych wymysłów, bez tych zachodów, nie byłożby wygodniéy i pożyteczniéy dla Mieszkańców Kraiowych? Drugi z doniesienia danego z *Zytomierza*: " " Iż Zydzi Kontrakty czynią z Właścicielami Dóbr, " aby ich Poddani Rolnicy, nie komu innemu, iak " tylko Im Kontrakty maiącym Zboże przedawali." Takowa Tyrannia, ieśli iest w rzeczy saméy, słusznie obrusza WPana, publicznéy obydy i przeklęstwa iest godna; Uznaię Ja w WPanu Ducha prawdziwego

wego Patryotyzmu zwyczaynego w Anglii, gdy się oświadczasz, gdybyś wiedział, wymienieniem tak niegodnych Osób wydać ie na zemstę pogardy, i obrzydzenia powszechnego. Mnie się ten postępek tak szkaradny wydaie, iż wierzyć nie mogę, żeby się mógł znaleśdź Obywatel maiący cokolwiek czucia, a tak daleko w uciemiężeniu Bliźnich swoich zachodzący. (o) Ale zastanawiam w tym mieyscu Uwagę WMPana, i każdego te Pisma czytaiącego. Czy wolność iakąkolwiek Handlu mogłaby kiedy co podobnie Narodowi Ludzkiemu szkodliwego spra-

wić,

(o) *Dla przekonania, iż nie tylko te wzmiankowane Uciemiężenia i Tyranie znayduią się u Nas w Polszcze, ale i gorsze, przywiedzie w następuiących Miesiącach Dziennik 2. tylo Przykłady, ieden w pewnym Starostwie Powiatu Brasławskiego, bez wyrażenia teraz Nazwiska, dla tego, że ieszcze ma iśdź Delacya o te Tyranie do Assessoryi Litt: Drugi w Starostwie Miadziolskim Powiatu Oszmiańskiego, o który iuż iest i Processs rospoczęty. — Z tych 2. Przykładów autentycznych, nie tylko przekonasz się WMPan, że aktu znayduią się w Polszcze takie Tyranie, ale nawet zdziwisz się, iako Mąż pełen serca Ludzkości, że się śmieią ieszcze one okazywać, w Wieku tak oświeconym, w Kraiu tak mocno zaiętym Edukacyą Ludzkości, i pod Panowaniem tak Ludzkim.*

wić, iako tak okrutne ſprawuią Zakazy? Nie równaż to ieſt nieſprawiedliwość i ſrogość, gdy iaki Rządca, Król, Ceſarz, Xiąże, RzPlta, zakazuie Obywatelom Kraiu, którym zawiaduie; aby ani kupowali, ani przedawali żadnéy rzeczy, tylko tym i u tych, którym oni *Privilegia Excluſiva*, Kontrakty Arędowne, Monopoliów Władzę ponadawali, rządząc ſię Fortunami Prywatnych, do których żadnego prawa nie maią. Czy nie iednakoważ mówię to nieſprawiedliwość i ſrogość, co i przymuſzać Chłopów Włości ſwoich, aby tym tylko Produkta przedawali, którym Właściciel Wſi Kontrakty podawał? Czy nie na iedno Taxy, ograniczenia umów, i tym podobne tak często wielbione Zwierzchników poſtępowania, wychodzą? Nie wiem iaką rozum czyſty bez uprzedzenia na gruncie rzeczy ſądzący, różnicę w tych przypadkach znaleśdź może.

Zachęcay WPan, kiedy Cię Prawda za Tłumacza ſwego powołała; zachęcay Prawodawców Naſzych, do uſilnego uznawania i ſzanowania nie zbitych Praw Człowieka, bez których zachowania nie maſz ſprawiedliwości, nie maſz Prawa? Niech głęboko myślą, ściśle roztrząsaią, ani wziętemi i powtarzanemi Maxymami, ani Zagranicznych Rządów

Przy-

Przykładami nie daiąc się uwodzić; Niech się boią popełnić błędu uciemiężaiącego, życie ludzkie nim do ustanowienia iakiego Prawa przystąpią. Prawdziwe oświecenie i chęć szczera nie w słowach Dobra Narodu zaręczy nam naylepsze Ustawy; i zrąd wynikaiącą szczęśliwość powszechną. Nie żal dla niéy i pracować i przycierpieć. Takiego Ducha od Mądrości i Dobroci Rządcy Swiata, życzmy sobie wszyscy.

G. P. P. K.

Dawnieysze 3. Pisma tegoż Autora chodziły pod Literami P. K.

II.

O Targach i Handlu Kraiowym.

Jakie są Targi teraźnieysze w Kraiu, nauczy Tabella następuiąca:

— *Tabella Targów Kraiowych.*

Cenę w téy Tabelli znayduiącą się, zaświadczaią, niżéy Podpisani, z doniesieniem niektórych ieszcze z swych mieysc Okoliczności, iak następuie:

Targ

— Targ Miasta *Warszawy* w Tabelli znayduiący się, że był w ostatkach Czerwca, zaświadcza *Wiesiołowski* Instygator Taxowy Juryzdykcyi Marszałkowskiéy Koronnéy.

— Targ Miasta *Krakowa* w Tabelli znayduiący się, że był 24. Czerwca, zaświadcza Imieniem Magistratu Krakowskiego Jan *Zeydler* Konsyliarz J.K.Mci i Pisarz Prow: Miasta Krakowa, i oprócz Tabelli tych ieszcze Gatunków Cenę donosi.

	Zło:	Gro:
Oleiu Makowego - *Garn:*	8.	—
Dto Rzepakow: - Dto	5.	- 15.
Soli - - - - - *Kam:*	10.	- 15.

u Nas dotąd ieszcze Cena Zboża w górę idzie, którego wiele za Granicę wywożą, a to z przyczyny, tak Okoliczności Woiennych, iako i późnieyszych tam Zniw, aniżeli u Nas, dla Zimna.

— Targ Miasta *Sandomirza* w Tabelli znayduiący się, że był w środku Miesiąca Czerwca, zaświadcza Andrzéy *Rogowski* Radca i Wóyt Miasta J.K.Mci Sandomirza.

Targ

— Targ Miasta *Kamieńca Podolskiego* w Tabelli znayduiący się, że był w Okolicy Iego do Dnia 18. Czerwca, zaświadcza, i oprócz Tabelli tych ieszcze Gatungów Cenę donosi.

	Zło:	*Gro:*
Massa Maska - - - o 6. *Gar:*	- 26.	- —
Słoniny - - - - - *Połeć*	- 16.	- —
Miodu od Garcy 32.	- *Pół-Beczek* - 144.	- —
Mydła Kramnego - *Kam:*	- 18.	- —
Mydła Moskiewskiego - Dto	- 36.	- —
Anyżu dobrego - - *Korzec*	- 50.	- —
Indyk karmny - - *Sztuka*	- 4.	- —
Gęś karmna - - Dto	- - 2.	- —
Kapłun karmny - Dto	- - 1.	- —
Kura dobra - - Dto	- - —	- 25.
Wieprz karmny, ieżeli mierzyn - - - Dto	- - 36.	- —
Ryżu, Orzechów Tureckich, Rodzynków, Figów. - - - - *Korzec*	- 36.	- —

Inna Bakalia w proporcyi drogo się przedaie, z przyczyny ustałego dla Woyny, z Stambułu Transportu.

Inne

Inne Produkta w Tabelli Drukowaney dawnieyszéy, mało się różnią od teraźnieyszéy Ceny.

Pola we wszystkie Kresceneye okazuią się obfite. Wsie bardzo wiele doorały i dosiały zachęcone Ceną Zboża, Wiosna dosyć była sprzyiaiąca Urodzaiom; ieżeli daley Bóg zachowa od Upałów, Gradów i szkody, spodziewać się taniéy, choćby i Woysko zimowało. Do rąd wszędzie na Targach dostać można Zboża, lubo przydrogo.

— Targ w Okolicach *Berdyczowa* w Tabelli znayduiący się, że był w ostatkach Czerwca, zaświadcza Ur: *Buczacki* Rotmistrz Woysk Koronnych, nadto ieszcze donosi o Urodzaiach i niebespieczeństwie od Hultaystwa Ukrainy, iak następuie:

— *Doniesienie o Urodzaiach i niebespieczeństwie od Hultaystwa Ukrainy.*

— W Kraiu Naszym Zboże odtaniało, ale iednak Karystya nie umnieysza się dla Ludzi ubogich, którzy w przeszłych Latach nawlekli się z Kordonu Cesarskiego—Obywatele łakomi nie uważaiąc na Poddanych swoich, Zboże wyprzedali za Dniepr Woysku Rossyiskiemu, a teraz Chłopi z głodu giną. W

Roku

Roku z Opatrzności Boskiéy, Zboża, osobliwie Zyta piękne na Polach, Jare zaś średnie, a na innych Polach wcale się nie urodziło.

— U Nas tu ustawicznie Rekrutuią Moskale Szlachtę Czynszową i Chłopów, iedne z Głodu, drugie z Hultaystwa przystaią do służby Moskiewskiéy. — Woysko Nasze wszystkie ściągnione za Boh, a cała Ukraina otwarta Hultaiom, iak się obierze iaki Herszt, zginie tu Szlachta mieszkaiąca i Zydzi, a w korzyści będziemy mieli Bunt, i to nie taki, iaki był pierwiéy, bo teraz w dziesięcioro Ludzi więcéy, iak było dawniéy. — Chłopi ustawicznie żądaią Buntu, z przyczyny uciśnięcia teraźnieyszego od Panów, i Posesorów, Państczyznami, i Podatkami Pieniężnemi, tego nieszczęścia nie będzie Komu wstrzymać, gdy całe Woysko stoi na Poberezu Dnieftrowym, gdzie obeszłoby się i połową, a reszta niechby została w Kraiu, dla Hultaiów, których bardzo wiele iuż się znayduie. — Nie dawnemi czasy napadli na Zamek Pobrebyski, Ekonoma zbili, i wiele szkód poczynili, udaiąc się bydź Rekrutami Moskiewskiemi, bo i Ci dla zachęrki Werbowania się maią takoż wielką wolność. Kolei tego nieszczęścia spodziewaią się i drudzy?

dzy; a mianowicie Buntu Chłopskiego, na którego poskromienie nie Woyska w Ukrainie nie mamy, ieden tylko był Pułk J.K.Mci w Korsuniu i Bohusławicy, ale i ten w tych Dniach wymaszerował pod Warszawę, a tu coraz świeższe wiadomości dochodzą, że po Karczmach w Polu stoiących, Chłopi iuż Zydów dławią, i w krótce spodziewać się kolei tey na Szlachtę bez obrony Zołnierza będącey, którego tylko dotąd Chłopi lękali się, ale teraz, gdy nie widzą Zołnierza, śmiało zaczną mścić się na swoich Panów i Dziedziców za różne uciski, a osobliwie za Arędy Zydowskie po Wsiach i Miasteczkach dozwolone od Panów; w tym mszczeniu się, dostanie się i nie winnym, to iest tym, co i nie uciemiężaią, tak, iak za pierwszych Buntów, co winnych, i nie winnych rznięto. — Życzyłbym więc wcześnie temu, do Kogo to należy, pomyśleć o zaratowaniu.

Datt: z Ukrainy 28. Czerwca.

— Targ Miasta *Radzynia* w Tabelli znayduiący się, że był 19. Junij, zaświadcza Marcyan *Buczyński* Burmistrz Miasta Radzynia.

Soli

		Złr:	Gro:
Soli - - - -	*Funt*	-	30
Kapłun karmny	*Sztuka*	2. -	—
Gęś nadworna	Ditto	2. -	—
Gęś karmna	Ditto	4. -	—
Indyk karmny	Ditto	7. -	—
Indyk nadworny	Ditto	5. -	15.
Kura - - -	Ditto	1. -	—
Kaczka - - -	Ditto	— -	25.
Jay - - - -	*Kopa*	2. -	—

Inne Gatunki zostaią dotąd w téyże Cenie, co i dawniéy. A że się w tych tu Okolicach Ziemi Łukowskiéy znayduiących, po większéy części piękne Urodzaie, tak Oziminy, iako i Jarzyny okazuią, przeto, przy pomyślnym da Bóg Zbiorze, znacznéy Taniości spodziewać się wszystkiego należy.

— Targ Miasta *Kurowa* w Tabelli znayduiący się, że był w Miesiącu Czerwcu, zaświadcza Ignacy *Dębicki* Uczeń Szkoły Parafialnéy Kurowskiéy.

— Targ Miasta *Tulczyna* i *Mohylowa* w Tabelli znayduiący się, że był w ostatkach Czerwca, zaświadcza *Wilski* Poczmistrz Tulczyński i Mohylowski.

III. o Targach

III.

O Targach i Handlu Zagranicznym.

PONIEWAŻ teraz z okazyi Woyny *Szwedzkiey* w Miastach Portowych nad Morzem Baltyckim, Mięso solone i wędzone, dobrze się zaczyna płacić, więc gdyby Obywatele nie odstraszali się w prowadzaniem tego Artykułu do tych Miast, z przyczyny trudności niektórych na Komorach Pruskich zdarzaiących się, przeto udziela się względem tego Rezolucya Berlińska, którą uzyskał W. Butrymowicz Podstarosta Piński; a że ten Mąż, co czyni, to czyni, nie wszystko dla siebie, ale y dla dobra Kraiu, przeto y Rezolucyą tę, dla wygody Kraiu, udzielić wiadomości Publiczney nie zbrania, co rzadkim iest w Handlu przykładem, bo niemal każdy co wyrobi dla siebie, trzyma w wielkim sekrecie, ażeby tylo on sam z tego, a nie kto inny korzystał.

— *Kopia Memoryału W. Butrymowicza do Administracyi Generalney Królewskiey Pruskiey Akcyzy i Ceł, względem trudności Handlu Mięsem solonym, czyli Pekenfleyszem w Oxeftach ułożonym 1786. Roku.*

PRowadząc Handel z Litwy do Królewca, od lat kilkunastu różnym Towarem, a pryncypalnie Zbożem i Drzewem, w Roku zaprzeszłym 1784. zacząłem posyłać przy innych Towarach, i Mięso wołowe solone tak, iak go potrzebuią za Morze, którego to Mięsa, w Roku wyżey wspomnionym miałem tey miary, iak są Oxefty od Wina, Beczek 10. w Roku zaś przeszłym 1785. Beczek takichże 12. lecz w obydwóch tych latach, doznałem wielkiey mitręgi z tym Mięsem na Komorze J. K. Mci Pruskiey w Smolnikach, gdyż od dziesięciu Beczek w Roku 1784. wzięto na tey Komorze fantu Czerw: Złł: 11. i tych potym nie oddano, daiąc przyczynę, że tyle Cła od tego Mięsa należało. W Roku zaś przeszłym 1785. od dwónastu Beczek, teyże samey miary, tamże w Smolnikach, wzięto fantu Czer: Złł. 30. które lubo są teraz mnie powrócone, ale to nie inaczey, aż za rozkazem z Berlina od Generalnego Directorium Celnego, dokąd J. Wiel: Hetman w tym interessie pisał. Udaię się więc

więc ia teraz do tegoż Generalnego Directorium Ceł i Akcyzy Nayiaśnieyszego Króla Jmci Pruskiego, prosząc, ażeby mnie dana była Rezolucya, czy można na dalszy czas posyłać do Królewca Mięso wołowe solone, i dla czego w Smolnikach tak wielkie fanty od tego Towaru biorą? i dla czago takowych fantów nie oddaią inaczey, aż za Rezolucyą z Berlina. Co wszystko Handluiącemu przyczynia mitręgi, a ta w Handlu iest bardzo niepożyteczna. Wszakże mogę o tym zawsze upewnić, że takowe Mięso, iest z Bydła karmnego i zdrowego, i i iest solone tak, iak koniecznie potrzeba, kiedy idzie na Morze, tudzież iest zawsze brakowane u mnie na mieyscu; gdyż do tego mam Człowieka znaiącego się, którego umyślnie z Królewca dla tego sprowadziłem. Mam zaś i Taryffę Cła Nayiaśnieyszego Króla Jmci Pruskiego, w którey ponieważ iest wyrażone Cło od Mięsa solonego, i od Mięsa wędzonego, więc pokazuie się ztąd, że ten Towar nie iest zakazany. Żądam więc mieć w tey okoliczności dostateczną Rezolucyą, o którą upraszaiąc podpisuię się —— *Pisan w Pisku Roku* 1786. *Miesiąca Februarii* 8. *Dnia.*

— *Rezolucya Berlińska ułatwiaiąca takową trudność.*

JEgo K. Mci Generalna Akcyz i Ceł Administracya — Odpowiadaiąc na Remonstracye JP. Butrymowicza Podstasty Pińskiego, tyczące się trudności, które mu Komora Celna w Handlu Mięsa solonego do Królewca w Smolnikach czyniła, oświadcza, iż iuż potrzebne i wyrazne dla zapobieżenia napotym takowym błędom wydała rozkazy; że iuż Handel swóy bez żadney obawiania się przeszkody prowadzić może, że odtąd względem tego, iak względem innych Artykułów z nim się obchodzić maią tak, że odtąd nie będzie mu trudno według tego dalsze iego Spekulacye moderować — Dan w Berlinie 2. Marca 1786. — *Królewska Pruska Generalna Akcyz i Ceł Administracya.*

Równie potrzebna wiadomość względem zakazu wprowadzania z Polski Drylichów do Pruss, zaczym w tey mierze następuiący Edykt udziela się.

— *Edykt*

— *Edykt Króla teraźnieyszego Pruskiego zakazuiący do Pruss wprowadzania, tak Polskich, iako i wszelkich Drylichów.*

PONIEWAŻ w Taryffach Celnych Marchii Brandeburskiey, nowey Marchii i Pomeranii dnia 20. Febr: i 20. Marca Roku przeszłego wyszłych, pod tytułem Cwelich, te słowa: z dawnieyszych Taryff wyięte, że takowego Polskiego Cwelichu, przedaż iednak podczas Jarmarków dozwolona będzie, przez omyłkę włożone znaydują się, bo Uniwersał Gabinetowy Królewski dnia 7. Xbris 1782. wprowadzenie cudzych Adamaszkowey roboty Drylichów i Cwelichów zupełnie zabrania; przeto uwiadomia się natychmiast Publikum, że wprowadzenie takowego Towaru, równie iak przedtym zakazane zostaie, i że przedawanie iego na Jarmarkach przeszkadzanym odtąd będzie — *W Berlinie* dnia 17. Marca 1788. — Za nayłaskawszym Rozkazem J. K. M. własnym — *de Werder.*

Targ Elblągski w ostatkach Czerwca były.

			Złł: Prus:
Zyta	-	*Łaszt* -	190.
Pszenicy	-	Dito -	300.

Pota-

Potażu Koryt: - *Szyf:* Tal: 26.
Ditto Kotłow: - Ditto Ditto 28.
Sledzi Szwedzkich *Becz:* Złł: 30.
Wina Francuskiego *Oxeft* Cz: Złł: 11.

Tak pewny Szyper swoiemu Panu doniosł 27. Czerwca 1788.

— *Specyfikacya wyszłego Zboża w Maiu za Kordon Cesarski na Podgurzu.*

DLa ciekawości donoszę, że tylko w Miesiącu Maiu z Kraiu Polskiego w Kordon zacząwszy od Białey, aż do Tułowa pod Nowe Miasto, toiest: w całym Dystrykcie, iak zaświadcza Komora Cesarska na Podguizu, wyprowadzono różnego Ziarna.

In Summa Korcy 1,020,000.

A cóż dopiero mówić o innych Miesiącach dawnieyszych, i Czerwcu — Datt: z Krakowa 28. Czerwca — *Jan Zeydler* Konsyliarz J. K. Mci, i Pisarz Prowentowy Krakowa.

— *Spe-*

— *Specyfikacya Wagi y Ceny Soli Cesarskiey w Warszawie y Poznaniu.*

			w Warsz: Zł: Gr:	Poznań: Zł: G.
Szybikowey	*Beczka*	od Funt:	770-56-18	64-18
Ditto -	*Puł Bec:* -	Ditto	384-28- 9	32- 9
Ditto -	*Cetnar* -	Ditto	120- 9- 3	10-3
Zieloney	*Beczka* -	Ditto	778-52-18	60-18
Ditto -	*Puł Bec:* -	Ditto	390-26- 9	30- 9
Ditto -	*Trzeciow:* -	Dit:	252-17-16	- -
Samborsk:	*Beczka* -	Ditto	213-16- 6	19- 6

— *Specyfikacya Wagi i Ceny Soli Pruskiey Kompanii w Warszawie i Poznaniu.*

			w Warsz: Zł: G:	Poznań: Zł: G.
Angielsk: czerwon:				
1go gatunk:	*Puł Bec:*	à Funt:	416-25 -	25 -
Dit: 2go gat:	Ditto -	Ditto	434-21 -	20-6
Portugalsk:	*Beczułka* -	Ditto	272 - -	- -
Liwer Pol: -	Ditto -	Ditto	242-16 -	19-7½

Takowe Specyfikacye są Autentyczne, bo wyięte z Regestrów Magazynowych.

Ponieważ coraz Cena Soli po Magazynach Pruskich w Polszcze idzie w górę, więc czy

czy niemożnaby z Królewca sprowadzić iakiey partyi, gdzie Sol w tym Roku iest w tey samey cenie, co y w Roku przeszłym, wedle doniesienia uczynionego w Dzienniku tego-rocznym na kar: 407. - A ieśli i tego sposobu Prusacy nie dozwolą, lub iaką nową trudność wynaydą, tedy gwałtem trzeba w Kraiu szukać Soli kopaney, lub zakładać Fabryki warzoney, idąc za Przewodnictwem J. W. Czackiego, w Raporcie swym względem Fabryk Solnych wiele udzielaiącego światła, który co do słowa w następuiącym Artykule kładzie się.

IV.

O Fabrykach Kraiowych.

FAbryki Solne w Kraiu, zdaią się bydź teraz tym bardziey interesowańszemi, im bardziey cena Soli przez Kompanią Pruską co raz iest w górę podnoszona, iak widzieć to można, z Specyfikacyi Ceny i Wagi Soli, w poprzedzaiącym Artykule umieszczoney; dla tego i wiadomość o Fabrykach Kraiowey Soli zdaie się potrzebnieyszą w tym

czasie

czasie, iak inne, kładzie się więc względem Fabryk Kraiowey Soli Raport JW. Czackiego Kommissarza Skar: Kor: uczynionego teyże Kommissyi, iak następuie:

Raport JW. Czackiego Starosty Nowogrodzkiego Kom: Skar: Kor: zdaiącego Sprawę z badania Fabryk Solnych iuż rozpoczętych, i udziałać się ieszcze mogących, uczyniony Kommissyi Skar: Kor: 12. Czerwca 1788.

W Ten czas podległy Zwierzchemu władaniu czuię słodycz Rządu, kiedy myśli i czyny Urzęduiących do uszczęśliwienia Powszechności są zwrócone, a sama Wyższość zdaie się na ten czas tylko przeznaczoną do dzielnieyszego spólney Oyczyznie służenia.

Losem dla mnie względnym, iuż to raz drugi odbieram szacowny dar zaufania, ze mną tu Zasiadaiących, i ieżeli w pierwszym łaskawy wybor, powinność włożona przytomną mi zawsze czynił, *(a)* to w drugim ięku Ludu, zubo-

---

(a) Przez wzmiankę zaufania pierwszego, ma się rozumieć pierwsze uproszenie JW. Czackiego do Lustracyi Kraiu od Scian Au-

zubożenia Kraiu, Samokupstwa Sąsiadow stawania się ofiarą, smutne widoki ożywiały pilność, wzmacniały chęć dokładnego zdania sprawy z obowiązków mi powierzonych.

1mo. Wieś Beysce.

Ziechałem nayprzod do Beysców w Woiewodztwie Sandomirskim w Powiecie Wiślickim leżących Dobr JO. Xcia Sanguszka Wdy Wołyńskiego dziedzicznych.

Niedaleko Wsi widziałem na polu białość mnogie zagony okrywaiącą, słoność z kwasem w smaku uczułem; zebraną takową ziemię pod liczbą 1.. składam. (*b*)

Wy-

---

stryackiey, Turzckiey &c: na ktorey to Lustracyi Raport, iakie zaszły Rezolucye Kom: Skar: Kor: widzieć można w Dzien: tegor: na kar: 341. Tit: Mar:

(*b*) *Dla szczupłości mieysca w Dzienniku, nie wyszczegulniaią się te Annexa, ktore pod literami JIV. Czacki oddzielnie w swym Raporcie składa, ale ciekawy Czytelnik odsyła się do Archiwum Kommissyi Skar: Kor: gdzie takowe Annexa razem z tym Raportem są złożone, dla pamiątki i wygody Publiczney.*

Wypary wzmiankowane miłą nadzieię czyniły, gdy nieiako sama natura okazywała na wierzchu wewnętrzne bogactwa.

Lecz gdy takowe Solnych części i kwasów wychody, nie zawsze Sól Kuchenną wskazuią, a Saletra iednych Dziedziny okrywa, drugich mieysc płaszczyzny innego rodzaiu Solą bywaią przysypane, doświadczeniu i szczególnych części rozbiorowi to dość rzadkie Dzieło natury poruczyłem. Zebrana słoność z ziemią zmieszana w wielości fun: 2. każdey uncyi 12. w wody funt: 4. rozpuszczona, filtrowana i nieco wyparowana, w troistym wzmiankowanych sposobów użyciu w krystallizuiących się warstwach okazała Sól rożną od Kuchenney, ktora od wynalazcy swego Glaubera zachowała nazwisko. Jestestwo swoie winna Witryolicznemu Kwasowi i Potaziowi Mineralnemu. Doświadczeń Zbior pod Lit: A. z troistego Ługu Soli łótów $8\frac{1}{2}$. okazała, Sol zaś iak z każdego ługu wyszła pod liczbą II. III. IV. Składam.

Lekarskie doświadczenia, użycie Soli takowey w poczet środków do utrzymania zdrowia Ludzkiego służących, przyięte, a naśladowaniem Dzieł przyrodzenia stosowaniem składaiących ią część nieco w naszych Aptekach, więcey za Granicą to nazwiskiem Soli Glaubera, to Cudowney upowszechnioną zo-

sta-

stała, a skutki iedne, co i Angielskiey doświadczone.

Gdyby zamiar Podróży i umocowania mego był iedynie badania w każdym rodzaiu dzieł Natury zapęd, dozwoliłbym Pióru wystawić szczególną w takowey obfitości Solnych części szczodrotę, i stosuiąc dość rzadkie podobnych w obcych nam Kraiach, a szczególniey Syberyi zdarzenia Beyść Dziedziny w Pamiętnikach przyrodzenia za godne uwagi i zastanowienia wystawiłbym; Lecz iako to iest obce powołaniu Prześwietney Kommissyi i zleceniu mi danemu, tak zwracam opisanie do do czynności mi powierzonych, to tylko nadmieniam: iż Fabryka tego zwierzchnego ziemio płodu, Dziedzicowi pożytek, a kilku lub kilkunastu Tysięcy Złł: Pol: wychodowi Pieniędzy za Granicę tamę założyłoby.

Prostopadła Beyść Bochni posada, podobne w innych Kopalniach Soli ziemi warsztwy, zbieg wszelkich podobieństw, iż Zyły Solne założywszy w gruncie Gór Karpackich siedlisko, Siedmiogrodzką, Moldawską, Wołoską ziemię przesmykiem Polskę porząc do Bochni i Wieliczki idą, w czym żył Moldawskich do Polskiey spadzistość uważana dowcipnie, acz może nieco na domyśle ugruntowana Mappa Fichtela, i Uwagi w podziemnych

mnych dołach Bochni czynione, do zgłębienia ziemi mię zniewoliły.

Uprzedził takowe kopanie przed kilkadziesiąt laty Beyść niegdyś Dziedzic Potocki Wda Kiiowski Hetman W. Koronny, iako Zyda w ten czas przytomnego zeznanie pod Lit: B. i znaki zalazłego dołu świadczą: Bądź boiaźń narażenia się Królowi przeszłemu, którego część Dochodów składały Wielickie, Bocheńskie, i Ruskie Zupy, bądź niepewność znalezienia, zaczęte tylko, a nie ukończone zostawiły dzieła.

Kazałem dla poznania Warsztwow ziemi 3. doły wybierać, iako w Planie pod Lit: C. widzieć można: zostawiłem Ur. Bierońskiego dość światłego Strażnika, przepisałem mu Instrukcyą pod Nrem 5. Swider przesłać miany porząc wnętrzności podziemne, da uznać słuszność lub nie, czynionych wniosków, których dobroć lub mylność sam skutek okazać może.

Acz może nie zupełnie iest nadzieia znalezienia Soli w Beyscach, opis Instrukcyi dopełniaiąc o Posadzie mieysca, Spławności, Lasów i drogości Drzewa, wyrazić winienem: Wisła o półmili, Nida zaś o dwie mile: dwoistym korytem wpada w Wisłę: Drzewa drożyzna wielka, bo oprócz Lasów Kołaczkowskich,

i to

i to nieco zniszczonych: widzieć tylko można w okolicy Zarośle i Chrósta, do Budowy, a nawet do znacznego Opału niesposobne.

2do. Wieś Solec do Włości Zborowa należąca.

Nazwisko Wsi Solec J. W. Hrabi Tarnowskiego Star: Suleiowskiego, na którey gruntach Solne znayduią się Wody, i słoney Łąki stały się ciekawego badania powodem, kiedy, i od kogo to imię było nadane, Dziedzic nie wie, a Gmin, baśnie ciągiem lat kilkudziesiąt podane, za prawdy wyrocznią mieniąc, Dzwony zatopione w tych dołach twierdzi, dowody z Pism Kościołowi służących, obiaśnić mię nie mogły, bo dawniey Aryanów Nabożeństwu ten Dom był oddany, a po wypędzeniu tych Różnowierców, za Panowania Jana Kazimierza, dopiero Modlitwom Katolikow przeznaczonym został, w tym iednak Stu kilkadziesiąt lat ciągu, Solca Imie nienaruszenie zachowane było, Cembrowiny zbutwiałe na łące, przez które się Woda słona sączy, okazuią dawney pracy ślady.

Nadanie wolności warzenia Soli Zborowskiemu Wdzie Krakowskiemu, od Stefana Batorego R. 1578. w Aktach Metryki Kor: znayduiące się pod Lit: D. za śrzodkuiącym opła-

ce-

ceniem Skarbowi Królewskiemu 7. Tysięcy Złł: Pol: na Rok, czyli Summy na teraznieyszą Monetę rachuiąc, każdy Złoty à fl: 6. i gr: 20. Złł: 46,666. gr: 20. a w Roku 1579. pod Lit: E. odmienienie opłaty ryczałtowey Summy, w oddanie od każdey Beczki po gr: 20. czyli fl: 2. gr: 6. Szel: 2. i dla dokładnieyszego obrachunku Rachmistrza Królewskiego ustanowienia, naypewniey w mieyscach pobliskich siedliska Zborowskich skutkowanym było.

Dola nieszczęsna Zborowskich Domu, z których ieden, bądź gorliwości o dopełnienie Prawa, bądź zemsty stał się ofiarą. Drugi wywołany z Kraiu, został Tułaczem, utłumiła mniey potrzebne na ten czas dla Kraiu, a szkodliwe dla Intraty Królewskiey zapędy; Pracy pamiątka została w Aktach, obfitość Wieliczki i Bochni, nie skazywała szukania potrzeby, a odmiana częsta Dziedziców, wprowadzaiąc Nierząd, zniszczywszy Lasy, pniaki tylko strupieszałe na tych Dziedzinach, oddalaiąc ledwo niesposobność odnowienia dwóch Wieków ciągiem zatartych, a w pamięci nawet Gminu iuż nieznanych Wodo-solnych Kopalni.

Jeżeli zaś wspomnione Przywileie skutkowane były, to rozumiećby można, że głębiey znaydować się muszą obfitsze Solne Kry-

nice,

nice, gdy nieznaiący Gradyerowania, czyli Odsobnienia, Sól warzyli, a w takowym iak iest teraz słoności, ze źrzódła samego stopniu, wydatek przewyższałby z zysku przychod. Piąty Rok miia, iak te Krynice od JX. Ossowskiego Kanonika Krakowskiego badane, znaiomemi czyli bardziey odnowionemi zostały.

Dziedzic mieysca tego J. W. Joachim Hrabia Tarnowski, układ czynił z Baronem Nordenflicht pod Lit: F, natenczas w Miedzianey górze bawiącym, z którym warzenie Soli przedsięwziąść usiłował, lecz to ułożenie stało się bezskutecznym.

Dwa doły na łokcie dwa od siebie będące, wprzód Bagnisk na Planie pod Lit: G. Zawieraią w pośrzod mnogich Selenitów części zbioru Solną wodę, dobroci oney wyszczególnienie, dalszemu opisaniu porównania Wód słonności zostawuię.

Wodę ze studni czyli źrzodła wziętą Gradusów dwa i pół trzymaiącą, pod liczbą V. Sol z niey wywarzoną pod liczbą VI. składam.

Podałem Pytanie moie pod Nrem 8. J.W. Hrabi Tarnowskiemu, iak o Nazwisku, i odkrycia początku, iak obfitości lub nie, Lasów; dlaczego nie chciał do tych czas pracy przyłożyć? iakieby miał względem Solney Wody, myśli badaiąc? Odpowiedź iego pod Lit: H. skła-

składam. W tey szczególniey oświadcza, iż Propinacyą zabeśpieczywszy, małego Procentu od zysku udziałem, lub Czyńszem kontentować się chce, gdyby bądź Skarb, bądź Społeczeństwo iakowe z nim umowę chciało utworzyć — Dziedziny te nie maią lasu; Kołaczkowskie J. O. Xięcia Sanguszka, i Strzałkowskie J. W. Ożarowskiego Kasztelana Woynickiego, dosyć szczupłe, aby drzewa znaczną wielość dostawić mogły. Rzut oka na Planie okazuie: odległość Wisły i Nidy, a linia prostopadła odmiennym kolorem wyrażona, okazuie Proiekt ułatwienia spławu drzewa z Wisły, a nawrotem Soli — Reszta tego Rapportu o dalszych mieyscach Solnych, zostawuie się następnemu Tomikowi Dziennika, a teraz udziela się wiadomość względem innych mieysc Solnych.

— *Doniesienie o mieyscach Solnych w Kraiu, przez Sandomierzanina nadesłanych.*

CZyniąc zadosyć obowiązkowi przez List Uniwersalny na Powszechność włożonemu, zalecaiący, aby każdy iaką ma wiadomość o śladach Soli w Kraiu, tak *Kopalney*, iako y *Warzoney* doniosł, przeto tym Publi-

cznym Dziennika Handlowego Pismem, całey Powszechności wiadomo czynię, iż o śladach Soli w Woiewództwie Sandomirskim takie mam doniesienia, a mianowicie w 6. mieyscach o Soli *Kopalney*.

1*mo*. We Wsi J. K. Mci zwaney *Zdzieci*, leżącey pod Miastem *Połańcem* blisko Wisły i Lasów, znayduie się w iednym Dole ziemia dużo słona, do którey lizania ubiegało się Bydło, y którego ztamtąd odpędzić trudno było, aż musiano ten dół ogrodzić.

2*do*. We Wsi *Karwów* zwaney W. Rożyckiego, o mil 3. od Miasta *Sandomirza*, a milę 1. od *Opatowa*; twierdzą, iż tam w iednym mieyscu Chłopek znalazł Sol Kopalną, y oney sekretnie na domową potrzebę używał, Sąsiedzi iego z swoiey obserwacyi doszli, iż go kupuiącego Soli nie widzieli, a iednak tyle iey miał, że mu dostarczało zawsze, nietylko na własną potrzebę, ale iey żądaiącym pożyczał nawet, doniesiony do Dworu, był przymuszony mieysce to obiawić, które z iakieyści boiaźni kazano ziemią zasypać.

3*tio*. We Wsi *Nasławice* W. Krąkowskiego Star: Malkowskiego o mil blisko 2. od Sandomirza, o śladach znayduiącey się tam Soli, iuż iest dawnieysze doniesienie w Dzienniku Handlowym *R*. 1786. *na kar:* 385. w tych czasach

sach pokazywano mi ztamtąd ziemię, na którą od słonecznego ciepła występuie biała powłoka, która ma słonność dosyć wielką, woda, w którey ta ziemia moczona, ma kolor żółty, ale słonność aż nadto oczywistą i wielką, z tey wody ważącey funtów 17. wyciągnęło się Soli łot 1.

4to. W gruntach Wsi *Wiśniowa* zwaney W. Kołłątaia Star: Trześniowskiego o mil 5. od Sandomierza, a o mile 1. od *Staszowa*, za Wolką Wiśniowską pod lasem znayduie się dół, w którym Wół stadny stateczuie lizał Sol, dostrzeżono tego, i uwiadomiono Dwór o tym, który też Sol zasypać kazał.

5to. Przy Wsi zwaney *Bodzechów* J. W. Małachowskiego Kancl: W. Kor: znayduie się góra zwana *Ziawienie*, Lud tameczny, i Sąsiedni twierdzi, iż się w tey górze ma znaydować Sol kopalna.

6to. We Wsi zwaney *Zborowa* J. W. Hrabi Tarnowskiego pod nowym Miastem, do Maleszowy należącey, znayduią się także nie małe ślady będącey tamże Soli.

O wodzie zaś słoney w kilku mieyscach, oprócz Buska, powiadaią. Pod samym Sandomirzem z dwóch mieysc płyną słone źrzodła: iakoto: z pod góry, na którey stoi *Collegium Po-Jezuickie*, i o niey iest iuż opis w

Dzienniku R. 1786. *na kar:* 383. także z pod góry, na którey stoi *Zamek.* Że iednak tych dwóch wod słonność więcey się być zdaie Saletrzana, a o innych wodach słonych słychać, iż nie wiele słonności maią, a są te wody dużo oddalone od lasów, przeto tu o nich doniesienia nie czynię.

Doniesienie *te o Soli kopalney*, być może, że maią iakie przydatki niepewne, że iednak do tych domysłów iakieś powody pozorne, a być może, że oraz i z rzetelnością zgodne miano, przeto takie doniesienia warte są, nie tak zupełnego odrzucenia, iako raczey dokładnego badania się, i doświadczenia, czyli są zgodne z prawdą. Wysłać tym końcem należy, ale takiego (c) któryby górliwością Dobra Powszechnego zaięty, nie przestawał

(c) *W tych dniach do Wsi Słoboszowic leżącey od Sandomirza o mil 2 $\frac{1}{2}$ przyiechał iakiś Xiądz, podobno z Bozęcina, zaiechał nie do Dworu, ale do Chłopa na noc, bez zgłoszenia się do Pana, poszedł rano zobaczyć tylko mieysce, w którym mu ktoś o Soli doniosł, i odiechał, z niewiedzieć iaką wiadomością. Tamteysi ludzie w innym się mieyscu nie dalekim bardziey spodziewaią Soli.*

stawał przekonywać zdarzaiące się trudności. XX. Plebani dokładnieysze, i obfitsze wiadomości mogliby powziąć od swych Parafianów, i one całey Powszechności ogłosić przez Rap-porta, a tym sposobem prędzeybyśmy wyśledzili *Sol w Polszcze*, i coroczny wydatek kilku Milionów za Sol zagraniczną, na zbogacenie własnego Kraiu obrócilibyśmy. Ufać należy, iż chwalebna troskliwość Zwierzchności Kraiowey, nieodwłocznie przyśpieszy do skutku przywodzić przedsięwzięcia nayzdatnieysze do zamiaru tego — *Sandomirzanin.*

— *Fabryka Warszawska Meblów wszelkich Fasonu Zagranicznego.*

TAkowa Fabryka znayduie się na Ulicy Trębackiey w Kam: Wiesiołowskiego Nro: 630 — Wyrabia rożne gatunki Meblów, iakie tylko za Granicą wymyślić się mogą, a iakie w naysławnieyszych Warszawskich Magazynach: Jarzewicza, Hampla, i innych, znaleść się mogą, a daleko tańsze, a niżeli w pomienionych Magazynach, do których biorą nawet z pomienioney Fabryki, y zaraz zarabiaią niemal drugie tyle, udaiąc przed Kupuiącemi, że to są z Zagranicy sprowadzone, bo

bo wiedzą, że w Polszcze, u niektórych taki iest ieszcze Przesąd, że iak skoro rzeczy iakiey da się Cecha lub Nazwisko Zagraniczne, zaraz gotowi są we dwoie drożey zapłacić.

Gdyby więc Publikum nie mamiło się, że w pomienionych Magazynach, są wszystko Meble Zagraniczne, albo przynaymniey lepsze od tey Fabryki, umyślił Dziennik Handlowy szczegulnieysze opisanie tey Fabryki uczynić, iak następuie:

Oglądaiąc tę Fabrykę widziałem w niey Gatunki następuiące:

1. Różne duże Biora.
2. Biora do stoiącego i siedzącego pisania.
3. Stoliki dla Sekretarzy małe i duże.
4. Stoły do Kancelaryi.
5. Biblioteki do Xiążek.
6. Komody w różnych fasonach i kolorach.
7. Stoliki do grania w różnych fasonach i kolorach.
8. Stoliki przed Kanapowe w różnych fasonach i kolorach.
9. Stoliki do Kredensów Ditto - Ditto -
10. Stoły do iedzenia, beycowane, składane, okrągłe.

11. Szkatułki w różnych fasonach.
12. Tualety w różnych fasonach.
13. Kanapy, Krzesła w różnych fasonach &c.

To tylko te Gatunki, które Autor Dziennika oglądaiąc mógł spamiętać, ale są tam Gatunki niemal wszystkie, które u Hampla i innych znaleść się mogą — A ieśliby które ieszcze i nie znaydowały się, tedy zapewnił Fabrykant, że może w różnych Fasonach i Kolorach, w iakich tylko kto będzie żądał, zrobić, i o tym zaręcza całą Powszechność przez te Publiczne Pismo.

Ta Fabryka gdyby przyszła do przyzwoitego swego wzrostu, mogłaby albo ocalić kilkakroć sto tysięcy co rok za Granicę wychodzących przez powyżey namienionych Magazynistów Warszawskich, albo przynaymniey umnieyszyć te zdzierstwo, które czynią pomienione Magazyny, przedaiąc Obywatelom Cenę od żadney Zwierzchności nie ustanowioną, ale arbitralną ich mocą podnoszoną, aż do spanoszenia się swoiego — Ale na nieszczęście Kraiu, ta Fabryka nie może wziąść pożądanego wzrostu, dla ucisku od Cechu i Miasta Warszawy, o co ten Fabrykant, lubo iuż Process podniosł aż do Assessoryi Koron: iednakże nim przyidzie do końca Sprawiedliwości,

wości, musi tym czasem zamknąć Warsztat, bo mu nie wolno otworzyć Magazynu w Kraiu robionych Meblów, tak iak iest wolno *Hamplowi*, *Jerzewiczowi*, i innym, co nie Kraiowe maią Meble, ale Zagraniczne — Otoż u nas taka Protekcya dla Fabrykantów, coby potrzeba zamknąć Magazyny Meblów z Zagranicy sprowadzanych, ażeby nie przeszkadzały wzrostowi Kraiowym Fabrykom Meblów, to u nas przeciwnie, Kraiowe Fabryki zamykaią, aby za Zagraniczne Meble wyszło więcey z Kraiu Pieniędzy — Dla przekonania Publikum, iak daleko są szkodliwe Cechy i ich Zwierzchnictwa, to iest Miasta, do wzrostu Fabrykom i Manufakturom Kraiowym, położy się pożniey za przykład cały Process tego Fabrykanta z Cechem i Miastem Warszawskim — A teraz Dziennik czyni następuiące Pytanie do Powszechności. *Co iest pożyteczniejszego dla Kraiu? Czy Magazyny Zagranicznych Meblów? Czy Fabryka Kraiowych Meblów?*

V.

O Transporcie Spławnym.

— *Uwagi Nadwiślanina względem zdzierstwa po Spławach.*

ZLe iest, gdy się kto waży Osobę, nie zaś występek strofować. Milczeć, gdy się co złego dzieie, równie iest naganną rzeczą. Z tych powodów postanowiłem obiawić występek, a nie wymieniaiąc tą razą Osób, ani mieysca, żądaiąc aby się więcey tak źle nie działo. Znam mieysce nad Wisłą poniżey Krakowa, w którym zdarza mi się widzieć często następuiące nieprzyzwoitości i bezprawia.

1*mo*. Biorą tu podatek *Lodowy*, to iest, za to, iż po lodzie Wisły ieżdżą, a ten *pięcioraki*, to iest: 1*wszy*. Cło pograniczne od fury drew. 2*gi*. bierze Strażnik Połkę drew, ale nie wiem iakim Prawem. 3*ci*. Żołnierz w Mieście stoiący, i ten także nie ma Prawa a bierze. 4*ty*. Kozak do Zamku; podobno ani Kozak, ani Zamek lodu na Wiśle nie stawiał. 5*ty*. Pachołek Mieyski dla kogos

w Mie-

w Mieście. Broń Boże nie dać któremu z tych, tedy i kiiem zbiią, i nadgrodzą sobie Podatek i fatygę w biciu. Ultimus consumens wszystko to opłacać musi, na wyniesionym w cenę drewnie.

Właśnieby w Kraiu potrzeba zabeśpieczyć wolność donoszenia do Zwierzchności takich bezprawia. *(d)*

2*do*. Lubo powiadaią, iż w Mieście iest Prawo zakazuiące, aby nie zakupować żywności przed Miastem, ale tylko w Rynku Miasta, to Zołnierze i Strażnicy zaraz przy rewizyi kupuią przy samym przywozie, ale to tak płacą, iak sami chcą. Ludzie pokrzywdzeni płaczą i narzekaią, ale ratunku ni od kogo nie maią, a skarżyć się niebeśpieczno, bo Strażnik i Zołnierz razem z sobą chodzą paiką ręce uzbroiwszy na cudzą skurę.

3*tio*. Widać tu czasem, iak podniebytność Strażnika, Zołnierż Cło wybiera, który ani przysięgą nie iest obowiązany do tego, ani czytał kiedy Instruktarza Celnego, owo zgoła, wiele się tu abuzów dzieie, nie miło patrzeć na te Despotyzmy, każdy słabego gnębi.

Nadwiślanin. VI.

(d) Nim Zwierzchność zabespieczy tak potrzebne Doniesienia, tym czasem do Dien: można wytknąć one, ieśli się nie poprawią.

VI.

O Transporcie Lądowym.

— *Uwagi Sandomierzanina o potrzebie dokładney Mappy Kraiowey.*

DO ustanowienia po Kraiu Traktów, i uwiadomienia się iak odległa iest która Fabryka Kraiowa, lub Miasta Handlowe, i dla tym podobnych wiadomości, wielceby przygodna była Mappa Krolestwa Polskiego iak naydokładniey zrobiona, którąby mogły sporządzić Szkoły Głowne Koronna i Litewska, z przybranemi od Artyleryi zdatnemi ludźmi. Ufam, iż te Akademie maią do tego zamiaru zdatnych ludzi. Instrumenta znayduią się po kilku mieyscach. Fundusz na to Dzieło iuż dawno iest ustanowiony, który dotąd bezpożytecznie brał kto inny, wydać go raz tyle, ile potrzeba, a na potym iuż się oszczędzi wydatek Skarbu. W Prawie Politycznym X. Skrzetuskiego Tom I. na kar: 401. iest wyrażony ten Fundusz, gdzie Skarb na sporządzenie w Kraiu Geograficznych Kart wydaie

co

co rok po Złł. 8000. a żadnych Kart, choć tak dobrze płatnych, nie ma. Możnaby tę Mappę sporządzić na wzór *Zannoniego*, iżby z kart lub Atlas Polski, lub iednę wielką sklecić można całego Państwa Mappę. Jeżeliby czyniło co temu zamiarowi trudność, tedy przynaymniey z tego Funduszu Złł: 8000. możnaby zapłacić Sztychunek na Blasze tych Mapp, które zastaraniem JO. Xcia Prymasa są zrysowane, a pewnie dokładnieysze są, niż *Zannoniego*, które dla ciemnych tuszow nieczytelne są, i nie wyraźne. *Sondomirzanin.*

VII.

O Miastach Kraiowych.

SPecyfikacya Nnmerowania Warszawy, dla zaymowania wiele mieysca w Dzien: i dla nudzenia Czytelników tak obszerną, a mniey interesowaną Materyą, iest nieco wstrzymaną; a na to mieysce Rozrządzenia niektórych Juryzdykcyi, tyczące się Miasta Warszawy, iako i okoliczności wyrażaiącey stan iey kładzione będą, t. nap: iak następuie.

— *Spe-*

— *Specyfikacya Mieszczan Kupców Warszawskich, stosownie do Uniwersału Prześ: Kom: Skar: Kor: względem Remmiss wyższego, przez Szl: Starszych Konfraternii Kupieckich ułożona 1788.*

	A.	*Gatunki Handlu.*
Andrychowicz	Ignacy	*Aptekarz.*
Abramowicz	Grzegorz	*Winny.*
Arent	August Wilhelm	*Sukien: i Bławat:*
Andersch	Daniel	— —
	B.	
Bogdanowicz	Deodat	*Turecki.*
Bauchoffer	Jan Jerzy	*Noremberski.*
Berchan	Daniel	*Korzenny.*
Biergier	Karol	*Bławatny.*
Babich	Fryderyk	*Płucienny.*
Bernaux	—	*Galanternik.*
Blanc	Piotr	*Bankier.*
	C.	
Chaudoir	—	*Bławat: i Str: Dam:*
Chvalier	Antoni	*Sukienny.*
Cabryt	Frydrych	*Bankier.*
Campioni	Filip Antoni	*Korzenny.*

D.

D.	Gatunki Handlu.
Dawid Hieronim	*Bławatny.*
Dalen Frydrych	*Żelazny.*
E.	
Ebert Chrystian	*Korzenny.*
Epinger Jan Krzysztow	*Aptekarz.*
Emich Jan	*Galanterski.*
F.	
Franciszkoni Augustyn	— —
Felber Piotr	*Noremberski.*
Faustmann Andrzey	*Brabandzki.*
Fraas Jan	*Żelazny.*
Frantz Piotr	*Korzenny.*
Fontanna Antoni	*Korzenny.*
G.	
Gastel Jozef	*Noremberski.*
Gidelski Jan	*Korzenny.*
Gordon Tomasz	*Bławatny.*
Gautier Jan	*Sukienny.*
Gotti Felicyan	*Winny.*
Giering Jan Samuel	*Sukienny.*
Grewiński Szymon	*Korzenny.*
Gieritz Mikołay	*Korzenny.*
Gorni Samuel	*Brabandzki.*
Gizlansoni —	*Faiansowy.*
Gwiaździński —	*Korzenny.*

H.	*Gatunki Handlu.*
Haag Jan	*Winny.*
Hangel Tomasz	*Brabandzki.*
Heryng Walenty	*Bławatny.*
Hampel Franciszek	*Magazyn Mebłów.*
Hennich i Larocque	*Galanterski.*
Hurtych Ignacy	*Aukcyonarz.*

J.	
Jakubowicz Paschalis	*Turecki.*
Idziński Tomasz	*Brabandzki.*
Jarzewicz Henryk	*Magazyn Angielski.*

K.	
Kloss Michał	*Korzenny.*
Kaznic Jan	*Brabandzki.*
Klech Jan 2. Braci	*Noremberski.*
Köller Gottfried	*Noręmberski.*
Kokular Mikołay	*Brabandzki.*
Kortum Karol	*Bławatny.*
Kossakowski Daniel	*Korzenny.*
Kozłowski Jozef	*Winny.*
Köhler i Kreybich	*Noremberski.*
Kreybich Floryan.	*Noremberski.*
Krüger Antoni	*Turecki.*
Krügier Jan Anton	*Brabandzki i różny.*
Kiliani Floryan	*Winny.*
Kintzel Jan Paweł	— —

Ku-

	Gatunki Handlu.
Kuchciński Jan	*Żelazny.*
Kukler ——	*Bławatny.*
Kaebs Beniamin	*Sukienny.*

L.

Lebem Gottfried	—— ——
Lazarowiczowa Urszula	*Bławat: i Str: Dam:*
Lechmann Samuel	*Żelazny.*
Lignau Jozef	*Korzenny.*
Lorentz Franciszek	*Korzenny.*
Lottych Dawid	*Sukienny.*
Liebelt ——	*Bławatny.*

Ł.

Łyszkiewicz Maciey	*Bankier.*
Łukaszewicz Jozef	*Turecki i Winny.*

M.

Makarowicz Franciszek	*Turecki.*
Maraszewski Jakub	*Korzenny i Winny.*
Mietelski Stanisław	*Korzenny.*
Michler Samuel	*Sukienny.*
Meling Jan	*Winny.*
Murawski Wawrzyniec	*Korzenny.*
Münckenbek ——	*Żelazny.*
Manugiewicz Teodor	*Turecki.*
Manugiewicz Grzegorz	*Brabandzki.*

Mon-

	Gatunki Handlu.
Monfreulle Andrzey	*Brabandzki.*
Milewski Franciszek	*Korzenny.*
Muradowicz Kazimierz	*Brabandzki.*
Miller Jan Gottfried	*Bławatny.*
Meyzner Jan	*Korzenny Hurtownik.*

N.

Nalke Fryderyk	*Brabandzki.*
Nazon Franciszek	*Galanteryiski.*
Noltemaier	*Bławatny.*

O.

Ochanowicz Michał	*Bławatny.*
Osiecki Piotr	*Winny.*
Otosielski ——	*Korzenny.*
Olier ——	*Bławatny.*

P.

Piatty Antoni Maria	*Noremberski.*
Pułtarzewski Jakub	*Zelazny i Korzenny.*
Puchalski Kazimierz	*Winny.*
Przybyłowski Kaietan	*Brabandzki.*
Pessauer Jan Kapistran	*Winny.*

Q.

Queisser Karol	*Sukienny.*
Queisser ——	*Brabaudzki.*

R.	*Gatunki Handlu.*
Rożański Antoni	*Korzenny.*
Roezler Michał	*Noremberski.*
Raffałowicze Andr: Stan: Jan	*Korzenny i Zelazny.*
Ragge Jakub	*Zelazny.*
Rabbe Jakub	*Winny.*
Rethen Johann Henryk	*Bankier.*
Rauthenstrauch	*Korzenny.*
Richard	*Galanter: i Winny.*

S.	
Staniszewski Franciszek	*Korzenny i Bławat:*
Satler Michał	*Bankier.*
Schadel Jan	*Zelazny.*
Spiski Jan	*Korzenny.*
Schubert Karol Gotlieb	*Winny*
Szultz Piotr	*Brabandzki.*
Szepelski Tomasz	*Korzenny.*
Szultz Jan Gotlieb	*Sukienny.*
Schultz Karol	*Bławatny i Sukienny.*
Sienski ——	*Winny.*

T.	
Tûkel Franciszek	*Noremberski.*
Teschner Jan Jakub	—— ——
Tański Jozef	*Winny y Brabandz:*
Tauber Jan	*Korzenny Hurtow:*

Thiesz

	Gatunki Handlu.
Thiesz —	*Papiernik.*
Turchetti Stefan	*Norembersk.*

W.

Wieprzowski Karol	*Żelazny.*
Woszydło Wawrzyniec	*Korzenny.*
Woszydło Krzysztof	*Sukienny*
Węgliński Tomasz	*Brabandzki.*
Weber Jan Frydrt	*Sukienny.*
Wunsch Daniel Gottfr:	*Sukienny.*
Wilson —	*Stroiów Damskich.*

Z.

Zahn Antoni Frantz	*Norembersk.*
Zembrzuski Marcin	*Winny.*
Zieliński Franciszek	*Żelazny.*
Zatler Michał	— —

Niżey na podpisach wyrażeni, stosuiąc się do Publiki pod Dniem 1. Kwietnia Roku ninieyszego zaszłey, o rzetelności wyżey wyrażoney Specyfikacyi aktualnych Mieszczan Kupców Warszawskich zaświadczamy, i na to się przy przyciśnieniu Pieczęci Mieyskiey, Rękami własnemi podpisuiemy — Dan na

Ratuszu Miasta Starey Warszawy z. Kwietnia 1788.

Woyciech Lobert Miasta J K. Mci Rezydencyonalnego Prezydent Miasta Starey Warszawy mpr.
Jozef Łukasiewicz Starszy Ławnik M. S. W. mpr.
Jerzy Dawidson Starszy Gminny M. S. W. mpr.

— *Rezolucya Kom: Skarb: Kor: dozwalaiąca Remissę do Roku iednego Kupcom Warszawskim w pomienioney Specyfikacyi zaigtym.*

„ KOmmissya Rzplitey Skar: Kor. Memo-
„ ryał Szl: Jozefa Rzempołuskiego i Sta-
„ nisława Rafałowicza Starszych Kupieckich,
„ Imieniem Konfraternii Kupców Miasta Jego
„ Królewskiey Mci Warszawy, o Remissy
„ ich Towarów do Warszawy z Komor Pogra-
„ nicznych do Kommissyi podany, rezolwuiąc:
„ Ponieważ Ciż spisany Regestr, Kupców War-
„ szawskich Chrześcian, Obywatelstwo i Han-
„ del w Mieście tuteyszym maiących, z wy-
„ rażeniem Imion i Przezwisk Kupieckich,
„ podpisem Magistratu Miasta Warszawy stwier-
„ dzo-

„ dzony, i autoryzowany w Kommissyi swo-
„ iey złożyli, i podług Uniwersału względem
„ Remiss dnia dwudziestego trzeciego Februa-
„ ryi *Anni currentis* wydanego, dla Kupców
„ Warszawskich w Regestrze specyfikowanych,
„ do roku iednego o dobrodzieystwo Remiss
„ dopraszaią się; Zaczym przychylaiąc się do
„ prozby przez nich Memoryałem zaniesioney,
„ dysponuie Komorom Pogranicznym na Tra-
„ ktach Pryncypalnych sytuowanym, ktòremi
„ Furmani zwykle chodzić powinni, aby na
„ Towary dla Kupców Warszawskich Rege-
„ strem drukowanym specyfikowanych lądem
„ wiezione, do Komory Warszawa do Roku
„ iednego, to iest: do Dnia pierwszego Maia
„ Tysiącznego Siedmsetnego Ośmdziesiątego
„ Dziewiątego Roku, Remissę czyniły i da-
„ wały, zlecaiąc Urodzonemu Kontraregestran-
„ towi Generalnemu Skarbu Koronnego, wy-
„ drukowania kosztem Konfraternii Kupie-
„ ckiey, takowych z Przezwiskami Kupców
„ Warszawskich Specyfikacyi, i oneyże do
„ Prowincyi Celnych końcem rozesłania ich
„ po Komorach Pogranicznych przesłania, za-
„ lecaiąc Komorom remittuiącym zachowanie
„ przepisu w Uniwersale o Remissach wydanym
„ będącego.

„ Dzia-

„ Działo się w Warszawie w Pałacu „ Rzplitey Krasińskim zwanym, na Kommis: „ Rzplitey Skar: Kor: w Interessach Ekonomi- „ cznych, Dnia 16. Kwietnia Roku 1788.

„ Z Protokułu Ekonomicznego Kommis: „ Skar: Kor: wypisano i wydano."

Jan Ostaszewski Chorąży Prośn: R. K. R. S. K. mpp. (L.S.)

Fr. Andrychiewicz S. K. R. S. K. mpp.

Z pomienioney szczegulney Specyfikacyi Mieszczan Warszawskich, wypada Specyfikacya powszechna taka:

— *Specyfikacya Gatunku i Liczby Mieszczan Kupców Warszawskich.*

Aptekarzy - - -	2.
Winiarzy - - -	16.
Sukiennych - - -	13.
Bławatnych - - -	16.
Tureckich - - -	6.
Noremberskich - -	12.
Korzennych - - -	28.
Galanterników - -	5.
Bankierów - - -	5.

Zela-

Zelaznych - - -	11.
Brabandzkich - -	16.
Faiansowy - - -	1.
Aukcyonarz - - -	1.
Papiernik - - -	1.
Od Stroiów Damskich -	3.
Magazynu Meblów - -	1.
Ditto Angielskich - -	1.
Hurtowników - -	2.

Podług tey Specybkacyi byłoby tylko Kupców Warszawskich 138.

Ale daleko więcey onych w różnym gatunku znayduie się, że zaś do tey Specyfikacyi przez Urząd Miasta Warszawy nie są zaięci, znać, że albo Obywatelstwa ieszcze w tym Mieście nie maią, albo inne iakie temu są przyczyny —— Lecz za Rok, gdy będą znowu uzyskiwać takowe Dobrodzieystwo Remissy, może pomnożą swą liczbę, którą Dziennik Handlowy dla Publiczney ciekawości nieomieszka udzielić w swym Piśmie.

VIII.

O Jarmarkach Kraiowych.

O Tym Artykule dla szczupłości mieysca nic w tym Miesiącu nie kładzie się.

IX.

O Kontraktach Kraiowych na Summy, Dobra, i różne Rzeczy.

— *Specyfikacya Dóbr y Summ na Kontraktach S. Jańskich w Mieście Brześciu Litewskim, różnemi Negocyacyami i Transakcyami uáyspono-wanych odeszłych, tudzież i bezczynnie pozostałych w Roku* 1788.

1mo. *Dobra zbyte w Woiewództwie Brześkim Litewskim.*

		Złł: Pol:
Worotynicze w części	- za	4,000.
Bosiącza część	- - za	1,300.

Bosia-

		Złł: Pol:
Bosiacza druga część	za	2,400.
Kamień i Turna cum attinent:	za	109,000.
Hliniszcze alias Zdzitowicze	za	25,000.
Kustryn	za	112,000.
Horki	za	4,200.

2do. Dobra zastawione w tymże Woiewództwie.

		Złł: Pol:
Bosiacz	za	24,000.
Jelonka	za	50,000.
Zasimowicze	za	12,000.
Część Bacik Bukrabowszczyzna	za	14,000.
Hermany i Szedzie	za	21,000.
Waławel	za	80,000.
Linowki połowa	za	2,000.
Hliniszcze	za	17,000.

3tio. Dobra zaarendowane w tymże Woiewództwie.

		Złł: Pol:
Sławatycze	za	45,000.
Hutowicze	za	1,000.
Wołkowicz część	za	2,000.
Paprotney część	za	1,500.

4to.

4to. Dobra ieszcze do zbycia w tymże Woiew.

	Złł: Pol:
Czarnełosy i Widne - -	za 300,000.
Werołynicze i Kustowicze -	za 150,000.
Głębokie, Szedzie i Hermany	za 150,000.
Kulinowszczyzna w 3ciey części	za 80,000.
Ditto - - w 4tey części	za 70,000.
Podbiała - - -	za 54,000.
Syczowka - - -	za 60,000.

5to. Dobra do zastawy w tymże Woiewództwie.

	Złł: Pol:
Głębokie - - -	za 60,000.

6to. Summy do Lokacyi na Dobrach w tymże Woiewództwie.

	Złł: Pol:
Summa - - - -	100,000.
Ditto - - - -	80,000.
Ditto - - - -	25,000.
Ditto - - - -	30,000.
Ditto - - - -	25,000.
Ditto - - - -	30,000.

— *Dobra Jurkowszczyzna i Pilipowicze w Woiewództwie Wołyńskim do przedania.*

DObra te są Dziedziczne, sytuowane w Woiew: Wołyńskim w Powiec: Łuckim, nad Rzeką *Cerem* o milę letką od *Słuczy*, między Mia-

Miastami, *Korcem*, *Zwiahlem*, *Berendomem*, *Ostrogiem*, *Sławutą*, przy dostatnim Lesie, *Borowym*, *Potazonym*, *i Brzostowym*, obfite w Pastwiska, Grónta rodzayne, Stawy, Młyny, Sadzawki zarybione, z Ogrodem Włoskim, z Dworem i wszelkim zabudowaniem naylepszym, w Kraiu bespiecznym, za Summę 280,000. do przedania, do weryfikacyi Inwentarza, z letkim sposobem onych nabycia, gdyż niektóre Summy Kościelne i Ewikcyonalne zostać *ad Fundum* na długo mogą —— Pewność tych Dóbr, iaka teraz w nabyciu rzadka (*e*) ktoby tych Dóbr nabycia życzył sobie, niech się adressuie do Zwiahla na Korzec do J. P. Buszkiewicza Archiwisty J. O. Xcia Kalixta Ponińskiego Generała Maiora W. Kor: chcąc się o Dziedzictwie tych Dóbr zainformować, a tak gdy do rzeczonego J. P. Buszkiewicza chcący nabyć te Dobra zaadressuie się, ten da wiedzieć Dziedzicowi, a Dziedzic będzie miał honor Korrespondencyą z nabywaiącym zaiąć —— Mieysce do ukończenia Tranzakcyi Dubno oznaczy się, lub ieśli

(*e*) *Zapewna muszą być pewne, i niepodległe oszukaniu, gdy Nazwisko ich przed Publicznością nie iest taione, bo Ci tylko taią, i wcale nie podaią do Publiczneywiadomości, co chcą cichacza, lub w zamęcie samych Kontraktów oszukać, aby wcześnie nicht nie mógł, ani się rozpytać, ani rozpatrzyć.*

ieśli to być może Dom własny Dziedzica, gdzie i Inwentarz zweryfikuie się.

Wieś Lezmierz w Woiew: Łęczyc: do przedania.

DOBra te leżą w Woiew: Łeczyckim, mila od Łęczycy na Trakcie Warszawskim, w tey Wsi iest Młyn Wodny z Jagielnikiem na na Rzece Bzura, z Laskiem do tego przyległym, Grunt Pszenny, Osiadłość dosyć dobra, z Karczmą, do przedania za 60,000. Złł: — *Referencya do Dziennika Handlowego.*

— *Kamienica w Warszawie przy Ul: Brzozowey Nro: 217. do przedania.*

KAmienica ta czystego Dochodu, oprócz Podatków Publicznych, z okładem 2000. Złł: do Roku przynosząca, o 3. Piętrach z Piwnicami, Placem obszernym ku Wiśle ciągnącym się, do przedania za Sum: Złł: 27,000. — Chcący nabydź ma się udać do *Dziennika Handl.*

— *Dworek w Warszawie przy Ul: Smiałey Nro: 2026. do przedania.*

DWorek ten nowo-zabudowany, z Ogrodem drzew rodzaynych, z Stayniami, Wozo-

Wozownami, Placem obszernym do przedania za Złł: 8000 — *Referencya do Dziennika Handlowego.*

— *Kamienica przy Ul: Franciszkanskiey Nro: 2258. do przedania.*

KAmienica dosyć obszerna, na Gruncie Dziedzicznym, w Podwórzu iey iest Młyn Koński deptany ze wszelkim porządkiem bardzo dobry, nad Młynem Spichlerz mogący obiąć więcey 1000. korcy Zboża, przy tych Budowach Plac dosyć obszerny, na którym wygodnie mogą być Staynie, Wozownie od tyłu, a od Ulicy przyczyniwszy Murów, na które właśnie gotowe iest mieysce, można przeformować z tey Kamienicy na piękny Pałacyk, zwłaszcza, że ta Kamienica, leży na rogu dwu Ulic Naliwek i Franciszkańskiey, takoż przechodzą przeciw tey Kamienicy 2. Ul: wielkie, iedna ku Powązkom, druga ku nowym Koszarom Altyleryczným, a zatym przy takiey pozycyi ta Kamienica, nie tylko, że iest wesoła, ale i Intratna — Dziedzic tey Kamienicy życzyłby przedać ią za gotowe Pieniądze, lub zamienić na iakie Dobra Ziemskie lub Mieyskie w mnieyszey wartości, dla wzięcia gotowego Przydatku, lub na znaczną Dzierżawę, lub na iaką pewną Facyendę — *Referencya do Dziennika Handlowego.*

— *Kamienica przy Ulicy Fawory Nro: 1993. do przedania.*

KAmienica ta leży przy Ulicy Fawory z iedney strony, a z drugiey przy Ulicy Szymanowskiey, z Stayniami, Wozowniami, i wszelkiemi wygodami do przedania za Złł: 40,000 — Referencya tamże do *W. Pałuckiego Burgrabiego Ciechanowskiego.*

— *Wieś Serchow w Woiewodztwie Wołyńskim do przedania, lub Zastawy.*

WIdząc, iż WWMcPan Dobr: wszystkich Obywatelów swoią wspierasz łaską, dozwalaiąc do siebie adnotować żądania, i prozby; Przeto ia maiąc tu w Woiewodztwie Wołyńskim, a Powiecie Łuckim Wieś *Serchów* mila od Styru Rzeki spławney sytuowaną, maiącą Lasy użytkowi Klepek, Balów, i Potażów zdatne, tudzież Trakt całey Litwy do Korony, tak Latem, iako i Zimą nieustanny: Chciałbym tę Wieś przedać Dziedzictwem, że zaś iest na przeszkodzie iedno błoto, które do Publicznego Przeiazdu, aby było przehacone, czyli na dawno bytym Moście poprawione, a że też błoto w pół z Wsią *Serbowem* należy do Wsi Sąsiedzkiey Hołuzyia, która zbrania

prze-

przemocnie wspólney naprawy na tym błocie Mostów, przez co Publiczny upada Trakt, potrzeba tedy koniecznie, aby był od Kommissyi Skarb: wydany rozkaz, nakazuiący Wsi Hożozyi, ile współ do tego błota należącey, naprawiać część tegoż Błota do gruntów Jey reguluiącego się, a tym sposobem nie tylko, że przez Publiczny całey Litwy przeiazd, znaczną wygodę uczynić może Obywatelom, ale więcey mil kilka skróci, Kupcom i Podróżnym Drogi, co adnotować, i w tey mierze wydania Rozkazu naprawy tego błota od Prześ: Kom: Skar: Kor: dopraszam się. Spław z tey Wsi do Pińska, Kiiowa, Czarnobyla, iest bardzo bliski, i do Portu teraz nowo-zwanego Ogińskiku Królewcu swoię mieć może kommunikacyą, grunta ma dobre mieyscem chromoszowate, obfituie w Jezior 4. rybnych, z których iedne w wielkości mili okaże się, Lasy ku wszelkiemu użytkowi ma sposobne, tudzież Dziekciów, Smoł, i więcey, iest coroczna Fabryka, Młynów 3. wodnych, a ieden wietrzny ma. Ta Wieś czyni do Roku Intraty Złł: 6,000. iak teraz, ale za poprawą Błota może być daleko więcey — Z Dworem porządnym i całym zabudowaniem. Ktoby tedy życzył sobie nabydź Dziedzictwem lub Zastawą tey Wsi, supplikuię mnie uwiadomić, pod

Koper-

Kopertą W. Kaniowskiego Mecenasa Łuckiego, a ten List mnie duydzie pewnie, gdyż o to odemnie obligowany.

— *Kamienica w Warszawie przy Ulicy Podwalu Nro: 505. do przedania, lub zamiany na Dobra z dodatkiem znaczney Summy.*

KAmienica ta z Wozownią, Staynią, Sklepami do różnych Szynków, Piwnicami, 1wszym, 2gim i 3cim Piętrem, bez żadney Inwolucyi, iest do przedania za Summę Czer: Złł: 4,500. lub do Negocyacyi na Dobra z dodaniem nawet znacznego Kapitału, szacunkowi Dóbr wynoszącego — Życzący sobie tey Propozycyi uskutecznienia, ma się referować do J. P. Alexego Prokopowicza Plenipotenta w teyże Kamienicy mieszkaiącego.

KONIEC CZĘŚCI VI. DZIENNIKA ROKU TRZECIEGO.

DZIENNIK HANDLOWY Y EKONOMICZNY

Zawieraiący wszelkie Okoliczności Pisma, Uwagi i Myśli Patryotyczne, do Handlu, Fabryk i Ekonomiki ściągaiące się.

Roku Trzeciego Część IV. V. i VI.

TOM II.

Kwiecień, May, Czerwiec.

1788.

w WARSZAWIE

Nakładem i Staraniem Autora *Dziennika Handlowego.*

KWIECIEŃ.

Karta.

I. *O Targach i Handlu Kraiowym.*

— Targi Prowincyi Wielko-Polskiey — *Warszawy*, *Poznania*, *Łęczycy*, *Szczucina*, od *Karty* 265 do - - 269

— Targi Prowincyi Mało-Polskiey — *Krakowa*, *Sandomirza*, *Kurowa*, *Kamieńca-Podolskiego*, *Radzyna*, *Białego Stoku*, od *Karty* 270 do - - - - 274

— Targi Prowincyi Litewskiey — *Wilna*, *Brześcia Litewsk:* - - - 275

— Tabella Targów Kraiowych. - 276

II. *O Targach i Handlu Zagranicznym.*

— Specyfikacya weszłych i wyszłych Okrętów w *Gdańsku* od początku tegoroczney Wiosny. - - - - - 276

— Kopia Kontraktu o Sol zawartego między Kompanią Pruską z iedney, a Dyrekcyą Soli Cesarskiey z drugiey strony dnia 18. Februarii 1788. - - 381

— Ratyfikacye od Dworów *Wiedeńskiego* i *Berlińskiego* takowego Kontraktu. - 401

— Specyfikacya Ceny dawniey przedawaney Soli, i teraz przez Kompanią Pruską nałożoney. - - - - - 402

III. *O Fabrykach Kraiowych.*

— Uwagi pewnego Obywatela, biegłego w Nauce Górniczey, względem Wód słonych w Kraiu Naszym znayduiących się, i sposób onych wywarzania. - - 403

IV. *O Transporcie Spławnym.*

V. *O Transporcie Lądowym.*

— Trakt z Sandomirza do Lublina - 410

— Trakt

Karta.

— Trakt z Sandomirza do Krakowa tamże.

VI. *O Jarmarkach i Kontraktach.*

— Jarmarki Miasta Jaraczewa. - - 412

VII. *O Dobrach do Przedaży, Zastawy, Arendy, Summach, i różnych Negocyacyach.*

— Dobra i Summy nowo podane od Karty 313. do - - - - - 339

— Tabella Dóbr i Summ od początku Dziennika, aż do Kwietnia 1788. podawanych, a ieszcze nieznegocyowanych 340

VIII. *O Rozrządzeniach różnych Kraiowych Juryzdykcyi.*

— Czynności Kommissyi Skarb: Koron: w Miesiącu Marcu 1788. - - tamże

M A Y.

Karta.

I. *Czynności i Rozrządzenia niektórych Juryzdykcyi Kraiowych, iako też różne Pisma i Proiekta Obywatelskie.*

— Czynności Komm: Skarb: Koron: w Miesiącu Kwietniu. - - - - 348

— Rezolucya Prześw: Rady Nieustaią: 1788. upoważniaiąca Komm: Skarb: Koron: do wysłania zdatney Osoby rewidowania Fabryk w Kraiu iuż zaczętych, i być ieszcze mogących rozważenia. - - - 355

— Rezolucya Komm: Skarb: Koron: Kwietnia 28. wysyłaiąca J. W. Czackiego do Rewizyi Fabryk Solnych zaczętych, i być mogących rozważenia. - - 358

— Cena Tytuniów Kraiowych maiących się na Skarb kupować ustanowiona przez Komm: Skar: Kor. - - - 361

Karta.

— Obwieszczenie Kom: Skar: Lit: względem Expakuzów po Miastach głównych w Litwie. - - - - - - 363
— Tabella Nowych wybitych Pieniędzy w Polszcze. - - - - - 372
— Pismo Stężyczanina o potrzebie poprawy Losu Mieszczan i Poddaństwa. - 473
II. *O Targach i Handlu Kraiowym.*
— Targi Miast Warszawy, Radzyna, Krakowa, Wilna, Brześcia Lit: od *Karty* 380. do - - - - - - - 385
— O Przyczynach teraźnieyszey drożyzny w Krakowie. - - - - 389
— Doniesienie o znaydowaniu się 50t. głów Ludzi potrzebuiących Roli do osiądzenia. - - - - - - 391
III. *O Targach i Handlu Zagranicznym.* 392
— Urządzenie Kom: Skar: Kor: względem Cła na Wino Francuskie Bordeaur zwane. 393
— Rezolucya Komm: Skar: Kor: względem formowania Bilansów Prowincyonalnych, i Generalnego co Kwartał, tak z Ewekty, iako i Inwekty. - - - 394
— Urządzenie Kom: Skar: Korrn: względem Cła od Skór Baranich Anatolskich zwanych. - - - - - 396
— Specyfikacya weszłych do Elbląga Towarów i Produktów po większey części z Polski, Rzeką i Lądem w Roku 1787. 397
— Specyfikacya Produktów po większey części Polskich wyszłych z Elbląga w różne Kraie w Roku przeszłym 1787. - - 398
— Specyfikacya weszłych i wyszłych Okrętów i Statków Polskich w Elblągu w Roku przeszłym 1787. - - - 403

— Targ

Karta.

— Targ na Produkta i Towary niektóre w Elblągu w Maiu. - - - 405
— Targ na Produkta w Królewcu w ostatkach Maia Roku 1788. - - 407
— Specyfikacya Ceny Soli 1788. w ostatkach Maia. - - - - - *tamże.*
— Specyfikacya wielości wyszłego Zboża od początku Wiosny do Maia Statkami, do Elbląga i Gdańska w Roku 1788. - 409
IV. *O Fabrykach Kraiowych.*
— Zapytanie któregoś Obywatela Lit: ieśli może dostać w Fabrykach Kraiowych na 1000. Ludzi Broni i Prochu. - 410
— Odpowiedź Dziennika na takowe zapytanie - - - - - 411
— Zapytanie pewnego Fabrykanta względem węgli Kamiennych, ieśli nie ma kto do przedania. - - - - - 413
— Zaświadczenie o zdatności do pozłoty Miedzi Polskiey. - - - - 414
— Różne Poiazdy Fabryki Warszawskiey są do przedania. - - - - *tamże.*
— Specyfikacya Ceny Drzewa i Materyałów na Opał i Budowlę w Krakowie Dnia 10. Maia. - - - - - 415
— Wzór nowey Sztuki Muzyczney w Fabryce Warszawskiey odlewaney. - 418.
V. *O Transporcie Spławnym.*
— Nowe Wiadomości o Spławności Kanału Muchawieckiego. - - - 419
VI. *O Transporcie Lądowym.* - - 423
VII. *O Miastach Kraiowych.* - - *tamże.*
— Sposoby Chęcicianina o ulepszeniu Miast Kraiowych. - - - - 424
— Opisanie Miasta *Fastowa* w Woiew: Kiowskim leżącego. - - - 426

VIII.

Karta.

VIII. *O Jarmarkach Kraiowych.*

— Uwaga Chęcicianina względem Jarmarków. - - - - - 431

— Jarmarki Miasta Zaniemyśla. - 432

IX. *O Kontraktach Kraiowych.*

— Dobra i Summy w Dzienniku iuż przenegocyowane podczas teraźnieyszych Kontraktów S. Jańskich. - - - 433

— Dobra nowo podane dla szczupłości miysca teraz nie kładą się, ale w przyszłym Tomiku zostaną położone. - - 455

CZERWIEC.

Karta.

I. *Czynności, Rozrządzenia niektórych Juryzdykcyi Kraiowych, iako też różne Pisma i Proiekta Obywatelskie.*

— Urządzenie Komm: Skar: Koron: do Komor Celnych nad Gallicyą sytuowanych względem Expedycyi Produktów Ziemi lub Fabryk Kraiowych. - - 436

— Nota Kommissyi Skar: Koron: do Departam: Cudzoziem: względem zaświadczenia na Towary Fabryki Polskiey. - 439

— Nota Kommissyi Skar: Koron: do Rady Nieust: względem podwyższenia Ceny Soli przez Kompanią Pruską. - - 441

— Nota Kom: Skar: Koron: do Rady Nieust: względem Exekucyi Prawa pod Tytułem *Juris Detractus.* - - - 444

— Dyspozycya Kom: Skar: Lit: względem Stęplowania Membranów na Kwity z Instrukcyą w tey mierze Officyalistów, tu-

Karta.
tudzież względem Instruktarza dla Komor od Granicy Pruskiey. - - 447
— Pismo IV. G. P. P. K. o potrzebie wolności Handlu, i zniesienia wszelkiego uciemiężenia. - - - - - 451
II. *O Targach i Handlu Kraiowym.*
— Tabella Targów Kraiowych. - 461
— Targi Miast *Warszawy, Krakowa, Sandomirza, Kamieńca Podolskiego, Berdyczowa,* z doniesieniem o urodzaiach i niebespieczeństwa Ukrainy, *Radzyna, Kurowa, Tulczyna i Mohylowa* od *Karty* 461. do 467
— Tabella Targów Kraiowych. - *tamże.*
III. *O Targach i Handlu Zagranicznym.* 468
— Kopia Memoryału W. Butrymowicza do Administracyi Generalney Królewskiey Pruskiey Akcyzy i Ceł, względem trudności Handlu Mięsem Solonym, czyli Pekenfleyszem w Oxeftach ułożonym. 469
— Rez: Berlińska ułatwiaiąca takową trudność. 471
— Edykt Króla teraźnieyszego Pruskiego zakazuiący do Pruss wprowadzenia, tak Polskich, iako i wszelkich Drylichów. 472
— Targ Elbląski w ostatkach Czerwca były. *tamże.*
— Specyfikacya wyszłego Zboża w Maiu za Kordon Cesarski w Podgurzu. - 473
— Specyfikacya Wagi i Ceny Soli Cesarskiey w Warszawie i Poznaniu. - 474
— Specyfikacya Wagi i Ceny Soli Pruskiey Kompanii w Warszawie i Poznaniu. *tamże.*
IV. *O Fabrykach Kraiowych* - - 575
— Rapport J. W. Czackiego Ssty Nowogrodzkiego Kom: Skar: Koro: zdaiącego sprawę z badania Fabryk Solnych iuż rozpoczętych, i udziałać się ieszcze mogących, uczyniony Kommissy Skar: Koron: 12. Czerwca 1788. - - 476

Karta.

— Doniesienie o mieyscach Solnych w Kraiu przez Sandomirzanina nadesłanych. 484
— Fabryka Warszawska Membłów wszelkich Fasonu Zagranicznego. - 488
V. *O Transporcie Spławnym.*
— Uwagi Nadwiślanina względem zdzierstwa po Spławach. - - - 492
VI. *O Transporcie Lądowym.*
— Uwagi Sandomirzanina o potrzebie dokładney Mappy Kraiowey. - - 494
VII. *O Miastach Kraiowych.* - - 495
— Specyfikacya Mieszczan Kupców Warszawskich, stosownie do Uniwersału Prześw: Komm: Skar: Koron: względem Remiss wyższego, przez Szla: Starszych Konfraternii Kupieckich ułożona 1788. - 496
— Rezolucya Kom: Skar: Koron: dozwalaiąca Remissę do Roku iednego Kupcom Warszawskim w pomienioney Specyfikacyi zaiętym. - - - - - 503
— Specyfikacya Gatunku i Liczby Mieszczan Kupców Warszawskich. - - 505
VIII. *O Jarmarkach Kraiowych.* - - 507
IX. *O Kontraktach Kraiowych na Summy, Dobra, i różne Rzeczy.*
— Specyfikacya Dóbr y Summ na Kontraktach S. Jańskich w Mieście Brześciu Litewskim różnemi Tranzakcyami udysponowanych, tudzież i bezczynnie pozostałych w Roku 1788. - - - *tamże.*
— Dobra Jurkowszczyzna i Pilipowicze w Wwtwie Wołyńskim do przedania. 509
— Wieś Leźmierz w Wwtwie Łęczyckim do przedania. - - - - - 511
— Wieś Serchów w Wwtwie Wołyńskim do przedania. - - - - - 513

DZIENNIK HANDLOWY Y EKONOMICZNY

Zaymuiący w sobie wszelkie Okoliczności, Pisma, Uwagi Patryotyczne do Handlu, Fabryk, i Ekonomi ściągaiące się.

ROKU TRZECIEGO CZĘŚĆ VII. i VIII.

LIPIEC i SIERPIEN 1788.

I.

— *Czynności i Urządzenia niektórych Jurysdykcyi Kraiowych, iako też różne Pisma i Proiekta Obywatelskie.*

WEdle zamiaru Dziennika Handlowego, udzielania co Miesiąc Wiadomości Urządzeń i Czynności każdo miesięcznych Kommissyi Skar: Kor: nie zbyłoby na ochocie temuż Dziełu, udzielić i teraz tychże Wiadomo-

ści z późnieyszych Miesięcy, gdyby iuż były rapportowane Prześw: Radzie Nieustaiącey, lecz że ieszcze dla niekompletu Oney nie są rapportowane, przeto i Powszechność z wiadomości onych nie może korzystać teraz; gdyby zaś ten Artykuł nie został przerwany, starał się Dziennik na to mieysce zasiągnąć Czynności i Urządzeń z Komm: Skar: Lit: rownie winnych interessować Kray iak i Skarb Kor: pisał więc do Korrespondenta swego w Grodnie, aby uzyskał z Kancellaryi Kom: Skar: Lit: Autentyczną Specyfikacyą Czynności i Urządzeń teyże Komm: dla udziału Wiadomości Powszechney przez Pismo publiczne Dziennika Handlowego, w czym że znalazł trudność, przysłał tylko te 3. następuiące Urządzenia, które, że nie tylko całą Litwę, ale i Koronę interessuią, przeto co do słowa kładą się iak następuie:

— *Uniwersał Kom: Skar: Lit: obwieszczaiący Kupców Handluiących względem potrzebnego brania Paszportów od teyże Kommissyi.*

„ KOmm: Rzplitey Skar: Lit: wiadomo czy-
„ ni, komu wiedzieć należy: Miano-
„ wicie każdey Kondycyi Kupcóm, Towary
„ Zagra-

„ Zagraniczne przez Koronę do Prowincyi W.
„ X. Lit: sprowadzaiącym, iż w tymże Kraiu
„ handluiącym: Iż gdy Konstytucya 1768.
„ Roku, pod tytułem Uregulowanie Expedy-
„ cyi Celnych od Kupców Koronnych i W.
„ X. Lit: *(a)* końcem wymierzenia Sprawiedli-
„ wości, tak dla Skarbów obydwu Narodów:
„ iżby przyzwoity od Handlu w Kraiu swym
„ odbierali Dochod, iako i dla Kupców w
„ obu Kraiach handlować mogących, iżby so-
„ witego dwóm Skarbom od iednych Towarów
„ nie opłacali Podatku, Expedycyów Celnych
„ respectivè każdego Skarbu uczyniła rozrzą-
„ dzenie; Prawo też Seymu blisko zeszłego
„ 1786. Roku pod tytułem: Zakwitowanie
„ Kommissyi Skarbu W. X. Lit: tęż Konstytu-
„ cyą 1768. odtąd uskutecznioną mieć chce;
„ *(b)* Przeto Kommissya Rzplitey Skarbu W.
„ X. Lit: doświadczaiąc, iak obficie wchodzą
„ do Prowincyi W. X. Lit: Zagraniczne To-

 „ wary,

(a) Konstytucya ta co do słowa znayduie się w Dzienniku Handl: pierwszorocz: 1786. na karc: 487.

(b) I ta Konstytucya, iako i inne tyczące się Handlu, zaszłe na Seymie 1786. znayduią się w tymże Dzienniku 1786. na karc: 486.

„ wary, które niszcząc Maiątek Obywatelów
„ tey Prowincyi; Skarbowi nawet Publiczne-
„ mu żadnego nie przynoszą użytku: Kupców
„ takowemi Zagranicznemi Towarami handlu-
„ iących, i do Prowincyi W. X. Lit: na sprze-
„ daż wprowadzaiących, w ogólności wszystkich
„ obwieszcza, i onymże przykazuie; Aby ma-
„ iąc się stosownie do myśli wzmiankowanych
„ Praw, o tak nakazanie do Expedycyów Cel-
„ nych Paszporta od Kommissyi Skarbu W. X.
„ Lit: rekwirowali (które onym bez żadney
„ zwłoki i zanitrężenia w każdym czasie da-
„ wane będą) a za takowemi Paszportami
„ sprowadzaiąc Zagraniczne Towary przez Ko-
„ mory Koronne, na onych, wedle Prawa
„ chęć swą sprzedawania Towarow w Prowincyi
„ W. X. Lit: oświadczali, i też Towary do
„ Litwy sprowadzić się maiące, *pro re* Skarbu
„ Litewskiego na Komorach Koronnych ode-
„ clali; Dopieroż za takowemi Kwitami do
„ Prowincyi W. X. Lit: Zagraniczne Towary
„ w tychże Kwitach specyfikowane wprowadza-
„ li, od których iuż na Komorach Litewskich,
„ prucz Tranzytu od konia po pół złotego,
„ innego Cła Skarbowi Litewskiemu płacić nie
„ będą. Którzy zaś Kupcy nie biorąc Paszpor-
„ tów od Kommissyi Skarbu W. X. Lit: i nie
„ będąc *pro interesse* Skarbu Litewskiego ode-

„ clone-

„ clonemi na Komorach Korcanych, bez Kwi-
„ tów takowe odeclenie przeświadczaiących,
„ Towary Zagraniczne do Prowincyi W. X.
„ Lit: wprowadzać będą, takowe Towary na
„ Komorach Lit: za uprzedzeniem Rewizyi, ode-
„ clać *tanquam ab investis* do Kraiu obowiąza-
„ nemi zostaną. Gdy iednak i ta sprawiedli-
„ wość dla handluiących być powinna: i przez
„ wzmienioną Konstytucyą 1768. Roku, iest
„ ostrzeżona, iżby od iednych Towarów dwóm
„ oddzielnym Skarbom sobie tego nie opłacali
„ Podatku; Kommissya Skarbu Litewskiego u-
„ pewnia: iż przez wzgląd, aby Handel w
„ Kraiu naymnieyszemu nie uległ zamitrzę-
„ niu, od tych Zagranicznych Towarów, któ-
„ reby przez Kupców w Prowincyi W. X. Lit:
„ nie sprzedane, a na powrot do Korony wy-
„ prowadzone były, byleby ten zwrót Kupca
„ przed wypłynieniem czterech Miesięcy na-
„ stępował, Cło wzięte przy wyieździe z Li-
„ twy od Officyalistów Komor Litew: zwróco-
„ ne mieć będą, odciągnąwszy wszakże Cło na
„ Skarb Litew: od tych Towarów, które na
„ konsumpcyą Kraiową w Litwie zostaną. A
„ zaś po upłynionych czterech Miesiącach
„ od czasu Expedycyi rachować się powinnych,
„ gdy puźniey handluiący zwracać się będzie,
„ choćby iakowe na powrot wyprowadzał To-

„ wary,

„ wary, Cło przy pierwszey Expedycyi wzięte,
„ iuż wrócone nie będzie. Dla czego: iżby
„ tak Kupcy w Prowincyi W. X. Lit: handlu-
„ iący, potrzebną dla siebie ostrożność przy
„ Expedycyi swey na Komorach Lit: oświad-
„ czali, iako i JPP. Officyalistowie Komor
„ Lit: ściśle i wiernie w tym zachowali się,
„ prócz osobney w tey okoliczności daney In-
„ strukcyi, ninieyszym też zastrzega Uniwer-
„ sałem. Który: aby do wszystkich handluią-
„ cych przyszedł wiadomości, do Druku po-
„ dać, i do wszystkich Miast, Miasteczek,
„ oraz Komor i Przykomorków rozesłać, i pu-
„ blikować nakazuie. Dat: na Sessyi Ekono-
„ miczney Roku 1788. Dnia 5. Maia."

Stanisław Xże Poniatowski
Podskarbi W. W. X. Lit.

(L.S.)

Jozef Zołkowski Regent Kom: S. Lit.

Ten Uniwersał, chociaż iest do Druku po-
dany i publikowany po Litewskich Miastach i Ko-
morach, iednakże, że nie iest ani w Gazecie, ani
w żadnym Publicznym Piśmie, nie może bydź
wszystkim wiadomy w Litwie, a w Koronie ce-

le

le nikomu, bo nie iest w Jey ani w Miastach, ani Komornch publikowany — Gdyby więc Powszechnieyszey doszedł wiadomości, Dziennik Handlowy dla wygody Kraiu całego umieścił w swym Piśmie — I razem względem onegoż te ieszcze czyni ostrzeżenie, że Komm: Skar: Kor: na wstrzymanie onego, podała swoią Notę do Kom: Lit: a Kom: Lit: znowu na tę Notę odpisała, po tych Remonstracyach wzaiemnych, czy ten Uniwersał będzie Exekwowany? czy nie? nie wiadomo, wszelako Dziennik Handlowy nie omieszka dołożyć starania wywiedzenia się, i o tym w swym Piśmie doniesie — A teraz przystępuie do uwiadomienia o dalszych teyże Kommissyi Uniwersałach.

— *Uniwersał Komm: Skar: Lit: względem nieomiiania Komor przez Kupców, z dołączeniem Specyfikacyi tychże Komor. 5. Maia 1788.*

„ KOmmissya Rzplitey Skar: Lit: wszem w
„ obec i każdemu z osobna, mianowi-
„ cie różnym Obywatelom i Kupcom iakimkol-
„ wiek Towarem Zagranicznym, bądź w Kra-
„ iu handluiącym, bądź przez Prowincyą Li-
„ tewską też Towary prowadzącym, podaie do

„ wia-

„ wiadomości: Iż maiąc się stosownie do Praw
„ wielolicznych i do obowiązku Administro-
„ wania Skarbu z iak naywiększą czułością o
„ Dochody Publiczne na się włożonego, mia-
„ nowicie zaś do Konstytucyi 1775. Cło ge-
„ neralne na wszystkich Kupców i Handluią-
„ cych, bądź Zagranicznych, bądź Obywate-
„ lów Kraiowych rozciągaiącey, a Przemyca-
„ iących się nie tylko zkonfiskowaniem Towa-
„ ru, lecz karać sztrafami nakazuiącey, gdy
„ przeświadczona zostaie, tak z doniesienia
„ od swych Officyalistów, iako też z Xiąg Ex-
„ pedyowanych na Cle Kupców, iż Ci mimo
„ dawne Uniwersały i Ostrzeżenia Kommissyi
„ uwiadamiaiące, dostatecznie o Komorach i
„ Przykomorkach na Traktach wszystkich pu-
„ blicznych ustanowionych, celem właśnie uni-
„ knienia opłaty należney Skarbowi Publiczne-
„ mu, mieysca do Expedycyi ustanowione o-
„ miiaią, a pod pretextem nieiakoweyś zrę-
„ czności, i krutszey drogi z Traktów Publi-
„ cznych zbaczaiąc, drogami prywatnemi iść
„ i (ieżeli się nadarzy) na Strażach do pil-
„ nowania tylko dróg przemytnych postano-
„ wionych, Expedyowanemi być wolą, chcąc
„ zatym zapobiedz iuż doświadczonym, a na
„ dalszy ieszcze czas wyniknąć mogącym In-
„ konweniencyom, ostrzega; Iż żadney z Ku-

„ pców,

„ pców, czy to z Kraiu obcego do Prowincyi „ Litew: Towary sprowadzaiący, czy też z „ Prowincyi za Granice wyprowadzaiący, lub „ z Kraiu do Kraiu Towary przeprowadzaiący, „ miiać Komor, ani Przykomorkow pod ża- „ dnym pretextem nie powinien. Dla ostrze- „ żenia zaś zupełnieyszego, po wszystkich Ko- „ morach i Przykomorkach, oraz dla uprzą- „ tnienia wszelkich pretextów do miiania o- „ nych, też Komory i Przykomorki, iak są „ położone do różnych Granic Prowincyi Li- „ tewskiey, tak w tymże Uniwersale specyfi- „ kuią się.

„ *Od Granicy Pruskiey* Komora Szczebra „ z Przykomorkiem Grodzień: Komora Wierz- „ bołów z Przykomorkami Szykszniewskim, Kar- „ klupiańskim nowego Miasta. Komora Po- „ łonga z Przykomorkami Kretyngą, Jakubow, „ Gorzdy, Oysiany, Łuyżew; Komora Lądo- „ wa Jurborg i Przykomor: Szylinski, Nowe „ Miasto.

„ *Od Granicy Prowincyi Koronnych*, i „ Państw Zagranicznych Tureckich, Cesarskich „ &c. Komora Brześć z Przykomorkami Włó- „ dawskim, Zabłudowskim; Komora Dąbro- „ wica z Przykomorkami Pińskim, Lubieszo- „ wskim, Turowskim, Petrykowskim, Mozyr- „ skim, Wasilkowskim.

„ Od

„ *Od granicy, czyli Kordonu Moskiewskiego.* Komora Łozow z Przykomorkiem „ Rzeczyckim; Komora Tołoczyn z Przykomorkami Białynickim, Zadruckim; Komora Druia z Przykomorkiem Dzisna; Komora Połock z Przykomorkami Uły, Bioszeńkowicze.

„ *Od Kurlandyi i Rygi.* Komora Szkudy z Przykomorkami Ryciszki, Morginiki, „ Kalcze, Łayzów; Komora Zagóry z Przykomorkami Kalwie, Hlebów, Kamenderecz; „ Komora Kwetki z Przykomorkami Ponicmuń, Hermaniszki, Suwaniszki, Poiedubie; „ Komora Bielany z Przykomorkami Skierniany, Jeziorysy, i Dubinów.

„ Zatym prócz takowych i nie wzmienionych Komor i Przykomorków, że gdzie indziey na Oberstraży, lub Straży Kwit uzyskany, od Konfiskaty Towarów ochraniać „ nikogo nie może, Kommissya zastrzega.

„ A iako ninieyszy Uniwersał iest stosownie wydany do Instrukcyi i Dyspozycyów Officyalistom Celnym od Kommissyi „ przepisanych, tak na poścignionych w uporze dalszym Kupców, iako na przemycaiących się, że rygor Prawa niezawodnie „ Exekwowany będzie, Kommissya zapewnia.

— *Dat:*

„ —— *Dat: na Sessyi Ekonomiczney R.* 1783.
„ *Maia* 5.”

Stanisław Xże Poniatowski
Podskarbi W. W. X. Lit.

(L. S.)

Jozef Zołkowski Regent K. R. S. Lit.

I ten Uniwersał dla samey Specyfikacyi Komor Litewskich, iest potrzebny do wiadomości, nie tylko Litwy ale i Korony, bo Obywatele Koronni nie maiąc tego Uniwersału przez żadne Publiczne Pismo kommunikowanego, wcale wiedzieć o nim nie mogą, a nie wiedząc, łatwo przestąpiliby Rozkazy w tym Uniwersale zaięte, i bezwinnie podpadaliby karom na te przewinienia rozciągnionym, gdyby więc taka niewiadomość, nie podciągała Obywatelów pod kary, Dziennik w swoim Piśmie udziela go całemu Kraiowi, niosąc razem do wiadomości Publiczney ieszcze i ten trzeci, iak następuie:

—— *Uni-*

— *Uniwersał Kom: Skarb: Lit: względem brania zaświadczeń od teyże Komm: na Remissy od Komor Pogranicznych. 19. Maia 1788. postanowiony.* (c)

„ Komm: Rzplitey Skar: Lit: wiadomo czy-
„ ni, komu o tym wiedzieć należy,
„ mianowicie JPP. Officyalistom Celnym Skar-
„ bu Litewskiego, w ogulności wszystkim Ku-
„ pcom i wszelkiey Kondycyi handlem bawią-
„ cym się, tudzież Furmanom, Towary Ku-
„ pieckie wożącym: Iż gdy teraz dla wygody
„ Kupców po Miastach Głównych Prowincyi
„ Litewskiey handluiących, Pakkamery w tych-
„ że Miastach, a szczegulnie w Wilnie, Gro-
„ dnie, Brześciu, Nowogrodku, Kownie, Pin-
„ sku, Słonimie, Nieświeżu, Słucku, Min-
„ sku, Mozyrzu, ufundowała, do ktorychto
„ Miast, Kupce Zagranicznemi Towarami han-
„ dluiący, z Komor Granicznych przez Remissę
„ dla Expedycyi Celney odsyłanemi być mogą.
„ Widząc oraz, że przez dawanie Re-
„ miss z Komor Pogranicznych do Miast Głó-
„ wniey-

(c) *Uniwersał zaś na Remissy dla Prowincyi Kor: od Kom: Skar: Kor: wydany znayduie się iuż w Dzienniku tegorocz: na kar:* 234.

„ wnieyszych, bez poprzedzonego gruntowne-
„ go wchodzenia: czyli Towary Remittowane,
„ dla samych tylko Kupców, Mieszczan w Mia-
„ stach Possessye, lub Obywatelstwo maią-
„ cych, prowadzone bywaią, wynikać mogą,
„ w ginieniu tychże Remiss, i nieprzyzwoitym
„ dla Osob obcych Obywatelstwa, ani Posses-
„ syi w Miastach nie maiących, w remittowa-
„ niu ich Towarów Inkonweniencye, a ztąd
„ ażeby Ludzie obcy bez żadney Possessyi w
„ Kraiu, z uymą handlu partykularnego Ko-
„ pcom Possessyonatom, i Mieszczanów w Mia-
„ stach handlem bawiącym się, z temiż w
„ zyskiwaniu Remiss od Komor Pogranicznych
„ porównani nie byli, z tych wszystkich po-
„ wodów, Kommissya postanawia, i obwieszcza,
„ co do Towarów Furmanami wiezionych,
„ przez odpakowanie na Pograniczach rozrzu-
„ caniu, lub zepsuciu podpadaiących, Remiss
„ do Miast Pryncypalnych Głównych wyżey
„ nadmienionych, dla Kupców w tychże Mia-
„ stach Possessye, lub Obywatelstwo maiących,
„ dozwala; a nie Possessyonaci, ani Obywa-
„ telstwa w tychże Miastach nie maiący, i
„ Mieszczanami nie będący, że Dobrodziey-
„ stwa Remiss z Komor Pogranicznych zyski-
„ wać nie mogą i nie powinni, deklaruie;
„ ale zaraz na Pograniczu Towary swe pod

„ Rewi-

„ Rewizyą poddać, i należące Cło Skarbowe
„ opłacać powinni będą; dla czego Furami
„ Towary dla obcych Kupców, i Kupce Par-
„ tykularni do Miasteczek Towary prowadzą-
„ cy, pieniędzmi na opłacenie Cła opatrzeni
„ bydź, lub swych Furmanów opatrzyć są po-
„ winni, pod zatrzymaniem Towarów na Po-
„ graniczu; gdyby sam Właściciel, lub Fur-
„ man Towary wiozący dla Osoby Remissy
„ mieć nie mogącey, pieniędzy na opłacenie
„ należnego Cła nie miał, aby zaś Komory
„ Pograniczne były uwiadomione, którzy Ku-
„ pcy, z Miast Głównych wyżey wymienio-
„ nych, Wilna, Grodna, Brześcia, Kowna
„ &c: na swe Towary wozami prowadzone,
„ miewać mogą Remissy, Kommissya mieć
„ chce, i naznacza, ażeby każdy Kupiec z
„ tych Miast opatrzony w dowody właściwe i
„ dostateczne, iako iest istotnie Kupcem osia-
„ dłym, Possessyonatem, lub Obywatelstwo
„ Mieyskie w tymże Mieście maiącym, żąda-
„ iący Remissy na Towary z Zagranicy do
„ handlu swego sprowadzone, do Kommissyi
„ Skarbowey, wraz z zaświadczeniem, bądź
„ przez siebie samego, bądź przez swego Kom-
„ missanta udał się, a Kommissya rozważy-
„ wszy Produkowane zaświadczenie, i słuszność
„ żądaiącego, przez Rezolucyą swoią, do da-

„ nia

„ nia żądaney Remissy, na rok ieden, dwa, „ lub trzy, natenczas się przychyli, i teyże „ Rezolucyi otrzymaney Extrakt, ażeby Pano- „ wie Kupcy zyskuiący Remissy, za każdym „ prowadzeniem Towaru, na Komorach Po- „ granicznych, Furmanom okazywać zlecili, za- „ leca; dla wszystkich zaś Kupców z Miast, „ Wilna, Grodna, Kowna, Słonima, Brze- „ ścia, Nowogrodka, Mińska, Słucka, Nie- „ świeża, czas do podawania o Remissy Me- „ moryałów, od 1go 8bra *Anni currentis* de- „ terminuie.

„ Co się zaś tycze Win Węgierskich, „ tych iako łatwe iest na Komorze Pograni- „ czney przeliczenie, tak żadna Remissa na „ nie, że dozwolona nie będzie, Kommissya „ ostrzega. Ktoby zaś z Kupców na Pograni- „ cznych Komorach Dyspozycyi Kommissyi na „ Remissę Towarów dla siebie służącey nie „ okazał, takowemu pod żadnym pretextem, „ Remissa, że dana być nie powinna, Kom- „ missya nakazuie. Wszelkie zaś Paki i Pa- „ czki od kogo bądź kolwiek do Miast Gło- „ wnych przesyłane, remittowane bydź maią „ z tą ostrożnością, ażeby oplombowane na „ Pograniczu były, oraz ażeby podług Ordy- „ nacyi pod dniem 14. Maia 1788. Roku wy- „ daney, przez Pocztę do Komory Expako-

„ wey

„ wey, o daniu Remissy JPP. Officyalistowie
„ Komor Granicznych donosili. Który to Uni-
„ wersał, ażeby każdego doszedł wiadomości,
„ do Miast Głównych, tudzież Komor Cel-
„ nych, rozesłać i publikować JPP. Officyali-
„ stom dysponuie. Dat: na Sessyi Ekonomi-
„ czney Roku 1788. Mca Maia 19. Dnia,

Stanisław Xże Poniatowski
Podskarbi W. W. X. Lit.

(L. S.)

Jozef Zołkowski Regent Komm:
Skar: Lit.

— *Sposób łatwey Kommunikacyi Obywatelom Czynności, wszystkich Juryzdykcyi Kraiowych.*

TO tylko z dwóch Kommissyi Skarbowych niektórych Czynności i urządzeń Kray odbieraiąc wiadomość przez *Pismo Dziennika Handlowego*, ma tak pożyteczną wygodę, iż Obywatel o mil kilkadziesiąt mieszkaiąc od *Warszawy* i *Grodna*, bez umyślnego tam, ieżdżenia, posyłania, wywiadywania się, za iednym oka rzuceniem w to Pismo, znaydzie

zaraz

zaraz wiadomość co te z. Juryzdykcye uczyniły lub urządziły; Czego ma się trzymać, a czego wystrzegać; a wiedząc to, śmiało zasypia w Domu swoim, że iuż ani Sam, ani iego Ludzie przez niewiadomość czego, nie wykroczą, ani nikt go podeydzie, oszuka, uszkodzi, co wszystko bez poprzedzoney takiey wiadomości, iak często się przydarza, niemal każdy czuie z codziennego doświadczenia.

A cóż dopiero za wygoda byłaby, gdyby to ze wszystkich Juryzdykcyi Kraiowych, mianowicie Rady Nieustaiącey i Jey Departamentów, o wszystkich Rezolucyach i Urządzeniach co Miesiąc przynaymniey miewać można było wiadomość, czy w tym, czy w innym iakim Publicznym Piśmie.

Potrzebę takich wiadomości, kto będzie lepiey znał i czuł, niech iak naydokładniey wypisze i poda, albo do tego Dzieła, albo Posłom przełoży z obowiązkiem ustanowienia Prawa, nakazuiącego wszystkim Kraiowym Juryzdykcyom, ażeby Czynności, Rezolucze, i Urządzenia swoie, mianowicie Kray własny interessuiące, podawały do Powszechney wiadomości przez Pismo iakie Publiczne co Tydzień, lub naydaley co Miesiąc.

Gdyby zaś kto nie zarzucił, że na utrzymywanie Dzieła takiego, w którymby mieścić

się mogły wszystkich Juryzdykcyi Kraiowych, Czynności, Rezolucye, Urządzenia &c: trzeba ze Skarbu Publicznego Expensy, a Skarb Publiczny iest i tak ubogi, przeto *Autor Dziennika Handliwego* ofiaruie darmo pracę swoią, i razem wolne w tym swoim Piśmie mieysce, na to wszystko.

Jakoż dla przekonania Rządu Kraiowego, że w *Dzienniku Handlowym* mogłyby pożytecznie mieścić się takie wiadomości, począł iuż Autor Dzieła tego, umieszczać Czynności Kommissyi Sarbu Kor: acz z trudnością ich dostaiąc, chciał podobnym sposobem i z innych Juryzdykcyi postąpić, ale gdy znalazł trudność w zasięgnieniu onych, musiał zostawić woli teraźnieyszego Prawodawstwa udecydowania, iak pożyteczniey będzie dla Kraiu.

Czy gdyby były udzielane Powszechności przez Dziennik Handlowy, wszystkich Juryzdykcyi Kraiowych, Rezolucye, Urządzenia, Czynności &c? czy też nie?

Czekać będzie na to odpowiedzi Obywatelskiey, lub roskazu Prawodawsta, z naywiększą ochotą, a teraz przystępuie do udziału Pisma Obywatela Wyszogrodzkiego, właśnie do następuiącego Seymu stosownego.

— *Pi-*

— *Pismo II. Wyszogrodzianina o sposobach ułatwienia Zawad, Handlu, Fabryk, Ludności, Rolnictwa, przez Seym następuiący.*

Mości Panie Autorze Dziennika Handlowego.

Dzieło WWMPana nader szacowne, Pierwszeństwem Kraiowych Osób prenumeruiących zaszczycone, tym pożyteczniejsze staie się, gdy pozwalasz mieścić uwagi i myśli szczegulne, które z czułey chęci dla przysługi Oyczyzny Publiczności podaię.

Nic nadto niemasz pewnieyszego, iż tylko Rolnictwo, Handel, i Rękodzieła Kray nasz ubogacić potrafią, na tym fundamencie gdy iuż Sąsiedzkie Europy Państwa bezustannie nie wzruszoną formuią szczęśliwość, My Mądrym Panowaniem obiaśnieni zostaiąc, przeglądamy potrzebę, liczne do tego podaiąc Proiekta, dziwna rzecz, że nadto leniwym, do uskutecznienia onych, postępuiemy krokiem.

Ukochaney Oyczyznie naszey prędzey podobno przyniesiemy zgubę, zamiast szczęśliwości prawdziwey; Jeżeli podłości szukania prywatnych zysków z uymą Publiczności, z serc nie wygładziemy, prawdziwey miłości niezachowamy Bliźnich, i wydzierać nieprawnie,

krwawą ich pracę dla pożytku swoiego będziemy, wystawmy przed oczy miłość Powszechnego Dobra, a iedyną Współeczność w nierozerwane złączywszy ogniwa, użyimy sił wspólnych do zlepszenia Losu, Sprawiedliwość bezwzględną wymierzaiąc każdemu.

Zadne na świecie Towarzystwo bydź szczęśliwe i mocne nie może, gdy ieden na drugim prywatnego poszukuiąc zysku, wszyscy na przemiany szarpią się.

Tym właśnie my Polacy postępuiemy sposobem, wszyscy się zgadzaią, że Rolnictwo, Handel i Rękodzieła zlepszyć koniecznie trzeba, że w niedostatku tych bliska czeka zguba, a wszyscy iakby zmówiwszy się; gwałtem tłumią, pod dobrym Rządem wzrastaiącą szczęśliwość —— Nie znayduie się podobno Obywatel, któryby dla przysługi Publiczney zniosł Młyn na spławney rzece, ułatwił na swym gruncie przeyście Statkowi, pomógł naturze, a przynaymniey zmiłował się nad gniiącym w wodzie Drzewem, które ukryte pod wierzchem będąc, wpadły z impetem na siebie Statek, łamie na dwoie, z Maiątkiem i Ludźmi pogrąża na dno; Pierwszy w tey mierze Heroizm JW. Kossakowskiego Woiewody Wytebskiego, któremu naywiększa

od

od Powszechności należy się wdzięczność (d) Któż dał Patryotyczny przykład? Aby wolny publicznemu Handlowi przez Groblą lub Most pozwolił przeiazd (e) umyślnie wynayduią sposoby Mostków stawiania, kalectwem lub śmiercią Podróżnym grożących, i te pod Arędy poddaią Zydom, którzy znędzniałe Pospolstwo z ostatniey prawie odzieraią skóry, a Zagranicznemu Kupcowi wstęt podróży czynią —— Stanowią przeciwko słuszności po Miasteczkach Targowe (f) Brukowe, i z tych Zydowstwo z własnych Pana Poddanych formuie maiątek ——

Nie

(d) *Heroizm ten JW. Kossakowskiego Woiewody Witebskiego znayduie się w Dzienniku przeszłorocz: o Spł: Rz: Swi: fol:* 438.

(e) *Wolność przeiazdu przez Groble Butrymowiczowskie w Dzien: prz: rocz: fol:* 343.

(f) *Zniesienie Targowego coraz bliżey do skutku przychodzi, gdy iuż w tey mierze wydany iest Uniwersał Kom: Skar: Koron: w Roku teraźnieyszym, w Dzienniku na kar:* 215. *na mocy którego, iuż zaszła Delacya na Miasto Warszawę wybieraiące Targowe, i Dekretem Kom: Skar: Kor: skarane zostało, stosownie do pomienionego Uniwersału; Dekret ten dla przykładu wartego naśladowania w podobnymże ukara-

Nie wiele porządnych iest Austeryi, a chociaż się też zdarzy, to drogość przez wyciągnienie od Zydów Arędy, z niechlujstwem i zaraźliwem złączona smrodem, nie pozwala wstępu — Rzadko kto drogę przyzwoicie zrobił, a przynaymniey mieyscami polepszył — Niemal wszystkie u nas publiczne Trakty, iakby ieszcze w dzikiey wydaią się naturze, które własna potrzeba łatwo udoskonalićby mogła.

Z nie dużą będzie przykrością, gdy każdy na swym gruncie pod linią wyprostuie drogę (do czego Przysięgli Woiewództw Geometrowie niech wyznaczeni zostaną, do Patryotyczney przyłożą się pracy.) Zakopią znaki skazuiące Trakt, oraz odległość oznaczaiące mieysca, wysadzi Wierzbiną, która nad Lipy osobliwie w Polach iest pożyteczniceysza, a większy ieszcze uczyni pożytek, gdy owocowe zasadzi Drzewo, rowami osuszy, i zawady oney ułatwi, tą wspólną pracą wygodne i piękne w Kraiu całym uformuią się drogi, umnieyszy się nie mało podróży, na Poiazdy oszczędzi się Pieniędzy, które po kałużach i przykrych wyboiach, zacieśnionych drogach,

okiem

---

nin innych wybieraiących Targowe, położony będzie poźniey w Dzienniku.

okiem nieprzeyrzanych prostopadłych wąwozach, bez sposobu minienia się, z życia naymilszego niebeśpieczeństwem, ustawicznie się łamią, w interessach dniem i nocą sposobność iechania będzie, osobliwie zimą; gdzie publiczney drogi od borowey rozeznać nie można, tá w głębokie Podróżnego zaprowadziwszy Lassy, do przykrey przepędzenia przymusza nocy, a posyłanie o milę lub więcey do naybliższey Wsi wypytania się Traktu, dużą czasu iest nymą, wielki interessowi przynoszącą uszczerbek; otworzy się zręczność i zachęcenie handluiącym Kupcom Lądowym, którzy przez powiększenie Handlu naszego, nadgrodzą wydatki, Poddaństwo filar Rolnictwa wielką w swych pracach uczuie ulgę, gdy ieżdżąc za powinność w drogi, ięczeć w topieliskach z zaprzęgą swoią nie będzie, a dobywaiąc z nich własnemi barkami wozów z przeraźliwym przekleństwem, niszczyć zdrowie i maiątek przestanie, i chętnie reparacyą onych na własnym gruncie pomimo powinności przyimie na siebie.

Potrzeba Kraiu koniecznie wyciąga, aby w tym zamiarze szczególny Zysk i Expens dla Publiczności nie był żałowany, nikomu dla tego nie stanie się krzywda, bo szczęśliwość Dobra Publicznego na wszystkie rozchodzi się części, do tego żadna rzecz całka, ani wzmocnio-

cniona, ani naruszona, bez uszkodzenia lub polepszenia wszystkich cząstek zostać nie może.

Ułatwiwszy Handlu zawady, Rękodzieła wzmocnić i zrobić licznemi, iest Artykułem szczęśliwości wielkim, te nigdy wzrostu swoiego nie wezmą; ieżeli używaniem onych odbytu czynić nie będziemy, a wywozić za Granicę Wełnę i inne Produkta dozwolemy Zydowstwu, czas iuż oświecić umysły nasze, a własnego nie wstydzić się płodu. Jeśli gatunek podleyszy od ich używania odstręcza nas, zastanowić się trzeba, że Angielskie i Francuskie Fabryki w początkach swoich doskonałemi nie stały się, lecz z czasem do dzisieyszego przyszły szacunku, i nasze bez wątpienia wyrównaią onym, gdy im otworzemy sposobność ile w Kraiu uzdatnionym z natury.

Do Rolnictwa, Handlu i Rękodzieł potrzeba Ludności, tey naywiększą liczbę Stan Micyski i Chłopski stanowi, mnieyszey przecię liczby przemocą niezmiernie uciemiężony zostaie, a Poddaństwo ieszcze pod Despotyczną wielu Panów ięczy samowładnością. Powszechney szczęśliwości, i gwałtowną iest koniecznością, aby wzrost Ludności został powiększony, które przeszkody takim ułatwią się sposobem.

Niech

Niech Starostowie czule i pilnie Interessami Miast sobie powierzonych zatrudniaią się, i dawaią we wszystkich żądaniach protekcyonalną pomoc. Na Urzędy wybieraią Osoby nie przemocą cisnące się, ani Interessowane, Uzdatnione tylko do pełnienia obowiązków swoich, niech pilnie wzglądaią w każdego Obywatela Czynności, występki aby nieodwłocznie karane były, a Cnotom i Zasługom wymierzona została Nadgroda, bez Urzędu i dnia iednego Miastu nie dopuszczaią zostawać, bo i ten do upadku chyli, wszystkim równą wymierzaią Sprawiedliwość, tak Obywatelowi, iako Przychodniowi, i owszem w drugim uyrzawszy Cnotę, niebawnie do Obywatelstwa przypuścić powinni; Porządek w Mieście, równoważność, na mocney utrzymuią Szali, bo Przewaga iednego; wszystkich wyniszczać zdaie się, osobliwie w pomnieyszych Miastach, gdzie ieden utrzymuiąc Handel, niezmierną podnosi cenę, i uboższych od siebie współ-Obywatelów do ostatniego wyniszcza. Tacy pospolicie nieprzerwanie posiadaią Urzędy, gdzie oprócz Zdziercy nazwiska mieć innego nie powinni, bez żadney wiadomości Prawa po Miastach Stołecznych Woiewództw na Prezydenckich zostaią Urzędach, nie umieiąc nawet swoią podpisać się ręką, iakże tak ciemny

mny Człowiek Rząd Miasta utrzymować może, sprawiedliwie rozsądzać Spory, który powinności życia nie zna Człowieka, wiedzieć potrzeba, iaka iest Ludność Roku iednego, w drugim zmnieyszenia lub powiększenia znaydować przyczynę, i przeszkadzaiącą wszystkiemi ułatwiać sposobami, które naywięcey z złego pochodzą Rządu, o tym przez Pisma Publiczne wszyscy Starostowie są obowiązani uwiadomiać Powszechność. Niechay Starostów czcze nie będzie Imie, wszystkie Kraiowe Urzędy, ile z przyłączoną do nich Intratą, nie dla tego są ustanowione, aby szczycąc się niemi, podłą z pogardą innych unosić się ambicyą, tylko aby silnie włożonych na się dopełniaiąc obowiązków, użytecznieyszym dla Kraiu stać się Obywatelem. (g)

Jaki iest obowiązek Starostów względem Miast Królewskich, taki i Dziedzicznych Panów względem Miast własnych, lecz ten tym trudniey zapewne wykonany będzie, ile gdy

iuż

(g) *Życzyćby potrzeba, aby kto z Patryotizmu, chciał się zatrudnić zebraniem wszystkich obowiązków Starościńskich, i przez Dziennik kommunikować Powszechności, która może obmyśliłaby iakie sposoby, do ożywienia tych teraz obumarłych obowiązków.*

iuż i Klasztorne Zakony znaczne uciemiężenie czynią dla Miast swoich, i do nierządu przyczyniaiąc się, Publiczney przeto szczęśliwości czynią uszczerbek.

Pomimo Praw, obowiązek Ludzkości samey wyciąga, aby mocnieyszy ratował słabszego, która w Kraiu naszym w śrzod oświeconego wieku, gwałt wielki ieszcze cierpi; wolność powinna i naymilsza każdemu Człowiekowi, mnieyszey tylko Ludzi iest pozwolona części, większość Zycie i Maiątek mnieyszey utrzymuiąca pod iarzmem ięczy ieszcze Niewoli. Tu sobie nayżywiey szczęśliwość całego Kraiu niech Obywatel wystawi, a uważaiąc rządność Państw Sąsiedzkich, i zapobiegaiąc przynaymniey ucieczce w Kordony Ludzi, z niewolniczego iarzma całe uwolni Poddaństwo —— Niech się żaden Dziedzic nie lęka, że iego Chłopi staną się nieposłusznemi, i puydą wszyscy ze Wsi gdy uwolnieni zostaną, owszem w krótkim czasie Wieś swoię Ludnieyszą zobaczy, bo nie Dezpotyzm, ale Rząd przezorny, i przyzwoita wolność, Miasta, Wsie, a zatym Kray cały zaludnia, czyż bydź może? Aby Człowiek mógł wywieraiącą złość drugiego Człowieka, bez wzdrygnienia się całey swoiey natury, znosić nad sobą? —— Nigdy obiecywać Ludności, wzrostu Rolnictwa, a zatym Potęgi całe-

całego Kraiu nie można. Jeśli Rolnika powinność bez granic będzie, krwawa iego praca zabeśpieczona nie zostanie, gwałtowna Trunków, przedaż przez okrutnych Panów będzie nakazywana, a prożniackie Zydostwo iako paiąki muchy wysysać nie przestaną. Wzdryga się serce, zobaczywszy po Wsiach Dzieci gromady, gdy na iedno wspomnienie Pan idzie, bez pamięci każde w swoie ucieka stronę, z tey Panów boiaźni, która od Rodziców wyrzekaiących w dzieciństwie, zaraz wpaiana zostaie, rośnie w sercach okrutna nienawiść, bo i w prostym Człowieku tak czasem gurnomyślny znayduie się umysł, że do Naywyższych szczęśliwości unosi się myślą, a zobaczywszy nikczemność swoię, w którey poniewolnie żyie, bluźniersko zaraz rozpaczać zaczyna — Niech wolność będzie dana Chłopstwu, roboty w pewnym oznaczone wydziale, na występki z nich samych złożeni Sędziowie, Dziedzicznym Prawem lub przez okupne nadane im zostaną grunta, z których pewną rebotą lub pieniędzmi rocznie opłacać się powinni, Wsie nie utracą dla tego Szacunku, owszem powiększy się Intrata, zabeśpieczony ich Maiątek, do pracy chętnych uczyni, i niewzruszenie ulokuie na mieyscu — Przestaną Panowie narzekać na gnusność i niedbalstwo onych, wyidą

z zwy-

z zwyczaiu niszczące Panów zapomożki, i nieustanne dawanie Załogów, które w ręku przymuszonego Człowieka, zarazem niszczeią, wielki z tey wolności Prywatny i Publiczny urośnie pożytek. Płeć oboia nie czekaiąc na poiednanie swych Panów, których bliskość Sąsiedztwa pospolicie różni, i mimo uroionego ich przeznaczenia, za powodem naturalney tylko idąc miłości, w młodym wieku zawierania Slubów Małżeńskich mieć będzie sposobność, i nie lękaiąc się nieprzyzwoitych kar publicznych, Płeć Niewieścia nad własnemi Dziećmi wywierać straszne okrucieństwo dotąd ieszcze praktykowane, przestanie, Oyciec, maiąc nie iednę Wieś za Oyczyznę, ale Kray cały, i w nim otwarte do życia sposoby, nie będzie się lękał wielości spłodzenia Dzieci, kilku maiąc Synów, iednego do Rzemiosła, drugiego do Zołnierzy, podług ich chęci obróci, a ieden do Rolnictwa zostanie i chętnie powinność swoię odbywać będzie. Powszechnym natury biegiem, gdy umiera Rolnik, Brat iego Rzemieślnik czy Manufakturzysta obeymuie grunt dobrowolnie Prawem Sukcessyi na niego spadły, i tym sposobem przez wzaiemną w Kraiu kommunikacyą, mieć będziem po Wsiach z własnych Poddanych licznych Rzemieślników, czyli Manufakturzystów, albo

exer-

exercytownych Żołnierzy, którzy lubey broniąc wolności, w czasie napaści mężny dadzą Nieprzyiacielowi odpor —— Wtenczas Lud nikczemny użyteczniieyszym stanie się Kraiowi, i umocni iego Potęgę.

Żeby iak nayprędzey z serc Chłopstwa wygładzić Sarmatyzm, i nienawiść nazawsze wygluzować ku Panom, potrzebaby po Wsiach ustanowić Nauczycielów, którzyby ich czytać uczyli (*b*) do czego znaydą się tak Patryotyczni w Kraiu, że obowiązki ich przepiszą życia, w tey więc przyzwoitey wolności, i przepisanych onym powinnościach, wkrótce zobaczemy; Zamiast Ludzi gnusnych, ponurych, widoczną ku Panom nienawiścią pałaiących, a stan nędzny i niewolniczy wydaiących z siebie, Lud wesoły, z miłą chęcią i sprawiedliwie

---

(*b*) *Ponieważ iuż po wielu mieyscach w Dziedzicznych nawet Dobrach, przez górliwość niektóych Panów zakładaią się Szkółki do uczenia Dzieci Chłopskich, przeto specyfikacya takowych Szkołek, wiele w którey Dyecezyi znayduie się? i czyim Nakkadem? aby od Biskupów była udzielana przez Dziennik Handlowy Powszechności, pożytecznie byłoby, bo nie ieden może iąłby się do tak pożytecznego naśladowania.*

wie swoie odbywaiący powinności, który zamiast przeklęctw i nienawiści, gorące z wyciągnionemi rękoma do Nieba modły, w nayodlegleyszey potomności za łaskawość swych Panów zanosić będzie.

Takiemi sposoby, ieżeli Ludność powiększyć się może, Rolnictwo wzrastać zacznie, Handel i Rękodzieła wzmocnią się, potrzeba nieodwłocznie, tym silniey uskutecznić te Zamiary, im żywiey przyszłość nieszczęśliwości przeglądać możemy —— Stoiemy nad bliską zguby przepaścią, nad którą Mądre i Łaskawe Panowanie w śrzod przemocy, szczęśliwość do upadku chylącą się, utrzymuie, to gdy z miennością czasu ustanie, Nierząd nasz nieochybnie całą Oyczyznę w nieszczęśliwości pogrąży —— Teraz więc, gdy ieszcze czas sposobny uszczęśliwienia się mamy, łączmy serca i myśli, podawaymy na wzaiem śrzodki, bo wiele iest w Kraiu niedoskonałości, którą obiaśnić trzeba.

Niech nie obraża nikogo, że *Dziennik Handlowy* Polityczne zaymuie Pisma, tym użyteczniejszy stanie się Kraiowi, do tego Handel z naygłębszą Kraiów Polityką nierozerwany ma związek, owszem im przezornieyszy Rząd Polityczny, tym znakomitszy Handel, a nieodwłocząc na dal wprędce zamysły dopełnić można; Wszystko to Seymem następuią-

puiącym uskutecznić możnaby, gdyby tylko Prawodawcy, szczyrze nad ważnością tey Potrzeby zastanowili się.

To Pismo do pożytecznego zamiaru Dziennika posyłam, co miłość Oyczyzny dyktowała, to wyrazić chciałem, i radbym nie tylko radził, lecz Maiątkiem (iaki pozwoliła Opatrzność) i wszystkiemi siłami, tym chętniey czynił wysługi, a im bardziey tkliwszy o Dobro Jey iestem, tym mocnieyszą, za podawane Ratunku środki, imienem Pomszechności oświadczam Dziennikowi wdzięczność — *Wyszogrodzianin.*

— *Uwiadomienie względem innych Pism do Dziennika przesyłanych.*

GDyby Dziennik Handlowy o zawod, przez nieumieszczanie w swym Dziele, rożnych Pism Obywatelskich, iuż dawno nadesłanych, nie był obwinianym, iako iuż i iest od niektorych, kładzie następuiącą Przyczynę:

1. Pismo Wielko-Polanina, pod Tytułem Krople ożywiaiące konaiącą Oyczyznę, ieszcze w Roku przeszłym nadesłane, nie iest wolne do Dziennika.

2. Pismo Zawoyskiego Pułkownika, o Sposobach założenia Magazynow Woiewodzkich

kich i Milicyi, takoż nie iest wolne do Dziennika.

3. Pismo *Wilnianina*, radzące składkę, bardziey na zabeśpieczenia Kraiu, iak na założenie Patryotycznych Kompanii i Magazynow, takoż dla powyższey przyczyny, nie może być w Dzienniku.

4. Inne zaś Pisma tak specyfikowane w Dzienniku tego-rocz: na karc: 171. iako i poźniey nadesłane, lubo mogą mieścić się w Dzienniku, wszelako dla szczupłości mieysca, odkładaią się ieszcze na dal.

II.

O Targach i Handlu Kraiowym.

Ponieważ ten Tomik z dwuch Miesięcy składa się, zaczym i następuiące Targi temi 2. Miesiącami będą oznaczone, z ktorych Miast znaydą się dwu-Miesiączne Targi.

— *Targ Miasta Warszawy w Lipcu.*

		Złł:	Gr.
Zyta - -	*Korzec*	13.	—
Mąki żytney -	Ditto	19.	20. —

			Złł:	Gr:
Ditto Razowey	-	Ditto	16.	—
Ditto Pszenney piękney		Ditto	18.	—
Jęczmienia	- -	Ditto	12.	15.
Owsa	- -	Ditto	8.	—
Gryki	- -	Ditto	12.	—
Kaszy Jaglaney	-	*Cwierć*	8.	15.
Ditto Gryczaney	-	Ditto	6.	15.
Ditto Ditto drobney	-	Ditto	11.	—
Ditto Jęczmienney	-	Ditto	4.	15.
Ditto Ditto drobney	-	Ditto	5.	15.
Grochu pięknego	-	Ditto	4.	—
Ditto Zielonego	-	Ditto	5.	15.
Ditto Cukrowego	-	Ditto	5.	15.
Ditto Szablastego	-	Ditto	9.	—
Siemienia Kouopnego		Ditto	3.	15.
Masła	- -	*Faska*	27.	—
Ditto Młodego	-	*Funt*	—	24.
Łoiu topionego	-	*Kam:*	15.	—
Ditto nie topionego	-	Ditto	10.	—
Miodu	- -	Ditto	12.	—
Wełny dobrey	-	Ditto	22.	—
Potażu	- -	Ditto	10.	—
Szczeciny	- -	Ditto	32.	—
Chmielu	- -	Ditto	8.	—
Wosku żółtego	-	Ditto	64.	—
Lnu	- -	Ditto	10.	—
Konopi	- -	Ditto	6.	—

		Zł:	Gr:
Wódki Okowitki -	*Garn:*	6.	—
Wód dobry - -	*Sztuka*	153.	—
Ditto podleyszy -	Ditto	99.	—
Ciele dobre -	Ditto	18.	—
Ditto podleysze -	Ditto	14.	—
Baran dobry -	Ditto	12.	—
Ditto podleyszy -	Ditto	8.	—
Słoniny - -	*Kaban*	48.	—
Gęsi - -	*Para*	2.	—
Kaczek - -	Ditoo	1.	15.
Kur - -	Ditto	1.	20.
Indykow - -	Ditto	8.	—
Skóra Wołowa dobra	*Sztuka*	24.	—
Ditto Ditto podleysza	Ditto	19.	—
Ditto Cielęca dobra -	Ditto	3.	—
Ditto podleysza -	Ditto	2.	—
Ditto Barania -	Ditto	2.	—
Ditto Kozłowa dobra	Ditto	13.	—

Takowa Cena, że była 25. Lipca, zaświadcza *Wiesiołowski* Instygator Taxowy Juryzdykcyi Marszałkow: Kor.

Nadto tenże donosi względem Taxy Chleba.

— *Taxa Chleba Zytnego w Warszawie z Ceny Zyta Złł:* 12.

z Mąki pytlowey piękney.

Bochenek za Gr: 6. ważyć ma Funt: 2.
Ditto - za Gr: 12. ważyć ma Funt: 4.

Z Mąki Targowey podleyszey.

Bochenek za Gr: 6. ważyć ma Funt: 2. i Łut: 11.
Ditto - za Gr: 12. ważyć ma Funt: 4. i Łut: 22.

Z Mąki Razowey.

Bochenek za Gr: 6. ważyć ma Funt: 2. i Łut: 23.
Ditto - za Gr: 12. ważyć ma Funt: 5. i Łut: 14.

Taxa zaś Chleba Pszennego dawnieysza utrzymuie.

Jeśliby kto chciał zadać sobie pracy w dociekaniu Przyczyny, dlaczego Taxa Chleba w Warszawie nie może być wieczysta, tym sposobem iak podał pewny Obywatel w Dzienniku przeszło-roczn: na kar: 405. pod Tytułem *o Sposobie wieczystym taxowania Chleba w całym Kraiu;* niech raczy te swe badania udzielić przez to Pismo Publiczności, ażeby się z gruntu przekonać, czy można lub nie spodziewać się skutku takowego Proiektu, przez któryby w całym Kraiu sposob Taxowania Chleba

ba w proporcyą Ceny Zboża, używany bydź mógł zawsze, ieśli żadną miarą bez tych Tax obeyść się nie można — Bo zdaie się, gdyby tylko wolność wszystkim nazawsze zostawiona była pieczenia i przedawania Chleba, tedy bez Tax wymuszanych, ieden przed iednym na naytańszy, i na naylepszy Gatunek Chleba wysadzałby się — Ale ta wolność nazawsze trwać maiąca, póty nie przyidzie do skutku, póki tylko Cechy, nayszkodliwsze do wzrostu Miast Społeczeństwa, skassowanemi nie będą; Może też teraźnieyszy Seym, czy nie przyprowadzi do skutku tego Powszechnego żądania; i chyba ten tylko skassowaniu onych sprzeciwi się, kto iest interessowanym w użytkowaniu z tychto Cechów; ale wielką ciekawość sprawiłby u Powszechności, gdyby dał ważną i przekonywaiącą przyczynę, dlaczego są one Kraiowi potrzebne?

— *Targ Miasta Krakowa.*

		w Lipcu		*i Sierpn:*	
		Złł:	Gr:	Złł:	Gr:
Zyta -	*Korzec*	24.	15.	13.	20.
Pszenicy -	Ditto	27.	—	18.	—
Jęczmienia	Ditto	22.	—	13.	—
Owsa -	Ditto	10.	15.	9.	15.

Gro-

		Złł:	Gr:	Złł:	Gr:
Grochu -	Ditto	25.	—	21.	—
Jagły -	Ditto	36.	—	36.	15.
Siemie Lniane	Ditto	20.	—	20.	—
Ditto Konopne	Ditto	11.	—	13.	—
Kaszy Tetarczan:	Ditto	29.	26.	32.	—
Ditto Jęczmien:	Ditto	25.	19.	22.	12.
Gorzałki lepszey	*Garn:*	6.	10.	6.	10.
Ditto podleysz:	Ditto	3.	15.	3.	15.
Oleiu Makow:	Ditto	8.	—	8.	—
Ditto Lnianego	Ditto	6.	—	6.	—
Ditto Rzepakow:	Ditto	5.	15.	5.	14.
Łoiu topionego	*Kam:*	20.	15.	20.	15.
Ditto nie topion:	Ditto	12.	—	12.	—
Wosku żółtego	Ditto	67.	—	67.	—
Wełny lepszey	Ditto	41.	—	41.	—
Ditto podleyszey	Ditto	30.	—	30.	—
Salętry -	Ditto	42.	—	38.	—
Lnu -	Ditto	17.	—	17.	—
Konopi -	Ditto	16.	—	16.	—
Miodu przasnego	Ditto	17.	—	17.	—
Szczeciny -	Ditto	36.	—	36.	—
Soli -	*5 Kam:*	10.	15.	10.	15.
Słoniny i Sadła	*Funt*	—	24.	—	24.
Masła -	Ditto	—	18.	—	18.
Skora Wołow: sur:	*Sztuka*	18.	—	18.	—
Ditto Krowia Ditto	Ditto	8.	—	8.	—
Ditto Jałowicza	Ditto	4.	—	4.	—
Ditto Cielęcia	Ditto	1.	6.	1.	6.

Którą to Specyfikacyą Targów 4. Lipca i 1. Sierpnia, z znaczną między sobą różnicą Ceny, z przyczyny nowego w Sierpniu Zboża doczekanego, i dla zbioru pogodnego, wypisawszy, dla lepszey wiary ręką własną stwierdzam — Dat: z Kancellaryi Prowentowey w Ratuszu Krakow: Dn: 2. Sierpnia 1788. — *Jan Zeidler* J. K. M. Konsyliarz, Pisarz Prowent: Miasta Krak.

— *Targ Miasta Sandomirza w Miesiącu Lipcu.*

			Złł:	Gr:
Zyta lepszego	-	*Korzec*	16.	—
Ditto podleyszego	-	Ditto	15.	15.
Pszenicy lepszey	-	Ditto	17.	15.
Ditto podleyszey	-	Ditto	16.	—
Jęczmienia	- -	Ditto	15.	—
Owsa	- -	Ditto	7.	—
Grochu	- -	Ditto	20.	—
Jagieł	- -	Ditto	36.	—
Krup Jęczmien: Ordyn:		Ditto	30.	—
Ditto Gryczan: Ordyn:		Ditto	24.	—
Siemienia Lnianego	-	Ditto	14.	—
Ditto Konopnego	-	Ditto	12.	—
Oleiu Lnianego	-	*Garn:*	4.	8.
Ditto Konopnego	-	Ditto	4.	8.

Wodki

			Złr:	Gr:
Wodki lepszey	-	Ditto	8.	—
Ditto podleyszey	-	Ditto	5.	10.
Masła	- -	*Funt*	—	18.
Saletry	- -	Ditto	2.	—
Mięsa świeżego	-	Ditto	—	6.
Kawy	- -	Ditto	2.	10.
Cukru	- -	Ditto	1.	25.
Wosku żółtego	-	*Kam:*	64.	—
Miodu przaśnego	-	Ditto	18.	—
Łoiu topionego	-	Ditto	22.	—
Ditto nie topionego		Ditto	17.	—
Wełny podleyszey	-	Ditto	24.	—
Chmielu	- -	Ditto	24.	—
Tytuniu	- -	Ditto	34.	4.
Zelaza Kraiowego	-	*Cetnar*	36.	—
Soli Austryackiey	-	*Beczka*	56.	18.
Smoły	- -	Ditto	24.	—
Wołu lepszego	-	*Sztuka*	180.	—
Skór wołowych surowych		Ditto	18.	—
Ditto Cielęcych surowych		Ditto	1.	6.

Którą to Cenę zaświadcza *Andrzey Rogowski* Prezydent Miasta J. K. M. Sandomirza.

— *Targ*

— *Targ Miasta Radzynia dziedzicznego Potockich w Wwtwie Lubelskim leżącego, w Miesiącu Lipcu.*

			Złł:	Gr:
Pszenicy	- -	*Korzec*	14.	—
Zyta	- -	Ditto	9.	—
Jęczmienia	-	Ditto	7.	—
Owsa	- -	Ditto	5.	—
Grochu polnego	-	Ditto	10.	—
Gryki	- -	Ditto	7.	—
Prosa	- -	Ditto	24.	—
Rzepaku	- -	Ditto	16.	—
Siemienia	- -	Ditto	14.	—
Hanyżu	- -	Ditto	60.	—
Krup Jęczmiennych	-	*Garniec*	1.	6.
Ditto Gryczanych	-	Ditto	1.	10.
Ditto Jaglannych	-	Ditto	2.	12.
Kminu	- -	Ditto	6.	—
Maku	- -	Ditto	1.	2.
Masła	- -	Ditto	6.	—
Smoły	- -	Ditto	—	5.
Dziegciu	- -	Ditto	—	20.
Miodu przaśniego	-	Ditto	4.	—
Wina Francuskiego	-	*Kwarta*	1.	8.
Chmielu	- -	*Kamień*	8.	—
Wełny	- -	Ditto	36.	—
Jay	- -	*Kopa*	1.	10.
Słoniny	- -	*Funt*	—	15.

Sadła

		Zł:	Gr:
Sadła - -	Ditto	—	18.
Mięsa Wołowego -	Ditto	—	6.
Mydła Kraiowego -	Ditto	—	20.
Wosku żółtego -	Ditto	2.	—
Kawy - -	Ditto	2.	10.
Cukru - -	Ditto	1.	20.
Płótna Lnianego -	*Łokieć*	1.	—
Ditto Zgrzebnego -	Ditto	—	12.
Bótów Wieyskich -	*Para*	4.	—
Zelaza - -	*Cetnar*	32.	—
Skór Wołowych surowych	*Sztuka*	10.	—
Ditto Ditto wyprawnych	Ditto	14.	—

Woły, Krowy, Cielęta, Wieprze i Drobie prawie w iedney są teraz tutay, co i dawniey Cenie.

W tym tu Mieście Targi co Niedziela i Czwartek nieodmiennie bywaią, na których dostać zawsze można pierwszych potrzeb różnych żywności.

Zaświadcza *Marcyan Buczyński* Burmistrz M. Rad: — Dat: z Radzynia 18. Lipca 1788.

— *Targ Miasta Mławy, w Lipcu.*

			Złł:
Zyta	- -	*Korzec Warsz:*	12.
Pszenicy	- -	Ditto	16.
Grochu	- -	Ditto	12.
Jęczmienia	- -	Ditto	8.
Gryki	- -	Ditto	8.
Owsa	- -	Ditto	6.

Takową Cenę przysłał do Departamentu Policyi — *Krokowiński Prezydent* Miasta Mławy.

— *Targ Miasta Mińska w Prow: Litew: leżącego, w Lipcu.*

Urodzaie w Okolicach Miasta naszego są średnie, od Dnia 26. Lipca, nie mamy Pogody do zebrania onych, dla przeszkody codziennych Deszczów, z którey przyczyny po znacznym spadnieniu Ceny różnego Zboża, znowu Cena poszła w górę.

			Złł:	Gr:
Zyta	- -	*Beczka Kom:*	48.	—
Pszenicy	- -	Ditto	80.	—
Jęczmienia	-	Ditto	36.	—
Owsa	- -	Ditto	20.	—
Gryki	- -	Ditto	24.	—

Gorzał-

		Złł:	Gr:
Gorzałki - -	*Garniec* dubeltowy od Gar. Kom: 2. - -	4.	—
Miodu - -	*Miara* od Garcy Kom: 12. - -	40.	—
Chmielu dobre:	*Kam:* - -	6.	—
Masła świeżego	*Faska* - -	24.	—
Oleiu dubelt:	*Garn:* - -	5.	—
Soli Królewieck:	*Beczka* - -	48.	—
Ditto Ryska	Ditto - -	36.	—
Zelaza Królewieck:	*Sztaba* od Funt: 34. podrożała dla niedowozu Moskiewskiego - -	12.	—
Mięso bardzo drogie z przyczyny, że około Mińska Bydło padnie, teraz dobrego Mięsa	*Funt*	—	10.
Łoiu nie topione:	od Funt: 50. *Kam:*	24.	—
Ditto topionego - -	Ditto	30.	—
Skór wypraw: Woł:	- *Para*	32.	—
Ditto niewypraw: Woł:	- Ditto	24.	—
Ditto Jałowiczych wypr:	- Ditto	24.	—
Ditto Ditto niewypraw:	- Ditto	18.	—

Tokowe Doniesienie zaświadcza *Ignacy Tarankiewicz* Burmistrz M. Mińska.

— *Targ*

— *Targ Miasta Drohiczyna Podlaskiego, w Czerwcu.*

Dzieła Autora Dziennika Handlowego, wielce dla Kraiu pożytecznego i w tym Gatunku pierwszego, z szczegółobliwości Prześ: Kommissyi nad Edukacyą Kraiową przełożoney, przysłane sobie od początku wychodzenia Dzieła tego aż dotąd, Szkoły Drohickie Schol: Piar: nie dawnemi czasy odebrały — Żeby więc i wdzięczność za łaskawą pamięć publicznie oświadczyły, i Autorowi tego Dziennika w chwalebnych zamysłach, bo do Powszechnego Pożytku i pomyślności całego Kraiu zmierzaiących, cokolwiek przysłużyły się, Wiadomości o Targach Miasta Drohiczyna, i Opis tegoż Miasta przysyłać obiecuią, ieśli same Miasto podług Zaleceń Departamentu Policyi, tego czynić nie zechce — A nayprzód *co do Targów.*

Targi w tym Mieście bywaią co Poniedziałek, ale mizerne, bo okoliczne Drohiczyna Wioski od Szlachty obożsey są zamieszkane — Przybywaią na Targi, rożne Podwody, ale mało ładowne; ta z nich bywa nayznakomitsza, która razem z. Korce Zboża przywozi.

W Zi-

W Zimie Cena Zboża wysoka była, bo:

		Złł:
Zyta - -	*Korzec na*	15. 16.

Po Wielkiey-Nocy powoli spadła toiest:

Zyta - -	*Korzec na*	10. —

W Miesiącu zaś Lipcu ta była Cena Zboża.

		Złł:	Gr:
Zyto - -	*Korzec*	11.	—
Pszenicy - -	Ditto	16.	—
Jęczmienia - -	Ditto	8.	—
Owsa - -	Ditto	6.	—
Grochu - -	Ditto	12.	—
Cebuli - -	Ditto	40.	—
Mięsa świeżego -	*Funt*	—	5.
Wosku żółtego -	Ditto	2.	—
Krowy - -	*Sztuka*	54.	—
Gęś stara - -	Ditto	1.	8.
Kaczka - -	Ditto	—	20.
Kura - -	Ditto	—	18.
Jay - -	*Kopa*	1.	10.
Wodki Ordyn: -	*Garn:*	3.	—
Piwa Ordyn: -	Ditto	—	8.
Ditto Dubelt: -	Ditto	—	16.

Urodzaie w Polach około Drohiczyna są mierne, bo *w Maiu* raz tylko Deszcz padał na Zielone Swiątki — *W Czerwcu* dość często padał,

padał, i *w Lipcu* czasami przechodzi —— Gradu i Piorunów szkodliwych nie było —— Grunta tu po większey części są piasczyste.

Dat: z Drohicz: 13. Lipca *Szkoły Drohickie Scholarum Piar.*

Doniesły też Szkoły i o Jarmarkach tameczych, iak widzieć można pod Artykułem Jarmarków w teraźnieyszey Części —— Opisanie zaś Miasta Drohiczyna przez też Szkoły nadesłane dla szczupłości mieysca w tey Części nie umieszcza się, ale w następuiącey położone zostanie.

Życzeniem iest Dziennika, aby wszystkie Szkoły całego Kraiu poszły za przykładem Szkoł Drohickich, a nadsyłały podobne wiadomości, o Targach, Urodzaiach, Zbiorach, Przypadkach Mrozobicia, Gradobicia, Gatunkach Ziemi, odmianie Powietrza, Obfitości lub niedostatku czego, mianowicie Lasów, wygody lub niewygody Drog, Mostów, Grobel, zwyczaiów dobrego lub złego Gospodarowania, mianowicie w obchodzeniu się z Poddanemi, Opisaniu Miast, Fabrykach, Jarmarkach &c: dopieroby podwoiły od Narodu całego wdzięczność, nie tylko za Administrowanie Edukacyi dla Młodzieży Kraiowey, ale i za udział

tak

tak pożytecznych wiadomości, których chyba od Szkół Kray doczekaćby się mógł, gdyż i na takie donoszenia, potrzeba i gorliwości, i czasu, i zdatności, i światła, a Szkoły pod teraźnieyszym Rządem Edukacyi to wszystko posiadaią — Jeśliby więc zdało się Przezacnym Szkołom zatrudnić się tak pożyteczną Pracą dla Narodu, tedy niech raczą pod Adressem Dziennika Handlowego nadsyłać, a Dziennik pośpieszy z doniesieniem onych powszechności.

— *Targ Miasta Wilna w Miesiącach Lipcu i Sierpniu.*

			Złł.	Gr:
Zyta osietnego Miary Kom:		*Beczka*	60.	—
Ditto syromłotnego	Ditto	Ditto	56.	—
Pszenicy ozimey	-	Ditto	80.	—
Ditto letniey	-	Ditto	64.	—
Jęczmienia	- -	Ditto	52.	—
Gryki	- -	Ditto	44.	—
Owsa	- -	Ditto	24.	—
Grochu	- -	Ditto	50.	—
Siemienia Lnianego		Ditto	56.	—
Ditto Konopnego	-	Ditto	36.	—
Krup Jęczmiennych	-	Ditto	80.	—
Ditto Gryczannych	-	Ditto	80.	—

		Złł:	Gr:
Łnu czystego -	*Kamień*	18.	——
Pięki - -	Ditto	12.	——
Chmielu młoconego -	Ditto	5.	——
Ditto szczypanego -	Ditto	10.	——
Łoiu topionego -	Ditto	20.	——
Ditto nietopionego -	Ditto	16.	——
Hanyżu - -	Ditto	30.	——
Miodu praśnego -	*Miara*	48.	——
Oliwy zieloney -	*Funt*	1.	10.
Szczeciny - -	Ditto	——	18.
Słoniny i Sadła -	Ditto	——	20.
Wosku - -	Ditto	1.	20.
Masła - -	Ditto	——	20.
Zelaza Szwedzkiego od f. 40.	*Sztaba*	11.	——
Wódki Hanyszkowey, dubelt:	*Garniec*	4.	24.
Ditto ordynaryiney -	Ditto	3.	24.
Oleiu - -	Ditto	6.	——
Soli Hiszpanki Królowiecka	*Beczka*	40.	——
Ditto Szarey Ditto	Ditto	36.	——
Sledzi Gottemburskich	Dtito	40.	——
Smoły - -	*Sledziow:*	12.	——

Ze takowa Cena od 15. Lipca do 20. Sierpnia trwa, zaświadcza *Szymon Gietz* Buchalter JP. *Przemienieckiego* Woyta Wil:

Lipiec i Sierpień 1788. Oo — *Targ*

— *Targ Piński w Sierpniu.*

		Złł:	Gr:
Zyta - -	*Beczka*	29.	10.
Pszenicy - -	Ditto	60.	—
Jęczmienia - -	Ditto	26.	20.
Owsa - -	Ditto	16.	—
Grochu - -	Ditto	48.	—
Gryki - -	Ditto	32.	—
Jagiel - -	Ditto	80.	—
Krup Jęczmiennych -	Ditto	48.	—
Ditto Gryczanych -	Ditto	76.	24.
Siemienia Lnianego	Ditto	48.	—
Oleiu Lnianego -	*Garniec*	2.	12.
Wódki lepszey -	Ditto	5.	—
Ditto ordynar: -	Ditto	2.	20.
Masła - -	Ditto	3.	—
Mięsa świeżego -	*Funt*	—	4.
Kawy - -	Ditto	2.	—
Cukru - -	Ditto	1.	25.
Wosku żółtego -	*Kamień*	72.	—
Łoiu topionego -	Ditto	24.	—
Ditto nie topionego	Ditto	18.	—
Chmielu - -	Ditto	6.	—
Wołu lepszego -	*Sztuka*	60.	—
Ditto roboczego -	Ditto	40.	—
Skór Wołow: surowych	Ditto	10.	—
Ditto Ditto wyprawnych	Ditto	15.	—
Ditto Jałowicz: surow:	Ditto	9.	—

Ditto

			Złł: Gr.
Ditto Ditto wyprw:		Ditto	13. —
Ditto Kozłow: surow:		Ditto	5. —
Ditto Ditto wypraw:		Ditto	20. —
Lemieszów -	100.	*Sztuk*	120. —
Między Prusk: -	-	*Funt*	1. 15.
Soli - -	100.	*Hurma:*	23. —
Płytu Sosnowego dziesiątek od Kloców 40.		-	10. —
Płytu Olszowego od Kloców 40. -		*Dziesiąt:*	15. —
Ryby więdłey - -		Ditto	4. —
Wiunów - -		*Rożenek* —	4.
Jay - - -		*Kopa*	1. 12.
Kur - - -		*Sztuka* —	15.
Kaczek - -		Ditto —	18.

Podług takowey Tabelli, że był Targ w Pińsku Dnia 10. Sierpnia, zaświadczam — *Lwowicz* Landwoyt M. J. K. M. Pińska — Nadto ieszcze donosi o Urodzaiach i Handlu tamecznym to:

— *O Urodzaiach i wzroście Handlu Pińskiego.*

PRzysłane Dzienniki Handlowe na R. tera: odebrałem — Dzieło to iak znaczny przez udział różnych wiadomości Miastu Pińskowi

przynosi pożytek, tak za nadesłanie onego nieskończoną Autorowi winienem wdzięczność, którey inaczey dopełnić nie mogę, iak tylko wzaiemnym o Targach Pińskich wiadomości przesłaniem. Przeto Tabellę onych sporządziwszy, przyłączam. Z niey się widzieć daie, że Cena Zboża na Targach tuteyszych niższa niż w Jesieni była, i ieszc coraz zniża się, gdyż dowoz onego codzienny nad konsumpcyą mamy, a co naywiększa, że Łaskawa Opatrzność, cieszy nas bardzo pięknym urodzaiem.

Co do wzrostu Handlu tuteyszego.

Ze Liwerańci Rossyiscy wyprowadzili ztąd Zyta Beczek Wilenek 9,500.

Cła Skarbowi Lit: na Przykomorku Pińskim opłacili Złł: Pol: 2,700.

Maią ieszcze Zboża na dwa Statki, które w tych czasiech zabierać maią.

Mimo to, Handel tuteyszy, przez Kanał Muchawiecki do Gdańska, coraz wzrost bierze. Więcey daleko teraz, niż Roku przeszłego prowadzono Balów. Naymnieyszą Partyą tychże Balów teraz prowadzący *Peterson* Kupiec Gdański, samego Cła opłacił Skarbowi Lit: na Komorze Dąbrowickiey Złł: Pol: 7,998.

Tako-

Takowy Handel, ieżeli dla wielu zawad czyniących do Spławu trudność, przerwanym nie będzie, uczyni Miasto tuteysze szczęśliwym, i sytuacyą iego ulepszy. To doniesienie wyrazem powinney uniżoności kończę zostaiący z głębokim uszanowaniem — Autora Dziennika Handlowego nayniższy Sługa — *J. Lwowicz* i Pisarz Ceł Skar: W. X. Lit.

— *O Szkodach przez Grad poczynionych około Warszawy.*

Z 30. Czerwca 1788. Burza z Gradem tak wielka była, iż w tylu Mieyscach szkody poczyniła.

1. *W Tarczynie* Miasteczku Kapitulnym.

2. *W Falentach, Mrokowey Woli* Dobrach JP. Teppera Bankiera Warszawskiego.

3. We Wsi *Łoś* W. Generałowey Jakubowskiey.

4. *W Piasecznie* Miasteczku, i Dziedzicznych Wsiach *Wulce i Jazgarzewie* W. Ryxa Starosty Piaseczyńskiego.

5. W Dobrach J. O. Xiężny Lubomirskiey Mar: W. Kor: *Zabincu, Choynowie.*

6. W Dobrach JW. Dzierzbickiey Woiewodziny Łączyckiey, *Chylicach i Jeziernie.*

7. W Do-

7. W Dobrach JW. Wielopolskiey Starościny Krakowsk: *Skolmowie, Oborach, Słomczynie*, i innych.

8. W Dobrach PP. Miłosiernych Warszawskich od S. Kazimierza, *Runowie, Bogatkach, Pęchyrzach, Grochowie.*

9. We Wsi W. Zambrzuskiego Sędziego Grodzk: Warszaw: *Ustanowie.*

W tych tedy pomienionych mieyscach (oprócz innych z Nazwiska niepamiętnych Dziennikowi) Burza ta straszliwa z Gradem iednym ciągiem idąca, w innych, Domy powywracała, w innych zboża, tak z kretesu wytłukła, iż Ludzie nie maiąc ani kłosa podiąć, rozchodzić się poczęli, zwłaszcza w tych mieyscach, gdzie o Dedworu zapomogi nie dostali; w innych mieyscach Las z korzenia do mil mniey i więcey wywróciła; a w innych Ludzię i dobytki pokaleczyła i pobiła; Owo zgoła, ciągłym Pasmem idąca, w iednych mniey, w drugich więcey szkodząc, na mil kilkanaście wzdłuż i szerz biorąc Kraiu, nieszczęśliwością ogarnęła — Takowey wiadomości *Dziennik* zasięgnął wprawdzie od przybywaiących z tamtych stron, iednych co tey nieszczęśliwości doświadczali, drugich co ią widzieli i słyszeli; Lecz że porządnie i Autentycznie nie można było powziąść o tym wszystkim wiado-

mości,

mości, przeto co mógł Dziennik obiąć pamięcią i uwierzyć, to doniosł.

Ale wiadomość taka, iako w tym tak obszernym kącie, Karystyą grożąca, powinnaby przez Dziedziców mieysc tych nieszczęśliwych, iak naydokładniey i nayautentyczniey Pismem Publicznym, czy Dziennika Handlowego, czy innym, Powszechności bydź doniesiona, która taką wiadomością będąc ostrzeżona, mogłaby albo z dowozem Zywności przysłużyć się, albo przynaymniey wstrzymać z wywozem od mieysc pobliższych tego wszystkiego, co te nieszczęście uięło —— Jeśliby więc komu zdało się udzielić Powszechności, takowey fatalności Autentyczną wiadomość, niech raczy przysłać do Dziennika Handlowego, a z wielką ochotą przyięte będzie.

W Dzienniku tego-rocznym Maiow: na kar: 391. było doniesienie, o 50. Głowach Ludzi Roli potrzebuiących, lecz że ci Ludzie przyięci iuż zostali wedle żądanego swoiego wyboru mieysca, przeto każdego chcącego o ich wiedzieć, uwiadomia się o tym.

Gdyby zaś inni potrzebuiący Roli, łatwo znaleść nią mogli, podaie się do publiczney wiadomości, następuiące Obwieszczenie

względ-

względem 100. Włok Gruntu wolnego do osiadania.

— *Obwieszczenie względem puszczenia Gruntu Włok Chełmińskich 100. Prawem Emfiteutycznym lub wiecznym.*

JAśnie W. J. X. Kasper Kolumna Cieciszowski Biskup Kiiowski, posiadaiący Prawem Dziedzicznym Dobra, Miasto Skaryszew, Wsie, Sławno, Dzierzgowek, Wola Twarogowa zwane, w Woiewództwie Sandomirskim, w Powiecie Radomskim sytuowane, takiey natury, iż nigdy dzielnemi między Sukcessorów Krwi być nie mogą, ale zawsze tylko od iednego Pana posiadane być powinny, ani nawet żadnemi Długami nie są, i nie mogą być onerowane, nie daleko różnych Miast leżące, pryncypalnie zaś od Warszawy mil 12. od Lublina tyleż, od Piotrkowa tyleż, od Radomia mila iedna, od Przytyka półtory mile, od Rzek Wisły pięć mil, od Pielicy półczwarty mile, maiące Młyny wodne, Tartaki, Wietraki, Stawy i Rzeczkę małą, w Lasach drzewa różnego gatunku, Gruntach dobrych, bliskie Kuźnic dobrego Żelaza, Wapna, Kamieni różnych. Chce puścić w tych Dobrach 100.

Włok

Włok miary Chełmińskiey, Prawem Emfiteutycznym na lat pięćdziesiąt, a nawet i wiecznym, za Przywileiami przez Siebie iako Dziedzica, dawanemi różnym Rzemieślnikom, Fabrykantom, Gospodarzom, Rolnikom, tyle, ile który życzyć sobie będzie. Ci, którzy sami się budować będą, tak Rzemieślnicy, iako i Gospodarze, mieć będą wolności bez żadney opłaty lat pięć; po upłynieniu których od iedney Włoki Chełmskiey, trzydzieści Morgów w sobie maiącey nie będą płacić więcey rocznie, tylko Cz: Złł: Hollenderskich sześć, z pół Włoki Cz: Złł: 3. z ćwierci Włoki Czer: Złł: takichże dwa, i z osmey części Włoki Czer: Złł: ieden. Ci zaś Rzemieślnicy, którzyby chcieli, aby im JW. Biskup domy stawił, pomału, choćby w przeciągu lat dziesięciu wypłacać się będą, ażeby nabyli własności domu. Ci, którzy wezmą Przywiley na Grunta, osmą część tychże zostawić maią nie dobywaną, dla konserwacyi Lasu, który własnością do nich w tey osmey części należeć będzie. JW. Biskup tym nowym Kolonistom wszelką sprawiedliwość oddawać będzie w zachodzących między niemi sporach, i ci między sobą ułożą zwierzchnych do rozsądzenia Spraw w pierwszey Instancyi; przestrzegać będzie ich bespieczeństwa, obyczaiów, ażeby spokoynie sobie gospodarowali. W Mieście

Skary-

Skaryszewie iest Kościoł kilku Xięży maiący, między któremi iest Kapłan Niemiec, uczący po Niemiecku dzieci. Są Jarmarki ośm razy do roku. Trunki dobre, żywność wszelka, mieysce sposobne do Handlu, tamtędy z Ukrainy Polskiey, Podola, Wołynia, Moskwy, Włoch, idą rożne Towary w Maźach, do Brandeburgii i Szląska, z Słoninami, Łoiami, Sadłami, Kaszami, Oleiami, Płótnami, Skórami, Wełnami, Lnem, Konopami, i różnemi Produktami; Wołów wielkie zgony całe lato idą, Koni stada; zgoła wielka kommunikacya Handlowa Kraiu. Życzy sobie mieć Biskup z pomiędzy Rzemieślników, Sukienników, Tkaczów, Garbarzów, wszakże wszystkich Rzemieślników z chęcią przyimie. Zaręcza Biskup za bespieczeństwo Przywileiów przez siebie wydanych, i one w Aktach publicznych stwierdzić przyrzeka, ale chce mieć Ludzi wolnych, nikomu nie podległych, nie zadłużonych, poczciwych, pracowitych, rzetelnych, spokoynych i trzeźwych.

III.

O Targach i Handlu Zagranicznym.

W Poprzedzaiącey Części Dziennika, doniosło się o Targach i Handlu Elbląskim, teraz donosi się o Targach i Handlu Gdańskim.

— *Targ i Handel Gdański.*

Cena Zboża wszelakiego iak płacą Kupcy ze spłynionych Statków, do Dnia 5. Sierpnia 1788.

		Złr. Prusk:
Pszenica biała -	*Laszt* -	do 320.
Ditto pstra -	Ditto 260.	270. do 280.
Ditto z Lądów blisk:	Ditto	240. do 250.
Zyto wczoray kupiono	Ditto po -	180.
Jęczmień - -	Ditto	120. do 130.
Owies - -	Ditto	80. do 90.
Groch - -	Ditto	180. do 190.
Jagły - -	Ditto	480. do 500.
Krupy Gryczane -	Ditto	280. do 300.

Tako-

Takowe Zboża mierzą po 60. Korczyków na Łaszt, płacą dotąd Monetą Pruską, rachuiąc Czerwony Złr: po Złł: 9.

Cena Zboża wszelkiego iak chcą przedać ze Spichrzów do Dnia 19. Sierpnia 1788. na Gdańską Monetę.

		Złote.
Pszenicy białey Polskiey nie ma.		
Ditto wysoce pstra -	*Łaszt*	410. do 430.
Ditto czerw: Polska	Ditto	380. do 400.
Ditto z Lądów blisk:	Ditto	350. do 370.
Zyto po 120. 122.		
Ditto - 118. 119.	Funt: Ditto	250. do 270.
Ditto - 115. 117.		
Ditto - 112. 114.		
Jęczmień -	Ditto	180. do 190.
Owies - -	Ditto	130. do 140.
Groch - -	Ditto	230. do 240.
Jagieł nie ma, może być Cena -	Ditto	- do 480.
Gryczaney Kaszy może być -	Ditto	360. do 380.

Tych 2. Kaszów nie ma, ale zapłaconoby Pruskiemi Pieniędzmi Czer: Złoty po Złł: 9. rachuiąc, Ceną wyż wyrażoną.

Co

Co do Potażu różnego.

Potażu teraz wszystkiego we Gdańsku Fas wielkich 19. bo mało co przyszło dotąd, więcey do Elbląga.

Przedano ztąd *Potaż Kotłowy Polski* z małym zyskiem, bo tylko Szafunt po Talerów 21. i 22.

Robią *Wedaż* w Beczułkach po 400. Funtów ważące, którego nierówne Fabryki i nierówna Cena, przedali do Hollandyi i Anglii Beczułki po Złł: 38. 45. i 48. za Gdańską Monetę — Z Polski rzadko taki przychodzi i nie popłatny.

Popiół surowy na Beczki tey Miary iak i na Sol, przedano dobrą Monetą, rachuiąc Czerw: Złł: na Złł: 9. Beczkę po Złł: 7. 8. i 10.

Co do Ceny Drzewa.

Drzewo Sosnowe na 7. Miary Angielskiey Kopa po Czerw: Złł: 50. 60.

Ditto Dłuższe i grubsze nad Cali 15. 18. 20 u wierzchołku, po Czerw: Złł: 70. 80. Kopa.

Na Dębinie mały pokup.

Co

Co do Mięsa, Masła i Sera.

			po Gro:
Mięsa Wołowego	-	*Funt*	8. —
Ditto Swiniego	-	Ditto	9. 10.
Masła świeżego	-	Ditto	17. —
Sera Zuław: ordyn:	-	Ditto	8. —

— *Cena Towarów Zamorskich w Gdańsku do 19. Sierpnia 1788.*

Sledzi teraz nie ma iak tylko Szwedzkie, przedaią Beczkę Monetą *Gdańską* — po Złł: 16 — a Monetą *Pruską* po Złł: 12.

Akcyzy Pruskiey od Beczki Sledzi, Hollenderskich, Sztockich, Druntheymskich, i Szwedzkich, biorą po Złł: 4. Pruskie.

Kawy dobrey Funt po Gr: 37. 38.

Cukru przedniego od 24. Funtów Kamień po Złł: 22½. i 23.

— *Cena Soli w Grańsku od 5. do 19. Sierpnia 1788.*

			Złł: Gdańsk:
Soli Angielsk: białey	-	*Łaszt*	88.
Ditto Hiszpańskiey	-	Ditto	120.
Ditto Francuskiey	-	Ditto	65. i 75.
Ditto z Lowerpol	-	Ditto	70. i 80.

Wedle

Wedle tey Ceny, ze Szpichrzów na Łaszt ieden mierzą Beczek 16. i płacą na Monetę Gdańską rachuiąc Czer: Złł: 1. po Złł: 12.

— Co do Okrętów i Statków Polskich przyszłych i wyszłych w Gdańsku Roku teraźnieyszego.

Okrętów małych i wielkich od otwarcia Wod po Zimie, wszystkich z Gdańskiemi, co były na Zimę w oddaleniu w cudzych Portach dotąd - przyszło 268.

a wyszło ztąd 269.

Na Zimę było Okrętów we Gdańsku około 40. tak własnych, iako i cudzych zazimowanych, i teraz znayduie się taż liczba, gdy Handle tylko dla spekuluiących, co na los szczęścia powysyłali Zboże i Drzewo w cudze Kraie.

Statkow dotąd spłynęło.

107. Szkut i Dubasów.
2. Komiegi.
17. Galarów.
8. Pobiek z Płótnem i Kaszą.
81. Łyżwa.
11. Statków Toruńskich.
6. Promów.

232. In Summa Sztuk.

Otoż

Otoż różnica Handlu teraźnieyszego Gdańskiego, od dawnieyszych czasów, teraz Okrętów Cudzoziemskich, i to małych ledwo koło 200. przyszło, a przed laty do 1,000. liczyło się — Toż samo i Statków Polskich wielkich, dawniey bywało po 1,000. i kilkaset, a tego Roku 107. oprócz mnieyszych powyżey specyfikowanych.

— *Co do sytuacyi Handlu teraźnieyszego Gdańskiego.*

W Zimie i z Wiosny Zyto płacili tuteysi Kupcy 260. i 270. Złł: a zatym drożey niż teraz.

Zapas Zyta iest ieszcze około 8,000 Łasztów od przeszłego Roku.

Zapas Przenicy około 4,000. Łasztów.

Tak małey Defluitacyi z Polski iak tego Roku dotąd była, od wielu lat nie pamiętaią; ani że z Cudzych Kraiow żadnego nie było pokupu, tak na Zboże iako też i na Drzewo, a te 2. Artykuły są pryncypalne w Handlach tuteyszych.

Kasza Hreczana żądana tu iest bardzo, i i Jaglaney cale niema — Gdy teraz urodzaie piękne i zebranie z pól pogodne, spodziewać się należy tanności, ale tuteysi zbożem handluiący

dłuiący Kupcy, wiele tysięcy Dukatów z téy przyczyny musieliby stracić.

Gdańsk, póki nie był obciążony Cłami i Akcyzami, był w Polszcze nie równie użyteczniejszym, niżeli Inne Miasta: bo Kupcy zaliczali Pieniędzy do Polski na różne Produkta, osobliwie na Drzewo, i na Płótna, przez co wielu iest Obywatelów, którym znaczne Summy poginęli w Polszcze? Teraz połowy Ludzi, a większéy części Bogactwa nie ma w Nim. — Dowodzi się tym, że przed lat kilkunastu rodziło się, i Zmarłych liczba była co rocznie więcéy, niż dwa Tysiące. Teraz zaś około Tysiąca rodzi się, a około dwóch Tysięcy umarło, podług Tabelli co rocznie wydawanéy, owóż iest rzeczywistość: Iż zachęcenie do Handlów i Manufaktur, nader iest pożyteczne, gdyby bez uciążliwości zostawać mogło (*reszta potym*). — To doniosł *Korrespondent* Dziennika Handlowego w Gdańsku. Prawdziwie gorliwy Obywatel tameczny, i dobrze życzący Polszcze, iako w niéy Urodzony.

Przysłał tenże, takoż potrzebne Opisanie o Miarach i Wagach Miasta Gdańska, co teraz dla szczupłości mieysca nie kładzie się, ale w następuiącym Miesiącu położone zostanie. —

To iuż iakiekolwiek iest wzmienienie Handlu Gdańskiego, z tego donieśienia, à o Elbląskim w poprzedzaiącym Tomiku na Kar: 409. było uczynione, zostaie ieszcze o Handlu Austryackim, o Handlu Tureckim, i Moskiewskim, uczynić wyobrażenie — Te Wyobrażenie naylepiéy dopełnił J. W. Czacki Starosta Nowogr: Komiss: Skarb: Kor: w Raporcie swoim uczynionym, teyże Kommissyi, z którego to Raportu Excerpt, wielce pożyteczny i potrzebny kładzie się, á naprzód: Co do Handlu Polskiego z Gallicyą.

— *Excerpt z Raportu JW. Czackiego Starosty Nowogr: Komm: Skar: Kor: uczynionego Kom: Skarb: Kor: względem Handlu Polskiego z Gallicyą.*

„ w Tych mieyscach, gdzie mnie wola Kom-
„ missyi mieć chciała, graniczy z Polską, Gallicya,
„ Moldawia, i Tureczczyzna. Mówić więc winie-
„ nem o każdego Kraiu Handlu z Nami, aby w cho-
„ dowy szkodliwy ścieśnić, a Nasz ożywić.

„ Kiedy Kray kilkuset Lat ciągiem własnością
„ Polski będący, Gallicyą przezwany, od Polski o-
„ derwanym został, a Traktaty 1403. 1589. 1657.
„ i 1685. w niepamięć puszczone zostały, umowa

Han-

„ Handlowa zapewniła nie odmienność między O-
„ ściennemi Państwami Układów.

„ Taryffa 1776. Pierwszego Października od
„ Gallicyi wydana, wzięta była za nieodmienne Pra-
„ widło; lecz gdy Swiętością przyfięgi Wiarą Publi-
„ czną upoważnione Traktaty, zostały przemocy V-
„ grzyskiem, równie ta Umowa stała się w tym wszy-
„ stkim czczą, co Sąsiadowi pożytków przynieść nie
„ mogło, a Nam nie iakie korzyści w zysku dać
„ szczęśliwym trafem zdołało.

„ A tak 1784. Roku Dnia 16. Września, Uni-
„ wersał pod Litt: 7. G. (o) wydany, zamienił rze-
„ czy postać.

„ Taryffa pod Litt: 7. H. podwyższyła Cło, któ-
„ rego różnicę na Produkta Polskie, osobny wypis
„ pod Literą 7. T. okazuie.

(o) *Dla szczupłości miesca niewyszczególniaią się te Annexa, które pod wzmiankowanemi Literami są iuż wspomnione, ale każdy ciekawy o nich wiedzieć, odsyła się do Archiwum Komm: Skarb: Kor: gdzie takowe Annexa razem z Raportem J.W. Czackiego są złożone; gdyby zaś na następuiącym Seymie, te trudności w tych Annexach wyrażone, nie zostały usatysfakcionowane; tedy Wiadomość onych, iako służący się dla Handluiących z Galicyą nadel potrzebną, tak w Dzienniku dla Publiczney Wiadomości, zostaną wyszczególnione.*

„ Tym zaś czuléy ten cios odbieramy, im bar-
„ dziéy wyraz Uniwersału opiewa: iż Taryffa daw-
„ nieyſza dla Polſki zoſtaie. Wſzelakie obce Towa-
„ ry Auſtryackim Państwom, wyiąwſzy Zboże i
„ Bydło w małéy Liczbie, na kommercyonalnych
„ Składach tylko Expedyowane bydź mogą.

„ Te zaś kommercyonalne ſkłady w Gallicyi
„ Lwów i Jaroſław wyſzczególnione.

„ Towary takowym ſkładom podległe, osobny
„ wypis pod Litt: 7. K. wyſzczególnia. Nadto U-
„ niwersał 27. Sierpnia 1784. ogłoſił: iż kto żąda
„ Towarów zakazanych wprowadzenia, ten żądać
„ ma Paſzportu, a onego trwałość na Sześć Mie-
„ ſięcy oznaczona; za wyiednaniem zaś onego, Cło
„ podwyższone opłacić należy. — Jeden rzut oka w
„ tych kilku Uſtawach, to w zakazie przywozu, to
„ w podwyższeniu Cła, uſtanowieniu Składów Kom-
„ mercyonalnych, wyiednywaniu Paſzportów, koń-
„ cem wprowadzenia Produktów Naſzych do Galli-
„ cyi, okazuie okropne ciosy, które Polſki odbiera
„ Handel.

„ Złamanie tak Uroczyſtych Układów, przez
„ Auſtryą, daie Wolność Polſzcze odmiany Taryffy;
„ lecz gdy Naſzego Kraiu bez ſilność, wykonanie

nie

„ nie odwłóczne tego zamiaru czyni nie podobnym;
„ Zdawałoby mi się Notę do J.K.Mości i Prześwie-
„ tney Rady przesłać, aby Cesarzowi JMci przeło-
„ żoną było: iż nie zachowywanie Taryffy, na mo-
„ cy Aktu osobnego 1775. Roku (p) udziałaney,
„ daie Prawo wzaiemności, a zatym cofnienia Za-
„ kazów, czyli onych do Polski nie stosowania, o-
„ głoszenia żądać; z oświadczeniem: iż odmówie-
„ nie tego żądania, myśleć da okazyą o inney Po-
„ żyteczniey szey dla Polski Taryffie, którą Projekty-
„ wie ułożoną pod Litt: 7. L: przyłączam, a ta w
„ Rubryce Pierwszey, okazuie teraźnieysze Cło, a
„ w Drugiey naznaczyć powinne.

„ Takowy Handel z strony Gallicyi, iak Nas u-
„ ciąża, tak onemu czynić należy przeszkody, a nie
„ ułatwiać. —

„ Prozby niektórych Miast Polskich Dziedziców
„ wyiednały, iż Kupiec iadący na Jarmark, całe Cło
„ opłaca, a wracaiąc się nazad, nie tylko Ewekty
„ nie płaci, ale Ruchcołk, czyli Cło dane, od To-
„ warów nazad wiezionych odbiera, a za tę łatwość,

(p) *Akt osobny Traktatu Handlu Polskiego z Austryą, znayduie się co do słowa w Dzienniku pierwszo-rocznym 1786. na Kar: 70.*

„ idący do Dubna Kupiec, trzeci Grosz Akcydensu
„ Officyalistom, składa w Radziwiłowie, a to, koń-
„ cem nadgrody pilnuiącemu Jarmarku Dubieńskiego.

„ z Takowego pozwolenia wynikaią te Nieprzy-
„ zwoitości. — *Pierwsza*, że Handel *pro Consumo*
„ mocno iest ułatwiony, kiedy Przedaiący Kupiec,
„ ma Prawo odbierać Cło. *Druga*, że łatwo w Kra-
„ iu podobny, co do Gatunku i Wagi nabędzie To-
„ war, i Ewekty nie płaci. *Trzecia*, zamieszanie
„ Rachunków na Komorach — Nadto Kupiec Nasz
„ tey łatwości w Gallicyi nie ma. — Nasz Handel
„ *pro Exito*, a Sąsiada *pro Consumo* uciążony, a ich
„ *Exito*, a Nasze *Consumo* wielce ułatwione. Zdaie
„ się więc, aby te wzaiemne Cła na zawsze uchy-
„ lić w tey Prowincyi Ruskiey.

„ Xięgi Stęplowane Zydowskie wchodzą z Gal-
„ licyi do Kraiu Naszego, a Drukarniom w Polszcze
„ będącym uszkadzaią.—Swiatłe Dwa Uniwersały,
„ *Pierwszy* pod Dniem 24. 7*bris* 1785. *Drugi* pod
„ Dniem 29. Maja Roku 1787. Wchód nieiako tych
„ Xiążek ścieśniły.—Ostatnim pozwolony Stępel w
„ Krzemieńcu, na takowe Zagraniczne Xiążki. Lecz
„ gdy przytomnym będąc teraz w Prowincyi Ru-
„ skiey, bliskość Krzemieńca Granicy Gallicyi, u-

waży

„ ważyłem, gdy o większe ściśnienie takowego wcho-
„ du Drukarnia w Korcu będąca profita, zdaie mi
„ się rzeczą słuszną przełożyć: aby ieszcze w téy
„ Prowincyi umnieyszyć liczbę wchodowych, co do
„ tego Produktu Komor, a Stępel z Krzemieńca
„ do Zwanca przenieść. Tym sposobem Kupiec nie
„ będzie obciał daleką odbywać drogę, wchód pra-
„ wie ustanie, a Nasze Polskie Drukarnie mieć bę-
„ dą odbyt.

„ Z powodu mówienia o Xiążkach Zagranicznych
„ Zydowskich, przypadek w moiéy przytomności
„ zdarzony, wkłada powinność żądać Rezolucyi—
„ Z Tureczyzny rodem Zydzi, lub inni z Gallicyi,
„ prowadzą Xiążki, czy *Transitem* idący do Ture-
„ czyzny, maią mieć tylko opieczętowane Xiążki, i
„ przechód Wolny użyczony? czy końcem ułatwie-
„ nia odbytu Xiążek w Kraiu Drukowanych, znie-
„ walać do poddania pod opłatę Stępla.

„ Wsi na pół rozdzieloney, lub maiącéy Grun-
„ ta w Gallicyi Mieszkaiące, za Przewóz Zboża w
„ Snopie, z własnych Gruntów Cło opłacaią.

„ Właściciele Pogranicznych Gallicyi Dóbr, któ-
„ rych Grunta w Części, lub do tych Włości Wsie
„ zabrane są, niosą prozby, aby Bydło, i Konie

„ na paszą wypuszczane, lub do wyżywienia oddane, nie opłacali Cła, ani Zakładowych nie składali Pieniędzy; urządzenie w téy mierze, iak iest „ potrzebne, tak Rezolucyi upraszam. „

Te są Uwagi J.W. Czackiego Starosty Nowogr: wyobrażaiące nieszczęśliwy Handel Nasz z Gallicyą na ułatwienie niektórych onego Okoliczności, iakie zaszły Kom: Skar: Kor: Rezolucye, widzieć ie można w poprzedzaiących Częściach Dziennika tego rocznego: mianowicie na Kar: 152. Tit: Rezolucye Kom: Skar: Kor: na Remonstracye JW. Czackiego w Raporcie Jego zamknięte — Jakie zaś są ieszcze Uwagi tegoż *JW. Czackiego* względem Handlu Polskiego z Moldawią i całą Tureczczyzną, udzielono będzie w następuiących Częściach Dziennika — A teraz udziela się dalszy ciąg Raportu tegoż *JW. Czackiego* względem Fabryk Solnych w Kraiu.

IV.

O *Fabrykach Kraiowych.*

— *Dalszy Ciąg Raportu J: W. Czackiego Starosty Nowogr: o Fabrykach Soli Kraiowey, Kommissyi Skar: Kor: uczynionego.*

3tio.

3tio. *Miasteczko Busk.*

Gniiące Cembrowiny, gdzie Solne wody wytryskuią, okazuią dawną Pracę, à Imie słonego gruntu w Aktach Mieyskich od dawnego czasu dowodzi, iż Przodkom Naszym te Dary były znane, które dziś odnawiamy.

Obrociłem *nayprzód* zamiar moiéy Uwagi do badania pożytku roboty i Prawa, za którym Społeczeństwo zebrane, Wolność warzenia Soli posiada— Wydarkiem J.K.Mości dół zgłębiony w zamiarze szukania Soli Kamienney, słone Wody dołu zakresy— J.W. Hrabia *Beist* znany z pomyślnych robot swoich w Saxonii, zesłany od Nayiaśnieyszego Pana, znalazł to mieysce, sposobne do Fabryki Soli warzenia, i otrzymał Reskrypt J.K.Mości w Roku 1784. Dnia 11. Miesiąca Kwietnia pod Litt: I. którym robota we wszystkich Dobrach Królewskich i Stołowych, z uwolnieniem od Olbory, czyli dziesiątéy części na lat 10. dozwolona, o 6. Mil w Okolicy Soli warzenia, i Węgli Kamiennych kopania, innym wzbroniona. Imieniem J.K.Mości Fabryki i Protekcyi zapewnieniem przedięwzięta robota uczszczoną została, i cały układ Potwierdzeniu Seymowemu poruczony został — Społeczeństwo z Zagranicznych zebrane, a

dwóch

dwóch Polaków Akcyami następnie pomnożone, w Dwunastu skoiarzenia się swego warunkach 32. Akcye utworzyło, z których 28. po 1000. Czerw: złożyć miało—Pożytek zaś na 32. Akcye podzielonym został, każdéy Akcyi na cztery części Kukse nazwane rozdział dozwolony, większość głosów Akcyonalistów w Decyzyi, zostawanie w Kassie 50,000. Złł: zawsze pod Rządem Dyrektora Generalnego ostrzeżone. — Dyrektorem i Rządcą ogólnym J.W. Hrabia *Beyst* ustanowiony z udzieleniem władzy: Subalternów i Ludzi do roboty przyimowania, onych oddalenia, płacy oznaczenia, a w nadgrodę trudów, pożytek z czterech Akcyi nie zapłaconych dla Niego i Krwi Następców Prawem Dziedzicznym zapewniony, i inne ostrzeżenia z poddaniem się Sądowi Kommissyi Skar: Kor: udziałane zostały.

Reskrypt Dnia 2. Marca 1784. Roku pod Litt: K. upoważnił ten Układ. — Nastąpiła daléy Umowa, z Konwentem Norbertanek Buskich Dnia 30. Czerwca 1784. Roku, tak Reskryptem J.K.Mości, iak Władzy Duchowney potwierdzeniem pod Litterą L. wzmocniona, mocą któréy na Lat 40. Towarzystwu Gruntu ornego i Łąki pewnéy wymiar, i Wolność Propinacyi zabespieczono. — A Towarzystwo wzię-

ło obowiązek za Olborę i Czynsz z mieysca użyczonego 1000. Złł: Pol: i 1000. Garcy Soli na Rok dawać. — Wolność bicia Rowów, za każdy Zagon, przez to gruntem Klasztornym oderwany, Złł: 4. płacić przyrzeczono — Po upłynieniu 40. Lat, 20,000. Klasztorowi zapłacić, i w następnych nowo 40. Latach opłatę, i dawanie Soli dwoić, i tak co 40. lat Przychód Klasztoru i Summy pomnażać.

Podane te Pisma Prześwietnéy Radzie, z Jéy zlecenia Dnia 26. Lutego 1787. Roku pod Litt: Ł. w Akta Departamentu Skarbowego wpisane zostały, i oświadczenie żądania od Rzpltéy pomocy użyczono, dwie Studnie i do nich zbiegaiące się źrzodła dostawiaią Wodę słoną, która mocą Pomp, a te ruchem Wiatraka w niebytności powiewu Ręką Ludzką ciągnione, spadaiąc przez ciernie, ciężkie na dół części spuszcza, z tego pierwszego Spadu, nawrotem do góry rozniesiona podobnym pędem, co raz więcéy odsobnione części przez też Ciernie spuszcza, a do trzeciéy i 4téy Gradacyi, Rynnami pod ziemię idąc, znowu gwałtownością siły Pompy, Solne udziały w zagrody zostawuią — Jeszcze ta robota, w któréy Rozumu Szlachetne żywiołem płynnym władanie, nayceIniéy się okazuie, dla przyczyn

pó-

pòźniéy wymienić mianych, nie ieſt wydoſkonalona, i ſana niſkość cierni w drugim Gradyerhauzie, 10. Łokci od 15. wysokości, w pierwſzym różna, nie czynić ſię zdaie żądanego ſkutku.

Jednak iak oſzczędne Dary na Oko przyrodzenia obfitemi Działami przemyſłu ſtaią ſię, to krótkie wyſzczególnienie Wagi Wód, i wielości Soli przeświadczaią.

Woda w Źrzódle ma Stopni Dwa.

w 1ſzéy Gradacyi — Stopni 4.
w 2giéy Gradacyi — Stopni 6.
w 3ciéy Gradacyi — Stopni 8.
w 4téy Gradacyi — Stopni 13.
w 5téy Gradacyi — Stopni 19.
w 6téy Gradacyi — Stopni 32.

Wody porządkiem wielości odsobnienia wzięte w 6. Gradacyach pod Liczbą VII. VIII. IX. X. XI. XII. XIII. przywiozłem. To odsobnienie, iak w części winne ſwe ieſtestwo Filtrowaniu, a pomoc Wiatrowi i Słonecznemu ciepłu, tak Wilgotna Pora mniéy ſucha więcéy daie dobroci, à tym ſamym wielość Stopniów, czyli cząſtek Solnych w Wodzie ieſt odmienna, iako proſte rzeczy obięcie, i Właſne może doświadczenie przekonywaią — Ta zaś różność

żność iest tak mała, iak w Warzeniu mało znaczna.

Sposób takowy mierzenia iakości Wody, gdy natychmiast uspokoić ciekawości nie może, i przydłuższy obrachunek, odkryłby wielość Soli, stósowną do Wody, że 20. Funt: każdéy Gradacyi, wyciągnięta Sol następna, wyszczególnia Proporcyą.

Ze 20. fu: Wo: ze Zrzo: wzię: *Soli* Łu: $7\frac{1}{4}$. *na Od*- Ł. $1\frac{1}{2}$.
Ze 20. fu: Wo: z 1 *széy* Grad: - - Łu: 9. - *chód* Ł. $3\frac{1}{2}$.
Ze 20. fu: Wo: z 2 *giéy* Grad: - - Ł: $16\frac{1}{2}$. - - Ł. 6.
Ze 20. fu: Wo: z 3 *ciéy* Grad: fu: 1. Ł. 2. - - - Ł. $16\frac{1}{2}$.
Ze 20. fu; Wo: z 4 *téy* Grad: fu: 1. Ł. $11\frac{1}{2}$. - - Ł. 16.
Ze 20. fu: Wo: z 5 *téy* Grad: fu: 2. Ł. $2\frac{3}{4}$. funt 1. —
Ze 20. fu: Wo: z 6 *téy* Grad: fu: 4. - - funt $1\frac{3}{4}$. —

Sole takowe z każdéy Gradacyi osobno wywarzone, pod Liczbą XIV. XV. XVI. XVII. XVIII. XIX. XX. składam.

Porównanie okolicznych Soli czyniąc, okazuie się: iż

Ze 20. f: Wo: prosto ze Zrzodła w *Solcu* Soli Ł. $7\frac{1}{2}$.
Ze 20. f. Wo: prosto ze Studni w *Busku* - Ł. $7\frac{1}{4}$.
Ze 20. f. Wo: prosto ze Strumyku w *Owczara*: Ł. $5\frac{1}{4}$.

Chcąc badać gatunków dobroci Soli, Chymicznemu rozbiorowi, każdéy po pół funta oddałem, z którego iak wiele kwasu Solnego, a mało części od-

so-

sobnych wyszło, to opisanie rozbioru pod Litt: M. i kwasy pod Liczbą XXI. XXII. XXIII. XXIV. XXV. XXVI. XXVII. Okazuią; w tym zaś porównaniu, iaka iest dobroć Kraiowéy Soli, Kommissya rzutem Oka na ilość, poznać może.

Głębokości Studni iest Łokci 46½. drugiéy Łokci 28. w téy dwie dziury 6. calowe, 115. i 200. Łokci głębokie, równie słone Wody na wierzch wypychaią, co nie tylko proba czyniona, ale same prawidło rozsądku okazuie, iż ciężkie części na dół opadaią, a lekkie na wierzchu zostaią. — Chcąc zaś przekonać się, czyli Wody są dostateczne, lub nie, do większéy roboty? ze Studni 46. Łokci głębokiéy przez 48. godzin nie ustannie dwoma Wodociągami, Wodę wyciągać ze Zrzódła kazałem, lecz napływ nowéy, czynił wyczerpanie nie podobnym, a wielość Wody dowiódł. Zdało mi się potrzebą widzieć, przez iakie Warstwy Ziemi Woda się dobywa, tych celnieyszy Zbiór, pod Litt: N. przyłączam, większéy rozwagi wymagała trudność dóyścia, z których mieysc ciągną się Solne Zrzódła, aby nieiako pochodniczéy drogi swoiéy będąc skazówką, albo do wielce słonéy Wody, albo do Kamiennéy Soli, któréy cząstki Strumyk podziemny urywa, i w bliskości, więcéy

cèy w odległości łącząc się z innego rodzaiu Wodami, à porząc, różne opieraiące się Ciała zostawia; Obrót Wody nie mógł mnie nauczyć, bo ani początku, ani prawidła biegu Zrzódła uczonych nie dowiodły Pióra, à wspieraiące podziemne opory, częstokroć przeciwny Pierwiastkowemu Nurtowi spad, i wyskok daią.

Ważone Wody i wyciągnięta Sòl, dowiodła, że *Zborowska*, czyli *Solecka* Woda ma Stopniów 23. à *Buska* z. *Owczarska* zaś acz bliższa *Zborowowi*, napełniona mułem nie okazuie różnicy od *Buskiey* w Wadze, a w Wywarzeniu daleko mniey zawiera, zostawiwszy te myśli innych rozwadze, idę do dania sprawy z Zleconych mi obowiązków.

Stósownie do Instrukcyi mi danéy (o) podałem moie żądanie JP. *Grencz* upełniomocnionemu pod N. xx. Odpowiedzi Jego pod Litt: O. składam, a stósownie do obiaśnienia zacząłem iak nayściśley badać, wiele Soli od początku swego toż Społeczeństwo wywarzyło? Rządcy roboty, zapewnienie świadczy: Około 6000. Cetnarów, ile z Raptularzów, i Kopiów, Raporta do Dyrekcyi generalnych przysła-

(o) *Instrukcya ta znayduie się w Dzienniku tego-rocznym na Kar: 358.*

ſſanych, oraz bacznego badania dòyśdź mogłem. 4000. okładem Cetnarów wywarzonych zaświadczyć mogą.

Ta mała wielość wywarzoney Soli, dała mi powòd badania gruntownego przyczyn, dla czego ta robota opòźnioną zoſtała? lecz proſte rzeczy obięcie okazuie, iż oprócz przyczyny ſtraty czasu, to na ſprowadzenie Ludzi, to na Budòw wyſtawienie, Wod wydobywanie, Cudzoziemcy nie chcieli łożyć ſwoich Sum, gdy to innym Fabrykom w Siedliſkach Własnych, oddać mogli, i zyſki mieć pewne, niżeli odległych nieco ſzukać, w obcym dla nich Kraiu, gdy potwierdzenia Rzpltéy przez dwa Seymy, pomocy Rządu, a nawet Partykularnych Obywatelòw przyłożenia ſię, oprócz dwòch Osòb, nie widzieli.

Przyſłąpiłem daléy do obrachunku Wydatkòw, te dzielą ſię na czasowe i uſtawne; do pierwſzego należą Budowy, ktòrych ogòlny pod Litt: P. a Gradyerhauz będącego i bydź mogącego ſzczegòlne Plany pod Litt: Q. ſkładam.

Jak te ſą teraz małe, to wymiar pierwſzego długości Łokci 72. Wysokości Łokci 15. Drugiego Łokci — Szerokości — Wysokości Łokci 10. przekonywa:

nywa: Jm zaś większy i wyższy Gradyerhauz, tym więcéy iest zbioru Wody odsobnionéy, i sposobności wydania znacznieyszéy Soli mnogości.

Opuszczam opisanie iak i co w powiększeniu Fabryki robić i udoskonalić należy, bo przyięcie Układów ogólnych, uprzedzić powinno rozważenie mianych stawiać budowl Plany, i drugi rodzay Wydatków dzieli się na opłatę Ludziom i Officyalistom, tych płacę pod Lit: *R.* przyłączam — Na utrzymanie budów, Reparacyą, Drzewo do warzenia, i inne potoczne małe wydatki — Chcąc doyść wiele Drzewa na warzenie wychodzi, nalać kazałem w Panéw 372. stop kubicznych odszerności maiących, Wodę Gradyerowaną, mała na skład Wody 4. i 5. zagroda, a niebyłość i mieysca na 6. Gradacyą, dały nie tylko wodę w Panéw umiarkowawszy przewyższenie z niedostarczeniem 15. stopniów, oraz odmierzyłem 6. Sążni Drzewa 3. Łokcie wysokości i długości, Łokieć 1^3. Szerokości, ciągiem 36. godzin w proporcyi wyparowanéy Wody, Sol zbierana i mierzona dała 2550. Funtów. Drzewa zaś ieszcze zostało Sążeń ieden i 3. ćwierci, wyszło więc Sążni 4^1.

Drożyzna Lasów w tych stronach, gdzie sążeń do Fabryki dostawiony *Złł*: 5. kosztuie, nay-

podchlebnieysze zdaie się niszczyć nadzieie — Lasy okoliczne do Dóbr Margrabiowa Pinczowskiego należące, nie zadługo wyniszczonemi będą. — Ta uwaga rzutem Oka usprawiedliwiona, szukać, albo wspławieniu Wodą Drzewa, albo w wydobyciu Węgli kamiennych, każe wsparcia.

Rzeka *Nida* porząc Chęciński i Wiślicki Powiat, Drzewo nad brzegiem będące dostawi — Prawa lat 1447. 1496. 1598. wolnemu Spławieniu, i niebytności przeszkód, tęż Rrękę przeznaczaią: była iuż tey Rzeki Mappa przez IP. *Naxa* zrobiona, lecz, że ani głębokości, ani szerokości Rzeki, ani wysokości Lądów nie zawierała, nad to acz znaiąc doskonałość pracuiącego, zawierzyć pracy z własney Woli podiętéy, nie mogłem.

Użyłem więc do takowego wymiaru IP. *Mechlera* Porucznika Indzynierow Altylleryi Kor: á do uwâg niektórych zbióru, oraz trzymania Dziennika, IPana *Wędrychówskiego* Pisarza Komory Opatowiec, umowiłem.

Mappa w przedziałach 6. pod Litt. *S.* okazuie, iakie Rzeka *Nida* i *Słupica* z nią łączą a się, ma koryto, iaką liczbę Stóp głębokości w sobie zawiera, co co za dziedziny pęd Wody porze.

Rapport zaś Ur: Wędrychowskiego pod Litt:

T.

T. w 8. przedziałach wystawia głębokość Rzeki, wysokość Lądów, nazwiska Włości pobliższych i Właścicielów, gatunek Gruntów, czas nagły Wylewów Wody z Wilii i Nigdy, oraz onych rozciągłość, różne zanotowane Uwagi, wiadomość rozległości Lasów, odległość tychże od Nidy, z wyrażeniem onych Ceny i zdatności do Budowy i opału, wielość Młynów Służnych i bez Służnych, Jazów, Grobel, oraz innych zawád. (o)

Acz opis Prawa zniesione mieć chce wszelkie Młyny, gdy iednak nadzieia skutków widzenia wyżéy Winiar, iest niepodobna, to dla miałkości Wody, to dla niskości Lądu, drzewo przez Sługy przechodzić może, á tak i Dzierzyców Intrata nie upadnie, á zamiar sprowadzenia Drzewa uzupełnionym zostanie.

Słupica w poczet Rzek spławnych nieumieszczona, ma Młynów 14. z których 6. niedostaie Sług, inne 8. nie wielkiego rozpostrzenia zrobionych otworów potrzebuią — Tak zaś Rzeka nieco z zarośli swoich wyczyszczona pierwéy bydź

(o) *Rapport takowy dla potrzebnéy Wiadomości Publicznéy, puźniéy w Dzienniku wyszczególniony zostanie.*

muśi; niżeli Drzewo w znacznéy wielości sprowadzonym będzie.

Węgle Kamienne mocą żywiących ogień składających z siebie części, zastąpić mogąc niedostatek Drzewa, zniewoliły mię do ciekawego onycu badania — Wydałem dyspozycyą IP. Popielowi Pisarzowi Komory Kazimierzkiéy pod N: 12. onych szukania — Doniesienie mi przez tegoż Officyalistę czynione pod Lit: *U.* oraz Węgle Kamienne pod Liczbą XXVIII. XXIX. XXX. (r) oświadczenie w téy mierze Właścicielów pod Litt. *W.* składam — Lecz nieco zbytnia odległość miéysc Kopalni wzmiankowanych, Koszt w przewozie okazuie. Witrioliczne i Siarczyste części, gdy w okolicach Buska się znayduią, wątpić nie można, aby razem z okiem ziemnym złączone, wydać nie miały tego Produktu, którego szukanie zleciłem.

Chcieć zakładać Fabrykę iakową, trzeba o Koszcie i o Produktu sprzedać mianego Cenie, pierwéy wiedzieć.

Teraz Cementu funtów 160. wyrobienie, kosztuie Zł: Pol: 3. gr: 15. Prze-

(r) *Z tychże* Annexów, *o Węglach kamiennych znayduiących się w Kraju, w następnym Tomiku Dziennika wyszczególniona zostanie wiadomość.*

Przedaie się po Złł: Pol: 7. gr: 6.

Na miéyscu wydatki, na Reparacyą, i inne Budowy, Płacę Officyalistów, drożą czyną robótę, á gdy prawie Probki są czynione, zupełnie obrachować wydatku nie można.

Nadzieia tańszego Drzewa, Węgle Kamienne, płaca na wielość wyrobić mianéy Soli rozrzucona, zniżenia Ceny możność dowodzi.

Do Dnia 11. Marca *Samborskiéy* Soli
Cetnar Funtów 160. Złł: 8. gr: 1.
Od Dnia 15. Maja Złł: 13. gr: 10¼.
Soli *Angielskiéy* Cetnar Złł: 7. gr: 9. Sz: 1.
Od Dnia 15. Maja Cetnar Złł: 11. gr: 18.
Soli zaś *Buskiéy* przedaie się Cetnar po Złł: 7. gr: 6. (s)

Na zapytanie moie czegoby żądał IP. Hrabia *Bóyść* od Rządu? Odpowiedź Jego pod Litt: *I.* zawiera żądanie użyczenia Summy 200,000. Złł: Polsk: zapewniaiąc dostawienie Ludzi i innych potrzebnych rzeczy — Odpowiedzi za umieszczonych przez siebie i Subalternów i Magistrów chce przyiąć obowiązek, Summę wzmiankowaną częściami

(s) *Specyfikacya Ceny wszelkiéy Soli w Polszcze znayduie się w Dzien: tego-roczn: na kar: 474.*

obracać na zamiar przeznaczony zapewnia, uwiadomienia co Miesiąc składaiącym Pieniądze udzielać, i Rachunki iasne podawać zabespiecza — Bespieczeństwo wziętéy Summy na Budowach Fabryki zapisania oświadcza, do dania dla bespieczeństwa Fabryki Zołnierzy żąda — Nadto podchlebia sobie, iż pierwiastkowy wynalazek i Summy znaczney wyłożenie, ziedna Rzplitéy dla niego względy, w zaszczyceniu łaskawym Indygenatu — Żądałem nakoniec wiadomości, wiele i kto do téy Fabryki przyłożył się? podany Regestr pod Litt: Z. przyłączam — Zawarta w Nim Summa 13,000. Czer: Złt: nie była dowodami usprawiedliwiona — Xięga Rachunków bydź ma okazaną przez J.W. Béysta, i umiarkowanie przyzwoite, Umocniony, Imieniem upełnomocniaiącego, oświadcza.

Ma Kommissya zupełne téy Fabryki opisanie, przyrodzenie użyczyło sposobów nadgrodzenia choć w części straty, którą z zaboru *Wieliczki* i *Bochni*, i podwyższenia Samowładnego Ceny, czuiemy, w mocy iest Rządu, bądź przyłożeniem się Pieniędzy, bądź zachęceniem się do Towarzystwa z przepisaniem dla Kraiu użytecznych Warunków, te tak konieczne dla Narodu udoskonalić Dzieło — (*O dalszych miéyscach Solnych lustrowanych przez tegoż J.W.* Czackiego, *będzie potym.*) VII.

VII.

O Miastach Krajowych.

Zamiast udziału Numerowania Warszawy, udziela się Wiadomość Podatku czyli Składki na utrzymywanie Koszar Warszawskich, ustanowionéy przez Kommissyą Warszawską Lokacyin, iak następuie:

— *Deklaracya Kommissyi J. K. Mci Lokacyinéy względem Składki na Koszary od Komorników czyli Nieposseſsorów.*

„ Kommissya J. K. M. Lokacyina wiadomo czy-
„ ni, komu o tym wiedzieć należy; — o-
„ wszechnym to było Interessem i żądaniem téy
„ Stolicy wystawić Koszary. — Przekonany o tym
„ J. K. Mość Pan nasz Miłościwy przełożeniami
„ Departamentu Policyi, nie tylko dał na tén ko-
„ niec własny swóy Pałac Uiazdowski, nie tylko
„ z Possessyi swoich kilkadziesiąt tysięcy Złotych
„ wyliczyć rozkazał, ale nadto za zdaniem Rady
„ przy Boku swoim Nieustaiącéy, kilkakroć sto
„ tysięcy Złotych z Skarbu Rzeczypospolitéy przy-
„ dać łaskawie raczył, i dotąd w hoyności swo-

„ iéy na potrzeby Woyska w Koszarach nieustaie.
„ Zagrzani tym przykładem Stany Duchowny,
„ i Szlachecki, zapłacili z swych Possessyi Złotych
„ 45[illegible],406. Stan Miéyski 390,99.

„ Gdy iednak potrzeba zabespieczenia na zawsze
„ téy Stolicy od Kwater wyciągała takiéy wiel-
„ kości Koszar, któraby nie tylko aktualny, ale
„ i większy pomieściły Garnizon, i dla tego wspo-
„ mnione Fundusze pomimo naywiększą oszczę-
„ dność niewystarczyły, tak dalece, że Kassa Kom-
„ missyi iest iuż i zadłużoną, i nie ma czym koń-
„ czyć, w niedostatku więc innych śrzodków,
„ Kommissya zniosłszy się z Miastem Warszawą,
„ toż Miasto uznało tén za iedyny, którego mu do-
„ zwalaią Prawa, Przywileie, i Dekreta udawać się
„ w gwałtownych potrzebach do Składek od takich
„ Mieszkańców, którzy nie maiąc tu własnych
„ Possessyi, pożytki z Miasta właściwe Miastu cią-
„ gną. Wszakże wszystkie ciężary kwaterowe i na
„ Koszary ponosili dotąd sami Possessyonaci. Ko-
„ mornicy zaś nie tylko ich niedoznawali, lecz o-
„ wszem Składka od Possessyonatów na Koszary,
„ sprawiła im nowe z Fabryk zyski, bo z millio-
„ na sześciukroć sto tysięcy, które dotąd wydała
„ Kommissya Lokacyina, ledwo czwarta część po-

„ wro-

„ wrociła się do Possessyonatów za Komorne, re-
„ sta zaś rozeszła się z zyskiem do Komorników
„ bawiących się Szynkiem, Przedażą Wiktuałów i
„ Materyałów Fabrycznych.

„ Po zaszłych więc w téy mierze ułożeniach się
„ z kim należało, wybieranie téy Składki od Ko-
„ morników, czyli nie Niepossessyonatów uskute-
„ cznione będzie w sposób takowy.

„ 1mo Ktokolwiek nie maiąc własnéy Posses-
„ syi w téy Stolicy, sprawuie taką Professyą, z któ-
„ réy zyski z Miasta właściwe Miastu ciągnie, o-
„ taxowany iest w proporcyi swych zysków, i po-
„ trzeby przez Taryffę, na tén raz ieden uformowa-
„ ną, która z podpisem i pieczęcią Kommissyi, znay-
„ dować się będzie zawsze otwarta dla każdego w
„ mieyscach Exakcyi i w Cancellaryi Kommissyi.

„ 2do A lubo naytroskliwszym było staraniem
„ Kommissyi Lokacyinéy, stósować tę Taryffę do
„ proporcyi każdego możności, i publicznéy potrze-
„ by, gdyby kto iednak sądził się być nad pro-
„ porcyą uciążonym, i na to miał dowody, udać
„ się ma do téyże Kommissyi po zaradzenie, któ-
„ re mu odmowione nie będzie.

„ 3tio Ktokolwiek miał własną Possessyą w
„ Roku 1784. i podług Taryffy tegoż Roku zapła-

cił

„ cił z swéy Possessyi; tén pod żadnym pretextem
„ pociągany nie będzie do Składki, z téy Possessyi,
„ z któréy już zapłacił, owszem, gdy wyznaczona
„ od Nayiaśniéyszego Pana za zdaniem Prześwie-
„ tnéy Rady Nieustaiącéy, Delegacya, do słuchania
„ Rachunków Kommissyi Lokacyinéy, całowe Ra-
„ chunki zakończy, i o nich Publ c nośc przeświad-
„ czy, staraniem będzie téyże Kommissyi, aby za-
„ ręczenie Obywatelów téy Stolicy, tak Possessy-
„ onatów, którzy już zapłacili, iako i Niepossessi-
„ onatów, którzy teraz płacić maią, stwierdzone
„ było przez Rezolucyą, téyże Prześwietnéy Rady
„ Nieustaiącéy, iż od tąd do żadnych składek, ani
„ na Koszary, ani na utrzymywanie onych pocią-
„ gani nie będą.

„ *4to* Dla ułatwienia i przyspieszenia tera-
„ źnieyszéy Składki na Koszary, Exakcya onéy
„ podzielona iest na trzy Klassy.

„ *Do pierwszéy Klassy*, należeć będą Kupcy
„ Nieposessynaci i Komornicy, różne zyskownié y-
„ sze sprawuiący Professye, od których za Kwita-
„ mi drukowanemi, numerowanemi i osobną Pie-
„ częcią znaczonemi, odbierać będą wyznaczeni da-
„ wniéy od Miasta Staréy Warszawy za Exektorów
„ Kommissyi, Szlachetni *Filip Kampioni* Radca i

„ *Jo-*

„ *Józef Rzempołuski* Ławnik tegoż Miasta, w Ka-
„ mienicy przy Ulicy *Piwnéy*, Numerem 98. na-
„ znaczonéy.

„ *Do drugiéy Klassy*, należeć będą Komor-
„ nicy zyskuiący z Garkuchniów, Traktyerniów, i
„ przedaży wszelkiego rodzaiu Napoiów, chociażby
„ przytym bawili się Rzemiosłem, lub Handlem, od
„ których odbierać będą oddzielnie postanowieni i
„ zaręczeni Exaktorowie Urodzony *Karol Fondzel-*
„ *ski*, i Szlachetny *Józef Zaleszczyński*, w miéyscu
„ do Exakcyi wybranym w Kamienicy przy Ulicy
„ *Leszno*, pod Numerem 654. sytuowanéy.

„ *Do trzeciéy Klassy*, należeć maią ubóżsi
„ Rzemieślnicy, Professyonaści, i Wyrobnicy Niepos-
„ syonaci, dla których osobna z Nichże samych
„ uformuie się Exakcya, w takiéy czasu porze, któ-
„ ra iest dla nich do zysku nayspособniéyszą.

„ *5to* Ponieważ do liczby Niepossessyonatów
„ należą i Zydzi, á ci w Warszawie i na Pradze,
„ osobną na Koszary płacąc Składkę, już się po-
„ większéy części uiścili, przeto ci do żadnéy z
„ wyrażonych tu Klass należyć nie będą.

„ *6to* Jako zaś Taryffa Składki na Koszary z
„ Possessyi wydrukowaną została, dla przeświad-
„ czenia Publiczności o tym, kto i wiele zapłacił,

„ tak

„ tak podobnież publikowaną będzie i Taryffa Nie-
„ possessyonatów, skóro ci przypadającą od siebie
„ zapłacą Składkę.

„ 7mo Gdy naostatek własnym iest téy Stolicy
„ interesem, dokończyć i zdługu oswobodzić Ko-
„ szary, aby tę stały się zaręczeniem pewnéy na
„ zawsze spokoyności, spodziewać się należy, iż
„ Obywatele Niepossessyonaci dosyć będą mieli na
„ tym wezwaniu, żeby dobrowolnie, regularnie, i
„ nieodwłócznie proporcyonalny udział swych Zy-
„ sków, na też oddali Koszary.

„ Która to Deklaracya, żeby do powszechnéy
„ dosziła wiadomości, ma bydź wydrukowaną, w
„ miéyscach publicznych przybitą, i na Ratuszach
„ Staréy i Nowéy Warszawy, tudzież Juryzdyk
„ przy Warszawie publikowana — Dan w Warsza-
„ wie na Sessyi dnia 15. Miesiąca Marca 1788.
„ Roku —

„ *Maciéy Poráy Garnysz* Biskup Chełmski,
„ Podkanclerzy Koronny Prezyd.
„ *Bazyli Walicki*, Wojewoda Rawski.
„ *Kazimierz Raczyński*, Marszałek Nadwor-
„ ny Koronny.
„ *Fr: Sależy Miaskowski*, Kasztelan Gnie-
„ znieński.

„ Wa-

„ *Walenty Sobolewski*, Podkomorzy Ziem:
„ Warszaw:
„ *Felix Gurski*, Chorąży i Podstarosta Ziemi
„ Warszaw:
„ *Jan Komarzewski*, Generał Leutnant przy
„ Boku J. Méi.

(L. S.) *Wincenty Kozłowski*, Sekretarz Departamentu Policyi i Pisarz téyże Kommissyi.

---

z Okazyi tego Podatku na ufundowanie Koszar Warszawskich, poda *Dziennik Handlowy* Projekt pułniéy, do ufundowania podobnych Koszar po wszystkich Miastach Krajowych, gdzie tylo zwykły bywać Konsystencye Wóyskowe, á to mniéyszym kosztem, aniżeli teraz kosztuią Obywatelów Kwaterunki po Miastach — Ta Materya im bardziéy iest dokuczniéysza Obywatelom, tym prędzéy może przyidzie do uskutecznienia na teraźniéyszym Séymie.

— *Projekt Chęcinianina* — *o jednostayney Ordynacyi dla wszystkich Miast.*

Obietnicy dotrzymuiąc względem ułożenia Projektu do ustanowienia *Jednakowéy Ordynacyi*

albo

abo Urządzenia Miast Królewskich, postanowiłem wprzody uwiadomić, o pierwszych początkach Stanu Mieyskiego, i Obowiązkach iego. O tym oboygu taki czytałem opis w przezacnym Dziejopiśie Polskim — Lubo natura ludzka uczyniła wszystkich ludzi *równemi* co do tey istoty, atoli wyraziła ona razem *nierówności* między temiż ludźmi, takie są Płci, Wieku, Wzrostu, Siły, Zdrowia, Dowcipu, i innych Przymiotów Duszy i Ciała, Maiątku, Odwagi, Serca, *i. t. d.* ta nierówność talentów i zdatności, dała powód, iż zawsze pierwszeństwo do Rządów tym dawano, którzy tych Darów i zdatności więcey nad innych mieli.

W Polszcze podług zdrowey Polityki stanął podział wszystkich ludzi na tę 3. Stany.

imo Tych, którzy się przez większą zdatność podięli bronić Granic Polski, odpędzać Nieprzyjaciół, i nadto wewnętrzne w swym Kraiu utrzymywać Bespieczeństwo i Pokóy, zwano Stanem *Rycerskim.*

ado Tych, co się starali o Urodzaie ziemi, á zato, aby mieli życie i swych maiątków własność bespieczną, podieli się żywić swych Obrońców albo Rycerzów, zwano stanem *Rolniczym.*

tio Ci, którzy przyieli obowiązek, nietylko przy-

obie-

obiecaną od Rolników żywność, dowozić na Granice Państwa Rycerzóm, ale nad to dla potrzeb, i wygod tak Stanu Rycerskiego, iako i Rolniczego, dostarczać odzienia, narzędzi wszelakich, i mieysca budować, w którychby schronienie mieli wszyscy obronne, w czasie Nieprzyiacielskich napadów, zwani byli stanem *Mieyskim.*

Wzaiemna potrzeba, łączyła zarówno z sobą te 3. Stany. Żaden Stan nie był nad inny, ani szacowniejszy, ani potrzebniejszy. A zatym żaden Stan nie ciągał hanby na ludzi w nim będących. Każdy Stan oznaczał, nie Prerogatywę iaką, lub iey niedostatek, lecz oznaczał Powinność i Obowiązki Człowieka znayduiącego się w onym. Jakoż w Roku ieszcze 842. Piast Mieszczanin Kruszwicki, obrany był Królem Polskim, bo Stan Mieyski ieszcze nie miał do wszelkich Urzędów zamkniętego wstępu, iak ma teraz. W przeciągu czasu usunęły się rzeczy od swego celu. Stan Rycerski, maiąc sobie od innych dwóch Stanów poleconą moc zbóyną na uszczęśliwienie Kraiu, uzbroił potym swoią Rękę, na podbicie sobie tychże dwoch Stanów, i stało się, iż się Przemocą stanął ich Panem. A tak Rolnik stał się Prawie Niewolnikiem.

A

A ſtan Mieyſki mało ſię co różni teraz od Rólnika Co w godzinie można zepſuć, całym Wiekiem trudno tego poprawić. (*)

Miaſt teraz Królewſkich znayduie ſię w Saméy Koronie około 180. Ich Territoria zaymuią do kilkudziesiąt tyſięcy łanów. Ludność podobno przenoſi Milion Mieſzkańców, o czym mieć można dokładną wiadomość z opiſu Stanu Miaſt, znayduiącego ſię w Departamencie Policyi Krajowéy. — Wiele Miaſt ieſt obmurowanych, i mieyſcem Ucieczki dla wſzyſtkich w czaſie Woyny — W nich po policie zakładaią ſię Manufaktury kraiowe — Odprawuią ſię Séymiki, Kontrakty, Trybunały, Sądy, Handel zwłaſzcza Zewnętrzny, pod czas Jarmarków i Targów, robi wielką cyrkulacyą Pieniędzy, która okolicznie Obywatelów zbogaca — W nich doſtać można wſzelkich wygód, i potrzeb.

Rze-

(*) *O téy nierówności Stanów w Polſzcze, piękne ieſt zdanie, w Xiąſzce pod Tytułem Seryarz Projektów do Prawa — Tén Seryarz zaymuiący wiele Myśli, i Projektów, bardzo pożytecznych, á dotąd ieſzcze nieuſkutecznionych. Znayduie ſię w Drukarni* Dufourówſkiéy *w Warſzawie w Starym Rynku.*

Rzemieśników rozmaitych — Tam Młodzież Krajowa Edukacyą odbiera — Miasta, słowem, są nayznakomitszą i nayużyteczniéyszą częścią Królestwa. — Przyganiono by Zwierzchności, gdyby się onych urządzeniem leniła zatrudnić, i dopuszczała zysku chciwéy Przemocy, aby te i nierządne i złupione były — A że te Miasta Królewskiemi zwane, nietylko że iednego Pana, i iednakowe od Niego Nazwisko maią, ale że iednakowych od Nich spodziewać się korzyści należy dla Kraiu, przeto wyiąwszy niektóre szczególne miéyscowe okoliczności, iednakowym sposobem wszystkie, bydźby urządzone powinny. Z tych powodów myślą moią iest przełożyć tu Projekt do Ordynacyi Miast taki, któryby iednakowo wszystkie obowiązywał Miasta, wszakże chętnie czytać będę onego odmianę naylepszą, gdy oney kto użyczy.

— *Sam Projekt do téy Ordynacyi.*

1mo Urządzenie Miast Królewskich w Polszcze, powinno bydź przystósowane do Rządu całego Królestwa, bo są iego częścią, á gdy się w czasie ulepszać będą Rządy całego Państwa, oraz ulepszać będą, i Rządy Miasta.

2do Jako różnica Religii, różne i niezgodne Senty-
menta tworzy między ludźmi, tak różnica
Stanów w iednym Rządzie złe sprawuie skutki,
o czym się z doświadczenia mówi, przeto do
Rządów Miéyskich mieszać Stanu Rycerskiego
nienależy, zwłaszcza, iż Stan Rycerski zawsze
w Kraiu iest mocniéyszym. Rząd Krajowy
wiele temu Stanowi, ulegać musi.

3tio Jednemu polecać Rządy nad wielu, niezawsze
iest dobrze, gdyż taki Absolutyzm zwykł się
przemieniać w Despotyzm, á przeto Rząd Miast
na części podzielić potrzeba, tym sposobem
rozrządzenia prędszy skutek mieć będą.

4to Że się zdarza Zwierzchności wykraczać z obrę-
bów swoich, á to nayczęściéy pod pozorami
dobroci i sprawiedliwości, należy obmyślać
sposoby do naprostowania wybaczaiących.

5to Rząd Ludu powinien wglądać we wszystko to,
co się ściąga do uszczęśliwienia tegoż Ludu.

Na tych maxymach poprzedzaiących, stanowi się
Ordynacya Miast, następuiąca.

1mo Liczba Mieszczan podzielona bydź ma na 3.
Stany, to iest: na *Rolników*, *Manufakturników*, i
Handluiących. Aby każdy miał dla siebie wydzie-
lony do życia sposób. A żaden Stan drugiemu spo-
sobu

ſobu do życia odbierać, ani do niego przeſzkadzać, niema.

2do Wſzelkie Grunta na równe części podzielone bydź maią. A ieden dwóch takich części posiadać niema. Owſzem grunta do Skarbu Miéyſkiego należące, na takież części podzielone, ſzczególnym Oſobom ſprzedane bydź maią. Tych gruntów Mappa ſporządzona, w Niéy każda część Numerem naznaczona, á Inwentarz ſpiſany pod każdym Numerem, Poſſeſſora wyrazi, i opłatę z tegoż gruntu, tak do Skarbu Króleſtwa, iako i Miaſta — Taki podział ſprowadzi do Miaſt ludność znaczną ſamych Rolników. Wſzakże każda Część gruntu wyſtarczać dobrze powinna na różne wyżywienie Familii Domowéy.

3tio Podobnym ſpoſobem wſzelkie rodzaie Manufaktur, które ſię w tym Mieście znayduią, podzielone bydź maią na ludzi do Manufakur przeznaczonych.

4to Wſzelkie Spoſoby Handlu temu Miaſtu właściwe, między handluiących podzielone bydź maią tak, aby każdy miał wyſtarczaiący ſpoſób do życia, gdyż tén punkt ieſt nayważnieyſzy, bez niego upadaią Miaſta, i wſzyſcy. Spoſób do życia ieſt iſtotą dobréy Ordynacyi.

5to Każdy Stan z tych 3. ma mieć z pomiędzy siebie do sprawowania Rządów Miasta, wybranych Radców 2. Ławników 2. i Substytutów 2. á zatym będzie wszystkich 18. Nadto z Radców liczby ma bydź Prezydent 1. Wóyt 1. Pisarz Sądowy 1. Regent zawiadujący Archiwum Miasta i Wszelkiemi Sprawami całego Miasta, Podskarbi 1. Instygator 1. Sług Mieyskich 4. poiednemu dla każdego Departamentu.

6to Cały Rząd Miasta, składać się ma z 4. Departamentów, to iest Departamentu *Ekonomicznego*, Departamentu *Skarbowego*. Departamentu *Sprawiedliwości*, i Departamentu *Stanów*.

7mo Departamentu *Ekonomicznego* obowiązki będą, — 1. Pilnować, aby każdy miał przyzwoity do życia Sposób — 2. Aby złym Rządem tracących maiątek, upominać, á po niepoprawie w Kuratorye brać, lub *per plus offerentiam* innym maiątek sprzedać, á niedbałego lub rozpustnego do innych usług i zarobku przeznaczyć — 3. Aby się zatrudniał porządnym zabudowaniem Miasta, i brukowaniem iego — 4. Aby do polepszenia Rólnictwa, Manufaktur, i Handlu pożyteczniéysze uwagi, i industrye roztrząsał, i Sanóm obiawiał — 5. Aby Narzędzia Ogniowe, na Ulice, lub Cechy podzielił, żeby każdy

wcze-

wcześnie wiedział, czym ma ratować, ż iakiemi sposobami. — 6. Zgoła wiele potrzebnych Urządzeń przepisać się ma temu Departamentowi, i one potym udoskonalać, á te maią bydź wypisane, i dla publicznéy wiadomości do czytania, na miéyscu przyzwoitym na tablicy zawieszone.

8vo. Departament *Skarbowy*, maiąc sobie podany Inwentarz wszelkich Possessyi, i z wyrażeniem ile każdy ma płacić Podatku, tak do Skarbu Króleſtwa, iako i do Skarbu Miéyskiego, oraz Tabellę Expensy, będzie obowiązany — 1. Wszystkie Podatki odbierać 4. Ratami na Rok, á z odebranych każdego Kwartału, ma kwitować każdego, na Kwicie umyślnie na to sporządzonym dla Wszystkich, i chowanym w Archiwum. Każdy zaś będzie obowiązany Sam do tego Departamentu odnosić Podatki. — 2. Wszystkie Wydatki podług Tabelli sobie podaney w przepisanym Czasie ma zaspokaiać, podług Assygnacyi Departamentu Stanów — 3. Wydatki Extraordynaryine ma zaspokaiać także, ale tylko za Assygnacyą Departamentu Stanów: i tym podobne Rozrządzenia mieć sobie powinien przepisane.

9no Lubo każdy z przerzeczonych dwóch Departamentów, mieć będzie moc rozsądzania Spraw

w Materyach do swego Departamentu należących, iednak tylko Sposobem Komplanacyinym, wszelkiego zaś gatunku Sprawy rozsądzać ma Departament *Sprawiedliwości*, na którym prezydować Woyt będzie. Pisarz Sądowy mieć będzie *vocem decisivam* z innemi. Wszelkie Dekreta i Tranzakcye Językiem Polskim Narodowym pisane bydź maią. Od tego Sądu Appellacya iść ma do Departamentu Stanów. Sprawy Potoczne sądzić ma Woyt i Pisarz. A iako każdy Departament w tydzień miewać ma swoie Sessye, tak Departament Stanów raz w Miesiąc, wyiąwszy gdyby tego częściey wyciągały pilne Interesa.

1omo. Departament *Stanów* tak nazwany, iż się składać ma z Osób wszystkich 3. Stanów, które składają inne Departamenta. Na tym Departamencie Prezydent Miasta pierwsze mieysce ma zastępować. Tén Departament ma wglądać w potrzeby całego Miasta, i swoie Rozporządzenia wydawać innym Departamentom. Oraz przed Nim wszystkie 3. Departamenta maią oddawać, sprawę z swoich Czynności, o czym Departament Stanów ma co rok rapportować Departamentowi Krajowéy Policyi. — A ieżeli postrzeże Departament Stanów, iaką zdrożność w innych Depar-

tą-

tamentach, aby się starał onę co prędzéy naprostować. Appellacye do Assessoryi iść maią, nie od Departamentu Sprawiedliwości, ale dopiero od Departamentu Stanów.

11mo Aby zapobiedz wszelkim zdrożnościom, które się przytrafiaią samym nawet Zwierzchnościom, ma bydź na to obmyślony przyzwoity Sposób, *n.p.* ma bydź w Ratuszu pod Oknem Skrzynia zamknięta, Którą nazwać można *delatorem*, Dziurą z podworza, przez którą wolno będzie każdemu na piśmie wrzucić w nią to, co widzi bydź w Rządach Miasta, lub Zwierzchności zdrożnego, albo poprawy, lub nowego ustanowienia potrzebuiącego. Inftygator z Regentem wyimą te Doniesienia na piśmie, i one czytać będą Departamentowi Stanów, które rozpoznawszy Departament Stanów, iak naypilniéy zdrożności poprawić będzie obowiązany. Jeżeliby zaś na Sam Departament Stanów, chciał kto zażalenie podawać, tedy dwoiakim sposobem wolno mu będzie, to iest: albo na otwartéy karcie, aby onę czytać wolno było pod czas Sessyi Stanów, albo zapieczętowaną, aby one co prędzéy przesłał Departament Stanów do Departamentu Krajowéy Policyi.

12mo Wszystkie Projekta do polepszenia Stanu tak całego Miasta, iako i każdego Stanu iego, do téy Skrzyni składane bydź maią, á podczas Sessyi Departamentu Stanów, publicznie czytane, w Xięgi zapisane, i ieżeliby się zdatnemi bydź zdały do uskutecznienia, przeznaczone będą.

13tio Od każdego 100. ludzi, aby dwóch, lub trzech ludzi przeznaczono, którzyby się w dni Swięta po południu w sztuce Woienney ćwiczyli. A gdy się ci wydoskonalą, inni na tych miéysce do podobnegoż ćwiczenia się przeznaczeni bydź maią. Wczasie potrzeby z takich ludzi, miałoby każde Miasto swoię Obronę. Broń Skarbowa bydź ma.

14to Możnaby dla każdego Stanu naznaczyć iedno pół dnia co tydzień, kiedyby się do Ratusza schodzili, na słuchanie czytanych Projektów, zmierzaiących do ulepszenia każdego Stanu, i umowienia się wzaiemnego między Sobą, aby każdy Stan składał iakąś Kompanią, pożyteczną. Owszem możnaby naznaczyć czas pewny, na któryby się do Głownego Miasta Woiewodztwa zieżdżali z innych Miast Delegowani, do wzaiemnego się z sobą naradzenia o Handlu, Manufakturach i Rólnictwie, aby się wzaiemnie wspomagały Miasta radą, á może i pewnemi z sobą Umowami i Kontra-

traktami, tym sposobem formowałyby się pewnie w Kraiu pożyteczne z Miast Kompanie.

15to Obierać co rok maią te 3. Stany, przez swych Delegatów, Prezydenta, i Wóyta, z liczby Radców. Zaś Prezydent, Wóyt, Pisarz Sądowy, Podskarbi i Regent, obierać maią Urzędników do sprawowania 3. Departamentów.

16to Wszystkie Miasta niech będą obowiązane po dwóch Synów, skończywszy w przód edukacyą w Szkołach, oddawać do Palestry Mićyskiey, będącey pod dozorem Regenta Głownego Miasta ta Młodzież przyedukowana należycie w Prawie Mićyskim, powróci do Miast swoich, i tam Urzędy obćymować będzie. Aby żaden napotym Urzędnikiem nie był, kto w przód nie będzie w téy Szkole Prawnéy.

17mo Urzędnicy czas i pracę około Dobra Powszechnego tracący, niech maią w Nadgrodę Pensye z Skarbu Mićyskiego, przyzwoite pracy.

18vo Expensa Skarbu Mićyskiego, tak maią bydź umiarkowane, aby się z Intraty co roczney zawsze w Skarbie znaydował pewny Remanent, na nieprzewidziane potrzeby. Jeżeliby Skarb Mićyski miał, lub z sprzedanych Skarbowych Gruntów, Placów, Domów, &c. lub z Remanentowych Sum,

iaki

iaki Kapitał, tedy za rozrządzeniem Departamentu Stanów, tak ma bydź udysponowany, aby corocznie przyniosł iaki pożytek; iako to *np.* Mógłby Skarb pożyczyć iakiey Summy Kompanii Manufakturników, lub Handlowcy, zabespieczoną Ewikcyą i Procentem choć nie wielkim, ale regularnym i pewnym, lub w Mieście dla Obywatelów murować Domy, odbieraiąc od nich ratami Kapitał i Prowizyą, lub inne tym podobne.

19*no*. Czas ma bydź oznaczony do Kontraktów w Czasie, ktorych *Rólnicy* Grunta swoie mogą, ale tylko Ludziom Stanu Miéyskiego, sprzedawać, Arędować, lub zastawiać.

20*mo* Zydzi w Miastach, aby mieli przepisany sposob do życia — Lata do zamięścia wyznaczone. — Języka Polskiego używanie we wszystkich swoich Regestrach, Pismach, Karbach &c. nakazane. Handel ma bydź im zabroniony, Rękodzieła zaś i Rolnictwo dozwolone.

Te w krótkości wyraziłem Punkta, niechcąc szczególnemi Uwagami i ustanowieniami Czytelników nudzić. Zwierzchność, ktoréy Urządzenie Miast ieft polecone, potrafi pewnie, dokładnie, i przezornie sporządzić potrzebne dla Miast Ustawy, których się w krótce spodziewamy. Za Szczęśliwego

wego teraźniéyszego Panowania widziemy, iż wszystko iest w iakimści pięknym poruszeniu, każdy zaczyna lepiéy myśleć, wielu się już chwyta tych sposobów, które i Ich, i Kray w czasie uszczęśliwiać poczynaią. Zdania teraźniéyszych Obywatelów, co raz piękniéyszy, miły, nakształt Wiosny, sprawuią widok Patryotycznemu umysłowi — Cyrkulacya nowych Peryodycznych Pism staie się wybórną Szkołą, dobrze myślenia i czynienia dla Kraju. *Chęcinianin.*

VIII.

O JARMARKACH KRAIOWYCH.

Nim przyidzie Dziennikowi sposobność przysłużenia się Kraiowi co Miesięczną Jarmarków cało-kroiowych Tabellą, tym czasem donosi: wszczególności, o Jarmarkach tych Miast, których ieszcze niebyło w Dzienniku.

— *Jarmarki w Mieście Warcie, w Woiewodztwie Sieradzkim, nad Rzeką Wartą, od Sieradza mil 2. leżącego.*

1. Na Nowy Rok.
2. Na Nawrocenie S. Pawła.

3. Na Suchy Czwartek.
4. Na Kwietni Czwartek.
5. Na S. Woyciech.
6. w Piątek po Bożym wstąpieniu.
7. w Piątek po Bożym Ciele.
8. Na S. Jan Chrzciciel.
9. Na Porcyunkulę.
10. Na Ścięcie S. Jana.
11. Na S. Franciszek.
12. Na S. Elżbietę.
13. Na S. Łucyą.

Na tych Jarmarkach bywaią Konie, Woły, Zboże, i wszelkie rzeczy do sprzedania, oprocz Wieprzy, Kupcy tam bywaią, i od Granicy Szląskiey — Miasto te należy do J. W. Biernackiego Kasztelana Sieradzkiego, iako Starosty tamecznego; Bespieczeństwo wszelkie, bo stoi Konsystencya Pułku Rzeczy-Pospolitey — Targowe ani żadne Opłaty, zapewna w tym Mieście iako Królewszczyznie, niemuśi bydź brane.

— *Jarmarki w Mieście* Radzynie, *dziedzicznym J. W.* Potockiego *Starosty Brzostowieckiego, leżącym w Woiewodztwie Lubelskim.*

1. Na Niedzielę Białą.

2. Na S. Tróycę.

3. Na Wszystkich SS.

4, Na 3. Króle Rzymskie.

5. Na 3. Króle Ruskie, z przyczyny znaczney, wtych tu Stronach Obrządku Greckiego Uniackiego, Ludności.

Na tych Jarmarkach dostanie Zboża różnego, Wołów, Krów, Koni, Wieprzów, Narzędzia, i Naczynia wszelkiego Gospodarskiego — Znaydnięce się, w tym Mieście Kupcy Zydzi Obywatele Miasta tego miernie się maiący, uktórych dostać można Towarów różnych, iakoto: Sukna do Zł: 9. Łokieć, Płócien rozmaitych, Dymy, Piki, Cyców, Materyi cięższych Jedwabiów, Zelastwa, Korzenia, Wudek różnych &c.

Nadto zaszczyca się to Miasto, tym Dobrodzieystwem Pana swego, iakim rzadko inne Dziedziczne, że ma dla zachęcenia i pomnożenia Handlu na zawsze uchylone Targowe.

Dat z Radzynia 18. Lipca 1788. — *Marcyan Buczyński* — Burmistrz Miasta Radzynia.

— *Jarmarki Miasta Drohiczina w Woiewodzwie Podlaskim leżącego.*

1. Na SS. Symona i Judy Dnia 28. Paździer-

dziernika, i tén ieden tylko w tém Mieście bywa, na który zieżdżaią się Kupcy Zydzi z Siemiatycz i Ciechanowca, z Suknami, Materyami, Płutnami i. t. d. Kramarze także z Kramikami przychodzą — Koni i Bydła na tym Jarmarku nie wiele bywa.

2. Wyrobiono drugi Jarmark w Miesiącu Czerwcu Dnia 13. na S. Antoni, i już kilka razy był obwołany, lecz się nań żadni Kupcy niezieżdżaią; znać że tu na Ich Towary pokupu nie ma, á przytém odrażaią się też podobno Opłatami na Urząd Miasta tu wymaganemi — Dan w Drohiczynie 13. Lipca 1788. *Szkoły Drojeckie S. P.*

Dziennik Handlowy, przypomina temu, kto Opłaty takowe wymaga, Uniwersał Kom: Skar: Kor: 2000: Grzywien *ad Inflantiam Cujusvis* przepisuiący, ktoby Targowe lub iakiekolwiek Opłaty po Miastach Królewskich wymagał, takowy Uniwersał znayduie się, w Dzienniku tego-rocznym na Karcie 215.

IX.

o Kontraktach Krajowych.

Dla Przekonania, że Kontrakty, nie tylo w czasiech wyznaczonych i zwyczaynych, ale i każdego czasu odbywać się mogą, i nie tylo na skontraktowanie Dóbr, ale i na wszystkie rzeczy, pod-

paść mogące pod Kupno lub Zastawę, kładą się, podane i w tym czasie Doniesienia następuiące.

— *Wieś* Zofibor *czyli* Wulka Domaszewska, *w Woiewodztwie Lubelskim, Ziemi Łukowskiéy do przedania.*

Zofibor czyli Wulka Domaszewska leżąca w Woiewodztwie Lubelskim Ziemi Łukowskiéy, maiąca Chłopów kilkonastu, z Lasami, Łąkami, przyległa Rzece *Bystrzycy*, Młyn spulny z Sąsiedztwem, z Zabudowaniem, Ogrodem Fruktowym, Lodowniami, Piwnicami murowanemi, z Kościołem, leżąca w bliskości Miasteczek, Łukowa *m.* 1. Kocka 2. Lublina 8. Radzynia 2. Warszawy 14. od Portu Rzeki Wieprza nie daleko, od traktu Publicznego pół mile, z Karczmą 1. z 3*ma* Jarmarkami do Roku, do przedania za Summę *złp*: 60 000 — Referencya do Aktualnéy Dziedziczki W.IP. *Cieszkowskiéy* Starościny Błotnickiéy mieszkaiącéy w Warszawie na Now: Mieście Nro 330.

— *Dworki w Warszawie przy Ul: Klimowa zwnéy Nro 1940. do przedania.*

Dworki te nad Wisłą na wybrzeżu, iednak od wylewu Wody bespieczne, w których mimo Izb wygodnych spodem podmurowanych, znayduią się Szynkownie, i Sklepik nad Wisłę wychodzący, Piwnice dwie Murowane, i Sklepione, á trzecia bez Sklepienia, Browar do Sycenia Miodów, zdwóma Kotłami Miedzianemi i Naczyniami do Niego przynależącemi, mogący bydź obrocony nawet do robienia Piwa, Wozownie dwie, Staynia na kilka

Koni,

Koni, iedna Drwalnia, podworze brukowane, niż mniéy Plac do wyſtawienia Spichrza lub Innéy iakiéy budowli zdatny, znayduią ſię do przedania — Życzący nabyć też Dworki, ma ſię udać do Dziennika Handlowego lub Właściciela Kamienicy, na Ulicy Krzywe Koło Nro 189. mieſzkaiącego.

— *Kamienica na Ul: S. Jerſkiéy do przedania.*

Kamienica ta leży na Ul: S. Jerſkiéy niedaleko Kościoła XX. Kanoników Regularnych, nowa, maiowo malowana, o 2. Piętrach, z Meblami, i Officynami, Kuchniami, Staynią murowaną, Podwurzem w ieznym Kamieniami brukowanym, Izbami na całym dole do Szynku ſłużącemi, Piwnicami, Sklepami *zma* ieſt do przedania każdego czaſu za Złot: Polſk: 120,000 — *Referencya* do Dziennika Handlowego.

— *Łyżew 4. Galerów 3. Szuhalejów 2. w Warſzawie do przedania.*

w Warſzawie na Szolcu w Magazynie Kompanii Kontraktowo Skadowéy Nro 2951. znayduią ſię 2. nowe Łyżwy Polſkie z wſzelkiemi Rekwizytami. — 2. Łyżwy Pruſkiéy roboty takoż z wſzelkiemi Rekwizytami — 3. Galary — 2. Szuhaleje na Lichtuhy — Dziegieć na Garce po *Złot:* 2½. do przedania — *Referencya* oto wſzyſtko do tegoż Magazynu.

Koniec Części VII. i VIII. Dziennika Handl:
Roku trzeciego.

DZIENNIK HANDLOWY Y EKONOMICZNY.

Zaymuiący w sobie wszelkie Okoliczności Pisma, Uwagi Patryotyczne do Handlu, Fabryk, i Ekonomiki ściągaiące się.

Roku Trzeciego Część IX.

Wrzesień 1788.

I.

— *Czynności i Urządzenia niektórych Jurysdykcyi Kraiowych, iako też różne Pisma i Proiekta Obywatelskie.*

— *Czynności Kom: Skar: Kor: wyięte z Raportu Jéy do Prześwietnéy Rady Nieustaiącéy.* (a)

(a) *Czynności szczególne Osoby interessuiącey są opuszczone.*

Maia.

2. Kommissya Summaryusze Generalne Prowenien-
cyi Stępla *ex Quartali Januario à C. D.* Prowe-
niencyi wszystkich, nadesłane odebrała.

— Kommissya na Notę Prześ: Kom: J.K.Mci Men-
nicznéy względem Konferencyi odpowiedziała.

3. Kommissya Płacę Mostowego i Grobelnego we
Wsi Czertniu w Wtwie Wołyńskim Powiecie
Łuckim leżącéy wyznaczyła.

— Kommissya Tabakę w Gatunkach dwóch na Ma-
gazyny *Exportationis* wychodzącą podwyższyła.

10. Kommissya Paszport do Tabaki Zagranicznéy
w składzie Rzpltéy będącéy na Funtów 1800.
wydała.

— Kommissya przeprowadzenia skupić się mia-
nego Tytuniu Tureckiego do Fabryk Kraiowych
Antrepryzie Tabacznéy dozwoliła.

15. Kommissya Płacę Mostowego, czyli Grobelne-
go w Dobrách Wsi Poczesna, i Zawady zwa-
nych w Woiewództwie Krakowskim leżących,
J. W. Potockiéy Starościny Olsztyńskiéy Dzie-
dzicznych ustanowiła.

— Kommissya Paszport na sprowadzenie Tabaki Za-
granicznéy Funtów 300. dla różnych Obywa-
telów Lubelskich wydała.

16. Kom-

16. Kommissya Notę do J.K.Mci, i Prześw: Rady, z doniesieniem o powtórnie podwyższoney Ceny Soli przez Kompaniią Pruską, podała.

— Kommissya na Notę Prześw: Kommissyi Jego K.Mości Mennicznéy *de Die* 9. *Presentis* datowaney, odpowiedź dała.

17. Kommissya Summę Złł: Poll: 23,949. na Wydatki Extraordynaryine Ministrów za Granicą będących, z Funduszu Gabinetowego, podług Noty Prześw: Departamentu Interessów Cudzoziemskich, wypłacić nakazała.

— Kommissya Rachunki, Expensy, urdygardy, przy Moście na Pradze, oraz czyszczenie Kanału na chowanie Statków Mostowych, przez Ur: Kijeńskiego Kommissarza Mostowego czynioney, odebrała.

— Kommissya Rachunki Expensy na Reparacyą Mostu na Wiśle pod Warszawą, oraz Percepty z Mostu i Przewozu wybraney, odebrała, i wreszcie z tych należnościach Administracyą Prowentów Mostu i Przewozu na rzecz Skarbu Koronnego kontynuowaną, mieć uznała.

20. Kommissya Summę Złł: 30,000. na Reparacyą Pałacu Rzpltéy na mieszkanie dla Posłów Ros-

Maia.

syiskich kupionego, wypłacić nakazała.

21. Kommissya Płacę Mostowego, czyli Grobelnego w Dobrach Jaraczewie, W. Jaraczewskiego Starosty Soleckiego Dziedzicznych, ustanowiła.

— Kommissya za Transport Pieniędzy nazad do Prowincyi Ukraińskiéy na opłatę Woyska destynowanych, Summę Złł: 568. Ur: Kassyerowi téyże Prowincyi, wypłacić nakazała.

— Kommissya Notę do J.K.Mości i Prześw: Rady z kommunikacyą Raportu Ur: Superintendenta Prowincyi Ukraińskiéy, względem gwałtowności Woysk Rossyiskich Officyalistom Skarbowym czynionych, podała.

23. Kommissya na Notę Prześw: Departamentu Interessów Cudzoziemskich, względem Produktów Kraiowych, na Taryffę z strony Gallicyi nie przyimanych, odpowiedź dała.

24. Kommissya Reparacyą całkowitą Pałacu Rzpltéy na mieszkanie dla Posłów Rossyiskich nabytego, podług Planu aż do zakończenia, kontynuować Ur: Merliniemu zleciła.

— Kommissya na Notę Prześwietn: Departamentu Skarbowego Oboyga Narodów, względem podniesionéy Ceny Rubli na przetopienie w Mennicy

Maia.

nicy J.K.Mości w Podatkach branych, odpowiedź dała.

27. Kommissya przeprowadzenia Tabaki Zagranicznéy Funtów 8700. do składu Rzpltéy Szll: Reyzler i Hurtig, dozwoliła.

— Kommissya urządzenie względem chcących sprowadzenia Tabaki Zagranicznéy w Punktach 5. wydała.

31. Kommissya Memoryał JW. Unruga względem spuszczenia z Procesu w Okoliczności Monety Zagranicznéy N. Dawidowi Zkargowy zabranéy, rezolwowała.

— Kommissya Memoryał Ur: Poschmana, względem nadgrody za okazać mianą Sol Wieliczce wyrównywaiącą, rezolwowała.

— Kommissya na Notę Prześw: Kommissyi J.K.M. Mennicznéy, odpowiedź dała.

A. Ł. Xiąże *Poniński* P. W. K.

— *Czynności Kommissyi Skarbu Koron: z Miesiąca Czerwca.*

Czerwca.

2. Kommissya Licytacyą Arendy, Podatku Czopowego i Szelężnego z Miast Królewskich i Du-

chownych, odprawiła, i więcéy daiącym Kontrakty, przyznała.

— Kommissya Notę do Prześw: Rady względem zabespieczenia Woyskiem Pogranicznym Miasta Zwańca i Jego Okolic podała.

4. Kommissya Kontrakt na sprowadzenie Tytuniu Tureckiego Funtów 1600. na rzecz Skarbu Koronnego Szla: Paschalisowi, wydała.

— Kommissya płacę Mostowego, czyli Grobelnego we Wsiach Jankowice i Bobicz w Woiewództwie Wołyńskim, Powiecie Włodzimirskim leżących, ustanowiła.

— Kommissya Notę Prześwietn: Kommissyi J.K.M. Mennicznéy względem powrócenia Cła od Miedzi na potrzebę Mennicy sprowadzoney, opłaconego, rezolwowała. (r)

7. Kommissya przeprowadzenia do Litwy z Zagranicy Tabaki Marocco Funtów 300. Szll: Kreibichowi, dozwoliła.

9. Kom-

(r) *Gdyby Mennica brała Miedź z Fabryki Krajowéy Miedzianogurskiéy, o któréy dostateczności iuż iest w Dzienniku Przeszło-rocznym na Kar: 105. tedy nie opłacałaby żadnego Cła.*

Czerwca.

9. Kommissya urządzenie w zamiarze doyścia iak naydokładniéy Expensy w Fabrykach Koronnych Tabacznych, przepisała.

10. Kommissya Notę do Kommissyi Litewskiéy, względem Cła od Kupców Koron: w Litwie wybieranego, podała.

12. Kommissya płacę Mostowego, czyli Grobelnego w Dobrach Wsi Mieszkowicze zwaney w Woiewództwie i Powiecie Kiiowskim leżącéy, ustanowiła.

— Kommissya Memoryał J. W. Moszyńskiego S.W. W. X. Litt: o wolne wprowadzenie Wina Węgierskiego nazad do Polski, rezolwowała.

14. Kommissya Summę Złł: 1800. na Expedycye przed Seymowe z Funduszu Extraordynaryinego, podług Assygnacyi Prześw: Rady, wypłacić nakazała.

— Kommissya Notę do J.K.Mości i Prześw: Rady względem Assygnowania Złł: 9500. z Funduszu Extraordynaryinego na Expensa Wiszy nowy Nurt z strony Gallicyi w Gruntach Państw Rzeczypospolitéy robiącéy, podała.

— Kommissya Kontrakt o kupno Magazynu na Pradze, Zupa Solna zwanego z Ur: Drozdowskim

Czerwca.

za Summę Złł: 12,000. ugodzoną, Ur: Regentowi Kommissyi swoiey, zawrzeć zleciła.

16. Kommissya Memoryał Ur: Sucheckiego ods: W. o ustanowienie Nowey Komory Celney w Miasteczku Gura Kobyla, rezolwowała.

--- Kommissya Rapport J.W. Czackiego Starosty Nowogr: K. R. S. K. z pośrzodka siebie do Rewizyi rospoczętych Fabryk Solnych uproszonego, odebrawszy, tenże pilną uwagą rostrząsnęła, za tak dokładną czynność, prace i fatygi, tak z obowiązku Urzędowego, iako też gorliwości dobrego Obywatelstwa, dla pożytku Kraiu, bez oszczędzenia własnego nakładu podięte Temuż J.W. Czackiemu Wdzięczność i Szacunek oświadczyła; Rapport zaś wraz z Mappami in Archivo Kancellaryi Kommissyi swoiey Produktem oznaczone, złożone i zachowane, mieć uznała.

--- Kommissya Notę do J.K.Mości i Prześw: Rady z doniesieniem o Fabrykach Solnych, podała.

--- Kommissya, iż Ofiary J. W. Krasińskiego S. O. w użyczeniu, lub wystawieniu Murów na Fabrykę Tabaczną w Mieście Dunaiowcach, teraz ieszcze zupełnie przyiąć nie może, oświadczyła.

19. Kom-

19. Kommissya Tabaki Szl: Rafałowicza Funtów 600. Sll: Tykla Funtów 1800. Komorze Kazimierz per Remissam do Komory Warszawa, przesłać dysponowała.

20. Kommissya odebrawszy Wiadomość o poznakach Soli w Mieście Lublinie znaydować się maiących, z gorliwości swoiéy o Dobro Kraiu do Zrewidowania mieysc tych, doświadczenia poznaków i Kommissyi swéy donieśienia, z pośrzodka siebie J. W. Czackiego Starosty Nowogr: uprosiła.

Od Dnia 22. Czerwca do Dnia ostatniego tegoż Miesiąca Sessyi dla nie będącego Kompletu, nie było.

A. Ł. Xiąże *Poniński*. P. W. K.

— *Czynności Kommissyi Skar: Kor: z Miesiąca Lipca i Sierpnia.*

Lipiec i Sierpień.

Od Dnia 1. Lipca do Dnia 6. Sierpnia, Kommissyi dla nie będącego Kompletu nie było.

6. Kommissya płacę Mostowego, czyli Grobelnego w Mieście Krakowie i pod Miastem, ustanowiła,

Kom-

— Kommissya płacę Mostowego, czyli Grobelnego w Mieście Ryczywole W. Chmielewskiego S. J. K. M. Dziedzicznym, ustanowiła.

Od Dnia 7 Sierpnia do Dnia 1. Września Sessyi dla nie będącego Kompletu nie było.

A. Ł. Xiąże *Poniński* P. W. K.

Po doniesieniu w powszechności o Czynnościach Kommissyi Skar: Kor:, zostaie ieszcze uczynić niektòre szczegòlniéysze wyrazy z Czynności téyże Kommissyi, potrzebnych do Wiadomości Publicznéy, iako to:

— *Kontrakt Kom: Skar: Kor: z JJ. PP. Rafałowiczem i Meyznerem Kommissantami Tabak Zagranicznych, i wysłuchanie na Obowiązki Kontraktu Przysięgi.*

Kommissya &c: Punkta do Kontraktu z Szll: Rafałowiczem i Meyznerem względem Kommissu przez nich przyiętego w sprowadzeniu Tabak Zagranicznych, ułożyła, i Przysięgi na dopełnienie takowych Punktòw na Dniu 15. Marca Roku bieżącego, wysłuchała, ktòrych Punktòw ułożonych, i wysłuchanéy Przysięgi, takowa

nastę-

następuie Osnowa: a Nayprzód, Punktów, czyli Kontraktu sporządzonego. = Kommissya Rzeczypospolitéy Skarbu Koronnego, Kontrakt z Szla: Jchmość Panami Andrzeiem Rafałowiczem i Janem Meyznerem do Kommissu sprowadzenia Tabak Zagranicznych, na rzecz Skarbu Koronnego użytemi, w następuiących Punktach, zawarła.

1. Jchmość Panowie Kommissanci Rafałowicz i Meyzner, sprowadzać będą Tabakę w Gatunkach od Kommissyi oddzieloną Specyfikacyą podanych, w naylepszym Gatunku, i też w mieysca, gdzie Kommissya wyszczególni, dostawiać obowiązuią się.

2. Za każdym zaś sprowadzeniem Faktury Oryginalne, złożyć maią, których rzetelność, Przysięgą wykonać mianą, Zaręczą.

3. Kommissya na siedm i pół Procent, oznacza od wyprzedaney tylko Tabaki, odtrąciwszy pobór Złł: 3. Gro: 15. do tąd opłacony, oraz Cło postanawia.

4. Pomienieni Jchmość Panowie Kommissanci, biorą na siebie wszelkie risico, tak na sprowadzenie Tabaki z Zagranicy, iako rozesłanie Onych

sam,

tam, gdzie Kommiſsya Składy ułoży.

5. Gdyby Kommiſsya potrzebowała użycia Officyalistów, Rządowi Szll. Rafałowicza podległych, do wyprzedawania Tabak Zagranicznych, że Ciż bez Opłaty od Skarbu będą Szll. Rafałowicz oświadcza i zapewnia.

6. Skarb Koronny należącą za ſprowadzone Tabaki Zagraniczne, połowę zaraz Antycypować będzie, drugą zaś połowę, za doſtawieniem Tabaki wypłaci Złotem po Złł: 18. rachuiąc, podług Faktury Złł: 4. Ryńſkie, i 30. Kr. ycarów.

7. Ze Marocco Zagraniczna, taniéy, ani drożéy nie będzie ſprzedawana, iak Złł: 7. i pół Funt, Hollenderſka Złł. 7. i pół St=Omer Złł: 7. i pół, dé Paris Tabaki Offembarſkiéy Złotych 8. na inne zaś Gatunki, Ceny uſtanowić osobne Kommiſsya, oświadcza.

8. Porto i Korreſpondencyi Liſtów rachować nie będą Skarbowi, i Bonifikacyi żadney żądać nie maią.

9. Kontrakt ten na Rok Kommiſsya wydaie, zaczynaiąc od przyſtawienia Tabaki do Warſzawy, aż do wyiścia Kontraktu z Antrepryzą Tabaczną w Roku 1789.—Działo ſię w Warſzawie

na

na Seſsyi Ekonomicznéy Dnia 15. Miesiąca Marca Roku Pańskiego 1788.

Adam Łodzia Xiąże *Poniński* Podſk: W. K. mpp:

(L.S.) Andrzéy Rafałowicz mpp.
Jan Meyzner. mpp.

— *Rota Przyſięgi Szll: Rafałowicza i Meyznera.*

„ Ja N.N. Przyſięgam Panu Bogu Wſzechmogącemu &c: iż będąc użytym do Kommiſsu, ſprowadzania Tabak Zagranicznych dla Prześw: Kommiſsyi Skar: Kor:, Faktury rzetelne podawać będę, i umówionym odemnie Procentem kontentować ſię mam; żadnych innych zyſków, oprócz Warunków w Kontrakcie wymienionych ſobie, lub komukolwiek z naſzych Korreſpondentów nieudzielaiąc, oſzczędzać ile możności Skarb będę, i cokolwiek w téy mierze Skarbowi użyteczniey-ſzym okaże ſię, to czynić, i Kommiſsyą o tym uwiadamiać zapewniam. Tak mi Panie Boże dopomóż, &c:

— *Uſtanowienie Magazynów Exportationis Tabacznych, w Mławie, Szczucinie, Myżeńcu, i Kępnie.* „ Kom-

„ Kommissya &c: w Zamiarze powiększenia Do-
„ chodu Tabacznego przychylaiąc się oraz do pro-
„ by Antrepryzy Tabacznéy pod następuiącemi wa-
„ runkami Magazyny Exportationis, w Mławie,
„ Szczucinie, Myszeńcu i Kempnie ustanawia, iż
„ z wyprzedaży w tychże Magazynach Tabak, trzy-
„ naście Procentu Skarbowi Koronnemu płacić o-
„ bowiązuie się, oraz taż Antrepryza ofiaruie się
„ przy każdym Magazynie iednego płacić Strażni-
„ ka po Złł: Poll: siedmset na Rok, którą należy-
„ tość w Kwartale następuiącym na Czterech Stra-
„ żników do Kassy Generalnéy Importować maią.
„ Strażników zaś tych będzie Obowiązkiem, wszel-
„ kich defraudacyi Tabak pilnować, Tabaki do Gra-
„ nicy, i za Granicę wywozić, lub konwoiować,
„ po Funt: naymniéy 50. lub 100. w Fakach, a
„ te pod żadnym pozorem w Kraiu, ani otwiera-
„ ne, ani odpieczętowane nie będą, tym więcéy
„ Komu Innemu do Transportu pod żadnym Pre-
„ textem powierzone bydź nie maią; Na co oso-
„ bną przepisaną Rotą Ciż Strażnicy Przysięgę przed
„ Ur: Regentem wykonać maią. Zaleca się oraz
„ Officyalistom Komor mieyscowych, których pod
„ tychże Pisarzów poddale, oraz innych Pogra-

nicznych

„ nicznych pilną baczność na tychże Strażników, „ aby pod żadnym pretextem Tabaki do wyżéy „ wzmiankowanych Magazynów Exportationis wy„ syłane, w Kraiu rozprzedawanemi nie były.

— *Rezolucya Kommissyi względem sprowadzić się mianych Kamieni 4183. Tytuniu Moldawskiego i wyrobienia Onegoż.*

„ Kommissya &c: Ponieważ tak Rapport Jn„ spektora Fabryki Warszawskiéy, iak Memoryał „ Entrepryzy Tabacznéy Kommissyą swoią przeko„ nywaią, iż Fabryki Tabaczne zapasu przyzwoite„ go nie maią, zleca téyże Entrepryzie, ażeby Kom„ missyi swoiéy nieodwłócznie podała, tak Cenę „ i Gatunek sprowadzić żądanych Tytuniów, iako „ też mieysca zkąd żądaią, mieć też w Liście wy„ szczególniła, a Kommissya na ten czas da swoią „ Rezolucyą. — Kamieni 4183. Moldawskiego Ty„ tuniu w Warszawie oddzielnie złożone na prze„ robienie, pozwala.

— *List Kom: Skarb: Kor: do Ur: Superyntendenta Prowincyi Wielko-Polskiéy, względem Kursu Monet Pruskich.*

„ Kom-

„ Kommiſsya &c: Liſt do Ur: Superintendenta
„ Prowincyi Wielko-Polſkiéy, względem uwiado-
„ mienia o Kurſie Monety Nowéy Kraiowéy i Pru-
„ ſkiéy w gatunkach ròżnych będącéy, napisała—
„ Ktòrego Liſtu takowa naſtępuie osnowa. = Kom-
„ miſsya Rzeczypoſpolitéy Skarb: Kor: chcąc bydź
„ wiadomą, czy w Wielkiéy-Polſzcze Moneta No-
„ wa w znacznéy znayduie ſię wielości, w iakich
„ gatunkach, i czy takowéy Monety ieſt ròżnica w
„ Kurſie zwyczaynym od Monety Pruſkiéy, a ſzcze-
„ gólniéy Scheinde Mintæ, czyli zdawkowéy, czy
„ Moneta Pruſka zdawkowa w więkſzéy, czy mniey-
„ ſzéy ieſt teraz, iak dawniéy mnogości, czy do
„ Kraiu Pruſkiego Zdawkową Monetę nazad wpu-
„ ſzczaią, i w Dochodach Publicznych w Kraiu
„ Pruſkim, tegóż Kraiu drobną Monetę biorą; Zle-
„ ca WMPanu, abyś Kommiſsyi ſwéy doſtatecznie
„ doniòſł, i ieżeli w dalſzym czaſie iakowa odmia-
„ na w Kraiu Pruſkim w téy mierze naſtąpi, u-
„ wiadomiał. „

II. o Targach

II.

O Targach Kraiowych.

DLa małości liczby Miast nadsyłaiących Targi swoie, Tabella nie daie się, ale tylko wciąż te się Targi specyfikuią, które są nadesłane, iak następuie:

— *Targ Miasta Krakowa, iaki był w początkach i ostatku Września specyfiknie się.*

		Dnia 2. Września		*Dn: 30. Wrześn:*	
		Złł:	Gr:	Złł:	Gr:
Zyta -	*Korzec*	16.	—	17.	—
Pszenica -	Ditto	20.	—	21.	—
Jęczmienia -	Ditto	15.	—	15.	—
Owsa -	Ditto	6.	10.	7.	15.
Grochu -	Ditto	16.	—	18.	—
Jagły -	Ditto	21.	10.	25.	—
Anyż -	-	-			
Siemie lniane	Ditto	19.	—	17.	3.
Siemie konopne	Ditto	14.	10.	13.	16.
Kaszaa tatarczana troiaka -	Ditto	32.	—	26.	26.

			Złł:	Gr:	Złł:	Gr:
Kasza Jęczmienna	Ditto		20.	24.	21.	10.
Gorzałki -	*Garniec*		6.	10.	6.	10.
Oleiu makowego lnian:						
i rzepak: -	Ditto		8.	—	8.	—
Łoiu topionego	*Kamień*		15.	12.	15.	12.
Wosku -	Ditto		66.	—	66.	—
Wełny -	Ditto		41.	—	30.	—
Saletry -	Ditto		38.	—	38.	—
Lnu - -	Ditto		16.	—	15.	4.
Konopi -	Ditto		15.	12.	14.	10.
Miodu przaśnego	Ditto		16.	—	16.	—
Soli - -	5. Ditto		9.	10	9.	10.
Słoniny i Sadła	*Funt*		—	24.	—	24.
Masła -	Ditto		—	18.	—	18.
Szczeciny -	Ditto		36.	—	36.	—
Skóra surowa Wołow:	*Sztuka*		26.	—	26.	—
Ditto Ditto Krowia	Ditto		10.	—	10.	—
Ditto Ditto Jałowicza	Dit:		4.	—	4.	—
Ditto Ditto Cielęca	Ditto		2.	6.	2.	6.

Którą to Specyfikacyą Targów dwóch wyżey wyrażonych podług zwyczaiu i Dyspozycyi Szl: Magistratu Krakow: z Protokułu wypisawszy, tę dla wiary i waloru przy zwykłey Pieczęci Ręką własną stwierdzam — Dan z Kancellaryi Prowentowey w Ratuszu Krakow: 4. Październ: 1788 — *Jan Zeidler* J. K. Mci

Mci Konsyliarz i Pisarz Prowentowy Miasta Krakowa. (a) Nadto ieszcze ten górliwy Obywatel Miasta Krakowa, donosi ieszcze o Zbiorze Zboża w Okolicach Krakowa, iaki był, tak iak następuie:

— *Zbior Zboża tego roczny w Okolicach Krakowa.*

ZBior, przy dość piękney pogodzie, którą Bóg Nayważszy, Gospodarzom w Roku ninieyszym podczas żniw użyczył, cieszy tutay mocno, że każdy Gospodarz sucho do swoiey zwiósł Stodoły, prócz iednego Prosa, Tatarki i Owsów. Którym w tych czasach mocno Deszcze przeszkadzaią. Jednak na Targach żadney ieszcze dotąd iak się spodziewano nie widziemy Tanności, i takowey

---

(a) *Życzyćby potrzeba, aby wszystkie Miasta Kraiowe, mianowicie Stołeczne i Głównieysze, naśladowały tego Porządku Miasta Krakowa, a zapisywały podobnież w swoich Protokułach, co zdałoby się nie tylko dla wygody teraźnieyszey, ale i dla potrzeby Kalkulacyi Gospodarskiey Urodzaiów na przyszłość.*

trudno spodziewać się potrzeba, z tych przyczyn, a naypryncypalnieysza iest ta, że mało co Rok ten lepszy iest, od Roku zeszłego, iak się wydawało w Polach. Druga, że iuż mało Zboża starego po Spichlerzach znayduie się, którego wiele w Kordon Cesarski wywieziono. O czym W. W Mciom Panu Dobrodz: w Miesiącu Lipcu doniosłem, iaki był wywóz w Miesiącu Maiu, a o innych nierównie, o których ieszcze niewiem. Teraz Pracownik z potrzeby Grosza przy Domie swoim, bez którego się obeyść nie może, iest potrzebny sprzedać owę Garsztkę dla spłacenia się z tych Długów, które na Przednowku na siebie zaciągnął, i potrzebę Domową. Pierwsza Panu swemu, co go w potrzebie założył na siew i żywienie, po drugie na sprzęta Gospodarskie i Przyodziewę, i Arędarzowi, bez którego się także nie obszedł. Więc gdy zasieie i na pożywienie zostawić będzie musiał, mało iuż co na Targ wywiezie. Możnieysi zaś czas przyszły upatruią z przedażą, i utrzymywać się będą. A gdy na Rok przyszły w Kordon tyle wywiezą z Woiewództwa naszego Zboża, iak w tym wywieziono i wywieść mogli Roku. Smiało iuż zapewnić mogę, czego uchoway Boże, nim się do nowego doczekamy Zboża. Korzec do Złł: Pol: 40. przyidzie.

WWMci Panu Dobrodzieiowi to donoszę, a podług woli swey raczysz to opisać w Dziele swoim, lecz wątpie, żeby się nie ziściło, gdyż w Roku zeszłym tylko o Złł: Pol: 3. chibiłem.

— *Targ Miasta Sandomierza, iaki był w Miesiącu Wrześniu, specyfikuie się.*

			Złł:	Gr:
Zyta lepszego	-	*Korzec*	13.	—
Ditto podleyszego	-	Ditto	12.	15.
Pszenicy lepszey	-	Ditto	17.	15.
Ditto podleyszey	-	Ditto	17.	—
Jęczmienia	- -	Ditto	11.	—
Owsa	- -	Ditto	5.	—
Jagieł	- -	Ditto	28.	—
Krup Jęczmiennych ordyn:		Ditto	22.	—
Siemienia Lnianego	-	Ditto	16.	—
Ditto Konopnego	-	Ditto	12.	—
Oleiu Lnianego	-	*Garniec*	4.	8.
Wodki lepszey	-	Ditto	8	—
Ditto ordynaryiney	-	Ditto	5.	—
Masła	- -	*Funt*	—	18.
Saletry	- -	Ditto	2.	—
Mięsa świeżego	-	Ditto	—	6.
Kawy	- -	Ditto	2.	10.
Cukru	- -	Ditto	1.	25.

Wosku

		Złł:	Gr:
Wosku żółtego -	*Kamień*	64.	—
Miodu przaśnego -	Ditto	16.	—
Łoiu topionego -	Ditto	22.	—
Ditto nie topionego	Ditto	17.	—
Wełny lepszey -	Ditto	40.	—
Ditto podleyszey -	Ditto	30.	—
Tituniu - -	Ditto	34.	4.
Zelaza Kraiowego -	*Cetnar*	36.	—
Soli Austryackiey -	*Beczka*	56.	18.
Wołu lepszego -	*Sztuka*	176.	—
Skór Wołowych surowych	Ditto	18.	—
Ditto Cielęcych surowych	Ditto	1.	—

Specyfikacya takowego Targu zaświadcza Andrzey Rogowski Prezydent Miasta J. K. M. Sandomirza.

— *Targ Miasta Radzynia w Woiewództwie Lubelskim leżącego w ostatkach Miesiąca Września.*

		Złł:	Gr:
Zyta - -	*Korzec*	10.	—
Pszenicy - -	Ditto	18.	—
Jęczmienia - -	Ditto	9.	—
Owsa - -	Ditto	5.	—
Prosa - -	Ditto	12.	—

Gryki

		Złł:	Gr:
Gryki - -	Ditto	10.	—
Grochu ordynaryinego	Ditto	12.	—
Wół dobry -	*Sztuka*	140.	—
Ciele - -	Ditto	10.	—
Baran - -	Ditto	6.	—
Indyk spory -	Ditto	6.	—
Gęś - -	Ditto	1.	8.
Kura - -	Ditto	1.	—
Wieprz średni -	Ditto	60.	—
Masła Faska 6. Garcowa	-	24.	—

Zbior tego-roczny, — Zyto (lubo troszkę upały nadzwyczayne uszczupliło) późne, okazuie się dosyć piękne, niewiemy ieszcze iak namłotne będzie, Pszenica, Owies, Proso, nie chybiły także, Jęczmień uszkodzony przez upały nie będzie w Krupach wydatnym, Tatarki u nas ze szczętem wypaliło, na nasienie tylko ledwo zda się, toż samo i Groch zginął — Zaświadcza *Marcin Buczyński* Burmistrz Miasta Radzynia.

Targ Miasta Kurowa w Woiewództwie Lubelskim leżącego, iaki był w ostatkach Września.

			ZŁ:	Gr:
Zyta	- -	*Korzec*	12.	—
Pszenicy	- -	Ditto	18.	—
Tatarki	- -	Ditto	12.	—
Grochu pięknego	-	*Cwierć*	5.	—
Koń Gospodarski średni		*Sztuka*	110.	—
Wół Gospodarski	-	Ditto	104.	—
Wieprz chudziek roczniak		Ditto	20.	—
Słoniny Połeć od		*Funtów* 39½.	28.	—
Kożuch dobry	-	*Sztuka*	24.	—
Podleyszy	- -	Ditto	16.	—
Gęś dobra	- -	Ditto	1.	15.
Podleysza	- -	Ditto	1.	6.
Kapłon młody	-	Ditto	—	15.
Kurcząt para dobrych		Ditto	—	24.
Podleyszych	-	Ditto	—	20.
Łoiu topionego	-	*Funt*	—	20.
Masła	- -	Ditto	1.	—
Cebuli	- -	*Kopa*	2.	—
Wina Francuzkiego ordynaryinego	-	*Kwarta*	2.	—
Miodu pitego	-	*Garniec*	2.	—
Orzechów Laskowych		*Cwierć*	4.	—
Buraków	- -	Ditto	1.	—
Wiązka Siana dobra	- -		—	6.

Zela-

		Zł:	Gr:
Zelaza - -	*Funt*	—	7.
Kół do wozu Gospodarskiego	*Para*	3.	15.
Olszyny Mokrey -	*Fura*	2.	—

Takową Specyfikacyą Targu zaświadcza *Dębicki* Uczeń Szkoły Parafialney Kurowskiey.

— *Targ Miasta Kamieńca Podolskiego, iaki był w początkach Września, specyfikuie się.*

		Zł:	Gr:
Zyta nowego -	*Korzec*	12.	—
Pszenicy dobrey -	Ditto	16.	—
Jęczmienia -	Ditto	7.	—
Owsa nowego -	Ditto	6.	—
Gryki - -	Ditto	10.	—
Jagieł . -	Ditto	18.	—
Krup Jęczmiennych -	Ditto	15.	—
Ditto Gryczanuych -	Ditto	20.	—
Oleiu Konopnego -	*Kwarta*	1.	15.
Wódki lutrowaney dobraney			
Wody - -	*Garniec*	5.	15.
Masła . -	*Funt*	—	20.
Słoniny tłustey -	Ditto	—	12.
Mięsa świeżego -	Ditto	—	3.
Kawy - -	Ditto	2.	20.
Cukru Kanaru -	Ditto	2.	—

Wosku

			Złł:	Gr:
Wosku żółtego od funtów 36		*Kamień*	76.	—
Wosku Jarzęcego	-	Ditto	110.	—
Miodu Patoki	-	*Garniec*	9.	—
Anyżu	- -	*Kamień*	18.	—
Łoiu topionego	-	Ditto	15.	—
Ditto nie topionego		Ditto	12.	—
Wołu lepszego	-	*Sztuka*	108.	—
Skór Wołowych wielkich surowych	- -	Ditto	18.	—
Ditto wyprawnych	-	Ditto	24.	—
Ditto Cielęcych surowych		Ditto	2.	15.
Ditto wyprawnych	-	Ditto	6.	—
Ditto Kozłowych surowych dużych	- -	Ditto	8.	—
Ditto Wyprawnych	-	Ditto	16.	—
Gęś stara	- -	Ditto	1.	—
Ditto młoda	-	Ditto	—	20.
Kura stara	-	Ditto	—	18.
Kurcząt rosłych	-	*Para*	—	18.
Indyk stary	-	*Sztuka*	3.	—
Kaczek młodych	-	*Para*	—	24.
Harbuzów niedorodnych		*Sto*	16.	—
Lepszych	- -	Ditto	24.	—
Melonów dobrych	-	Ditto	18.	—
Wina Węgierskiego ordynar:		*Kwarta*	3.	—
Ditto lepszego w proporcyi		Ditto	18.	—
Ditto Francuzkiego ordynar:		Ditto	3.	—

Ditto

		Złł:	Gr:
Ditto dobrego -	Ditto	5.	—
Deroniaku - -	Ditto	2.	—
Soli Kordonowey -	*Huska*	—	5.
Teyże Soli sotko czyli sto	-	14.	—

Innych Produktów dawniey w Tabelli znayduiących się, Cena nie kładzie się z przyczyny, że częścią niektórych nie przedaią, a niektóre zawsze nie znayduią się.

Lato do zbierania dość było pogodne, ale Jęczmiona i Tatarki przez posuche szkodliwe, od Niedziel 4. Deszcz w te dnie po razu zaczął przepadać. Jęczmiona wcale chybiły, Pszenice, Zyta, Prosa ranne, Tatarki, Owsy dobre. Polesie na uprawnych gruntach, też Zboża ma dobre. Wołyń wyśmienite. Podole nie złe. Koło Kamieńca tylko do Dniestru w około o mil 3. słabsze. Obozy za Dniestrem bliskie, Cenę Produktów wszelkich utrzymuią.

Specyfikacyą takowego Targu zaświadcza Piotr Walański Radzca Miasta Kam: Podol.

— *Targ*

— *Targ Miasta Wilna, iaki był w ostatkach Września, specyfikuie się.*

			Złł:	Gr:
Zyta Osiet:	Miary Kommis:	*Beczka*	68.	—
Ditto Syromł:	Ditto	Ditto	60.	—
Pszenicy	Ditto	Ditto	100.	—
Ditto letniey	Ditto	Ditto	90.	—
Jęczmienia	Ditto	Ditto	50.	—
Gryki	Ditto	Ditto	48.	—
Owsa	Ditto	Ditto	32.	—
Grochu	Ditto	Ditto	56.	—
Siemienia Lnianego	Ditto	Ditto	48.	—
Ditto Konopne	Ditto	Ditto	32.	—
Lnu czystego	-	*Kamień*	18.	—
Pięki	- -	Ditto	12.	—
Krup Jęczmien:	Mi: Komm:	*Beczka*	80.	—
Ditto Gryczannych	Ditto	Ditto	80.	—
Miodu Prasnego	-	*Miara*	48.	—
Chmielu młoconego	-	*Kamień*	5.	—
Ditto szczypanego	-	Ditto	10.	—
Oliwy zieloney	-	*Funt*	1.	10.
Wodki Anyżkowey dubel:		*Garniec*	4.	20.
Ditto ordynaryiney		Ditto	3.	24.
Soli Hiszpańskiey Królewiecka	- -	*Beczka*	40.	—
Ditto szarey	Franc:	Ditto	36.	—
Sledzi	Gotembur: -	Ditto	40.	—
Szczeciny	- -	*Funt*	—	20.

Słoni-

			Złł:	Gr:
Słoniny i Sadła	-	Ditto	—	18.
Anyżu -	-	*Kamień*	30.	—
Wosku -	-	*Funt*	1.	20.
Oleiu dubeltow:	-	*Garniec*	8.	—
Masła -	-	*Funt*	—	24.
Łoiu topionego	-	*Kamień*	24.	—
Ditto nie topionego	-	Ditto	18.	—
Smoły Sledziowka	-	*Beczka*	12.	—
Żelaza Szwedzkiego od 40. Funt:	-	*Sztaba*	11.	—

Takowy Targ, że był od 20. Września zaświadcza Przemieniecki Woyt Wil.

— *Targ Warszawski dnia 28. Września Roku 1788.*

			Złł:	Gr:
Żyta nie było kilka targów.				
Mąki Żytney	-	*Korzec*	21.	—
Pszenicy nie było.				
Jęczmienia	-	Ditto	10.	—
Owsa -	-	Ditto	6.	15.
Gryki -	-	Ditto	9.	—
Kaszy Jaglaney	-	*Cwierć*	8.	22½.
Ditto Gryczaney	-	Ditto	5.	22½.
Ditto Drobney	-	Ditto	10.	—

Ditto

		Złł:	Gr:
Ditto Jęczmienney	Ditto	3.	15.
Ditto Drobney -	Ditto	4.	15.
Ditto Perłowey -	Ditto	11.	15.
Grochu zielonego -	Ditto	5.	15.
Ditto białego -	Ditto	5.	—
Ditto cukrowego -	Ditto	5.	22½.
Maku siwego -	Ditto	9.	—
Siemienia Konopnego	Ditto	4.	—
Ditto Lnianego -	Ditto	5.	—
Anyżu - -	Ditto	13.	—
Jay - -	*Kopa*	2.	—
Masła - -	*Faska*	40.	—
Indyków starych -	*Para*	10.	—
Gęsi - -	Ditto	2.	15.
Kaczek - -	Ditto	1.	10.
Kur - -	Ditto	2.	20.
Wołu dobr: - -	*Sztuka*	126.	—
Cielęta lepsze -	Ditto	27.	—
Bukaty - -	Ditto	16.	—
Wieprze karmne -	Ditto	156.	—
Barany - -	Ditto	9.	—
Łoiu topionego -	*Kamień*	19.	—
Ditto nie topionego	Ditto	13.	—
Skóra z Wołu -	*Sztuka*	18.	—
Ditto z Krowy -	Ditto	13.	—
Ditto Cielęca -	Ditto	2.	22½.
Chmielu - -	*Cecha*	134.	—

Kono-

			Złr:	Gr:
Konopi	- -	*Kamień*	10.	——
Szrzeciny	- -	Ditto	32.	——
Wodki Okowitki	-	*Garn:*	6.	15.

Takowy Targ zaświadcza Wiesiołowski Instygator Taxowy Juryzdykcyi Marszał: Kor.

III.

O Targach i Handlu Zagranicznym.

W Poprzedzaiącey Części Dziennika na Kar: 574. doniosło się, iaki był Targ w Gdańsku do Dnia 5. Sierpnia, a teraz donosi się, iaki był Targ w tymże Mieście do Dnia 5. Września, iak następuie:

— Targ w Gdańsku do 5. Września.

Gdy teraz dopiero Kommissa na kupowanie Zyta i Pszenicy pokazały się do Anglii

glii i do Francyi, więc co było *Zyto* nayle-
psze w Wody kupowano z pobliższych Miast:

		Złł:	D	M.
Zyta	*Łaszt* po	170.	178.	190.

Pszenica ieszcze w równey Cenie, gdy z Polski nie spłynęły żadne Statki, oprocz od Płocka z Popiołami i z Zytem bardzo lichym, z których przedano:

Zyta	-	*Łaszt*	po 158.
A Popiołu	-	*Beczka*	po 6. i 7.

Jęczmienia ieszcze nie spławiono — *Owies* licho się urodził, zewsząd takie Wiadomości — *Grochy* piękne i zdrowe — *Kaszy* wszelakie są tu żądane dla Ludzi Ubogich — *Zyto* nowe płacą drożey, bo ważne i czyste:

Zyta nowego *Łaszt* po 185.

W *Zuncie* więcey nad 60. Okrętów Szwedzkich czekaią na Konwoy dla ubeśpieczenia od Kaprow Ruskich — Dzisiay od Morza doszła wiadomość, że 4. wielkie Okręty Angielskie z Solą dla Pruskiey Kompanii na Rhedzie stanęły; ieden Okręt ma bydź około 600. Łasztów duży — Iżali więcey Okrętów Cudzoziemskich gdy przyidą, nie wesprzą Handlę, osobliwię Zbożowe.

Do

Do Dnia 1. Sierpnia Cło na Zyto we *Szwecyi* od Łasztu było nałożone do 80. Złotych? gdy i tu staniało, i wolne bez Cła od namienioney Daty wprowadzenie do Szwecyi zachęciło wielu, przez Woynę zaczętą stali się nieszczęśliwemi, gdyż Moskiewskie Okręty iuż około sta Kupieckich małych Okręcików zabrali, naywięcey do Gdańska, Królewca i Elbląga żegluiących, że Sledziami, suchemi Rybami, Zelazem &c: i ztąd kilka powracaiących ze Zbożem: Takoż tu niepocieszne wiadomości z Kopenhagi dochodzą? osobliwie dla tuteyszych Kupców Zbożem handluiących, maiących dosyć drogo kupionego Zyta z przeszłego Roku.

Od lat kilkudziesiąt, nie pamiętaią żadnego tak nieszczęśliwego Roku w Handlach, prawie we wszystkich Artykułach? Jednak tu Gdańsk nie pokaznie wewnętrzney mizeryi, bo mało takich Domów, które mogą żyć z własney Substancyi zapaśney, mniey ieszcze Kupców, którzyby mogli zarobić na wyżywienie Stanowi przyzwoite, a zatym Rzemieślnicy z ubożeli, Starzy nie wstydzą się prosić o chleb, a Młodzi szukaią mieysc, gdzieby mogli żyć ze swego Kunsztu.

Do Moskwy bardzo wiele ludzi oboiey płci lądem i morzem udało się, osobliwie

Mennoniszów ludzi gospodarstwo rolnicze bardzo dobrze sprawuiących, a nie tylko z Miasta, lecz i z Lądów, dla uciemiężliwości przez Akcyzy i inne onera.

Owoż rzeczywistość, gdzie nie maią Ludzie swobody, tam i Handle i Rolnictwo niszczy Kray z Ludzi i Pieniędzy.

W tych dniach kilkanaście Okrętów przybyło, Rapport o onych zkąd? i z czym? potym będzie doskonały na wydrukowanych kartach, z przeszłego Tygodnia przyłączam kartkę Okrętów, które wyszli i przyszli — Data z Gdańska 5. Września *Korrespondent Dziennika Handlowego.*

— *Specyfikacya Okrętów przyszłych i wyszłych w Gdańsku do 30. Sierpnia.*

Przybyłych do Gdańska do 23. dnia było - - - 176.

W przeszłym Tygodniu do Soboty

Przybyło.

Z Anglii z Solą - -	3.
Ditto z Węglami Kam: - -	1.
Ditto z Pakami Towarów różnych	2.
Ditto z Ballastem czyli Piaskiem -	7.
Z Danii z Rybami, Sledziami -	1.

Z Hol-

Z Hollandyi Ballastem	-	-	1.
Z Francyi Winem, Kawą	-	-	1.
In Summa wszystkich Okrętów			292.

Odeszło.

Do 23. Sierpnia	-	-	282.
Do Szwecyi z Zbożem	-	-	3.
Ditto z Mięsem solonym		-	1.
Do Francyi z Drzewem	-	-	2.
Do Anglii z Pszenicą	-	-	1.
Ditto z Drzewem	-	-	4.
Do Danii z Drzewem	-	-	1.
Do Hiszpanii z Drzewem	-	-	2.
Do Petersburga z Owocami		-	2.
In Summa wszystkich		-	298.

Powyższa Specyfikacya wyszłych i weszłych Okrętów w Gdańsku, znayduie się w poprzedzaiącey Części Dziennika na kar: 578.

Doniosł tenże górliwy Korrespondent i o innych potrzebnych Wiadomościach Gdańskich, mianowicie o Miarach, Wagach, Preyscurantach &c: ale to wszystko dla szczupłości mieysca, zostawuie się następuiącey Części, a teraz udziela się Wiadomość wyobrażenia Handlu Polskiego z Moldawią, o

czym co do słowa Excerpt wyięty z Rapportu JW. Czackiego Ssty Nowogrodz: Kommissarza Skar: Kor: iak następuie:

— *Excerpt z Rapportu JW. Czackiego Kom: Skar: Kor: uczynionego teyże Kommissyi względem Handlu Polskiego z Moldawią.*

Jeżeli Prześw: Kommissya smutny widziała Obraz Handlu Polskiego z Państwem Austryackim, (*b*) to w przemocy, która na zwaliskach Nayświętszych Umów ciągnie zyski, aż nadto znaney, to w potędze Sąsiada tego nam wiadomey widzi i upatruie przyczyny.

Lecz równie uszkodzenia ciosy odbiera Polska od strony Moldawskiey, gdzie Xiąże w Kraiu swoim, iest nieiako Gościem, lub nieco dłużey bawiącym się przychodniem; Panowanie czasowe, a przyiaźń i dobre zachowanie Artykułem X. Traktatu Karłowieckiego nayuroczyściey zaręczona.

Wi-

(*b*) *Obraz ten Handlu Polskiego z Austryą znayduie się w Dzienniku poprzedzaiącym na kar:* 581.

Widzi Prześw: Kommissya w Bilansach pod Lit: 7. M. *(c)* z tey strony wyiąwszy Wino, które uszkadza odbytowi Miodów i Lipców; Inne Produkta albo są nam konieczne, iako to Sol, albo kupione, drożey przedane bydź mogą, iako Bydło — Ten Handel z tym Państwem był dla Polski naylepszym zyskiem, bo zbytku nie pomnażał, potrzeby opatrywał, konkurencyą w Soli z Cesarzem czynił — Nie znała Moldawia Taryff Celnych, do Wozów stosowano Cło, naywięcey nawet nie różniono gatunków.

Traktat ostatni z Moskwą ponowiony 1779. i 1783. zabeśpieczył płacenie 3. Procentu, z wolnością płacenia tam, gdzie wola Kupca idącego z Państwa Tureckiego mieć chce: Toż Sentit dla Cesarza 1783. wyszły, i z Królem Pruskim umowa dla Poddanych tych Monarchów zabeśpieczyły.

Ztąd wynikła potrzeba Taryffy, którą Moskwa przy Traktacie 1783. Roku umówiła, a Xiąże Mauroieni w Kraiu natenczas podległym Jego władaniu ogłosił, i tę pod Lit: 7. N. skła-

---

(c) Bilans ten znayduie się takoż w Dzienniku przeszłorocz: na kar: 495.

składam, (d) lecz ta nie zważana, bo nayczęściey do wyznania Kupców się stosuie.

Wolność gdzie chcieć płacenia 3. Procentów w Państwie Tureckim, daie sposobność Kupcowi tam płacić, gdzie Towaru mnieyszą stanowią Cenę, a ztąd Procentu wielość miarkuią.

Lecz iako Polska nie ma tey Kapitulacyi, tak los Kupców Naszych zostawiony Celnikom Arędniącym, którzy podług upodobania, albo dla innych Narodów stanowniczą Taryffę stosuią do Polaków, albo takie Cło wybieraią, iak sposobność Kupca drzeć go pozwoli.

Miała Polska znaczny odbyt Gorzałek do tego Kraiu. Rząd Xięstwem Moldawskim przez *Maurogieniego* stał się nowego uszkodzenia Handlu Naszego Epoką — Boiarowie nie maiąc odbytu swoich Win, oraz Gorzałek, które z Win pędzą, przełożyli Xiążęciu: iż po-

(d) *Chociaż się tu wspomina o Literach, pod któremi szczegulne Pisma składaią się, ale to nie ma się rozumieć, że w Dzienniku one składaią się, ale w samym Rapporcie JW. Czackiego złożonym w Archivum Kom: Skarb.*

pozwolenie wniyścia Gorzałek Polskich niszczy ich Maiątki. Przełożenie to otrzymało skutek żądany. Zakaz ogłoszony, a Przestępca podziemnym Baniom solnym oddanym został— Wprowadzone pokątnie Gorzałki, iako Tabella pod Lit: 7. O. świadczy, okazuią, iż gdy znaczny pożytek czynią, acz z wielkim trudem, kosztem: i niebespieczeństwem przewożone, zysku znacznego źrzodłem będzie wprowadzenie wolne Gorzałek.

Czuła o pomnożenie Handlu Kommissya, przełożyła to Nayiaśnieyszemu Panu i Prześw: Radzie, Jey zlęcenia umocniły nayprzod JW. *Dzieduszyckiego* do pisania do Xięcia *Maurogeniego*, a potym JPana *Pichelszteyna* w Stambule do podania Not Porcie — Lecz wtenczas kiedy Fermany pod Lit: 7. P. i 7. Q. wydane w ogulności nakazu, ułatwienia Handlu przeszkod, zachowania przyiaźni z Polską zalecenia, zaspokoiały słuszną troskliwość naszą; Wydawane pocichu, a Złotem wyiednane Fermany upoważniały czynność Xięcia Moldawii, któren przesyłane sobie głośno Fermany całował, na ich czytanie wstawał, a cicho nadesłanych słuchał.

Sol Moldawska dla niedoskonałości wyrobienia Bań nie zawsze mieć mogła równy odbyt, bo częstokroć zawalone mieysca Kopalni,

palni, Soli wydobycie trudniły, większa do Polski potrzeba tego Produktu, łatwość większą, lub mnieyszą stanowiła cenę — Od dawnych czasów Sol ta, ieszcze od Bogdana, raz Przyiaciela Polski, drugi raz Hołdownika Selimana wydobywać zaczęta, z Solą niegdyś Polską, dziś nieszczęśliwie Gallicyską, miała konkurencyą — W tenczas kiedy Nasz Kray ten Produkt swoią własnoscią mienił, Moldawskiey Soli wprowadzenie psuło odbyt Naszey — Prawo 1638. R. Vol: III. Pagina 958. zakazało tey Soli wprowadzenie, Lecz gdy okropna 1773. Roku Epoka, kazała zatwierdzić podpisem ten Zabor, któren moc upoważniła. Wynika potrzeba Konkurencyi ułatwienia, aby samowładnie postanowioney Ceny nie stawaliśmy się Ofiarą — Nadto Prawo 1775. titulo Cło od Soli, dozwalaiąc wchodu wszelkiey Soli, uwalnia odzachowania tego Prawa, które iak pierwey było użytecznym, dziś z odmianą okoliczności nadto szkodliwym — Lecz ta pewność Konkurencyi, ten zysk Kraiu z wyboru tańszego Produktu iuż miał ginąć, gdy z iedney strony chciano w mówić w Polskę niedopuszczenie Soli Moldawskiey, łudzić na czas taniey spuszczoną Ceną, a zdrugiey Strony chcieć zadzierżeć Solne Banie, więcey offiarniąc Xiążęciu,

żęciu, niżeli ma przychodu, a natenczas na Polskę nowy Haracz stanowić.

Zakaz Porty nie dozwala ztamtąd Zboża, i Wosku do Kraiu Naszego wprowadzać. Jeszcze Zboża nie potrzebuiemy. Wosk idzie przez Właścicielów szukaiących Towaru swego odbytu, lecz wprzypadku zdarzyć się mogącego Głodu, ten Zakaz aż nadto szkodliwym Polszcze bydź może: zdaie się więc sptawiedliwością, aby w przypadkach drożyzny ścieśniać wychody Zboża do Moldawii.

Miała Polska zdawnych Possesyi swoich które nawet podług Granic za Zygmunta I. prawie do uścia Rzeki Dniestru i Dniepru rozciągały się, ten zabytek; iż Promy nad Dniestrem do Nas należały w zamieszkach i zatargach z przymierza Leopolda z Janem III. 1683. Roku, i czworzystego Przymierza następnego Roku, a ztąd Woyny wynikłey, zaczeli Xiążęnta Moldawscy Promy pod Chocimem i Soroką stanowić — Takowa nowość była słusznym powodem Skarg Rzeplitey.

Rozgraniczenie 1703. Roku pod Litt: 7. R. za Panowania Achmeta w Turczech, a Augusta II. w Polszcze, przez Hadzi Jbraima z strony Tureckiey, a z Strony Polskiey, przez *Chomontowskiego*, *Koniecpolskiego*, *i Humieckiego* utworzone, zapewniło o wyiść mianym

nym Nayiaśnieyszey Porty takowych nowości Zakazie.

Wzięcie przeciwko Traktatom przez Turka w Chocimie podług Traktatu z Osmanem III. 1621. Roku któreń w Ręku Moldawii Xięcia zostawać miał (iako o tym w Artykule Handlu z Tureczyzną obszerniey będzie) a ztąd wynikłe zaskarżenia, daley zamieszania Narodu, niepozwoliły skutecznie zabieżeć i zaradzić takowych Promów z strony Moldawskiey trzymania. Lecz gdy uskutecznienie onego, nietylko Dziedzicom Brzegowym może uczynić pożytek, ale nadto Prawo iedynie mienia na *Dniestrze* Promów maiąc, zabeśpieczemy się od Przeyścia Zgrai i Hultaiów, i Przemytu w Dochodach Celnych. A bytność moia w *Jassach* uprzedziła widok tych Promów, a zatym odięła mi sposobność skarzenia na te przestąpienie Soiuszów. Należy to J. K. Mości i Prześwietney Radzie przełożyć, aby razem z innemi Punktami, i co Nayiaśnieyszey *Porcie* przełożyć raczyła.

Te wszystkie Okoliczności gdy mi znaiome były, a Wola Kommissyi pod Dniem 18. Czerwca Roku 1787. umocniła mnię do przyłożenia starania, usunięcia przeszkod Handlowi naszemu; wsparty dzielną J. K. Mości Pana Naszego Miłościwego Pomocą, poiecha-

łem

łem do *Jass* Stolicy *Moldawii*, przyięty grzecznie, wzdrygałem się nadzwyczaynych Honorów, które albo grzeczność, albo ambicya podawała — Nakoniec otrzymawszy Audyencyą u Xięcia *Ipsylantego*, po odbytych zwykłych Państw Oryentalnych Przepisach, i Zapytaniach, oraz Odpowiedziach, mówiłem w ogólności o Handlu, o Przeszkodach z Strony Moldawskiey, o Mocy czynienia od Polski wzaiemności. Przypuszczony daley do Rozmów poufalszych, podałem na żądanie Xięcia, Pismo względem Gorzałek wchodu zakazu pod Litt: 7. S. W tym Piśmie, acz Podpisem moim niezatwierdzonym wyraziłem, iż dwoisty powód iest czynności każdego Człowieka, tym więcey tych, którym Styr Rządu powierzony, Dotrzymanie Warunków od Przodków umówionych, i własny interess, przełożyłem, iż lubo pierwiastkowych Kraiu tego Związków z *Polską* pamięć, służy od dawna tylko części Dzieiów; Przyiaźń raz utworzona w szacownym została się, późnym Potomkom upominku.

Traktaty 1510. i 1518. z *Bogdanem*, a 1527. Roku z *Piotrem Jonem*, bez żadnego wyłączenia Towarów, które wola tworzących Umowy, niekiedy w Traktaty mieści, zaręczyły Handlu nieprzerwany bieg.

A gdy sposób Traktowania z Xiążęty *Moldawskim i Wołoskim*, odmienionym przez Listy *Solimana* do *Zygmunta* I został, *Porta* nie z Xiążętami *Moldawskim* i *Wołoskim* iako Niewolnikami swemi, lecz z samą *Portą* iako Zwierzchnią Panią aby traktowano, żądała.

Traktaty więc od 1553. do 1676. *Zuławińskiego*, Handlu Moldawskiego nieprzernie, owszem zupełną wolność zaręczyły.

Traktat zaś *Karłowicki* dawne Umowy wzmocnił, a Artykułem X. Przyiaźń Xięcia *Moldawskiego* dla *Polski* zabespieczył.

Nie omieszkałem i to dołożyć, iż Zakaz wprowadzania Produktów niektórych *Polskich*, da Prawo wzaiemności nie puszczania równie *Moldawskich* do Kraiu Naszego, a następnie podałem Mu odłączne Pismo pod Litt: 7. T. przekładaiąc, iż Handel Soli, większą częścią iest Intraty Xięcia *Moldawskiego*; lecz gdy zmnieyszona nie zostanie Produktu tego Cena, może Sol *Krymska* i *Gallicyska* używaną iedynie będzie, Prawo 1638. Roku nie wprowadzania tey Soli uskutecznionym zostanie.

Względem niepewności Opłaty Cła od Kupców *Polskich*, i onych ciążenia, obszernie mówiłem, wystawuiąc: iż tylko *Moskalom*

łom i *Austryakom* (bo *Prusacy* mały, i to tylko Wołami i Bydłem maią Handel:) czyniąc w Handlu łatwości, *Polakom* czynią uszkodzenie, i nie dozwalaią tey łatwości do dostawienia w tey samey dobroci będącego Produktu.

Te i inne obszerniey na kilku Posiedzieniach czynione Uwagi, ziednały Xięcia zastanowienie się. Zapewnił mnię nayprzód: iż Kupcy *Polscy* będą tylko do trzech Procentu opłacania zniewoleni, sprawiedliwość Jm będzie zapewniona w krzywdach od Celników czynić się mogących — Względem wolnego wpuszczania Gorzałek, gdy Ferman *Porty* zakazał onych wprowadzenie, nie mógł więc natychmiast użyczyć Pozwolenia, lecz w ciągu czterech Niedziel, oświadczył nakłonić Boiarów, iż wspolnie z Nim do Porty pisać mieli o odwołanie i cofnienie Fermanów dwóch w tey mierze wyszłych.

Co do Soli: Magazyny nad Granicą Polską napełnić kazał, zniżyć Cenę Procentem ośm zlecił, a nadto oświadczył: iż gdy znaczna wielość tego Produktu zakupioną zostanie, zniży znacznie Cenę.

Myślałem także, aby można Tabaki nasze wprowadzać, a spuszczaiąc Cenę w Magazynach Exportationis, odbyt Tabak naszych w

Ja-

Jasach ułatwić; lecz gdy Monopolium od *Porty* na Tabakę ustanowiono, i temu samokupstwu podleganie *Moldawii* Ferman ogłosił, wolnego mieć nie można Handlu, lecz kryiomy, gdy nadzwyczaynie Cena podniesioną zostanie w *Moldawii*, udać się może.

Chciał, abym moie Pismo Podpisem zatwierdził, i wspólnie z Nim dla Kupców Taryffę ułożył; lecz gdy uroczystego umocnienia nie miałem, boiąc się przywłaszczenia mocy mi niepowierzoney, wolałem zostać ustnych Układów Odnosicielem, niżeli zasłużyć na naganę, że bez Władzy, Imieniem Kraiu dziełałem Umowę.

Woyna teraz wypowiedziana od *Porty Rossyi*, nie dozwala teraz czynić Układów, kiedy Broń, los Państw decydować ma, lecz gdy te Zamieszania uspokoią się, należy uzupełnić te Układy, i nieiako ie Uroczyście zapewnić.

Z powodu zniżyć mianey Soli *Moldawskiey* znacznie Ceny, pozwoli Kommissya podać Proiekt, któren acz uskutecznić nie iest w mocy tey Magistratury, światłe Obywatelstwo niektórych Ziemian uzupełnić może.

Mowić przed światłemi Mężami o Pożytku z konkurrencyi przedaiących ieden Towar, iest rzeczą zbytnią: bo co iest iasnego, do-

wodu

wodu nie potrzebuie. A założywszy to niezbite Prawidło, zdawałoby mi się, aby Magazyny tey Soli, w Woiewództwach *Wołyńskim*, *Lubelskim*, i Ziemi *Chełmskiey* założone były, i zniżona Cena większy utworzy odbyt. A tak *Gallicyiskiey*, albo wyprzedanie umnieyszonym zostanie, albo szacunek zmnieyszony dobrodzieystwem będzie dla ubogiego Ludu, a umnieyszeniem wychodzących Pieniędzy. Nadto: ten Zysk z tych Magazynów miałaby Polska, iż Właściciele tego Produktu, przez istotną Handlowi zawiść uprzedzaliby się, kto taniey Polakowi przedawać będzie, a my Panami wyboru Towaru, i stanowienia Ceny zostaniemy. Zagrożony tylekroć razy Xięciu Moldawskiemu, i ode mnie oświadczony w Piśmie powyżey wzmiankowanym, Zakaz Produktów *Moldawskich* do naszego Kraiu wprowadzenia, gdyby niedozwolenie wpuszczania Gorzałek cofnionym nie zostało, wkłada na mnie powinność, abym wiernie wyraził, co w tey mierze myślę.

Widziała Kommissya Bilans Handlu Kraiu naszego z *Moldawią*, i oprócz Rzeczy tranzytem z Tureczyzny idących, iakoto: Borty Farbistey &c: i Wina, wszystkie niemal Produkta są nam potrzebne, bądź do zapomnożenia Fabryk, bądź droższego odprzedania, lub ko-

koniecznego użycia zakazu, postrach iest potrzebny, uskutecznienie onego długie, byłoby szkodliwym.

Wielkie Paszy w Moldawii ofiaruią pożywienie i utrzymywanie Naszym Wołom, które tam żywione, nazad wprowadzone z zyskiem dla Kraiu odprzedawane zostaią. Ten Handel ułatwić należy, do czego uskutecznienie prozby od Zyda Czekinowskiego zaniesioney, dopomodz łatwo potrafi — Wyprowadza Właściciel Woły, składa Wadymonium, czas nazad wrócenia Wołów, albo przepadku zakładowych Pieniędzy 12. Niedziel wymierzony — Niepodobieństwo widoczne, aby w ciągu czasu tak krótkim Woły mogły być wypaszone, zdaie się więc przyzwoitą, aby czas Wady monialnych Pieniędzy przepadku do 24. Niedziel był posuniętym.

Prawo Seymu Grodzieńskiego 1784. Roku obwarowało, aby Chłopi powracaiący z Wołoszczyzny, Cła nie opłacali; lecz aby wiedzieć zkąd i dokąd przechodzi, zdawałoby się urządzić: aby Chłopa, Zony i Dzieci Nazwiska zkąd i dokąd idzie, oraz wielość dobytku napisana była; niemniey aby przechodu do Polski łatwość była czyniona, zaś przeyścia za Granicę z Familią i dobytkiem, aby Komory broniły, i pomocy w tym Woyskowych żądały —

ży — Ścisłe nakoniec badanie, żądanie Świadectw od Panow dających Słobody, a ztąd nieuwalnianie od Cła zasiedziałych dawniey w Raj Chocimskiey i Moldawii, może od zaludnienia Kraiu odstręczać — Należy i w tey mierze, uczynić rozrządzenie, oraz poruczyć staraniu Officyalistom, aby pod Imieniem Chłopow, Cyganow nie przepuszczali. (e) Ten albowiem Naród plemie Włoczęgów, Metanastami od Ptolomensza Geografa Wieku drugiego nazwany; nie zna Prawa, oprócz zysku chęci; nie zna Cnoty, oprócz boiaźni i złodzieystwa. Prawa Lat 1557. 1568. 1578. Cygarów bytność w Kraiu wzbroniły, a 1624. Roku Vol: III. pag: 468. wyraźnie wchod do Kraiu nieosiadłym Wołochom i Serbom zabroniło.

Nakoniec Handel Nasz z Moldawią porządnie utrzymywać się nie może, bez utrzymywania Konsula, ten bez Permanencyi Ministra w Stambule nie będzie dopuszczonym, ani Ferman na to wydanym bydź nie może: Protekcya, którą Konsul Moskiewski Polakom daie,

Wrzesień 1788. Ww uni-

(e) *Na przełożenie te JW. Czackiego iuż zaszło ułożenie Kom: Skarb: Kor: znayduiące się w Dzienniku trgorocznym na karb:* 343. §. 10.

uniża powagę Narodow, przeciwna iest nakoniec Interessom Polski, bo Moskwa zawsze za nieprzyiazną przez samą posadę Kraiu, przez dalekie władnącey Tronem Katarzyny widoki, przez Protekcyą, którą Wiarołomcom Porty Lennikom daie, poczytaną bydź musi. A tak uważaiąc Polakow, czyniących iedynie przez tę pomoc, szukaią sposobów uniżenia Handlu nieiako sobie przeciwnych — Lecz o tym obszerniey w opisaniu Handlu z Turkami — Chcieć zaś zupełnie zabeśpieczyć Polskę od Uciążeń przez Xiążąt Moldawskiego i Wołoskiego czynić się mogących, naylepszy iest sposob; w ciągu negocyacyi Rzeczypospolitey z Portą, ożywić Traktat 1664. Amurata IV. z Władysławem IV. mocą którego zabeśpieczono, iż Xiążęta za pozwoleniem Polski od Cesarzów Tureckich zatwierdzani będą — *Czacki S. N.*

Te są Uwagi JW. *Czackiego* Starosty Nowogrodzk: wyobrażaiące niepomyślny Handel Polski z Moldawią, którą to niepomyślność, Seym ninieyszy może przemienić na pomyślny, wedle przełożoney tey Remonstracyi JW. *Czackiego* — Jakie zaś są ieszcze Uwagi tegoż JW. *Czackiego* względem Handlu Polskiego z Turetczyzną? udzielono będzie w następuiących

Czę-

Częściach Dziennika — A teraz udziela się dalszy ciąg Rapportu tegoż JW. Czackiego, względem lustracyi Fabryk Solnych w Kraiu, iak następuie:

IV.

O Fabrykach Kraiowych.

— *Dalszy Ciąg Rapportu JW. Czackiego Sstv Nowogr: względem Fabryk Soli Kraiowey.*

4to. Wieś Owczary.

Mieysce Posada między Buskiem i Zborowem na Planie pod Lit: a A. zdaie się mieć ten sam solno wody ciek, muleta i ziemią przywalona Krynica czystey nie zawiera wody: Słoności iednak ma stopni dwa, iako w Wodzie pod Liczbą XXXI. widzieć można. Sol z tey Wody pod Liczbą XXXII. wyciągniętą składam. Dołu słonego Imie od dawnych czasow nadane, znaiomości właściwych części wody dowodzi. Wieść Gminu, znalezioną tu Sol dawniey Kamienną, a następnie dla boiaźni zaboru zasypaną, twierdzi, Lasów te

Okolice nie maią. Odpowiedź W. Popiela Stolnika Wiślickiego Dziedzica tey Wsi pod Lit: BB. na zapytanie moie pod Nrem 14. zawiera, iż gotow zamianą Wsi się kontentować, lub warzenia Soli pozwolenia nie trudzić.

5to. Wieś Gumiennica.

Mieysce to nie daleko Makszowy, a blisko Straszniowa będące, iako na Mappie pod Lit: CC. widzieć można, należy Dziedzicznym Prawem do JW. Joachima Hrabi Tarnowskiego Ssty Sulejowskiego. Popielaty ziemi kolor, a na powietrzu rozsypuiący się, podobny do Warszt Kopalni Solnych, zachęcił do dalszego głębienia, a gdy w łokciu 80. Doł na Studnią brany iednostayną zawierał ziemię, w 136. zaczęły się Inkrustacye Gipsowe, budowa okrywa ten doł, który Plan pod Lit: DD składam. Dziedzic Kosztu swego nie żałuie, pomocy nie żąda, a nadgrody trudów swoich złączonych z Narodu korzyścią spokoynie oczekuie.

6to. Miasto Wąchock.

Zeznanie Niewiernego Herszka Lewkowicza z Torczyna przed W. Biernackim Kassyerem

syerem Rzplitey Skarbu Koronnego w Roku 1779. uczynione pod Lit: EE. Jakoby w tych Okolicach iakowaś Sol Kamienna odkrytą, i od Chłopa w Wąchocku przedawaną być miała, a potym rozkazem Zwierzchności zarzuconą była, dała powod memu w to mieysce przybyciu. Opisanie skazywało Rzeczkę obliwaiącą te Dziedziny, wiadomego Nazwisko Chłopa iego obowiązki i gatunek usług, zacząłem od potaiemnego w Okolicach badania. Wieść gminna tu i owdzie wynaleść mianą dawniey Sol, twierdziła, lecz czasu i mieysca niewyszczególniła — Podałem moie badania, tak Opatowi Kommendataryuszowi JMX. Szaniawskiemu, iako i Konwentowi pod Nrem 15. i 16. Odpowiedź Pierwszego pod Lit: FF. zawiera, iż maiąc Kopią dawniey pomienionego zeznania przesłaną, czynił staranie o dowiedzeniu się o Pozdrowey Górze, w którey wnętrznościach ten drogi Kruszec miał się znaydować; lecz trudy Jego były bezsilne. Przełożonego, i Naystarszego Mnicha pod Lit: GG. zeznanie o żadnym śladzie, ba nawet wiadomości, zaświadcza. Zgromadzeni Zakonnicy pod Obowiązkiem Sumnienia za nakazem Zwierzchności toż samo wyznali. — Badane ich Papiery żadnego nie użyczyły mi światła innego, iak że z Przywileiów pod Lit: HH.

zdaie

zdaie się, że Bochnia dawniey była częścią Dóbr Klasztornych, a Przywiley 1249. pod Lit: JJ. od Bolesława Wstydliwego i Kunnegundy, tymże Mnichom nadany na 9. część Soli w Bochni w Bałwanach i inney w gatunkach, a wolności użyczenie szukania w Xięstwie Krakowskim i Sendomirskim Soli, i z niey 3ciey. Złota zaś i Srebra 5tey, Ołowiu, Miedzi, Cyny 3ciey części Klasztorowi przyswoienia dowodzi poprzedniczo od Daty w Dziejach umieszczoney w Kopalni nie dawno Naszey, a teraz cudzey robotę. Czyniłem z niektórych Starców badanie, te pod Lit: KK. składam.

7mo. Wieś Rączki.

Usilna Jego Królew: Mości staranność, o powrócenie przemysłem tego Skarbu, którym nieszczęsnych Okoliczności zwrotu stał się Plonem, w tym mieyscu szukania Soli dała początek.

Skorupne Jestestwa w Morzu żywione, a niektóre nawet iuż teraz w istocie swoiey nie byłe, okrywaiące wierzch ziemi, i do iedynastego sążnia w głębokości ziemi będące, okazuią w tych Stronach widoczne ślady Morza, które płynem Wieków nie zniszczone, odległych

od

od nas czasów zachowuią pamięć. To nie służąc za Dowod konieczny Soli, skutek pracy wątpliwym czyni, utworzone Społeczeństwo z Akcyi 40. pod Lit: LL. otrzymało od J. K. Mci wydatków wyłożonych odstąpienie, a przez umocowanych Pełnomocnictwem pod Lit: MM. Kontrakt z Dziedzicem W. Karwosieckim utworzony pod Lit: NN. został, mocą którego wolność kopania, a znalezioney Soli odprzedania Towarzystwu zabespieczona, a za to całość Propinacyi i Procentu dwa i pół z czystego zysku Dziedzicowi upewniona. 107. Łokieć był zgłębiony, kiedy w też mieysca ziechałem, Warsztwy różne ziemi, a niekiedy popielaty Jł, okazuie się teraz kamień białawy z żołtemi kropkami. JW. Małachowski Kanclerz W. Koronny przyiąć raczył Rząd Zwierzchni tey Kopalni. Urządzenia niektóre potrzebne, iuż udziałane i czynić miane przybliżą, albo szukaiących domyślnego znalezienia, albo z mylney nadziei wyprowadzą. (*Reszta potym.*)

W poprzedzaiącey części Dziennika na kar: 599. w Nocie pod Lit: r. przydeklarował Dziennik dać wiadomość o Węglach Kamiennych w Kraiu znayduiących się, z którey obie-

tnicy

tnicy uiszcza się teraz, udzielaiąc Kopie Listów, czyniących wiadomość o znaydowaniu się takowych Węgli w Kraiu, wyiętych Excerptem z Rapportu JW. Czackiego Ssty Nowogrodzkiego, uczynionego Kom: Skar: Kor: w okoliczności lustrowania Fabryk Solnych.

— *Wiadomość o Węglach Kamiennych w Kraiu znaydniących się, wyięta z Rapportu JW. Czackiego Starosty Nowogrodzkiego.*

1. Kopia Listu JP. Popiela do JW. Czackiego Ssty Nowogr: względem wynalezienia Węgli w Sielcach nad Rzeką Przymszą w Dobrach *Sielce* zwane, W. Stolńskiego Burgrabiego Krakowskiego, leżących nad samą Przymszą Rzeką, kazałem kopać od Rzeki na łokci 8. gdzie iest dobry Węgiel, i do wszystkiego ten Węgiel używaią, toiest: do Kuźnic, do Wapna, i do Cegły palenia, ten kopią i biorą w tych Dobrach, przyłączam probę Węgli sztuk dwie, oraz Respons, na moy List pisany do tych Dóbr Dziedzica; Węgiel zaś nie iest głęboko w ziemi, od wierzcha samego na Łokci 5. grubość zaś iest na Łokci 6. i więcey mieyscami, rozległość tego Węgla, wzdłuż iest na łokci 250. a szerokość na ło-

łci

kci 19. po nad samą Przymszą Rzeką, nawet i w Lądach, iest ten sam Węgiel, oraz i w samey Rzece Przymszy iest Węgiel, i tego używaią do różnych robot, tylko że wierzchem w wodzie mułem przywalony.

Przeszedłszy przez Rzekę Przymszę, kazałem kopać we Wsi *Pogonia*, tak w części W. Badyniego, iako też i w części W. Korulskiego, posyłam proby po sztuk 2. oraz i ich Attestata, ktore tę samą moc maią co i w Sielcach, i nad tą samą Rzeką Przymszą, znayduie się rozległość tych Węgli we Wsi Pogonia, w ziemi iest na łokci 600. szerokość zaś na łokci 40.

Ztamtąd poiechałem do Wsi *Klimontowa* W. Miraszewskiego, tam znalazłem Węgle od Rzeki Przymszy na łokci 200. kazałem kopać, od wierzchu samego iest łokci 3. grubość w ziemi na łokci 5. i tak dobry iest, iak iak powyższe, i tąż samę moc maią, ktorych probę przyłączam sztuk 2.

Co się tycze dobywania Węgla, probowałem na Skrzynie, żeby dobywali Obywatele sami, lecz niechcą na Skrzynie, na Korce zaś byłoby wielką expensą i szkodą mierzyć i płacić, tak Dziedzicom, i iako Robotnikom, a na Skrzynie daleko lepiey iest, odbierać, i od nich płacić Robotnikom, toiest: Skrzynia aby

była

była łokci 5. długości, szerokości łokieć 1. głębokości także łokieć 1. po Złł: Pol: 3. gr: 24. toiest: za Węgiel, a Robotnikowi po Złł: Pol: 2. gr: 12. odpowiedzieli mi tak Obywatele, iako i Robotnicy, iak przyidzie do tego, że będą brane te Węgle od nas, to się zgodziemy — Spław Galarkami małemi iest bespieczny, i dosyć dobry Rzeką Przymszą, aż do Wisły, a Wisłą pod Nowe Miasto, a ztamtąd Wozami mil 3. do Buska prowadzić, tylko od lądów Wsi Pogonia, iako też i Sielca mil 3. wodą płynąć, iest Jaz zrobiony w Dobrach Jelen JO. X. Biskupa Krakowskiego, na teyże Rzece Przymsza, który dla spławu drzewa iest bardzo szkodzącym, tak Flisom, iako też i drzewu płynącemu. Galarkami zaś prowadzić Węgiel, to zaraz u tego Jazu na mieyscu utonie, bez żadnego wyratowania, a niepotrzebny ow Jaz na Rzece spławney, iest tego Jazu na łokci 47. którem Ja sam mierzyłem, tam u tego Jazu, każdy spuszczaiący od iedney tafli Drzewa Kupiec na sprzedaż, Szlachcic na swoią potrzebę, płacić muszą Złł: 1. (nazywa się Jazowe) Skrzynie zaś do W. Andrychowicza przesyłam Wodą — Wyznaię mnie być nazawsze JW. Pana i Dobrodzieia nayniższym podnożkiem *J. Popiel d. 28. Maji 1788. z Komory Kazimierz.*

Listy Właścicielów tych Węgli, pisane do JP. Popiela, iako stwierdzaiące rzetelne tych Węgli znaydowanie się, tak kładą się co do słowa, iak następuie.

1. *List zeznaiący o znaydowaniu się Węgli Kamiennych w tymże Sielcu.*

Widząc WWPana Dobrodzieia troskliwe staranie, czynię to WWP. Dobrod: uwiadomienie. Ze korzec Węgla Ziemnego Złł: Pol: 1. gr: 6. i kopać go nie będę, ani żadney pomocy nie dam, gdyż nie iestem w tym stanie, dopiero stanowienie zapłaty będzie, iak się dowiemy siła korcy w Skrzynię wlizie, bo ia przedaię korzec po Złł: Pol: 2. ale że to dla dobra Publicznego, czynię więc tę łatwość, pisząc się z uszanowaniem —— WWPana Dobrod: uniżonym sługą *A. Jordan Stoiowski d.* 21. *Maia z Sielca* 1788.

List 2. *zeznaiący znaydowanie się Węgli Kamiennych w Pogoniu.*

D. 23. Maia 1788. Na Bilet WWPana Dobrodzieia mam honor Jemu odpisać, i oświadczyć, iż te Węgle znayduiące się w grun-

gruncie moim, którego iuż WWP. Dobrodz masz probę, dobywać kazał, i to na użytek i Dobro Kraiu będzie, gdy mnie od JO. Kommissyi rekwizycya zaydzie, chętnie kopać pozwolę, przytym mnie Łasce i stateczney Jego Przyiaźni oddaię, wyznaiąc się z głębokim szacunkiem WWPana Dobrodz nayniższy sługa *Andrzey Korulski.*

Inne Fabryki, iuż doniesione Dziennikowi, dla szczupłości mieysca w tey Części nie kładą się, ale w następuiących Częściach umieszczone zostaną, a teraz inne Artykuły równie potrzebne Publiczney Wiadomości, udzielaią się.

V.

O Opisaniu Miast Kraiowych.

— Opisanie Miasta Kobrynia w Województwie Brzeskim Lit: leżącego.

UZnaiąc Dzieło Dzien: Handlo: za arcypotrzebne, nim do dalszych Doniesień znaydę sposobność, o trzech okolicznościach z Wo-

z Woiewództwa Brzeskiego Lit: donieść Publiczności umyśliłem, o których wzmianki dotąd w Dzienniku nie widzę; *Nayprzód* o sytuacyi Miasta Ekonomicznego J. K. Mci Kobrynia, *Powtóre* o Jego Jarmarkach i Targach, *Potrzecie* o Jego Fabryce Żelazney i Miedzianey w Rudzie także Dobrach Stołowych J. K. Mci.

Co do Pierwszego, Kobryn o mil 7. lekkich od Brześcia, w bardzo dobrym co do Handlu, zostaie położeniu, nad Rzeką Muchawcem teraz spławną, oraz na Trakcie lądowym z Brześcia do Pińska, i z Wołynia do Litwy, w środku blisko siebie Miasteczek, Wysokiego Lit: Kamieńca, Szereszewa, Prużany, Berezy Kartuzkiey, Chomska, Janowa, Drohyczyna, Antopola, Horodca, Dywina, między Wsiami Ekonomicznemi i Szlacheckiemi, licznym Ludem okrytemi, w gruntach wcale i prawie stateczne żyznych.

Ma to mieysce dosyć Kowalow, Garbarzow, Szewcow, Cieślow, Zygarmistrza dobrego, Stolarza, a naywięcey Gancarzow. Gdyby im dobrych przełożono Burmistrzow, Cechmistrzow, mogliby przyrodzoną swoią zdatność, pożyteczniey iako dotąd wydoskonalić. Z Kanału Rzplitey Pinę z Muchawcem łączącego, więcey nierównie sposobności do Handlu temu

miey-

mieyscu przybywa — *Datum z Woiewodztwa Brzeskiego Lit: 2. Lipca 1788. Obywatel życzliwy swey Oyczyznie* — O Jarmarkach zaś tamecznych donosi iak następuie:

VI.

O Jarmarkach Kraiowych.

Ponieważ dotąd Obywatele nie wszyscy ieszcze donieśli o Jarmarkach swoich Miast i Miasteczek, przeto ieszcze nie formuie się Tabella generalna Jarmarków całego Kraiu, ale tym czasem na to mieysce, kładzie się wiadomość oddzielna tych Jarmarków, które nadsyłaią obywatele, a gdy iuż tak liczne będą te oddzielne Doniesienia, iż z nich będzie można obszerną Tabellę uformować, natenczas da się szczególna Tabella.

— *Jarmarki i Targi Miasta Kobrynia.*

Jarmarki tuteysze są te:

1. Na SS. Trzech Królów Ruskie.
2. Na Przewody.
3. Na S. Troycę.

4. Na

4. Na S. Piotra.
5. Na S. Spasa.
6. Na Narodzenie N. P. M.

Wszystko to w Ruskim Obrządku licznym Ludem, prócz bliższych z głębszey Litwy, Podlasia, Wołynia, Mazowsza, i różnemi domowemi Produktami, Końmi, Bydłem, Wieprzami, Skórami, Zelazem, Woskiem, Łoiem, Wełną, Płotnem, Miodem, naczyniem wszelakim Gospodarskim, Rybą suchą, i Cybulą, z Pińszczyzny napełnione bywaią, wielką Obywatelom przynosząc wygodę. Ale nawet Targi co tydzinń w Poniedziałek tak bywaią liczne, w Konie, Bydło, Płótno, Przędzę, Len, Konopie, Wełnę, Naczynia Gospodarskie, Zboże różnego rodzaiu iak indziey Jarmarki — Względem Fabryki zaś tameczney będzie poźniey.

VII.

O Kontraktach Kraiowych.

— *Doniesienie Dziennika Handlowego o nastąpuiących Kontraktach Dubieńskich.*

KOntrakty Dubieńskie iuż wkrótce nastąpuią, a wczesnych Doniesień, tak w Summach, iako

iako i Dobrach negocyować się na nich maiących ieszcze w Dzienniku nie widać, co znakiem iest, że Jedni dla chęci łatwieyszego oszukania niechcą donosić — Drudzy dla niewiadomości o tym Dzienniku, w którym łatwo czynić mogą wszelkie Doniesienia, wedle następuiącey Informacyi:

Jeżeli kto ieszcze nie wie, że w Dzienniku Handlowym, zawsze przed Kontraktami zwykła się wydawać Tabella Dóbr i Summ maiących się na Kontraktach negocyować, przeto uwiadomia się cały Kray, że Dziennik Handlowy na następuiące Kontrakty Dubieńskie, ma wydać wcześnie Tabellę Dóbr i Summ, zaczym kto ma czy Dobra, czy Summy, czy iakiekolwiek Produkta lub Towary do Negocyowania na tych Kontraktach, niech iak nayprędzey donosi do Expedycyi Dziennika Handlowego w Warszawie na Krak: Przedm: Nro 438. a darmo takowe Doniesienia w Tabelli umieszczone zostaną.

Koniec Części IX. Dzien: Handlow.

DZIENNIK HANDLOWY Y EKONOMICZNY

Zawieraiący wszelkie Okoliczności Pisma, Uwagi i Myśli Patryotyczne do Handlu, Fabryk i Ekonomiki ściągaiące się.

ROKU TRZECIEGO CZĘŚĆ VII. VIII. i IX

TOM III.

Lipiec, Szerpien, Wrzesień, 1788.

W WARSZAWIE
Na Krakowskim Przedmieściu Nro: 438.
NAKŁADEM i STARANIEM AUTORA
Dziennika Handlowego.

LIPIEC, SIERPIEŃ.

Karta.

I. Czynność i Rozrządzenia niektorych Jurysdykcyi Kraiowych, iakoteż rożne Pisma i Proiekta Obywatelskie.

— Uniwersał Kom: Skar: Litt: obwieszczaiący Kupców Handluiących względem brania Paszportów od teyże Kommissyi - - - 517.

— Uniwersał teyże Kom: względem nie omiiania Komor przez Kupców, z dołączeniem Specyfikacyi tychże Komor 5. Maia 1788. - - 527.

— Uniwersał teyże Kom: względem brania zaświadczeń od teyże Kom: na Remissy od Komór Pogranicznych 19. Maia 1788. postanowiony - 527.

— Sposób łatwey Kommunikacyi Obywatelom czynności wszystkich Jurysdykcyi Kraiowych - - 531.

— Pismo II. Wyszogrodzianina o sposobach ułatwienia Zawad, Handlu, Fabryk, Ludności, Rolnictwa, przez Seym następuiący - 534.

— Uwia-

— Uwiadomienie względem innych Pism do Dziennika przysłanych 547.

II. *O Targach i Handlu Kraiowym.*

— Targi Miast, Warszawy z Taxą Chleba, Krakowa, Sandomierza, Radzynia, Mławy, Mińska, Drohiczyna Podlaskiego, Wilna, Pińska, z doniesieniem o Urodzaiach i wroście Handlu Pińskiego od karty 548. do - 566.
— O szkodach przez Grad poczynionych o koło Warszawy - 568
— Obwieszczenie względem puszczania Gruntu Włók Chełmińskich 100. Prawem Emfiteutycznym lub wiecznym - - - - 571

III. *O Targach i Handlu Zagranicznym*

— Targ i Handel Gdański - - 574
— Cena Soli w Gdańsku od 5. do 19. Sierpnia 1788. - - - 577
— Specyfikacya Okrętów i Statków Polskich przyszłych i wyszłych w Gdańsku Roku teraz: - 578
— Excerpt z Raportu J. W. Czackiego Stty Nowogrod: Kommissarza Skarb: Koron: uczynionego Kommissyi Skar: Kor: względem Handlu Polskiego z Gallicyą - 581

IV.

IV. *O Fabrykach Kraiowych.*

— Dalszy ciąg Raportu J. W. Czackiego Stty Nowogrodzkiego o Fabrykach Soli Kraiowey, Komm: Skar: Koron: uczynionego - 587.

V. *O Miastach Kraiowych.*

— Deklaracya Kommissyi J. K. Mci Lokacyiney względem Składki na Koszary od Komorników czyli nie Possessorów - - - 602.

— Proiekt Chęcinianina o iednostayney Ordynacyi dla wszystkich Miast 608.

VI. *O Jarmarkach Kraiowych.*

— Jarmarki w Mieście Warcie w Woiewództwie Sieradzkim nad Rzeką Wartą od Sieradza mil dwie leżącego - - - - 622.

— Jarmarki w Mieście Radzynie Dziedzicznym J. W. Potockiego Starosty Brzostowickiego, leżącym w Woiewództwie Lubelskim - - 623.

— Jarmarki Miasta Drohiczyna w Woiewodztwie Podl: leżące: - 624.

VII. *O Kontraktach Kraiowych.*

— Wieś Zofibór, czyli Wulka Domaszewska w Woiewództwie Lu-

belskim Ziemi Łukow: do przedania - - - - 6 6.
— Dworki w Warszawie przy Ulicy Klimowa zwaney Nto. 1640. do przedania - - - *tamże.*
— Kamienica na Ulicy S. Jrskiey do przedania - - - 6 7.
— Łyżew 4. Galerów 3. Szuhaleiów 2. w Warszawie do przed: - *tamże.*

WRZESIEN.

I. *Czynności i Urządzenia niektorych Jurysdykcyi Krajowych, iako też rożne Pisma i Proiekta Obywatelskie.*

— Czynności Kom: Skar: Koron: wyięte z Rapportu Jey do Przeświętney Rady Nieustaiącey z Miesiąca Maia - - - - 628.
— Czynności Kommissyi Skarbu Kor: z Mca Czerwca - - - 632.
— Czynności Kommissyi Skar: Koron: z Miesiąca Lipca i Sierpnia - 636.
— Kontrakt Kommissyi Skar: Koron: z JJ PP. Rafałowiczem i Meyznerem Kommissantami Tabak Zagra-

granicznych i wysłuchanie na obowiązki Kontraktu Przysięgi 637.
— Rota Przysięgi Szll: Rafałowicza i Meyznera - - - - 640.
— Ustanowienie Magazynów Exportationis Tabacznych w Mławie, Szczucinie, Myzęciu, i Kępnie - - - - tamże.
— Rezolucya Kommissyi względem sprowadzić się mianych Kamieni 4183. Tytuniu Moldawskiego i wyrobienia onegoż. - - 642.
— List Kommissyi Skar: Koron: do Urod: Superyntendenta Prowincyi Wielko-Polskiey względem Kursu Monet Pruskich - - tamże.

II *O Targach Kraiowych Miast Krakowa, Sandomierza, Radzyna, Kurowa, Kamieńca Podolskiego, Wilna, Warszawy*, od karty 644. do - - - - 658.

II. *O Targach i Handlu Zagranicznym*

— Targ i Handel w Gdańsku d. 5. Września - - - - 658.
— Excerpt Rapportu J.W. Czackiego Starosty Nowogrodzk: względem Handlu Polskiego z Moldawią 663.

IV. *O Fabrykach Kraiowych.*

Dal.

— Dalszy ciąg Rapportu JW. Czackiego Starosty Nowog: względem Fabryk Soli Kraiowey - - 678.
— Wiadomość o Węglach Kamiennych w Kraiu znayduiących się, wyięta z Rapportu J. W. Czackiego Starosty Nowog: - - 683.

V. *O Opisaniu Miast Kraiowych*

— Opisanie Miasta Kobrynia w Woiewództwie Brzeskim Litewskim leżącego - - - - 687.

VI. *O Jarmarkach Kraiowych.*

— Jarmarki i Targi Miasta Kobrynia 689.

VII. *O Kontraktach Kraiowych.*

— Doniesienie Dziennika Handlowego o następuiących Kontraktach Dubieńskich - - - 690.

Ta Część IX. Kosztuie Złł: 2. przez Prenumeratę zaś na cały Rok złł: 18. a z Pocztą i złł: 6. na Połroka zaś przez połowę.

DZIENNIK HANDLOWY Y EKONOMICZNY

Zawieraiący wszelkie Okoliczności, Pisma, Uwagi Patryotyczne, do Handlu, Fabryk, i Ekonomiki ściągaiące się.

ROKU TRZECIEGO CZĘŚĆ X. i XI.

PAŹDZIERNIK i LISTOPAD.

I.

—Czynności i Rozrządzenia niektórych Juruzdykcyi Kraiowych.

— Rapport generalny dwuletnich Czynności Departamentu Policyi od Seymu 1786. do Seymu 1788. zeszłey Radzie Nieustaiącey uczyniony.

DEpartamen. olicyi idąc za przykładem poprzedniczych Departamentow, przynosi Waszey Królewskiey Mci Panu Miłości-

wemu, i Prześwietney Radzie, Rapport dwuletnich czynności swoich takowy.

Naypierwszym było teraźnieyszego Departamentu staraniem, doyść przyczyny, dla czego Intraty Miast nie powiększaią się, owszem upadaią, tym czasem, gdy Sądy W. K. Mci Assessorskie przysądzaią im, coraz więcey gruntów z nadań, i gdy przez polepszone w Kraiu gospodarstwo, cena Dóbr i Produktów znacznie w górę poszła.

Nie mógł się w tym spuścić na zwyczayne Rapporta; przedsięwziął więc rozsyłać do Miast Subalternów swoich, zkąd, gdy się okazało, że naywięcey Prowentów porozrywała między siebie Starszyzna, że Licytacyi albo nie rozumieią, albo Kondyktem niszczą, że niemasz ani Pieniędzy w Kassach, ani Reparacyi, że naywięcey dochodów, składek i długów obraca się na Pienią i Kommissye; Starszyzna przewiduiąc w tym niezawodny zysków swoich upadek, odważyła się na nieposłuszeństwo.

Lecz zaradziłeś temu W. K. Mość łaskawie przez Rezolucyą za zdaniem Prześwietney Rady dnia 10. Lipca roku przeszłego 1787. wydaną, zalecaiąc Departamentowi Woyskowemu przydawanie do Miast takiey Exekucyi Ekonomiczney, iaka się wydaie na delaty Skarbowe.

W czte-

W czterech tylko Miastach dopełniona taka Exekucya, zrobiła posłusznemi te wszystkie, do których przez te dwa lata zsyłał Departament swych Subalternów.

Tym sposobem zlustrował Departament miast Koronnych 33. w tychże domy Numerami oznaczył, kominy murować rozkazał, ludność, zabudowanie, rzemiosła, handle, porządki ogniowe, dochody, wydarki, potrzeby, długi, targi opisał; drogi, grobie, mosty powytykał, intraty przez porządne Licytacye podwyższył. 10. Kommissyów *Boni Ordinis* i Assessorskich do skutku przyprowadził, 15. Szkołek, 23. Cegielniów mieyskich założył.

W szczególności w Warszawie Stolicy W. K. Mci spisywanie coroczne ludności, tudzież Ordynacyą względem proby Złota i Srebra roboty Warszawskiey wprowadził, Fundusz na bruki Koszar z Expensy extraordynaryiney wyiednał. — W Poznaniu z pomocą łaskawego udziału Funduszu extraordynaryincgo Prześwietney Rady, nowy Odwach i dwie Bramy wymurował, a do wymurowania domów partykularnych deklaracyą wolności na czas od ciężarów mieyskich zachęcił — W Wschowie Garbarnią Angielską, weryfikacyą rachunków, i porządek w utrzymywaniu więźniów ustanowił. — W

Piotrkowie z pomocą także udziału Funduszu extraordynaryinego Woytostwo wykupił, Rząd lepszy, dwie wielkie Sikawki, prócz innych porządków ogniowych, i ratunek pogorzelców obmyślił. — W Sandomierzu, Rożanie, Nieszawie, Augustowie, Wyskitkach przysądzone Dekretami Assessorskiemi, Folwarki i Grunta wykupił. — W Łęczycy nowy z gruntu Ratusz z Izbami dla Sądów Grodzkich, Ziemskich, i Susceptу wymurował. — W Stężycy, Zakroczymiu, Zytomierzu, Drohiczynie, Hełmie, Dubience, Stanisławowie, Warce, Garwolinie, Wąsoszu, Wiznie, Fundusz na Ratusze obmyślił. — Rawę, Solec, Mławę od przemocy Starszyzny i ruynuiącey Pospolstwo pieni uwolnił. — W Radomiu wiekiem zaniedbane Prowenta wydobył, i z trzech tysięcy do ośmnastu Intraty doprowadził. — W Hełmie po ogniu, linie Rynku i Ulic, oznaczył, dziewięcią poprzecznemi Ulicami, porządkami ogniowemi wyniesieniem z Miasta drewnianych budowli, Browarów i Winnic od ognia zabeśpieczył, Ratusz do wygody Sądów Ziemskich i Grodzkich, za przyłożeniem się do tego UUr. Podkomorzego i Starosty Hełmskich, rozszerzył, kamienie, glinę, y wapno do murów zdatne w gruntach Mieyskich wynalazł, Licytacyą wy-

gra-

granych gruntów przywrócił. — W Dubience Rynek z klitek Zydowskich oczyścił, a Ratusz z Sklepami murować kazał. — W Prowincyi W. Xstwa Lit: w Wilnie Kwatery Woyskowe uregulował. — W Kownie zatargi wewnętrzne i zagraniczne handlowe uśmierzył. — Do Brześcia Litewskiego Kommissyą Porządkową wprowadził. — Połock Polski od przemocy zasłonił.

Naostatek co do powszechnego całego kraiu dobra; środki do ubespieczenia kraiu od zalewów, próżniaków i naiazdów podał, Soli kraiowey wszystkim Miastom szukać rozkazał, Rapporta o Targach i Kontraktach dla umieszczenia onych w Dzienniku Handlowym, tudzież Administracye mieyscowe, dochodów i wydatków Mieyskich wprowadził.

Ten iest krótki zbior dwuletnich czynności Departamentu Policyi.

Gdyby skutek odpowiadał staraniom, miałby kray wkrótce w Miastach iedno z nayobfitszych źrzodeł bogactw, które pochodzą z handlu i rękodzieła wewnętrznego. Są bowiem Miasta W. K. Mości tak hoynie uposażone i Uprzywileiowane, że dosyćby im było Awulsa odebrać, i z odebranemi dobrze gospodarować, żeby się zrównały zagranicznym.

Do

Do pierwszego pomaga skuteczny Sąd W. K. Mci Assessorski przez prędką i ścisłą sprawiedliwość; drugiemu zaradza ile możności Departament Policyi, rozrządzaiąc dochodami i wydatkami Mieyskiemi: lecz iak pierwsze, tak i drugie starania kończą się nayczęściey na dobrey chęci, bo niemasz ktoby doyrzał na mieyscu, żeby się zadosyć działo wyrokom Assessorskim i Rezolucyom Departamentu Policyi.

Starostowie są właściwe Brachia, których dawne Prawa Gospodarzami mieyscowemi Miast postanowiły. Ale z odmianą czasów, Rządu i okoliczności ten obowiązek Starostów, stał się im niepodobnym do dźwigania ciężarem; naywięcey bowiem iest takich, którzy kupili, albo Prawem Emfiteutycznym nabyli Starostwa, ustawiczne do tego Miast z Starostami Processa, sprawuią wzaiemną iednych ku drugim niechęć, dla którey wielu spokoynych Starostów tak sobie sprzykrzyli ten rząd z Miastami, że sami żądali i żądaią ustawicznie, aby Departament Policyi zsyłał raczey z ramienia swego Subalternów.

Lecz podobnaż to, żeby Departament Policyi z pięcią Subalternami kilkaset Miast corocznie obiechał? a nie dosyć obiechać i porządek

rządek zrobić, trzeba go ieszcze codziennie dopilnować, żeby był exekwowanym, inaczey naylepsze urządzenie upadnie.

A zatym maiąc ten Departament nadaną sobie Prawem roku 1776. moc rachowania i obracania dochodów Miast Królewskich na rozrządzenie Policyi nayużytecznieysze, a nie mogąc temu obowiązkowi zadosyć uczynić bez dozoru na mieyscu, podzielił Miasta Królewskie nayprzod w Koronie na Wydziałów 15. i do każdego Wydziału wyznaczył z Szlachty rodowitey osobnego Dozorcę przysięgłego, pod nazwiskiem Kommissarza Policyi, z tym warunkiem, żeby się z mieyscowym znosił Starostą, lub instrumentowanym do tego iego Namieśnikiem. Do znoszenia się zaś z Assessorya, i zaradzenia w potrzebie Sądowego, tenże Departament zniosłszy się z JJ. WW. Pieczętarzami Koronnemi, wybrał dwoch Assessorskich Plenipotentów. —

Szczupła tych Kommissarzów i Plenipotentów po tysiącu pięćset Złotych na rok z Funduszów Mieyskich zapłata, nie wyniesie ani dziesiątey części tych kosztów, które z Miast corocznie na Pienią i Kommissye wyciągano, a drugie tyle oszczędzi tych Intrat, które przez niedozor Licytacyi i reparacyi więcey daleko

w ra-

w rachunkach, niżeli w istocie podawanych przepadały. Dotąd prócz Propinacyi, żadnych innych dochodów pomimo nakazy, nie Licytuią Miasta, bo Starostowie tym się nie zatrudniaią, a Magistraty interessowane są taić one: więcey się zadziwił Departament Policyi, gdy znalazł w Koronie 115. Possessyi, częścią Wsiów, częścią Folwarków, Cegielniów i Młynów, z których Miasta żadney nie podaią Intraty, a przeszło 60. Miast, których dochody nie są ieszcze wiadome. Odtąd więc wyznacza się do takich Licytacyi nayzręcznieyszy od S. Woyciecha do S. Jana, Termin, na którym Kommissarz Policyi koniecznie w każdym Mieście swego respective wydziału znaydować się powinien, przy Staroście lub iego Namieśniku, i żeby taż doszła Licytacya starać się będzie musiał, pod odpowiedzią z Kaucyi, bez którey Kommissarzem być nie może. Przyda się to zaraz bardzo użytecznie dla kilkudziesiąt Miast, które w roku przeszłym i teraźnieyszym 1788mym znaczne Dobra i Nadania z Dekretów Assessorskich odzyskały, a które zmarnowałyby ie zapewne, gdyby takich odtąd nie było Dozorców.

Drugi

Drugi Termin będzie od S. Michała do S. Marcina, na którym Kommissarze wszelkie Fabryki, reparacye i dyspozycye, czyli się im zadosyć stało, i czyli tyle kosztowały, ile rachunkiem podane, na mieyscu wyexaminuią.

Kończy się lat 11. iak Departament Policyi zatrudnia się szczególniey dochodem Miast z Propinacyi, z którey powinnoby być razem z lat iedenastu zebraney Percepty Złotych dwa miliony, dwakroć pięćdziesiąt pięć tysięcy, Assygnował Departament na długi i różne porządki Złotych milion trzykroć sto tysięcy, lecz połowa ledwo tey Summy obróciła się użytecznie, więcey zaś iak ośmkroć sto tysięcy roztrwoniono na pienią i Kommissye. —Rawa, Radom, Solec, Zwoleń, Mława, Hełm, Krzemieniec, Nieszawa, Tuszyn z połowę tey przeprocessowali Summy, i ieszcze się Processuią, gdzie zaś budowano, albo reparowano w istocie, iuż się to ruynuie przez niedozor i niedokładność w budowaniu.

Od Expensy powinnoby pozostawać w Kassach Mieyskich Propinacyinych Złotych dziewięćkroć pięćdziesiąt pięć tysięcy, ale niemasz i połowy, druga połowa w zakłóceniu z Kontrahentami o też Prowenta: gdzież insze Dochody z Wsiów, Gruntów i różnych nadań?

Oszczę-

Oszczędzi się więc Miastom kilkakroć sto tysięcy corocznie, gdy za tysiąc pięćset Złotych na rok dla każdego Kommissarza i Plenipotenta zyskaią pewność w Intratach, a w Expensach oszczędność. Do obieżdżania zaś, co naywięcey kosztuie, obowiązkiem będzie Miast przystawiać po dwa konie od Miasta do Miasta.

W czasie, gdy się Intraty Miast powiększą, można będzie utrzymywać rocznie płatnych Architektów y Geometrów, koniecznie do porządku w Miastach potrzebnych.

Wieleż to Miasta tracą na rozmiary i niezgrabne budowy; w iednym Mieście rozmiar Geometryczny kilkaset Czerw: Złotych kosztuie, trzymaiąc zaś rocznie płatnych Architektów i Geometrów, będą na zawołaniu do każdego Miasta, co i setney części teraźnieyszey Expensy nie uczyni, i każde Miasto może być rozmierzone, i porządnie zabudowane. Przyłączyć do tego w czasie Konskrypcyi i rozmiary Parafialne w Dyecezyach J. O. Xcia Jmci Prymassa praktykowane, a zatym chwalebnym przykładem wszędzie być mogące, zrobi się ztąd Mappa naydokładnieysza, i ludność całego Kraiu.

Można

Można będzie utrzymywać Hidraulików doskonałych do bicia tam i rowów, przez co miliony szkody, które wylewy sprawuią, oszczędzą się całemu Kraiowi, a włóczęgi i zdrowe żebraki mogąc być do tych robot użytemi, ubędzie kraiowi ciężar nieużyteczny z próżniaków, i Rząd nie będzie mieć rąk związanych, iak teraz do pozbycia się onych, dla tego, że schwytanych nie ma gdzie podzieć; w Kamieńcu iuż nawet ciasno na osądzonych więźniów.

W przypadkach ognia, które w iednym teraźniejszym roku razem pięć Miast zniszczyły, można będzie prędzey zapomodz Pogorzelców, bo przez podział Miast na Kommissoryaty, czyli Wydziały, będzie mógł Departament na wzor rządnych Kraiów uformować Kassę ogniową, i z niey ratować Miasta pogorzałe, nie sięgaiąc do Skarbu Rzeczypospolitey.

I to iest wielką do powstania Miast przeszkodą, że w małych Miasteczkach Mieszczanie podobnieysi do Chłopów, dzieci swoie do roli i szynku tylko applikuią, a w większych, byle do znacznego przyszli maiątku, zaraz i w sposobie życia, i w Edukacyi dzieci zbytkuią: i ztąd też często się trafia, że młodzież

Miast

Miast większych nie wychodzi ani na Kupców, ani na Rzemieślników, bez czego Mieszczaninem być nie można, a w mnieyszych cały Magistrat podpisuie się ręką nieumieiętnego Pisarza.

Dla zaradzenia temu złemu, założył Departament w kilku Miasteczkach Mieyskie Szkołki, lecz skoro się otwiera czas pilnowania bydła w polu, Nauczyciele nie maią Uczniów.

Pod dozorem więc Kommissarzów Policyi przymuszony będzie każdy Mieszczanin oddawać dzieci swoie do Szkołki Mieyskiey, i takie Szkołki założone będą w każdym Miasteczku, a w Miastach większych będzie baczność na to, żeby Mieszczanie edukowali dzieci swoie na Kupców i Rzemieślników.

Pomoże do tego zamiaru i to dawnieysze rozrządzenie, żeby Miasta oddawały swoich uczniów na naukę lekarską do Krakowa, gdy Exekucyi onego Kommissarze na mieyscu dopilnuią, i gdy Departament Policyi zniesie się z Prześwietną Kommissyą Edukacyiną, iżby odtąd i zapłata od uczniów, i utrzymywanie onych w Krakowie nie były zawodnemi.

O Miastach Prowincyi W. X. Lit: nie może Departament Policyi tak wiele rapportować i obiecywać sobie, bo lubo razem z Koronne-

ronnemi wzywane były Uniwersałami i Rezolucyami, doświadczenie iednak przez lat przeszło 13. przekonywa Departament Policyi, że potrzeba ich silniey wezwać, i wielorakie uprzątnąć przeszkody.

— *Podział Miast Królewskich Koronnych na Kommissoryaty czyli Widziały, tym porządkiem iak obieżdżane być maią, zaczynaiąc od pierwszego i do tegoż wracaiąc się od ostatniego.*

PROWINCYA WIELKO-POLSKA.

1mo. Wydział Poznański.

1. Poznań.
2. Mosyna.
3. Sroda.
4. Srzem.
5. Kościan.
6. Wschowa.
7. Kopaynica.
8. Babimost.
9. Broyce.
10. Międzyrzec.
11. Skwirzyna.
12. Stare Rogoźno.
13. Nowe Rogoźno.
14. Kleck.
15. Mieściska.
16. Gniezno.
17. Pobiedziska.

Tego Wydziału Kommissarzem iest Ur. Władysław Garczyński.

2do. Wydział Kaliski.

1. Kalisz.
2. Odalanów.
3. Szulmierzyce.
4. Pyzdry.
5. Powidz.
6. Konin.
7. Dąbrowica.
8. Brdrow.
9. Przedecz.
10. Kłodawa.
11. Łęczyca.
12. Dąbie.
13. Koło.
14. Stawiszyn.

Tego Wydziału Kommissarzem iest Ur. Kazimierz Gliszczyński.

3tio. Wydział Sieradzki.

1. Piotrkow.
2. Szczercow.
3. Radomsko.
4. Brzeźnica.
5. Paięczna.
6. Wieluń.
7. Bolesławiec.
8. Ostrzeszow.
9. Grabow.
10. Mixtat.
11. Warta.
12. Sieradz.
13. Szadek.
14. Zgierz.
15. Tuszyn.

Tego Wydziału Kommissarzem iest Ur. Jędrzey Dzierzbicki.

4to. Wydział Kuiawski.

1. Płock.
2. Gąbin.
3. Osmolin.
4. Gostynin.
5. Kowal.
6. Radzieiow.
7. Brześć Kuiawski.
8. Podgórze.
9. Nieszawa.
10. Bobrownіki.
11. Lipno.
12. Rypin.
13. Dobrzyn.
14. Bielsk Płocki.
15. Płońsk.
16. Sochocim.
17. Nowe Miasto.
18. Zakroczym.
19. Wyszogrod.

Tego Wydziału Kommissarzem iest Ur. Jędrzey Zalewski.

5to. Wydział Mazowiecki.

1. Ciechanow.
2. Mława.
3. Janow.
4. Chorzele.
5. Praśnysz.
6. Makow.
7. Rożan.
8. Ostrołęka.
9. Nowygrod.
10. Kolno.
11. Wąsosz.
12. Radziłow.
13. Wizna.
14. Łomża.
15. Zambrow.
16. Nur.
17. Ostrowie.
18. Serock.

Tego Wydziału Kommissarzem iest Ur. Adam Drozdowski.

6to.

6to. Widział Warszawski.

1. Warszawa.
2. Piaseczno.
3. Błonie.
4. Wiskitki.
5. Sochaczew.
6. Bolimow.
7. Rawa.
8. Inowłodź.
9. Mszczonow.
10. Groiec.
11. Goszczyn.
12. Warka.
13. Czersk.
14. Osieck.
15. Garwolin.
16. Latowicz.
17. Liw.
18. Stanisławow.

Tego Wydziału iest Kommissarzem Ur. Antoni Olszewski.

PROWINCYA MAŁO POLSKA.

7mo. Wydział Krakowski.

1. Krakow.
2. Kazimierz.
3. Kleparz.
4. Stradom.
5. Olkusz.
6. Będzyn.
7. Krzepice.
8. Częstochowa.
9. Olsztyn.
10. Przyrow.
11. Lelow.
12. Małogoszcz.
13. Zarnowiec.
14. Wolbrom.
15. Słomniki.
16. Proszowica.
17. Koszyce.

Tego Wydziału iest Kommissarzem Ur. Kazimierz Darewski.

8vo. Wydział Sandomirski.

1. Sandomirz.
2. Osiek.
3. Połaniec.
4. Szydłow.
5. Stopnica.
6. Nowy Korczyn.
7. Wiślica.
8. Pierzchnica.
9. Chęciny.
10. Radoszyce.
11. Przeborz.
12. Opoczno.
13. Skaryszew. (*)
14. Radom.
15. Ryczywoł.
16. Kozienice.
17. Zwolin.
18. Solec.

Tego Wydziału iest Kommissarzem Ur. Karol Mikułowski.

9no. Wydział Podlaski.

1. Drohiczyn.
2. Brańsk.
3. Suraż.
4. Goniądz.
5. Raygrod.
6. Augustow.
7. Knyszyn.
8. Bielsk.
9. Narew.
10. Kleszczelce.
11. Mielnik.
12. Łosice.

Tego Wydziału iest Kommissarzem Ur. Stanisław Lubański.

(*) *Duchowne Dekretem Assessorskim pod obowiązki Miast Krolewskich poddane.*

10mo. *Wydział Lubelski.*

1. Lublin.
2. Podzamcze przy Lublinie.
3. Ostrow.
4. Parczew.
5. Łukow.
6. Okrzca.
7. Stężyca.
8. Kazimierz dolny.
9. Wąwolnica.
10. Urzędow.
11. Tarnogóra.
12. Izbica.
13. Krasnystaw.

Tego Wydziału iest Kommissarzem Ur. Kazimierz Milowicz.

11mo. *Wydział Ruski.*

1. Włodzimierz.
2. Swiniuchy.
3. Krzemieniec.
4. Łuck.
5. Kowel.
6. Milanowice.
7. Wyzwa.
8. Ratno.
9. Opalin.
10. Hełmn.
11. Dubienka.

Tego Wydziału iest Kommissarzem Ur. Kazimierz Brzostowski.

12mo. *Wydział Podolski.*

1. Kamieniec Podolski.
2. Podole.
3. Płoskirow.
4. Wierzbowiec.
5. Balin.
6. Chmielnik.
7. Uła-

7. Uſanow.
8. Lityn.
9. Latyczew.
10. Uszyca.
11. Kopaygrod.
12. Letniowce.

Tego Wydziału iest Kommissarzem Ur. Karol Obrębski.

13tio. *Wydział Bracławski.*

1. Winnica.
2. Jużnin.
3. Miedziakow.
4. Bracław.
5. Hayszyn.
6. Perebrya.
7. Jaruga.
8. Kalnibłot.
9. Olchowiec.
10. Zwinogrod.
11. Koszowata.
12. Tarszcza.
13. Stawiszcze.

Tego Wydziału iest Kommissarzem Ur. Romanowski.

14to. *Wydział Ukraiński.*

1. Bohusław.
2. Medwince.
3. Medwedowka.
4. Czehryn.
5. Kryłow.
6. Łomowate.
7. Czerkassy.
8. Białozer.
9. Kaniow.
10. Trachtamirow.
11. Sachnowce.
12. Kwitki.
13. Korsuń.

Tego Wydziału Kommissarzem iest Ur. Poczman.

1 5to. *Wydział Kiiowski.*

1. Zytomierz.
2. Romanowka.
3. Taborowka.
4. Skwira.
5. Niechworoszcz.
6. Tyszow.
7. Mirowce.
8. Hermanowka.
9. Rozow.
10. Dymir.
11. Owrucz.

Tego Wydziału iest Kommissarzem Ur: Romuald Kozłowski.

— *Forma zaświadczenia, które powinien złożyć w Departamencie Policyi każdy Konkurrent do Funkcyi Kommissarza Policyi.*

Niżey podpisany, składam to zaświadczenie moie w Aktach Prześw: Departamentu Policyi za Ur. N. rekommendowanym przezemnie do Funkcyi Kommissarza Policyi; iako tenże Ur. N. rodowitym iest Polskim Szlachcicem, obyczaiów nigdzie i w niczym ani żadnym Processem nie notowanych, do Rachunków i Ekonomiki sposobny; zgoła wszelką do tey Funkcyi posiada zdatność i poczciwość, za któremi ręcząc, to zaświadczenie moie własną podpisuię ręką i pieczęcią rodowitą stwierdzam.

Instru-

— *Instrukcya dla Kommissarzów Policyi.*

Departament Policyi w Radzie Nieustaiącey za zezwoleniem Nayiaśnieyszego Pana, za zdaniem teyże Rady wiadomo czyni, komu o tym wiedzieć należy. Iż maiąc sobie dobrze zaleconego Ur. N. i zaświadczeniem N. które w Aktach Departamentu Policyi iest złożone, i w osobny Protokuł zapisane zaręczonego, tegoż Urodzonego N. wyznacza za Dozorcę czyli Kommissarza Policyi do Miast i Miasteczek Królewskich Koronnych wydziału N., następuiących:

Powinnością będzie Urodzonego Kommissarza.

1*mo*. Udać się do Starosty każdego *respective* Miasta i Miasteczka do Wydziału swego należącego, a w niebytności Starosty do przytomnego Namieśnika Starościńskiego, osobnym na to Instrumentem umocowanego: w Miastach zaś Stołowych J. K. Mci do Administratora, i okazawszy mu tę Instrukcyą, tudzież w Aktach mieyskich zaoblatowawszy znosić się z nim w wszelkich czynnościach, które z mocy tey Instrukcyi dopełniać będzie.

2*do*. Obiechać dwa razy co rok wszystkie Miasta i Miasteczka swoiego Wydziału,

raz

raz w przeciągu od S. Woyciecha do S. Jana Chrzciciela, drugi raz od S. Michała do S. Marcina.

3tio. W pierwszym obieździe dopilnować Licytacyi wszelkich Prowentów, reparacye, które Departament Policyi zadysponuje rozporządzić, Kassę Mieyską przeliczyć, i teyże prócz pieniędzy, które Departament Policyi zaassygnuie, nie naruszaiąc, pewny depozyt pod pieczęciami Starościńską i Mieyską opatrzyć.

4to. W drugim obieździe wszelkie reparacye i dyspozycye, czyli się onym zadosyć stało, i czyli tyle kosztowały, ile rachunkiem podano na mieyscu wyexaminować, Kassę Mieyską podobnież, iako wyżey przeliczyć, i gdzieby nowych potrzeba reparacyi, wieleby kosztować mogły końcem przysposobienia się przez zimę do nich, Departamentowi Policyi doniesie.

5to. Z każdego obiazdu i z każdego Miasta, osobny Rapport Departamentowi Policyi podać, a przy naypierwszym obieździe stan Miast co do zabudowania, ludności i sytuacyi podług wydanego przez tenże Departament wzoru, na dwa Exemplarze spisać, i ieden przy sobie zostawić, a drugi do Departamentu odesłać.

6to.

6to. Oprócz tych Rapportów, o wszystkich przypadkach extraordynaryinych w okręgu swego Wydziału zdarzonych Departamentowi Policyi donosić, a łaskawego Nayiaśnieyszego Pana uwolnienia od płacy Poczty, do żadnych innych oprócz Departamentowych Expedycyi nieużywać.

7mo. W ieden Protokuł wszelkie dyspozycye Departamentu Policyi, w drugi wszelkie swoie Rapporta i Korrespondecye z tymże Departamentem zapisywać, do czego Pisarzów i młodzieży Mieyskiey sposobney, używać będzie wolno.

8vo. Do obieżdżania Miast więcey nad dwa konie i poiazd nie wyciągać, zaczynaiąc tę koley od pierwszego Miasta w porządku Wydziału położonego, i do tegoż wracaiąc się od ostatniego.

9no. Tymże porządkiem czyli koleią rozsyłać od Miasta do Miasta wszelkie dyspozycye, które tym końcem Departament Policyi do Urodzonego Kommissarza adressować będzie.

10mo. We wszystkich zaś przypadkach, które nie mogą być obięte tą Instrukcyą referować się do Departamentu Policyi, nic własnym domysłem nie rezolwuiąc.

11mo.

11mo. W nadgrodę tych prac Ur: Kommissarz Policyi będzie mieć roczney Pensyi Złł: Pol: Tysiąc pięćset Nro 1500. z Funduszów, które Departament Policyi osobno zadysponuie, i nad tę Pensyą nic od Miast dozorowi swemu powierzonych, ani dla siebie, ani dla ludzi lub koni swoich nie będzie mógł wyciągać. A gdyby się okazało z zaskarżeń Starosty, Miasta lub kogożkolwiek, że Ur. Kommissarz zdzierstwem, lub złym sprawowaniem swych powinności wykroczył, tedy takowego Departament Policyi bez żadnego względu oddali.

12mo. Na które to powinności i obowiązki Kommissarza Policyi Ur. N. wykona przysięgę przed Departamentem Policyi, albo w którymkolwiek swego Wydziału Grodzie, na Rotę następuiącą:

Ja N. przysięgam Panu Bogu Wszechmogącemu w Troycy Swiętey iedynemu, iż będąc wyznaczonym za Kommissarza Policyi do dozoru Miast Królewskich Wydziału N. powinności, które mi są przepisane w Instrukcyi od Prześwietnego Departamentu Policyi wiernie i pilnie dopełnię, na szkodę Miast dozorowi memu powierzonych z nikim zmawiać się nie będę; owszem cokolwiekbym widział szkodliwego

wego dla tychże Miast Prześwietnemu Departamentowi Policyi doniosę, nad wyznaczoną mi Pensyą nic dla siebie, ani dla ludzi, lub koni moich wyciągać od Miast nie będę; zgoła wszystkie dyspozycye Prześwietnego Departamentu Policyi ściśle wykonam, nie uwodząc się ani datkiem, ani przyiaźnią, ani nienawiścią. Tak mi Panie Boże dopomoż, i niewinna męka Syna Jego.

— *Rezolucya Nayiaśnieyszego Pana za Zdaniem Rady Nieustaiącey dnia 9. Miesiąca Września 1788. Roku względem tegoż Rapportu.*

Z Departamentu Policyi — Czytany był Rapport generalny dwuletnich Czynności Departamentu Policyi od Seymu 1786 roku, do tegoż czasu, w którym &c. Nakoniec czytany był Proiekt do Uniwersału J. K. Mci do Miast i Miasteczek Królewskich względem rozporządzenia onych na Wydziały. — J. K. Mość Pan Nasz Miłościwy za Zdaniem Rady przy Boku swoim oświadczywszy wdzięczność Departamentowi Policyi i pochwaliwszy górliwą troskliwość Jego, w tym wszystkim, cokolwiek dąży do dobrego Miast porządku, ten Proiekt

iako

iako pożyteczny dla Kraiu approbowawszy, wspomniony Uniwersał do druku podać, z sposobem w nim przepisanym po Miastach i Miasteczkach Królewskich rozesłać decydował.

Ponieważ zaś tenże Departament Policyi oświadczył, iż o Miastach Królewskich Prowincyi W. X. Lit: nie może tyle donieść, z przyczyny wielorakich czynionych przeszkod. Przeto J. K. Mość z tąż Radą zalecił Departamentowi Policyi, aby podobne uczynił rozrządzenie w Miastach i Miasteczkach Królewskich Prowincyi Lit: iako maiący nadaną sobie Prawem R. 1776. moc rachowania i obracania Dochodów wszystkich Miast Królewskich na rozrządzenie Policyi nayużyteczniejsze.

— Uni-

— Uniwersał Nayiaśnieyszego Pana za Zdaniem Rady przy Boku Jego Nieustaiącey do Miast i Miasteczek Królewskich w Koronie i w W. X. Lit: względem rozporządzenia onych na wydziały.

MY STANISŁAW AUGUST

Z Bożey Łaski Król Polski, Wielki Xiąże Litewski, Ruski, Pruski, Mazowiecki, Zmudzki, Kiiowski, Wołyński, Podolski, Podlaski, Inflantski, Smoleński, Siewierski i Czerniechowski; za zdaniem Rady Nieustaiącey.

Wszem w obec i każdemu z osobna, komu o tym wiedzieć należy, mianowicie Szlachetnym Magistratom i Sił: Urzędom Mieyskim Miast i Miasteczek Naszych Królewskich w Koronie i w W. X. Lit: wiadomo czynimy.

Rapport generalny z dwuletnich Czynności Departamentu Policyi od Seymu przeszłego, do następuiącego, Nam Królowi i Radzie przy Boku Naszym Nieustaiącey podany, który przy tym Uniwersale wydrukowany mieć chcemy, przeświadcza Nas i Radę przy Boku Naszym Nieustaiącą, że rozporządzenie Miast Naszych Królewskich na Wydziały pod dozorem osobnego do każdego Wydziału Dozorcy

czyli

czyli Kommissarza Policyi z Referencyą do Starostów lub ich Urzędów, iedynym iest środkiem do podźwignienia tychże Miast z nierządu, w którym ieszcze dotąd przez niedostatek dozoru na mieyscu zostaią.

Przychylaiąc się zatym do tego rozrządzenia Departamentu Policyi; My Król za zdaniem teyże Rady declaruiemy.

1mo. Wszystkie bez excepcyi Miasta i Miasteczka Nasze Królewskie w Koronie i w Wielkim Xięstwie Litewskim, Referuiąc się zawsze do swych Starostów podług Praw onym służących, dzierżawić maią wszystkie swoie dochody na rok, lub na lat trzy, więcey daiącym, przez Licytacye, którym ieden Termin od S. Woyciecha do S. Jana Chrzciciela przez Departament Policyi oznaczony, ma tak być rozporządzony, żeby Kommissarz Policyi obieżdżaiąc w tym przeciągu wszystkie Miasta swoiego wydziału, na każdey znaydował się Licytacyi.

2do. Wydatki, które Departament Policyi na Fabryki, Reparacye, i utrzymanie porządku w Miastach rozporządzi, dopóty nie będą przyięte, dopóki Kommissarz Policyi nie wyexaminuie na mieyscu przy staroście, lub ie-

go

go Namiestnika, iaka reparacya, i czy tyle kosztowała, ile rachunkiem była podana.

3tio. A iako na dobrym urządzeniu dochodów i wydatków zasadza się wzrost Miast Naszych, na tym zaś wygoda, porządek i obfitość całego Kraiu, tak gdy to urządzenie obeyść się nie może bez kosztu, który przez lepszy dozor mieyscu sowicie się nadgrodzi; zaczym wszystkie na bez excepcyi Miasta i Miasteczka Nasze przykładać się maią do tego kosztu w tey proporcyi, iaką Departament Policyi w miarę dochodów każdego Miasta ułoży, a dla oszczędzenia onych, My Król wszelkie expedycye, od, i do Departamentu Policyi, od opłaty na Poczcie uwalniamy.

4to. Dla oszczędzenia także kosztów na objeżdżanie Miast, rozsyłanie dyspozycyi, reparacyą Bruków, Dróg, rowów i Mostów, Departament Policyi ułoży prawidło, podług którego Miasta konie od Miasta do Miasta przystawiać, dyspozycye rozsyłać, i do reparacyi szarwarki dawać w proporcyi Gruntów, Placów i Domów powinny.

5to. Doświadczenie roku teraźnieyszego, w którym razem pięć Miast Naszych zgorzało, dowodzi, iak mało ieszcze też Miasta od takowych przypadków są obwarowane, zaczym

Depar-

Departament Policyi dla ratowania w podobnych przypadkach porządki ogniowe, a dla zapomożenia Pogorzelców, Kassę ogniową na wzor rządnych Kraiów obmyśli, i porządek, w którym Miasta względem wygody, ozdoby i bespieczeństwa od ognia zabudowane być maią, przeiisze.

6to. Do czego nim z powiększenia dochodów Mieyskich okaże się Fundusz na Architektów i Geometrów, Departament Policyi zniesie się z Kommissyą Edukacyi Narodowey, aby tym czasem Szkoły Kraiowe przydawały Nauczycielów, i Uczniów do rozmiaru, i dyrekcyi budowli zdatnych.

7mo. Ponieważ Summa Złł: Pol: 240. na rok od każdego z Uczniów lekarskich, których Miasta Nasze utrzymuią w Krakowie, płacona, okazała się być niedostarczaiącą na mieszkanie, wikt, posługę, odzież, ochędostwo i Xiążki; przeto My Król za zdaniem Rady przy Boku Naszym Nieustaiącey, przez Rezolucyą pod dniem 24. Miesiąca Lipca roku przeszłego 1787. powiększyliśmy tę płacę do Złł: Polsk: 400. na rok. Skoro więc Departament Policyi Podług teyże Rezolucyi ułoży się z Kommissyą Edukacyi Narodowey, i nową Tabellę wysyłania tych Uczniów ułoży; Miasta i Miasteczka

steczka Naszę wspomnioną Summę Złł: Polsk: 400. od każdego Ucznia płacić będą obowiązane.

8vo. Naostatek, ponieważ wszystkie rozrządzenia Departamentu Policyi przy teraźnieyszym generalnym Rapporcie ułożone, zmierzaią do przędszego miast Naszych podźwignienia, przeto dla tychże Miast maią być prawidłem

Który to Uniwersał za zdaniem Rady przy Boku Naszym Nieustaiącey ręką Naszą podpisany Pieczęcią teyże Rady stwierdzony, i wydrukowany, *per copias* z podpisem Wielebnego Sekretarza Rady Naszey, rozesłać do Grodów i Wydziałów Miast Naszych, sposobem tymże Uniwersałem przepisanym od Miasta do Miasta, Departamentowi Policyi zlecamy. Dan w Warszawie dnia IX. Miesiąca Września R. Pańskiego MDCCLXXXVIII. Panowania Naszego XXV. Roku.

STANISŁAW AUGUST KROL.

Innych Juryzdykcyi Urządzeń, mianowicie Kommissyów Skarbowych, że dla agituiącego się Seymu nie ma teraz Rapportów, przeto

to zostawuie się udział ich poźnieyszemu czasowi, a teraz daie się wiadomość Targów i Handlu Kraiowego, w następuiącym Artykule.

II.

O Targach i Handlu Kraiowym.

CHociaż rozkaz zaszedł Departamentu Policyi, iak świadczy powyższy Rapport Jego, aby Miasta Rapportowały Targi i Kontrakta swoie do Dziennika Handlowego, wszelako bardzo mało iest takich Miast, co te tak pożyteczne Urządzenie dopełniaią, bo tylko kilka Miast w tym porządku kochaiących się liczyć można, iak zaświadczy poniższa Specyfikacya Targów, i dla tey przyczyny, nie daie się Tabella Targowa, iak dawniey dawała się, bo próżno expens tylko byłaby, dla kilku Miast rapportuiących, dawać Tabellę, więc zamiast Tabelli, całkiem Rapport ich Targowy kładzie się, iak następuie:

— *Specy-*

— *Specyfikacya Targu Krakowskiego dnia 25. Listopada 1788. Roku.*

		Złł:	Gr.
Zyta - - -	*Korzec*	17.	—
Pszenicy - -	Ditto	21.	—
Jęczmień - -	Ditto	15.	—
Owsa - -	Ditto	8.	—
Grochu - -	Ditto	18.	—
Jagły - -	Ditto	24.	—
Anyż - -	Ditto	48.	—
Siemie Lniane -	Ditto	16.	15.
Ditto Konopne -	Ditto	15.	15.
Kasza Tatarczana -	Ditto	35.	—
Ditto Jęczmienna -	Ditta	22.	12.
Gorzałki - -	*Garniec*	8.	—
Oleiu Makowi -	Ditto	8.	—
Łoiu topionego -	*Kamień*	20.	15.
Wosku - -	Ditto	70.	—
Wełny - -	Ditto	30.	—
Saletry - -	Ditto	38.	—
Lnu - -	Ditto	15.	14.
Konopi - -	Ditto	14.	12.
Miodu przaśnego -	Ditto	16.	—
Szczeciny - -	Ditto	36.	—
Soli - -	5. Ditto	10.	15.
Słoniny i Sadła -	*Funt*	—	24.

Paźdz: i Listop: Za Ma-

		Złł:	Gr.
Masła - -	*Funt*	—	24.
Skóra surowa Wołowa	*Sztuka*	26.	—
Ditto Krowia -	Ditto	10.	—
Ditto Jałowice -	Ditto	4.	—
Ditto Cielęca -	Ditto	2.	6.

Którą to Specyfikacyą Targu wyżey wyrażonego, Cena Zboż i Wiktuałów wypisawszy. Tę podług zwyczaiu przy położeniu zwykłey Pieczęci Prowentowey Mieyskiey, Ręką własną z Twierdzam. Dat: w Kancellaryi Prowentowey w Ratuszu Krakowskim dnia 29. Miesiąca Listopa 1788. Roku — *Jan Henryk Zeidler* J. K. Mci Konsyliarz i Pisarz Prowentowy Miasta Stołecznego Krakowa Przysięgły. —

— *Specyfikacya Targu Sandomirskiego z Miesiąca Listopada.*

		Złł:	Gr.
Zyta - - -	*Korzec*	13.	—
Pszenicy - -	Ditto	17.	—
Jęczmienia - -	Ditto	12.	15.
Owsa - -	Ditto	5.	10.
Grochu - -	Ditto	20.	—

Jagieł

		Złł:	Gr.
Jagieł - -	Ditto	28.	—
Krup Jęczmien: -	Ditto	25.	—
Ditto Gryczan: -	Ditto	28.	—
Siemienia Lnianego -	Ditto	16.	—
Ditto Konopnego -	Ditto	14.	—
Oleiu Lnianego -	*Garniec*	4.	8.
Ditto Konopnego -	Ditto	4.	8.
Wódki - -	Ditto	8.	—
Masła - -	*Funt*	—	22.
Słoniny - -	Ditto	—	24.
Saletry - -	Ditto	2.	—
Mięsa - -	Ditto	—	6.
Kawy - -	Ditto	2.	10.
Cukru - -	Ditto	1.	25.
Wosku żółtego -	*Kamień*	64.	—
Miodu prześnego -	Ditto	17.	—
Łoiu topionego -	Ditto	22.	—
Chmielu - -	Ditto	12.	24.
Tytuniu - -	Ditto	34.	4.
Zelaza Krajowego -	*Cetnar*	40.	—
Soli - - -	*Beczka*	56.	18.
Smoły - -	Ditto	24.	—
Wołu - -	*Sztuka*	108.	—
Skóra Wołowa -	Ditto	18.	—
Ditto Cielęca -	Ditto	1.	—
Gęś - -	Ditto	1.	15.

		Złł:	Gr.
Kapłon - -	Ditto	—	28.
Kura - -	Ditto	—	16.
Kaczka - -	Ditto	—	18.

Targ ten zaświadcza *Andrzey Rogowski* Prezydent Miasta J. K. Mci Sandomirza mp.

— *Specyfikacya Targu Mińskiego z Miesiąca Listopada.*

		Złł:	Gr.
Żyta Kommissyina -	*Beczka*	48.	—
Pszenicy - -	Ditto	80.	—
Jęczmienia - -	Ditto	40.	—
Owsa - -	Ditto	20.	—
Gryki - -	Ditto	18.	—
Grochu - -	Ditto	40.	—
Siana - -	*Fura*	10.	—
Mięsa - -	*Funt*	—	8.
Łoiu nietopion- -	*Kamień*	24.	—
Wosku - -	Ditto	88.	—
Miodu - -	*Miara*	58.	—
Masła - -	*Faska*	24.	—
Kura - -	*Sztuka*	1.	—
Kapłon - -	Ditto	2.	—

Gęś

			Złł:	Gr.
Gęś	- -	Ditto	2.	—
Soli	- -	*Beczka*	54.	—

Ten Targ zaświadcza *Ignacy Tarankiewicz* Burmistrz Miński mp.

— *Specyfikacya Targu Warszawskiego Dnia 7. 9bris 1788. Roku.*

			Złł:	Gr.
Zyta pięknego	-	*Korzec*	13.	15.
Mąki Zytney	-	Ditto	18.	15.
Pszenicy	- -	Ditto	19.	15.
Jęczmienia	- -	Ditto	12.	—
Owsa	- -	Ditto	7.	—
Gryki	- -	Ditto	11.	15.
Kaszy Jaglaney	-	Ditto	30.	—
Ditto Gryczaney	-	Ditto	28.	—
Ditto Ditto drobney	-	Ditto	48.	—
Ditto Jęczmienney	-	Ditto	16.	—
Ditto Ditto drobney		Ditto	20.	—
Ditto perłowey	-	Ditto	48.	—
Grochu pięknego	-	Ditto	16.	—
Ditto zielonego	-	Ditto	16.	—
Ditto szablastego	-	Ditto	32.	—
Ditto Cukrowego	-	Ditto	18.	—

Indy-

		Złł:	Gr.
Indyków - -	*Para*	5.	—
Indyczków - -	Ditto	7.	—
Gęsi - -	Ditto	3.	—
Kaczek - -	Ditto	1.	15.
Kapłonów - -	Ditto	1.	15.
Kur - -	Ditto	1.	15.
Wołu dobrego -	*Sztuka*	126.	—
Ditto podleyszego -	Ditto	90.	—
Krów lepszych -	Ditto	54.	—
Ditto podleyszych -	Ditto	44.	—
Cielęta dobre -	Ditto	28.	—
Ditto podleysze -	Ditto	18.	—
Wieprze dobre -	Ditto	126.	—
Ditto podleysze -	Ditto	54.	—
Baranów dobrych -	Ditto	12.	—
Kozłow dobrych -	Ditto	16.	—
Skóra Wołowa surowa dobra	Ditto	24.	—
Ditto podleysza -	Ditto	18.	—
Ditto Krowia dobra -	Ditto	16.	—
Ditto Kozłowa dobra	Ditto	10.	—
Ditto Cielęca lepsza -	Ditto	3.	15.
Ditto Ditto podleysza	Ditto	2.	15.
Knotów bawełn: -	*Kamień*	120.	—
Ditto ordynar: 60. -	*Motków*	21.	—
Wosku białego -	*Kamień*	94.	—
Ditto żołtego -	Ditto	64.	—

Wełny

		Złł:	Gr.
Wełny - -	Ditto	36.	—
Włosów - -	Ditto	26.	—
Szczeciny - -	Ditto	30.	—
Konopi - -	Ditto	6.	—
Lnu - - -	Ditto	10.	—
Łoju topionego -	Ditto	18.	—
Ditto nie topionego -	Ditto	13.	—
Potaziu - -	Ditto	12.	—
Miodu przaśnego -	Ditto	10.	—
Chmielu - -	Ditto	9.	—
Puchu - -	*Funt*	3.	—
Smoły - -	*Beczka*	7.	—
Jay - - -	*Kopa*	3.	—
Masła - -	*Faska*	36.	—

Takowy Targ zaświadczył *Wiesiołowski* Instygator Taxowy Jurysdykcyi Marszałkowskiey Koronney.

— *Doniesienie Dziennika Handl: o żądaniu kupna Produktów różnych Kraiowych.*

Pewna Kompania Handlowa w Warszawie żąda nabycia w znaczney Partyi Produktów Kraiowych następuiących — Słoniny na Wagę — Miodu Przaśnego — Hanyżu — Skór

Skór Wołowych — Łoiów — Wełny — Ktoby miał tych wszystkch Gatunków, choćby w iak nayznacznieyszey Partyi, niech się zgłosi do Expedycyi Dziennika Handlowego na Krak: Przedm: Nro 438. a odbierze tam Informacyą.

III.

O Targach i Handlu Zagranicznym.

W Poprzedzaiącym Dzienniku na kart: 663. doniosło się o Handlu Moldawskim z Polską, wyiętym z Rapportu JW. Czackiego Saty Nowogrodz: w teraźnieyszym zaś Dzienniku miało się donieść z tegoż Rapportu o Handlu Polskim z samą Tureczyzną, lecz dla pewnych przyczyn do czasu dalszego wstrzymane zostało — Gdyby zaś ciąg Wiadomości Handlu Zagranicznego z innych stron nie był przerwany, kładzie się Wiadomość Targu i Handlu Królewieckiego w teraźnieyszym czasie będącego, iak następuie:

— *Cena*

— *Cena teraźnieysza na Produkta i Towary Polskie w Królewcu.*

		Złł: dobr: Mon.
Pszenica stara -	*Laszt*	270. do 290.
Zyto Polskie osietne	Ditto	195. do 220.
Ditto tuteysze -	Ditto	190. do 195.
Jęczmień (Nowy -	Ditto	175. do 155.
Jęczmień (Stary -	Ditto	150. do 160.
Słod - -	Ditto	185. do 195.
Owies - -	Ditto	120. do 130.
Groch biały -	Ditto	200. do 210.
Ditto szary -	Ditto	210. do 230.
Siemie Lniane do siania - -	*Łasztowka*	$15\frac{1}{2}$. —
Ditto Lniane Ruskie	Ditto	12. do $12\frac{1}{2}$.
Ditto Konopne -	Ditto	9. —
Len Rakicki - -	*Kamień*	12. do $11\frac{1}{2}$.
Ditto Droiański -	Ditto	$10\frac{1}{2}$ do 11.
Ditto Polski -	Ditto	$9\frac{1}{4}$. do 10.
Pięka czysta -	Ditto	$10\frac{4}{5}$. —
Ditto czuprynka -	Ditto	$10\frac{1}{2}$ —
Ditto ciukowa Ruska	Ditto	$8\frac{2}{3}$. —
Ditto Litewska -	Ditto	$7\frac{1}{2}$ do 8.
Pakuła - -	Ditto	4. do $4\frac{1}{2}$.
Wosk - -	Ditto	42. do $42\frac{1}{2}$.
Łoy stary - -	Ditto	13. do 14.
Ołowiu - -	*Cetnar*	29. —

Cyny

			Zł: dobr: Mon.
Cyny	- -	Ditto	85. do 90.
Szczeciny	-	*Funt*	Groszy 36.
Potazu Koronnego		*Sziffunt*	90. —
Ditto średniego	-	Ditto	85. —
Ditto braku	-	Ditto	75. —
Ditto kotłowego Koron:		Ditto	85. —
Ditto Ditto średniego		Ditto	80. —
Zelaza rozmaite gatunki		Ditto	40. do 40½.
Sledzi Hollenderskich		*Beczka*	80. —
Ditto Szwedzkich		Ditto	15. do 16.
Mydła Czarnego	-	*Łaszt*	205. —
Weydaszu albo Popiołu		Ditto	400. do 600.
Oleiu Konopnego	-	*Ahm*	118. —
Tranu Rybiego	-	Ditto	54. do 45.

Takowa Cena Królewiecka, że była w Listopadzie R. teraźnieyszego, zaświadcza *Korrespondent Dziennika Handlowego.*

— *Wiadomość o niektórych Miarach i Wagach Królewieckich.*

Kamień Królewiecki ma Funt: Berlińs:		35.
Szotów 3. cayni Łotów Lit:	-	2.
Ahm Pruski ma Sztoffów Prusk:	-	180.
Szeffel Pruski ma Sztoff: Prusk:	-	48

Do

Do łasztowki lezie Zyta Szeflów 3.
Ditto Siemienia Ditto 2 1/2.
Łaszt Pruski treyma Zyta Beczek Prus. - - 20. a Pols: 10.
Ditto Siemienia Ditto 24. Ditto 12.

Jak skoro Dziennik Handlowy zasięgnie obszernieyszey Wiadomości o Miarach, Wagach i wszystkich okolicznościach Handlowych Królewieckich, tak zaraz pośpieszy z doniesieniem onych Publiczności — A teraz przystępuie do dalszey wiadomaści Handlu Gdańskiego.

— *O Targach i Handlu Gdańskim.*

Do Wiadomości Targów i Handlu Gdańskiego, naypierwszą potrzebą być zdaie się, wiadomość Miar i Wag Gdańskich, przeto iaką uzyskał Dziennik od Korrespodenta swoiego w Gdańsku, wiadomość w tey mierze, taką udziela Publiczności Handluiącey.

— *Uwia-*

Korczyk zawiera w sobie *Sztofów* 32. czyli *Garcy* 16.

Łaszt zawiera w sobie *Korczyk:* 60.

Beczka Solowa zawiera w sobie *Korczy:* 3. wszelako Sol przedaią na Łaszty.

Korczyków 56$\frac{1}{2}$. Pruskich 60. Korczyków Gdańskiey miary maią.

Gdy nie równa po Miastach i w Prowincyach iednego Państwa Miara, iakże można zapewnić Handluiących o Cenie, nie wiedzących doskonale Miary. *np.*

Korzec Warszawski ma Garcy 32.

A Korczyk Gdański ma Sztofów 32. czyli Garcy 16.

Podczciwi Kupcy, od Podczciwych i nieinteressowanych Ludzi kupuiąc, wymierzaią Zboża na 60. Korczyków Łaszt, czyli na 27. lub 28. Polsk: Korcy; z czego się pokazuie, iż nie równe być muszą Garce: Owożby należało miarę Sztofa Gdańskiego iakich 2. na Garniec idzie, mierzyć z Garcem Warszawskim, nie dla zmnieyszenia miary, ale dla pewnego umiarkowania i ułożenia. Korcy i Miary w wielu mieyscach są odmienne, a w iednym Kró-

Królestwie, iakoto: Korce Warszawskie, Beczki Wileń: na Zmudzi Pury, w Brześciu Szanki, w Kaliszu Wirtle &c.

We Gdańsku zaś i w okolicach należących do Miasta, iednakowa Miara, która aby nie była zfałszowana, na Ratuszu zawsze Korzec do Zboża, i Beczka do mierzenia Soli, pełne są Rzepaku: Miernicy przysiężni corocznie przynoszą Korczyki dla sprawdzenia Miary, i te muszą być sprawiedliwe, lubo czasem Strychulec po Zbożu u Ludzi złego Sumnienia, wyżey nad pręt żelazny, bywa przeciągniony.

Miara Pruska wszędy iednakowa, Berlińska przenosi Gdańską na Stu $6\frac{1}{2}$; a na trzech Łasztach Zboża Korcy 15. i 16. oprócz nadmiaru w Elblągu.

Owoż miarę Pruską z Gdańską i Cudzoziemską należy uformować.

Jeszcze przydaię, że tu miara do Piwa większa, niżeli do Wina i Wodek, bo Piwo się pieni, gdy Beczkę czyli Sztoffy nalewaią.

Uwiadomienie o Wagach Gdańskich.

Funt Gdański - - - ma *Łotów* 32.
Lisfunt - - - ma *Funtow* 16.

Szyf.

Szyffunt Gdański	-	ma *Lisfuntow*	20.
Szaffunt - -	-	ma *Funtow*	320.
Cetnar - -	-	ma Ditto	120.
Kamień większy	-	ma Ditto	34.
Kamień mnieyszy	-	ma Ditto	24.

Na Kamień większy waży się Wełna, Len, Konopi, Ryż, i Migdały.

Na Kamień mnieyszy waży się Cukier, Rozynki *&c.*

Inne zaś Towary iakoto: Kawa, Pieprz, Imbier, Cynamon *&c:* przedaią się na Funty i na Łoty.

Waga Gdańska od Warszawskiey na Stu Funtach większa 6. Funtow.

Berlińska, Wrocławska, Królewiecka i Elblągska większa od Gdańskiey na Stu, $6\frac{2}{4}$. procent. —— Na Szaffuncie blisko 20. Funtów, przenosi Gdańską.

Waga Hollenderska i Francuzka nad Gdańską Wagę $12\frac{1}{2}$. Procentem cięższa, a Berlińska $6\frac{2}{4}$. Procentem od Gdańskiey ważnieysza, ta iest nieomylna prawda, i że nie w iednym mieyscu, ale w namienionych Państwach we wszystkich Miastach iedna Waga.

Nad Warszawską Berlińska Waga blisko 13. Procentum wynosi.

Łast

Łaszt Soli z 16. Beczek 5000. Funtów iako i wszystkie Towary w Okręty ładowane rachuią się ciężarem 5000. Funtów.

Zyta od 115. 118. Funtów waży do 5000 Funtów.

Pszenicy i Grochu 10. Procentum cięższe ziarno; owszem Groch od Pszenicy ważnieyszy, a Jagły od Grochu — *Tyle tym czasem udziela Korrespondent Gdański o Miarach i Wagach tamecznych, ieśliby kto miał ieszcze iakie wątpliwości względem tego, niech czyni zapytanie przez Pismo Dziennika Handlowego, a śmiało może się spodziewać Odpowiedzi od tak górliwego Korrespondenta* — A teraz daie tenże Korrespondent Wiadomość o Targach i Handlu teraźnieyszym Gdańskim.

— *Targ Gdański w Miesiącu Październiku.*

Od dnia 2. Września do ostatniego Października, w Handlach żadney nie ma odmiany, iak pierwey tak i teraz płacą.

		Złł: B. M.
Zyta - -	*Łaszt*	— do 180.
Pszenicy z Lądów	Ditto	240. do 250.
Ditto z Kuiaw piękna	Ditto	280. do 290.

Z po-

Z powyższych mieysc nie spływaią Statki, bo też iuż późno w tym lecie, a że z nikąd nie ma Kommissów, tuteysi Kupcy niektórzy, wysyłaią na własnych Okrętach Zboża i Drzewo, do Francyi, Hollandyi i nieco do Szwecyi, na los szczęścia, aby zrobić Pieniądze z Towarów, iakich dostatkiem bez odbycia — Datum z Gdańska 31. Października *Korrespondent.*

Ze zaś i Towarów Zagranicznych Cena może być potrzebna do Wiadomości, ażeby wiedzieć przez ciekawość, iak wiele Kupcy w Polszcze zarabiaią, przeto daie się tu Autentyczny Preyscurant, 26. Sierpnia od tegoż Korrespondenta nadesłany.

— *Cena we Gdańsku różych Towarów, podług Miary, Wagi, na Gdańskie Pieniądze, Czerw: Zło: po Złł:* 12. *Gdańsk: a Złł: Gdań: po Gr: Pol:* 45. *rachuiąc, iak Kramarze u Całkowników kupuią Pakami, Beczkami &c.*

Na Funty	Złł: Gr: Gdań.
Szafran de Gasti: -	47. —
Kardemon fein -	20. —

Coche-

Na Funty	Złł.	Gr:	Gdań.
Cochenille przesiana -	22.	—	
Cynamon biały -	26.	—	
Ditto żołty -	15.	—	
Muszkatowy kwiat -	36.	—	
Indycht. St. Domingo -	12.	—	
Cynober -	5	—	
Kawa Lewantska -	2.	—	
Ditto przednieysza z Martyniki	—	41.	
Ditto Ditto Stg. Domino	—	41.	
Herbata Chińska -	15.	—	
Ditto Heysan -	10	—	
Lukrecya korzonki -	—	15.	
Cremortartari - -	—	39.	
Vitriol Cypryiski -	—	36.	
Oczy racze - -	2.	15.	
Szczecina - -	—	54.	
Manno - -	—	12.	
Perłowa Kasza - -	—	8.	
Gallas - -	—	48.	
Krochmal - - -	—	9.	
Puder - - -	—	9.	
Tytiuń Ruski w liściach	—	10½.	
Ditto Polski -	—	12.	
Ditto Hollenderka w rolach	—	18.	
Mączka Saska błękitna -	—	42.	
Bobrowe stroie przednie	90.	—	

Na Funty	Złł: Gr. Gdań.
Bobrowe stroie ordynaryyne	48. —
Rebarbarum Ruskie y Duńskie	9½. —

Na Kamień 24ry Funtowy.

	Złł: Gdań.
Pieprz Angielski -	42. —
Ditto Hollenderski i Duński	40. —
Imbier biały - -	16. —
Ditto żołty - -	10. —
Figi ze Smirny - -	19. —
Rozynki świeże - -	7. —
Ditto stare - -	4½. —
Ditto drobne Corinten	8. —
Cukier Hamburski -	23. —
Ditto Refinade przedni	21. —
Ditto Ditto ordynaryiny	19. —
Ditto Melis - -	17. —
Syrop - - -	7. —
Biały - - -	18. —
Cukier Lodowaty -	23. —
Ditto ordynar: -	18. i 20.
Kmin Wenecki -	11. —
Ditto Polski - -	4. —
Oliwa Prowentska y Genueń:	27. —
Ditto Sewilska -	19½. i 20.

Na

Na Kamień 34ry Funtowy.

	Złł: Gdań.
Migdały Walentskie -	36. —
Ditto Proventskie -	20. —
Ditto z Barbaryiskich -	16. —
Ryż Karoliński -	7½. i 8.
Bobki - - -	10½. —
Kapary przednie -	50. —
Ditto ordynaryine -	30. —
Łoy topiony - -	15. —

Na Cetnar po 120. Funtów.

	Złł: Gdań.
Siarka z Włoch -	25. —
Ditto z Marsellii -	22½. —
Saletra Polska -	80. —
Ditto Ostyńska -	54. —
Ditto Angielska -	48. —
Ołów w Blokach -	41. —
Szrot - -	44. —
Terpetyna Wenecka -	100. —
Ditto Francuska -	28. —

Na Szaffunt o 320. Funtów.

	Złł Gdań.
Wosk żółty płacili -	430. —
ale teraz go nie ma.	
Stokfisz - -	66. 70.

Nr Beczki o 55. Garcach v. 100. Satofów.

		Złł: Gdań.
Tran Duński ordynar:	-	42.
Ditto Ditto przedni	-	50.
Oley Lniany -	-	142.
Ditto Rzepakowy -	-	140.
Mydło czarne Gdańskie	-	88.

Takową Cenę zaświadcza Korrespondent Dziennika Handlowego w Gdańsku 26. Sierpnia 1788. — O innych Wiadomościach Gdańskich będzie poźniey. — A teraz daie się Wiadomość dalsza o Fabrykach Kraiowych.

IV.

O Fabrykach Kraiowych.

— *Reszta Rapportu JW. Czackiego Kom: Skar: Kor: względem Fabryk Solnych Kraiowych.*

8vo. Wieś Szolca.

Wieś ta w Wwtwie Łęczyckim leżąca, półowa do Kapituły Kollegiaty Łęczyckiey, a półowa do Prymasa należąca, zawie-

zawiera w Dzielnicy Kapituły Gruncie Łączyska zwanym, solne wody — Mieysce to zkąd i kiedy imie wzięło nie wiadomo — Wysłany był naypryzód w te mieysca JW. Hrabia Beyst od J. K. Mości, gdy JW. Jezierski te mieysce za sposobne do Fabryki wskazał, lecz wybrał sobie bardziey Busk na mieysce Fabryki — JW. Jezierski Kasztelan Łukowski zachęcony od JO. Xcia zeszłego Prymasa Ostrowskiego, zaczął tę tak żądaną dla Kraiu Fabrykę w Roku 1780. — Praca tego świątłego Obywatela Rzeplitey Stanom w Propozycyach od Tronu na Seymie Roku 1782. rozwadze przełożoną została — Ubespieczaiąc zaś trwałość przedsięwziętey roboty utworzył Kontrakt Emfiteutyczny z Kapitułą Łączycką, wolność warzenia Soli ostrzegaiąc, a za to 150 Złotych na Rok od trzydziestu Morgów płacić obowiązał się — Studnie dwie są wykopane; Jedney głębokości Łokci 6. szerokości w czworogran Łokci cztery — Te Studnie nie nakryte przymuią Wod obcych i Deszczów ścieki — Woda wzięta pod liczbą XXXIII. ma stopni słonności ieden i ćwierć, lecz w tak małey głębiźnie wystawieniu na wszelkie odmiany Powietrza, można znaleść przyczynę tak małey słonności — Dalsze głębienie,

bienie, opatrzenia Studni, może porówna Buskiey Wody dobroć z Szolecką.

Zaczął ten Obywatel robotę swoią od wywarzenia Soli prosto ze Zrzodła Beczułek 16. w Roku 1782. z których iednę przywiozłem pod Liczbą XXXIV. następnie wywarzyć kazał 8. Beczułek, z których Sol pod liczbą XXXV. składam. Rozbior Chimiczny dobroci Soli okazuie wyższość nad wszelkie inne kamienne i warzone Sole; iako w Tabelli i Zbiorze doświadczeń Chimicznych pod przedziałem Buska i kwasie Solnym Gardyerhauzu ułożona iest długość Łokci 384. Słupy wkopane na Gruncie Łokci 288. Zrębu zaś iako na Planie pod Literą OO. widzieć można Łokci 96. iuż postanowionego, na kończenie tey Budowy drzewo obrobione leży. W Browarze Panwi żelaznych trzy, 1. długości stop 16. szerokości stop 14. głębokości calów 17. —— Drugie dwie pomnieysze, 12. stop długości, 10. szerokości, 15. cali głębokości.

Pracuiących około Fabryki iest takowa liczba i im oznaczona płaca.

Dwóch Pisarzy każdy na Miesiąc Złł: 36.
Budowniczy Miesięcznie - Złł: 108.
Cieśla sprowadzony z Saxonii na tydzień - - - Złł: 18.

Czela-

Czeladzi 2. Niemców i Cieśla Polak
na tydzień - - Złł: 12.
Stolarz z Saxonii na tydzień Złł: 5.

Inni Pomocnicy, których kilkunastu zawsze robi, biorą po Złł: 1. Gr: 15. i po Złł: 1. Gr: $7\frac{1}{2}$. na Dzień; nie rachuiąc Ludzi z Wiosek Zadzierzawionych, Furmanek utrzymywanych na sprowadzenie Materyałów, Tokarz ieden od sztuki ugodzony.

Lasy w tych Okolicach są bardzo znaczne, naybliższe do Sliwnik W. Grabowskiego, i Strzelbowa W. Szawińskiego. Dalsze zaś Sstwa Łęczyckiego, Panien Norbertanek Łęczyckich, Pankowic, Parzenczewa WW. Stokowskich, Nakielnickie do Probostwa Łęczyckiego. Bardzińskie W. Stokowskiego. Zgoła Lasy od mieysca Fabryki ciągną się aż do Piotrkowa.

Sążeń Drzewa długości łokci trzy, szerokości łokieć ieden i trzy ćwierci, do Fabryki sprowadzony, kosztuie Złł: dwa.

Rzeka Bzura o 3000. kroków odległa, przy ściśnieniu w niektórych mieyscach Koryta, i usunięciu zawad, mogłaby ułatwić spławienie Soli; a nie daleko Wielko Polskiy będąc. Ta Fabryba dostawiaćby Sol tamtym Okolicom mogła.

Wielość

Wielość kosztu Soli Cetnara iednego obrachować pewnie nie mogąc, zostawuie łatwemu porównaniu drogości teraźnieyszey w Busku, z tannością w Szolcy drzewa, a wszelkie łatwości, które mieć może Busk, Szolca ie równie posiada. Zgoła, że ieżeli Studnie zgłębionemi więcey będą, ieżeli oszczędzenie kosztu zamiast ruchu Machin, przez powiew Wiatru Wodociągiem ze Zrzodeł w Sliwnikach i Okolicach będących, nastąpią, i inne urządzenia potrzebne udziałanemi zostaną, a zaczęcie podobne, więcey do nieukończonego modelu niżeli Fabryki udoskonalonym i rozszerzonym znacznie zostanie, Narod pożytek znayduiąc z szacunkiem Twórcę onego wskazywać będzie.

Podałem moie Zapytania; nayprzód dozorcy Fabryki pod Nrem 17. Odpowiedź Jego pod Lit: PP. składam, daley one przesłałem JW. Jezierskiemu Kasztelanowi Łukowskiemu pod N. 18. Odpowiedź pod Lit: QQ. i Listy do mnie pisane przyłączam.

Przybyły w tych dniach JW. Kasztelan Jezierski zbior żądań swych na następne zmnieyszył.

1mo. Utrzymywać Fabrykę do zupełnego wydoskonalenia swego żąda, a w pożytku

współ-

współ-Ziomków chce widzieć uwięczone Imię swoie, Maiątek swoy na ten chwalebny zamiar przeznacza.

2do. Aby przez wstawienie się J. K. Mości, mógł Miasteczko Kazimierz z przyległościami 4000. Złł: czyniące, i tak od Dzierżawcy opłacane, a do Opactwa Trzemeszyńskiego należące na lat kilka Dzierżawą z Obowiązkiem tey samey Summy płacenia, trzymać. O równey umowy utworzenie, o Wieś Kościszewo Panień Norbertanek Łęczyckich teraz Złł: Pol: 1400. czyniące, uprasza.

3tio. Aby kilkunastu Żołnierzy Konnych dla Straży mieć mógł

4to. Aby Kommissya Skarbu Koronnego od niego Plac i Dom nad Wisłą kupiła, a on te Pieniądze na Dóbr pobliższych Fabryce służących kupienie obrócić zamyśla.

Nakoniec wiekiem nachylony żąda; aby pamięć Jego była zawsze Narodowi miłą; i dlago Skarbowi oddać Fabrykę po wydoskonaleniu oney, za wróceniem wydatku oświadcza: Te Jego żądania pod Lit: RR załączam.

Szlachetny zamiar tego Obywatela iak iest widoczny, tak sama badana czynność zatępnie moc kraszącey Rzeczy wymowy.

Różne

Różne dary, przyrodzenia w tych Stronach gdzie mnie wola Prześw: Kommissyi mieć chciała, zostaią w swoim pierwiastkowego utworzenia stanie, które Uwagę moią zastanowiły, a Urzędownie badać Instrukcya mi nie zleciła. Przemysł ie użytkowi powierzchowności zwrócić może, a Epoka, w którey Rząd za obiekt starania badania Dzieł Natury poczyta, stanie się miłą czasownią, gdy podziemne zakąty, świetnością chwały Rządzących przybranemi zostaną; a wypróte głazom żyły, przetworzone Kopalnie, Jestestwa świadectwem gorliwości Magistratur o dobro Ludu ich pieczy poruczonego staną się świadectwem.

Chlubno dla mnie zapewne być dopełniaczem zleceń Prześw: Kom: a ieżeli niedoświadczenie moie niewyrównywało iey oczekiwaniom, to przynaymniey chęć moia służenia Oyczyznie ulepszenia losu współ Obywatelów, i odpowiadania ufności we mnie łaskawie położoney uprzeymie przyiąć raczy.

Dla mnie zaś naymiley będzie w ciągu dni moich wspominać, że acz naymnieysza cząstka przezemnie usługi Kraiowi okazaney, iest Dziełem uprzedzaiącego zasłużenie współ Urzęduiących Osobie moiey zawierzenia.

Co

Co iak wzmacniać we mnie prawego Obywatela będzie obowiązki, tak poświęciwszy Serce w należną wdzięczności ofiarę, mam honor zostawać z głębokim Uszanowaniem — Prześwietney Kommissyi Skarbu Koronnego — Nayniższym Sługą — *Tadeusz Czacki* Sta Nowogrodzki, Rzplitey Skarbu Koronnego Kommissarz — Dat: w Warszawie 12. Czerwca 1788. Roku.

Inne Wiadomości o Soli Kraiowey oprócz pomienionego Rapportu, będą dane w Dzienniku następuiącego Roku — A teraz udziela się Wiadomość Fabryk około Krakowa, a nayprzód o Fabrykach Zelaznych.

— *Fabryki Zelazne około Krakowa.*

W Dzienniku tegorocznym w Miesiącu Maiu na kart: 415. dana była Specyfikacya Ceny różnych Wikuałów i Materyałów w Krakowie, gdzie znaydowały się i Materyały Fabryk Zelaznych około Krakowa, nadesłanych od JP. *Zeidlera* Pisarza Prowentowego Miasta Krakowa, teraz tenże daie opisan

gatun-

gatunku Zelaza Fabryk około Krakowa, iak następuie:

W Fabrykach Zelaznych około Krakowa, tak iest dobre Zelazo, iż z Kraiu Cesarskiego ani Sląska Pruskiego, bydź lepsze i doskonalsze nie może, które iuż nawet ztamtąd nie sprowadza się, prócz iedney ieszcze Stali, gdyż tey Kray nasz Polski ieszcze dotąd nie ma, ale z Staiermarku Kupcy Krakowscy sprowadzać muszą, a bez niey żadnym sposobem obeyść się nie można. Z Fabryk zaś Zareckiey, Miniaczowskiey, Mrzygłockiey, i na Pradłach, o mil 10. od Krakowa leżących, Kupcy Krakowscy Zelaza nie sprowadzaią na przedaż, a to z przyczyny kruchości, którą ma, że się nie da ciągnąć na drobne roboty, i użyć Rzemieślnikom iak potrzeba, przyczyna iedyna bydź musi, że Ruda w tych mieyscach iest podleysza iak w tych pierwszych Fabrykach —— Nierównie się nad tym zastanawiam, że tyle drotu żelaznego do Kraiu naszego Rok rocznie sprowadza się, kiedy tak dobre i doskonałe mamy Zelazo, i że takowey Fabryki drotu JW. Dziedice, nie otwieraią, sprowadziwszy Maystra z Państwa Cesarskiego, lub ze Szląska, a pewnieby doznano, że siła Pieniędzy przeto w Kraiu Naszym zostawało.

wałoby się, upewnić mogę, iż tyle, iak za Szrot (o którym niżey) któren ze Szląska przed kilką laty sprowadzano, a teraz mamy z swoiey Fabryki.

— *Fabryki Ołowiu, Szrotu i Gleyty około Krakowa.*

Ołów ten o mil pięć i siedm od Krakowa ze 4. Hut czyli Fabryk sprowadzany bywa, toiest: z Miasta J. K. Mci Pana N. Mił: Olkusza, z Bolesławia W. Remiszowskiego Burgrab: Krak: z Starostwa Rabsztyńskiego, i z Sławkowa J. O. X. Biskupa Krak: gdzie iest i Fabryka Szrotu, którey Wynalazcą i robienia Szrotu iest Jmć P. Franciszek Krumpoholtz Kupiec Mieszczanin Krakowski, tudzież i Fabryk Prochowych, których ma 2. Dziedziczne, te ile możności od lat kilkunastu w dobrey porze dotąd utrzymuie, z Magazynu zaś swego i Fabryki w Krakowie maiącego; do tysiąca Kamieni wygotować i dostawić może, którego Gatunki i Cena; dla wiadomości; przyłączam, *pierwsza* znayduie się od Krakowa o mil dwie pod Korskwią w Dobrach JW. Wodzickiego, *druga* o mil trzy pod Oycowskim Zam-

kiem

kiem w Królewszczyznie, między Skałami i wielkiemi Górami, który to Proch tak iest Gatunku dobrego, i mocnieyszym nad Zagraniczny o trzy proby, któren iuż z Zagranicy sprowadzany nie bywa.

				Złł: P.
1*mo.*	Kamień Prochu zwany Wideński			54.
2*do.*	Ditto	Ditto	Kurkowy	48.
3*tio.*	Ditio	Ditto	Leszczyński	44.
4*to.*	Ditto	Ditto	Muszkietowy czyli Karabinowy - -	40.
5*to.*	Ditto	Ditto	Armatny	38.
Cetnar Ołowiu w Sztukach - -				50.
Cetnar Szrotu różnego gatunku -				70.
Cetnar Gleyty - - -				52.

Przed kilką Laty wystawiło dwóch Obywateli Krakowskich także dwie Fabryki Prochowe, o mil trzy od Krakowa, którzy doszczętu też Fabryki zagubili; a przez Zydów zniszczonemi zostali, który Naród chytrością swoią całemu Kraiowi we wszystkim iest szkodliwy, a naybardziey w Kommercyum; kilku Zydów wystawili Fabrykę Prochową, o mil 6. od Krakowa, którzy podły Proch robiąc, i tanią Ceną sprzedaiąc, iednych Obywateli oszukuią, drugich w Maiątkach ruinuią, iak

się

się na tych dwóch Obywatelach sprakty kowało. Toż samo się dzieie z Kupcami Krakowskiemi, bowiem Zydzi założywszy wielkie Handle w Kazimierzu, Bławatników, Korzenników, i Sukienników, w Krakowie do szczętu prawie iuż wygubili i wygubiaią, gdyż wielość, w którym mieyscu Zydów tułaczów, czyni bardzo nędznemi Chrześcian. Potrzebaby więc o Proiekcie pomyśleć, aby przynaymniey Skarb Koronny w Intracie przez nich mógł bydź podwyższany, przetoby można poznać różnicę Katolika od Zyda w opłatach.

— *Fabryka Siarki i Saletry około Krakowa.*

Ponieważ widząc WMPana troskliwego około Produktów Kraiowych wywiadywaniu się, i o nich Publiczności uwiadomieniu, nie schodzi mi na ochocie donieść WMCPanu, nie trudniąc go Wielkopolanina zagadywaniami, iż w Woiewództwie Krakowskim, była dawnieyszych czasów obfitość Gór Siarczystych, ale ta w Kordon zabraną została, Jmć Xża Kanonicy Lateraneńscy, mieli właśnie Góry, z których dla nierządu swoiego, ani części profitu takiego nie czynili, iaki teraz Cesarscy z Zabra-

branych tych Gór maią, gdy litą Siarkę wytapiaią, potrzeby Kraiu swoiego zastępuiąc, resztę zaś Nam Polakom wyprzedaią. Saletra też mogłaby być obficie, około Krakowa robioną, gdyż tu się znayduie nieskończenie Materyi do tego służących. Nikt atoli tak szczęśliwym ieszcze aż dotąd nie wynalazł się, żeby cokolwiek chciał ażardować na wyprowadzenie tego Produktu, Proby iednak doświadczenia nie od iednego były czynione.

Tak doniosł o tych trzech Fabrykach *Zeydler* Pisarz Prowentowy Miasta Krakowa — O innych zaś Fabrykach Kraiowych zostawuie się następuiącego Roku Dziennikowi — A teraz daie się Wiadomość o Transporcie Spławnym.

V.

V.

O Transporcie Spławnym.

— Uwagi Chełmianina o przyczynach tamuiących Handel Spławny na Bugu do Warszawy.

ZAstanowiłem się nad tym często, czemu Obywatele nad *Bugiem* mieszkaiący, nie użyią sposobności spławu tey Rzeki, do dowozu swoich Produktów do *Warszawy*. Śledziłem wszędzie przyczyny. Pytałem się Szyprów, u nas za naybiegleyszych w swoicy sztuce mianych. . . Znosiłem przeszkody. . . Odpowiedałem na nie sam sobie, i zawsze nie mogłem znaleść istotnych nad te dwie, które o to komunikuię *Dziennikowi*. — Niech Narod, (ile tu o iego dobre idzie) myśli iak nayrychley do przełamania ich. . . Nie są one trudne, ale same bez chęci oparcia się im nie ustąpią.

Pierwsza, którą zdało mi się postrzedz, iest powszechna każdego u nas w Polszcze nieszczęścia: *uporczywy przesąd, i ślepe dawnych zwyczaiów naśladowanie.*

Od kilku wieków, Handel Polski wywozowy, nie był iak tylko do brzegów *Morza Baltyckiego*. Jedne *Woły*, *Konie*, *Wieprze*, suchym lądem gnano do *Szląska*, *Gdańska*, nie był nigdy tak dla nas despotycznym w stanowieniu Targów iak teraz. My go naszą nieprzezornością wbili w tę pychę, i doznaiem smutnych iey skutków, bo *Gdańsk* przywłaszczył iuż sobie Panowanie nad naszym Handlem.

Cudzoziemcy sami zaieżdżali wgłąbsz Kraiu, a Polak wtedy maiąc w swoim ręku Targi, stanowił ie, nie radząc się, tylko swoiey woli, i choć naydroższą ceną, nieodstręczał się Kupiec, bo konieczna naglila go potrzeba do kupienia. —— Pustki zubożałego Miasta *Kazimierza* w Woiewództwie *Lubelskim*, przyświadczą moim słowom. (a)

Zachę-

(a) *To Miasto w nayszczęśliwszym położeniu co do Portu nad Wisłą, bo w naybrzydszym co do widoku, w śrzod gór i parowów, przed pół wiekiem było składem naywiększym Towarów Polskich. Cudzoziemcy sami zieżdżali kupować Zboże, i na mieyscu ustanowionym od Obywateli targiem płacili. Do tego z czasem stanu*

Zachęcony Obywatel wielkim, i tak oczywistym zyskiem, nie myślał iuż więcey o niczym, tylko aby iak naywięcey zebrawszy z pola, wymłócił co nayśpiesznicy, i z pierwszemi rozpuszczonemi lodami, wyiść z Zbożem do *Gdańska*. Powracał ztamtąd z znacznym zarobkiem. Przedawał iak sam chciał. Kupcy Cudzoziemcy, pewnie wtenczas więcey potrzebuiąc naszych Produktów (b) ubiegali się o nie, i ieden podkupował drugiego — A Handel wewnętrzny zawsze odłogiem leżał. . .

Ale co było z dobrym na stronę Polski, Komory nie tak zdzierzcze, i uciążliwe. Dziś

przyszło to Miasto, że go Małym Gdańskiem zwano. Dziś mieszkalne przez Żydów, pustek pełne, a w Szpiklerzach Sów i Wróbli Kolonia nowa osiadła. Utrzymuie się tam ieszcze mały Handel, ale to iest tylko cieniem dawnego.

(b) *Już poźniey iak lat 50. w Szwecyi, Anglyi, i innych Kraiach, wzięto się pomyślnie do uprawy Roli. Teraz nie tyle naszego potrzebuią Zboża, i my tracimy na Targach, bo z Zamorza mały iest pokup.*

Pruska zabiera znaczną część zysku. . . *Litewska w Brzyściu* (c) od Statków Koronnych niewiem z iaką słusznością w środku Kraiu wybiera Cło. Nad-graniczna Koronna, i ta nie opuszcza bez znaczney opłaty. Więc nim we *Gdańsku* Obywatel Zboże przeda, potroynie musi się okupić, i ledwie, że nie pół wartości tego, z czym płynie, na same Komory expensuię.

Nic

(c) *Każde Cło, iest raczey łakomstwa Panuiących skutkiem, niż źrzodłem Dochodów Skarbowych, (o czym piękne Uwagi znayduią się w Dzien: pierwszorocznym na karc: 196. i 251.) Odstręcza się Obywatel od Handlu, że ciężką opłatę wprzód za swoy Towar dać musi, nim go, niepewny ieszcze zysku, przeda. Niechże iuż wreszcie i będzie Cło, ale te na granicy, iako Oboyga Kraiów Obywatele wiążące; w środku zaś własney Oyczyzny, że go biedny Kupiec znayduię, niewiem czy stanowiące ie Prawo, sprawiedliwości ręka pisała. — Urządzenia względem Cła tego znayduię się w Dzienniku pierwszorocz: na karcz 487. i w Dzienniku tegorocz: na karc 517.*

Nic to nie wstrzymało przyzwyczaionych, i nie umieiących zwyczay odmienić na lepszy Obywateli. Idą i teraz do *Gdańska*, a lubo tam małe iuż zostaią Targi, utyskuią na swoie nieszczęście, nie znaią przecie potrzeby zaradzenia iemu. . .

Otoż to iest pierwsza przyczyna, czemu, mogąc znaleść zyskownieyszą przedaż w własnym Kraiu, bez opłacania Ceł, idą raczey do *Gdańska*, i tam ze stratą swoią przedaią. == Dawny zwyczay == ale ten zwyczay nie iest przykazaniem. — Nie, u nas to iest dobrego, co było nim kiedyś, a co może bydź teraz, albo go niechcemy poznać, albo nim gardziemy.

Uczyni mi kto zarzut: == *Warszawa nie potrzebuie tylo Zboża, ileby go cały Kray dowiozł* == Prawda wielka; . . . ale go potrzebuie więcey niż go teraz dowożą. Wreszcie żeby się nie zawieść, i na próżno nie podnieść kosztu sprowadzania, czynić wczesne Kontrakty, z przyrzeczeniem dostawiania na Termin. Dla większey ieszcze Obywatelów pewności; Kupuiący niech z góry półowę płaci, a byle Przedaiący rzetelnie dostawił. Przecież go Warszawa będzie potrzebować tylo, ilo go dostawić będzie można — A potęż ziemie nadbrze-

żne *Bugu*, są to tylko całego Kraiu ledwie 15. częścią — Upada więc cały zarzut...

Do *Gdańska* nie posyłamy nad same, *Pszenicę*, *Zyto*, *Jęczmień*, *Potaż &c:* do Warszawy drobnieysze towary mogłyby bydź spławiane; iakoto: *Masła*, których nad *Bugiem* obficie, bo pastwiska, i żyzne, i rozległe. *Syry*, *Płótna*, *Woski*, *Łoie*, *Słonina*, *Sadła*, *Skóry &c.* Słowem, to wszystko, czego nie posyłamy, ale w małey liczbie do *Gdańska*, w Warszawie przedalibyśmy znaczną ceną.

Lecz co się staię drugą ważną przyczyną, trudność Spławu, toiest: trudność iścia statku ładownego pod górę... Te cztery mile *Wisły*, więcey pewnie ładowney Szkucie, zabraliby i czasu i kosztu, iak cały spław od pala, aż do wpadku *Bugu*.

Szczęśliwie, i godnie naśladowania, przełamał te przeszkodę *W. Mateusz Butrymowicz Podstarosta i Miecznik Powiatu Pińskiego* (d) — Ale prawda, że małe czułna płynęły, które łatwicy kilku Flisom holować, iak ładowną

dużey

(d) *Obacz: Opisanie drogi spławney z Pińska do Warszawy na rok 1787. na Miesiąc Kwiecień pag:* 193. *w Dzienniku.*

duże, wody potrzebuiącą *Szkutę*, lub *Łyżwę*. To na to do razu wypada odpowiedź. . . Więc małemi czułnami, iakie w Litwie są w używaniu *Szuchaleie* zwane, spławiać swoie Towary.

Gdyby ieszcze Statki nasze *Mechanika* podług żądań *Sandomirzanina* ulepszyć chciała (e) gdyby one z równą łatwością z wodą i pod wodę płyneli (f) Handel Nasz iak ta Latoro-

---

(e) *Patrz w Roku przeszłym Dziennika Uwagę Sandomirzanina względem poprawy budowania Statków na Miesiąc May pag:* 289.

(f) *Że iuż iest używana Machina na Dunaiu do pomocy płynienia Statków przeciw Wodzie, Dziennik doniosł Nam na Rok przeszły pod Tytułem: o Machinie używaney na Dunaiu przeciw Wodzie płynienia Statków: pag:* 380. *na Miesiąc Czerwiec — Iaka ta Machina? iakiego kształtu? pewnie znikąd nie zainformowany uwiadomić Publicum nie mógł — Nie zapewniam; ale spodziewam się, że będę miał sposobność powzięcia wiadomości ile można naydokładniéyszey, i wtedy dla powszechnego użycia będę się starał przesłać do Dziennika. Ale niech ten się*

torośl, co przy dostatku soku żywnego wspina się mnoży i rośnie; Handel Nasz za pomocą Sztuki zasilaiącey moc ieszcze słabey Natury rozkrzewiłby się po wszystkich Kraiu Stronach.

Znayduię w *Dzienniku* tegorocznym na karcie 267. między Targami, zastanowienie się *Dziennika* nad przyczyną tanności w Stolicy, że Bugiem z Brześ: Lit: w górę dostawioną. . . . Więc iuż iest łatwy sposób płynienia Statkom przeciw wodzie. . . . Jaki ten iest? *Dziennik* niech będzie grzeczny Powszechności go oznaymi — *Chełmianin.*

---

oświadczy, czy zechce łożyć koszt, na szychowanie Blachy wyrażaiącey figurę Machiny — Będzie ona wielka in quarto, a może in octavo. Ziedna tym sobie Dziennik większą zaletę, kiedy dla Dobra Kraiu, pracy, fatygi, i kosztu żałować nie będzie.

VI.

VI.

O Transporcie Lądowym, dla szczupłości mieysca nic się teraz nie donosi.

VII.

O Opisaniu Miast Kraiowych.

— *Opisanie Miasta Drohiczyna w Podlasiu.*

Miasto Drohiczyn w Woiewództwie Podlaskim niegdyś ludne, obszerne, porządne i kwitnące, teraz nędzne, spustoszałe, bez ładu, bez porządku zostaie; imię tylko Miasta zachowuie, w rzeczy samey do Wsi podobnieysze. Trafia się, iż nowo przyieżdżaiący w samym Mieście o Miasto się pytaią. Obszerności i ludności iego dowodzą kawałki bruku za Miastem się tu i owdzie znayduiące. Powiadaią niektórzy, iż w tym Mieście kiedyś Xiążęta Ruscy czasami przemieszkiwali; lecz inni ten honor przypisuią Drohiczynowi w

Ziemi

Ziemi Helmskiey także nad Bugiem leżącemu. . . Miasto Drohiczyn Podlaski leży tuż nad Bugiem Rzeką spławną. Stoi na wzgórku od tey rzeki, a z drugiey strony ma równinę. Tuż pod Miastem na Bugu iest grobla, i Młyn razową tylko Mąkę mielący.

Drohiczyn Stolica Woiewództwa Podlaskiego mieyscem iest Grodu, Seymików Poselskich i Sądów —— Trzy Ziemie tu Posłów dwóch na Seym obieraią —— A Deputatów na Trybunał koleyno po iednemu, toiest: raz w Drohiczynie, drugi w Mielniku, trzeci raz Ziemia Bielska w Brańsku —— Sądy Ziemskie odprawiaią się trzy razy do roku, a cztery razy Sądy Grodzkie. Sądy Ziemskie przypadaią *1mo.* W Poniedziałek po Niedzieli pierwszey w Post Wielki. *2do.* W Poniedziałek po S. Troycy. *3tio.* W Poniedziałek po S. Marcinie —— Grodzkie Sądy odprawuią się *1mo.* W Poniedziałek po Trzech Królach. *2do.* W Poniedziałek po S. Woyciechu. *3tio.* W Poniedziałek po S. Janie Chrzcicielu. *4to.* W Poniedziałek po S. Michale, a trwaią po cztery Niedziele —— Ma to Miasto Szkoły pod wydziałem i rządem JX. Piarów —— Zdobią go Kościoły, Szkoły i Klasztory murowane, toiest: XX. Piarów, Franciszkanów, Bazylianów, i Panien Benedyktynek

nak — Miało niegdyś Zamek Królewski, lecz ten Roku 1384 od Litwinów spalony był.

Jest to Miasto na Trakcie z Warszawy do Bielska, Białego Stoku, Grodna, lecz ten Trakt i Poczta obrocony teraz jest na Granne, Brańsk, do Białegostoku . . Odległe od Warszawy mil 18. od Sokołowa mil 3. od Grannego mil 2. od Ciechanowa mil 5. od Łomży mil 12. od Brańska mil 5. od Siemiatycz mil 2. od Boczków mil 5. od Bielska mil 7. od Białegostoku mil 12. od Mielnika mil 4. od Konstantynowa mil 6. od Biały mil 7. od Międzyrzeca Podlaskiego mil 7. od Łukowa mil 7. od Siedlec mil 5.

Fabryk to Miasto nie ma żadnych. Handel bardzo szczupły prowadzi, bo tylko na Cebulę, którą naywięcey sprowadza z Szczeglacina i Bartkowa bliskich Drohiczyna Wiosek, w których się Cebula piękna i obficie rodzi — Niektórzy z Mieszczan handlują Solą i Winem Francuzkim, i to tylko w obrębach Miasta — Sklepów Kupieckich żadnych tu niemasz.

Lasów Miasto nie ma, drzewo na opał i budowę z Mielnickich lasów Bugiem sprowadzone bywa — Ogrodów czyli Sadów w Drohiczynie inszych niemasz, oprócz Klasztornych, lecz i te w tym Roku chybiły, Śliw tylko

tro-

troche się pokazuie. (*Reszta potem.*) Dan w Drohiczynie 13 Lipca 1788. —*Szkoły Drohickie Scholar: Piarum.*

VIII.

O Jarmarkach Kraiowych nic nie ma teraz do doniesienia, ale na to mieysce o Kontraktach iest dosyć; iak następuię:

IX.

O Kontraktach Kraiowych.

LUbo zawsze można czynić na wszystko Kontrakty, wszelako gdy są ich Termina, n. p. iak teraz teraźnieysze *Dubieńskie*, przeto wygodną będzie rzeczą, dać Zbior Negocyacyi różnych, stosowny do teraźnieyszych Kontraktów, iak następuie:

— *Sum-*

— *Summa 70,000. na Zastawę Dóbr.*

Pewny maiący Summę 70,000. Złł: chciał ią dać na Zastawę Dóbr w bliskości gdzie Warszawy, lub w Litwie; Jeśliby kto miał w tym żądaniu Dobra, niech zgłosi się do Expedycyi Dziennika Handlowego.

— *Dobra w Ziemi Chełmskiey do Zastawy.*

Dobra w Woiewództwie Ruskim w Ziemi Chełmskiey, będące w Kraiu ieszcze Polskim, Nazwiskiem Michnuwka, podaią się do Zastawy, za Summę Złł. Pol: 150,000. — Dziedziczne JP. Wskrzyńskiego Podczaszego Grabowickiego — Leżące nad Rzeką Turyą Portową — Dobra te maią Lasy do Potażów zdatne, Młyny dochodne, Grunta żyznością mierney. Referencya o te Dobra do Expedycyi Dziennika Handlowego iako wyżey.

— *Woytostwo w Ziemi Warszawskiey do przedania.*

Pewne Woytostwo pięć mil od Warszawy nad Wisłą w Górze z Lasem, w Łąkach z krestencyą, z Rybami, Młynami, oraz z Propinacyą

nacyą znaczną, w Mieście Ludnym, do przedania za skromną Cenę — Referencya do Dziennika Handlowego.

— *Żądanie pożyczenia Summy* 90,000. *na Dobra.*

Pewny Obywatel maiący Dziedzictwo swoie Ziemskie, mil kilka od Warszawy, życzy sobie zaciągnąć Summy 90,000. na też Dobra wartuięce do kilku kroć sto Tysięcy — Referencya do Dziennika Handlowego.

— *Dobra Wałowice w Ziemi Rawskiey do Dzierżawy.*

Dobra Wałowice z przyległościami w Ziemi Rawskiey o mil 10. od Warszawy leżące, w Wielkich Polach, Urodzaiach, Lasach, i Łąkach będące do Dzierżawy od S. Jana w R. 1789. za Summę na lat trzy 15,000. Złr: Pol: — Referencya do JP. Lutoborskiego w Kancellaryi Grodz: Warszawskiey.

— *Wieś*

— *Wieś Zakrzewo w Ziemi Rawskiey do przedania.*

Wieś Zakrzewo w Ziemi Rawskiey w Powiecie Bielskim od Warszawy o mil 8. leżąca do przedania za Summę ZŁ: 34,000. — Referencya do JP Lutoborskiego w Kancellaryi Grodz: Warszawskiey.

— *Pewna Sukcessya w Litwie do zbycia.*

W Litwie w Powiecie Grodzieńskim znayduie się pewna Sukcessya do Substancyi znaczney do przedania — *Referencya* o nią do Dziennika Handlowego.

— *Dobra Dziedziczne w Kordonie Cesarskim do zbycia.*

Ryczerka Dobra Dziedziczne Wielopolskich w Kordonie Cesarskim dwie mile od Zywca, na których to Dobrach ma Szlachta Stewigniowa przewiedziony Process: i iest w Possessyi, do wytrzymania Kapitału Fl: 22. Tysięcy — Ktoby sobie życzył nabyć, niech się uda do Dziennika Handlowego.

— *Do-*

— *Dobra znaczne w Mazowszu do przedania.*

Dobra znaczne w Mazowszu 12 mil od Warszawy, 4. mile od Portu Narwi, pięć Folwarków, dwa Kościoły Parafialne, więcey Tysiąca Kop Zyta i Pszenicy Urodzaiu wydaiące, a tyle drugie Jęczmionów, Owsów, Grochów obfituiące, Sian gruntowych do Tysiąca Wozow ucięcia, Grunta urodzayne i obszerność w Granicach, Pastwiska żyzne, Młyny, Bory i Lasy maiące, dwadzieścia i kilka Tysięcy Złł: Pol: rocznego dochodu czyniące, a przez polepszenie Ekonimiki w dobyciu Odłogów, więcey mogące Importować, z Rezydencyą wygodną, Ogrodami Włoskiemi, Rzekami, Stawami, Kanałami, zgoła z wszelkiemi użytkami i wygodami, do sprzedanie na Dziedzictwo za Złł: Pol: 500,000 ostatnią Ceną — Referencya do Dziennika Handlowego, Nro 438.

Po skończonych Kontraktach Dubieńskich da się Tabella Dóbr i Summ pozostaiących ieszcze do Negocyacyi.

Koniec Części X. i XI. Dziennika Handlowego — XII. zaś część w krótce wyindzie.

DZIENNIK HANDLOWY Y EKONOMICZNY

Zaymuiący rożne wiadomości, do Handlu, Fabryk, i Ekonomiki ściągaiące się.

ROKU TRZECIEGO CZĘŚĆ XII.

GRUDZIEN 1788.

I.

O Różnych Rozrządzeniach Juryzdykcyi Kraiowych, iako i Pismach Obywatelskich.

DOtąd donosił Dziennik o Urządzeniach Kommissyow Skarbowych Oboyga Narodow i Departamentu Policyi, iako naywięcey ściągaiących się do Handlu, Fabryk, Porządku

Miast &c. Teraz zaś donosić będzie o Prawach teraźnieyszego Seymu dotykaiących Handel, Fabryki, porządki wszelkie — Inne zaś Prawa Polityczne umieszczane będą w Przewodniku Warszawskim — Wszystko tedy to gdy w kończącym się Roku teraźnieyszym dla szczupłości mieysca dopełnić się nie może, zostawuie się wychodzeniu Dziennika w R. 1789. a teraz udziela się tylko Wiadomość wybitych Pieniędzy w Polszcze w R. 1788.

— *Specyfikacya o wielości wybitych Pieniędzy w Menniey Polskiey w R. 1788. od I. Lutego do ostatniego Września (a)*

		Zło:	Gro:
w ZŁOCIE.		124,236. —	
w SREBRZE.			
Puł Talarami	305,676. —		
2. Złotowkami	1,484,248. —		
1. Złotowkami	1,055,787. —	3,073,959.	10.
10. Groszowkami	228,248. 10.		
w MIEDZI.			
3. Groszowkami	512,115. 15.		
1. Groszowkami	112,759. 5:	624,874.	20.
Jn Summa		3,823,070. —	

(a) *Ktoby chciał wiedzieć wiele od R. 1766. do czasu ninieyszego, wybito w Pol-*

Takowa Specyfikacya iest Autentyczna, bo wyięta z Xiąg Mennicznych.

Od Daty tey aż do Nowego Roku 1789. nic niebito dobrey Srebrney Monety, zasięgał Dziennik Handlowy wiadomości, dla iakichby przyczyn poprzestała Mennica bić takowey Monety, odebrał odpowiedź w następuiących przyczynach.

---

szcze Pieniędzy, niech zobaczy w Dzienniku Handlowym trzeciorocznym 1788. na karcie 96. a znaydzie tam Tabellę wybitych Pieniędzy Starey Kurencyi od R. 1766. do R. 1787. w tymżeż R. Dziennika na karcie 371. znayduie się Tabella wybitych Pieniędzy od R. 1787. Marca I. do R. 1788. Lutego I. Do tych II. Tabell do łączywszy ninieyszą Specyfikacyą, będzie można mieć zupełną wiadomość wybitych Pieniędzy w Polszcze od R. 1766. I. Stycznia do R. 1788. ostatniego Września.

— *Przyczyny dla ktorych od* 1. *Października do ostatniego Grudnia* 1788. *nie biie Mennica Monety Srebrney dobrey.*

DOpoki Mennica płaciła Srebra Grzywnę Kollońską po Zł: 8 3½ Wedle Uniwersału Kom: Skarbowey znayduiącego się w Dzienniku przeszłorocznym na kar: 616 do poty dowoz Srebra był znacznieyszy do Mennicy, lecz gdy Mennica wydatków swoich przez takową Cenę nie mogła zwracać, obmyśliła sposob zyskiwania na Miedzianney Monecie, tego gdy Kommissye Skarbowe nie dozwoliły, ale owszem radziły zyskiwać swe wydatki z wybiiania drobnieyszey Monety *Bilon* zwaney, Mennica zaś z tey Monety nie mogła zyskiwać swych wydatkow, przeto Cenę Srebra Kraiowego zmnieyszyła, odciągaiąc przedaiącemu Zł: Pol: 3. gr: 15. na każdey Grzywnie czystey Kollońskiey do Mennicy przychodzącey, od tego czasu tey ceny podłość, odstrychneła przedaiących Srebra do Mennicy przychodzącego, y dla tego iuż przez ten czas ustało bicie Srebrney dobrey Monety Polskiey, dla niedostatku Srebra, za granicę za wyższą cenę wywiezionego:

Jeżeli

Jeżeli Cena Srebra nie będzie podwyższona przez płacenie w Mennicy za grzywnę czystą Kollońską po 83. Złł: i gr: 15. przyidzie do tego, że Mennica ani kupować Srebra, ani bić Monety nie będzie mogła; i że do Kraiu obca Moneta podleysza nie zawodnie zwali się.

Zdaie się iednak, że na wydatki Menniczne, zyskownieysza byłaby drobna Moneta Srebrna, niżeli Miedzianna: Bo 18. Złł: Pol: dobrey Monety Srebrney ma wewnętrznego waloru Złł: 12. Zaś 18. Złł: Pol: Miedzianey Monety; ma wewnętrzny walor Złł: 6. gr: 22½. Przeto więc pierwsza Moneta lepsza, niż druga, to iest Miedzianna.

Spur ten dotąd trwaiący, iakimby sposobem rozwiązać, zostawuie się biegleyszym w tey wiadomości, ktorzy ieźli wynaydą iaki sposob, niech raczą przez Pismo iakie Publiczne udzielić Powszechności, a zali i Seym nineyszy przekonawszy się takowym sposobem, nie przyspieszy ułatwienie takowych trudności, arcy wielką niewygodę z niedostatku Monety Srebney, Kraiowi przynoszącey.

II.

II.

O Targach Kraiowych.

— *Targ Miasta Warszawy* 19. *Grudnia* 1788.

			Złł:	Gr:
Zyta pięknego	-	*Korzec*	12.	—
Mąki Zytniey	-	Ditto	20.	15.
Przenicy piękney	-	Dito	18.	—
Jęczmienia -	-	Ditto	10.	15.
Owsa - -	-	Ditto	6.	15.
Gryki - -	-	Ditto	11.	—
Kaszy Jaglaney	-	*Cwierc*	7.	—
Ditto Gryczaney	-	Ditto	6.	15.
Ditto drobney	-	Ditto	10.	—
Ditto Perłowey	-	Ditto	13.	—
Ditto Jęczmienney	-	Ditto	4.	15.
Ditto drobney	-	Ditto	4.	22½
Grochu pięknego	-	Ditto	3.	—
Ditto Zielonego	-	Ditto	4.	—
Ditto Cukrowego	-	Ditto	4.	15.
Ditto Szabelbonu	-	Ditto	6.	—
Szoczewicy	-	Ditto	5.	—
Siemienia Lnianego		Ditto	4.	—

Ditto

		Złł:	Gr:
Ditto Konopnego -	Ditto	2.	$7\frac{1}{2}$
Jałowcu - -	Ditto	1.	$22\frac{1}{2}$
Maku Siwego -	Ditto	9.	—
Oleiu Rzepakowego	*Kwarta*	1.	6.
Jay - -	*Kopa*	4.	—
Jndykow - -	*Para*	4.	—
Gęsi - -	Ditto	3.	—
Kapłonow -	Ditto	2.	15.
Kur - -	Ditto	2.	—
Wołu dobrego -	*Sztuka*	144.	—
Ditto podleyszego	Ditto	90.	—
Cieląt dobrych -	Ditto	22.	—
Bukatow -	Ditto	17.	—
Baranow -	Ditto	6.	—
Wieprzow dobrych -	*Sztuka*	72.	—
Ditto podleyszych -	Ditto	27.	—
Skur Wołowych dobrych	Ditto	24.	—
Ditto Ditto podleyszych	Ditto	18.	—
Ditto Krowich -	Ditto	16.	—
Ditto Cielęcich -	Ditto	3.	—
Łoiu topionego -	*Kamien*	18.	—
Ditto nietopionego -	Ditto	12.	—
Wosku zołtego -	Ditto	64.	—
Ditto białego -	Ditto	96.	—
Lnu - - -	Ditto	10.	—
Konopi - - -	Ditto	6.	—

Wełny

		Złł:	Gr:
Wełny - -	Ditto	36.	—
Włosow - - -	Ditto	26.	—
Szczeciny - -	Ditto	28	—
Knotow Bawełnianych	Ditto	128.	—

Takową Specyfikacyą Targu Warszawskiego zaświadcza Stan: *Wiesiołowski* Instygator Taxowy Juryzdykcyi Mar: Kor:

— *Targ Miasta Krakowa* 2. *Grud:* 1788.

		Złł:	Gr:
Zyta - - -	*Korzec*	16.	15
Pszenicy - -	Ditto	21.	—.
Jęczmienia - -	Ditto	15.	—
Owsa - -	Ditto	8.	—
Grochu - -	Ditto	19.	—
Jagły - -	Ditto	24.	20.
Siemienia Lnianego	Ditto	16.	17.
Ditto Konopnego -	Ditto	16.	15.
Kasza tatarczana -	Ditto	32.	—
Kasza Jęczmienna -	Ditto	23.	14.
Gorzałki - -	Ditto	8.	—
Oleiu Makowego -	Ditto	8.	—
Ditto Lnianego -	Ditto	6.	—
Ditto Konopnego -	Ditto	5.	19.

Łoiu

		Złł:	Gr:
Łoiu topionego -	*Kamien*	20.	15.
Ditto surowego -	Ditto	12.	—
Wosku - -	Ditto	70.	—
Wełny - -	Ditto	30.	—
Saletry - -	Ditto	38.	—
Lnu - -	Ditto	15.	14.
Konopi - -	Ditto	14.	15.
Miodu Przasnego -	Ditto	16.	—
Soli - - 5	Ditto	10.	15.
Słoniny i Sadła	*Funt*	—	25.
Masła - -	Ditto	—	24.
Szczecini - -	Ditto	1.	6.
Skur Wołowych Surow:	*Sztuka*	26.	—
Ditto Krowich -	Ditto	10.	—
Ditto Jałowicych -	Ditto	4-	—
Ditto Cielęcych -	Ditto	2.	6.

Takowy Targ że był D. 2. Grudnia, zaświadcza Zeydler Konsyliarz J. K. Mości, Pisarz Prowentowy y Extraktor Miasta Krakowa.

— *Targ Miasta Sandomierza w Miesiącu Grudniu* 1788.

			Złł:	Gr:
Zyta lepszego - -	*Korzec*		15.	—
Ditto podleyszego -	Ditto		14	15.
Pszenicy lepszey -	Ditto		17.	—
Ditto podleyszey -	Ditto		16.	—
Jęczmienia -	Ditto		14.	—
Owsa - - -	Ditto		6.	—
Grochu - -	Ditto		20.	—
Jagieł - -	Ditto		32.	—
Krup Jęczm: Ordyn:	Ditto		28.	—
Ditto Greczan: Ordyn:	Ditto		26.	—
Siemienia Lnianego	Ditto		20.	—
Ditto Konopnego	Ditto		16.	—
Oleiu Lnianego -	*Garniec*		5.	10.
Dirto Konopnego -	Ditto		4.	24.
Wodki lepszey -	Ditto		8.	—
Ditto podleyszey	Ditto		5.	—
Masła - - -	*Funt*		—	$22\frac{1}{2}$
Słonini - - -	Ditto		—	24.
Saletry - -	Ditto		1.	—
Mięsa świeżego -	Ditto		—	6.
Kawy - - -	Ditto		2.	10.
Cukru - - -	Ditto		1.	15.
Wosku żołtego -	*Kamień*		72.	—
Miodu przasnego -	Ditto		18,	—

Łoiu

		Złł:	Gr:
Łoiu topionego -	*Kamień*	24.	——
Ditto nietopionego -	Ditto	17.	——
Wełny lepszey -	Ditto	40.	——
Ditto podleyszey -	Ditto	30.	——
Chmielu - -	Ditto	16.	——
Tytuniu - -	Ditto	34.	4.
Żelaza Kraiowego -	*Cetnar*	40.	——
Soli Austryackiey -	*Beczka*	56.	18.
Jay - - -	*Kopa*	3.	——
Jędorow - - -	*Sztuka*	8.	——
Gęsi - - -	Ditto	2.	——
Kaczek - -	Ditto	——	20.
Kur - - -	Ditto	——	24.
Kapłonow - -	Ditto	1.	——
Wołu lepszego -	Ditto	108.	——
Skur Wołowych surowych	Ditto	18.	——
Ditto Cielęcych surow:	Ditto	1.	——

Takowy Targ zaświadcza Rogowski Prezydent Miasta Sandomierza.

—— *Targ*

— *Targ Miassa Radzyna w Wtwie Lubelskim leżącego z Miesiąca Grudnia* 1788.

		Złł:	Gr:
Zyta - - -	*Korzec*	12.	—
Pszenicy - -	Ditto	18.	—
Jęczmienia - -	Ditto	9.	—
Owsa - - -	Ditto	4.	15.
Grochu - -	Ditto	12.	—
Gryki - -	Ditto	12.	—
Jagieł - -	Ditto	26.	—
Krup Jęczmiennych	*Garniec*	—	18.
Ditto Gryczannych	Ditto	—	20.
Soli - - -	Ditto	1.	10.
Wodki Okowidki -	Ditto	5.	—
Masła - - -	*Funt*	—	24.
Wełny dobrey -	*Kamień*	40.	—
Zelaza Kraiowego	*Cetnar*	40.	—
Jay - - -	*Kopa*	2.	—
Wieprzy Karmnych	*Sztuka*	90.	—
Ditto Chudżcow -	Ditto	24.	—
Cieląt - - -	Ditto	12.	—

Takową Specyfikacyą Targu że był w Miesiącu Grudniu zaświadcza Burmistrz M: R:

— *Targ*

— *Targ Miasta Kamieńca Podolskiego* 31. *Grudnia* 1788. *Roku.*

		Zł:	Gr:
Zyta - - -	*Korzec*	8.	15.
Pszenicy - -	Ditto	12.	—
Jęczmienia - -	Ditto	6.	15.
Owsa - -	Ditto	5.	—
Grochu - - -	Ditto	12.	—
Gryki - -	Ditto	7.	—
Jagieł - - -	Ditto	14.	—
Krup Gryczannych	Ditto	14.	—
Krup Jęczmiennych	Ditto	12.	—
Siemienia Konopnego	Ditto	14.	—
Lnu czystego -	*Kamień*	36.	—
Ditto nieczystego	Ditto	8.	—
Woskn Zołtego -	Ditto	82.	—
Anyżu - -	Ditto	18.	—
Wyziny - -	Ditto	26.	—
Wodki Lutrowaney	*Garniec*	5.	15.
Masła a 6. Garcy	*Faska*	30.	—
Słoniny dobrey -	*Połeć*	16	—
Mięsa świeżego -	*Funt*	—	4.
Kawy - - -	Ditto	2.	20.
Cukru - - -	Ditto	2.	—
Miodu Przasnego od Garcy 32. - -	*Pułbeczek*	162	—
Wołu dobrego -	*Sztuka*	108.	—

Ja-

			Złł:	Gr:
Jałowica paszona		*Szsuka*	60.	—
Krowa Gospodarska	-	Ditto	50.	—
Koń Gospodarski	-	Ditto	72-	—
Woł roboczy	-	Ditto	72.	—
Ciele Sysak	-	Ditto	12.	—
Jndyk dobry	-	Ditto	5.	—
Gęś karmna	-	Ditto	1.	20.
Kapłon -	-	Ditto	1.	—
Kura - -	-	Diito	—	18.
Siana Gospodarska		*Furá*	7.	—
Drew Targowa	-	Ditto	6.	—

Ktorą to Cenę zaświadcza Piotr *Walański* Radzca Miasta Kamieńca Podolskiego — Y oprocz tego o Handlu tameczným to ieszcze donosi.

Wyziny Kupcy Kamienieccy latem z Jas tylko kilkaset kamieni dostali, i tę iuż do Dubna poprowadzili.

Wiadomość zapewnia, że z Krymu Wyziny więcey do Dubna poprowadzono.

Bakalii przeszłorocznev tu nie wiele, i ta w troie drożey przedaie się.

Cena Zboża o mil 10. od Kamieńca ku Wołyniowi trzema i czterema Złotemi iest mnieysza. — Od Wołynia do Kamieńca

mieńca ze Zbożem przybywaią, więceyby było i staniałoby, lecz zima ostra i zasypana przeszkadza.

Zimę Listopad podał Grudniowi, Grudzień Styczniowi w Mrozach do naywyższego graduszu tęgą, śniegi częste spadaią na każdey Kwadrze, ztąd Gospodarze miarkuiąc Zimowe Miesiące przeciw letnim przyszłym, wnoszą sobie na Pasieki i Zboże dobre lato.

Kray tu wprawdzie nie iest głodny, ale Gospodarze Rolnicy do drożyzny przyzwyczaieni dotąd drogo produkta trzymaią, tak dalece, że ieszcze nad dawnych kilko lat Cenę we trzy i cztery razy drożey przedaią.

W tym Kraiu i na Wołoszczyznie Pokoy, Gonitw żadnych Zima nie dopuszcza: —— Chocim dobrze Gospodarnie, Wioski i Dobra przez Licytacyą puszcza.

—— *Targ*

— *Targi Miast Wilna, i Pińska, w Miesiącu Listopadzie* 1788.

		w Wilnie. Złł.	Gr:	*w Pińsku.* Złł.	Gr:
Zyta osietnego Miary -	*Beczka*	68.	—	—	—
Ditto -	Ditto	60.	—	32.	—
Pszenicy Zimowey	Ditto	100.	—	—	—
Ditto Letniey	Ditto	90.	—	64.	—
Jęczmienia	Ditto	50.	—	32.	—
Gryki -	Ditto	40.	—	30.	—
Owsa -	Ditto	32.	—	16.	—
Grochu -	Ditto	56.	—	40.	—
Siemienia Lnian:	Ditto	48.	—	32.	—
Ditto Konop:	Ditto	32.	—	—	—
Jagieł -	Ditto	—	—	80.	—
Krup Jęczmian:	Ditto	80.	—	67.	—
Ditto Gryczan:	Ditto	80.	—	76.	22.
Oleiu Lnianego	*Garniec*	4.	—	2.	12.
Wodki Hanyżkowy	Ditto	4.	20.	5.	—
Ditto Ordynar:	Ditto	3.	24.	2.	20.
Miodu Przasnego	*Miara*	48.	—	—	—
Lnu czystego	*Kamień*	18.	—	—	—
Pięki -	Ditto	12.	—	—	—
Hanyżu -	Ditto	30.	—	—	—
Woskiu -	Ditto	66.	20.	72.	—

Łoiu

		Złł.	Gr:	Złł.	Gr:
Łoiu topionego	Ditto	24.	—	20	—
Ditto nietopionego	Ditto	18.	—	16.	—
Chmielu młoconego	Ditto	5.	—	6.	—
Ditto szczypanego	Ditto	10.	—	—	—
Oliwy zieloney	*Funt*	1.	10.	—	—
Szczeciny -	Ditto	—	20.	—	—
Słoniny i sadła	Ditto	—	18	—	—
Masła -	Ditto	—	24.	—	20.
Mięsa świeżego	Ditto	—	—	—	4.
Kawy - -	Ditto	—	—	2.	—
Cukru -	Ditto	—	—	1.	20.
Miedzi Pruskiey	Ditto	—	—	1.	20.
Soli Hiszpańki Krolewieckiey	*Baka*	40	—	—	—
Ditto Szarey Franc:	*Beczka*	36.	—	—	—
Sledzi Gotembursk:	Ditto	40.	—	—	—
Smoły śledziowka	Ditto	12.	—	—	—
Wołu lepszego	*Sztuka*	—	—	60.	—
Ditto podleyszego	Ditto	—	—	50.	—
Skur Wołowych Surowych -	Ditto	—	—	12.	—
Ditto wyprawnych	Ditto	—	—	18.	—
Ditto Jałowiczych surowych	Ditto	—	—	10.	—
Ditto Ditto wyprawnych -	Ditto	—	—	15.	—

	Złł:	Gr:	Złł:	Gr:
Ditto Kozłowych surowych Ditto	—	—	5.	—
Ditto Ditto wypra: Ditto	—	—	10.	—
Lemieszow 100. Ditto	—	—	120.	—
Soli 100. *Hurmanow*	—	—	23.	—
Ryby więdłey *Dziesiątek*	—	—	3.	—
Wiunow - *Rożenek*	—	—	—	4.

Takowy Targ Wileński zaświadcza *Przemieniecki* W. W.

Targ zaś Piński zaświadcza *Lwowicz* Land: M. Pińska.

Z pomienionych wszystkich Targow wysokości Ceny, spodziewać się można na Wiosnę ieszcze większey drożyzny, zwłaszcza gdy dla Aukcyonuiącego się tak licznego Woyska w Kraiu naszym, założone może zostaną i Magazyny po Woiewodztwach, a gdy ieszcze i okoliczne Sąsiedzkie Armie skupować będą, w naszym Kraiu także do swych Magazynów, tedy bez spławiania na Wiosnę do Gdańska, Elbląga, Krolewca y Rygi, gdy wczesne spekulacye zaydą, obeszłoby się, a zwłaszcza, że i w tych Portach nie ma wcale teraz Pokupu,

kupu, iak ma Dziennik Handlowy od swych Korrespondentow uwiadomienie o tym.

III.

O Targach i Handlu Zagranicznym.

— *O Targach i Handlu Gdańskim.*

W Gdańsku Targ Teraźnieyszy na Zboże, ten sam co i w poprzedzaiącym Miesiącu, gdyż ciągle aż dotąd, Zagranicznych Kommissów tam nie ma, iuż to z okazyi Woyny teraźnieyszey, iuż to dla obfitych urodzaiow Zagranicznych, iak donosi o tym Korrespondent Gdański w następuiących Słowach:

„ Z cudzych Kraiow wiadomości o uro-
„ dzaiach, iako to, z Anglii bardzo obfitych,
„ z Xięstwa Holsztyńskiego, z Brabancyi, i ze-
„ wszęd chwalą urodzaie.

„ A nawet i we Szwecyi dosyć piękne,
„ lubo nie dosyć obfite, ale nim Agricultura

„ była w zachęceniu, nie miała Szwecya ani
„ połowy chleba iak teraz ma, dla czego
„ naywiększa część ludzi w Szwecyi mało
„ chleba znali, chyba na Weselach, albo
„ innych Ucztach: i gdy Gospodarz ze swo-
„ ią Familią miał razowey mąki korzec albo
„ dwa, to nią bardzo oszczędnie musiał żyć,
„ aby głodu nie doznać, z tey mąki razo-
„ wey iadali żur, niby iak faramuszkę, na-
„ zywali to briie: w wielki żelazny Garnek
„ wrzącey wody, z ręki potrosze sypiąc mie-
„ szali, aż nie co zgęśło: takie pożywienie
„ było zdrowe, y dosyć byli mocni, teraz
„ iuż mogą mieć więcey chleba, iednak nie-
„ dostarczaiącego.

„ Kilka Okrętów ztąd do Szwecyi na
„ swoie risico wysłali niektorzy Ku-
„ pcy żyta, gdyż znizkąd Kommissow nie
„ masz.

„ Francya z okazyi spadłych lodow in
„ Julio cokolwiek potrzebuie, to Holendrzy
„ nayblisi i z Brabancyi tyle dodadzą, ile po-
„ trzeba wyciągnie.

„ O Targach na Zimę, i ku Wiośnie
„ przyszłey, nie można wiedzieć, z przy-
„ czyny Woyny, a podobno większego poża-
„ ru można się spodziewać w Europie —

Dat

Dat z Gdańska 10. Października Korrespondent Dzien: Handl:

— *Co do niepokupu Bydła w Gdańsku.*

Napędzono tu dosyć Wołow w przeszłym Miesiącu, podług co rocznego zwyczaiu, ale ze stratą niektorzy przedali, nawet przeciwko zwyczaiowi, bo przez Aukcyą po 6. 7. Czer: Złł: dobre Woły — Przyczyna tanności Wołow ta, że przedtym kupowali Gospodarze tuteysi, po dwa trzy i więcey sztuk, do solenia i wędzenia, ale teraz Kupcy i Rzemieślnicy bez czynności i Zarobkow żyć muszą oszczędnie Dat z Gdańska 25, *Korrespondent Dzien: Handl:*

— *Co do niepokupu Drzewa we Gdańsku.*

Drzewa Sosnowego i Dębowego dosyć wiele, ale Kupcy nie chcą od Szlachty kupować, gdyż maiąc podostatku, a nie mogą, do cudzych Kraiow zbywać: w niebeśpieczeństwie więc na Wiśle wiele Tratef Drzewa leży bo albo mroz gdy ściśnie, albo wiatry

gdy

gdy rozproszą, porozrywawszy sztuki, ba i całe Tratwy trafia się, że idą do Morza na przepadek.

Trzebaby koniecznie w Handlach uwagi, aby wiedzieć, dokąd? kiedy? i z iakiemi śpieszyć Towarami? aby Cena była utrzymywana, bo wszędy czego nazbyt, mniey oto dbaią, a przedaiący musi ze szkodą zbywać, a gdy czego nie dostarcza, żądane iest, i dobrze bywa płatne. — *Dat. z Gdańska* 1. *Listopada* 1788. *R. Korrespondent Dziennika Handl:*

Z trzech tylo tych Artykułow od Korrespondenta Gdańskiego doniesionych, uważać można, iak wielkiey potrzeba Spekulacyi w Handlu, i iak konieczna iest potrzeba mienia Polskich Konsulow po Miastach Portowych z Polską Handel wiodących, te obie potrzeby naylepiey wyiaśni następuiąca pod tytułem Obywatela *Wrześniaka: Uwaga.*

— *Uwaga*

— *Uwaga Obywatela Wrześniaka, względem wczesney Spekulacyi i Korresspondencyi w Handlach wszelkich.*

Dziedzice w Polszcze nie uważaią: że wytępiwszy lasy muszą czekać lat 30. i 40. nim znowu do potrzeby własney drzewa urosną: spuszczaią do Gdańska i indziey, nie uważaiąc na iaki czas trafią — Poki Akcyzow nie było, i Cła były zwyczayne, wszystkie Handle były w dobrey porze, a choć i przed laty wiele spływało drzewa, był na to odbyt, i Kapitałów więcey we Gdańsku niżeli teraz, a że prawie w całey Europie czasy nastały nie fortunne, Monarchowie Skarby swoie bogactwem na pełniaiąc z ludzi pracuiących, na przymnożenie przez handle do Państw sami się staią ubogiemi, z tey przyczyny wszystkie Kommercye i Negocyacye zmnieyszone, bo ledwo tego wszędy żądaią, bez czego się całe obeyść nie mogą, tak co do Drzewa, iako i wszelkich Towarow rodzących się z Ziemi i robiących rękodzieł, bo Matka towarowa nigdy nie przestaie rodzić dla maiących przeżorność i wiadomość, dokąd się z czym i kiedy udawać szukaiąc pożytkow.

Cała

Cała Hollandya bawi się Negocyacyą, i z tey Bogata, oni z Afryki, Ameryki, i z Azyi sprowadzaią Produkta, ale gdy czego w Europie za wiele, Kommissanci Kompanii Handlowey, w Capo de bone Esperance, muszą o tym być zawsze uwiadomieni, aby tam pomiarkować mogli mnogość odbycia Gozdzików, Kwiatu, Cynamonu i innych Specyaryow, a gdy nad miarę do zwyczaynie corocznego Handlu Okręty maią, tam palą wyrażone Korzenie; aby Cena nie upadała onym, gdyby za wiele było wszystkiego, y tym sposobem mało co drożey, lub taniey przedaią corocznie.

Kaffa przed lat 30. była tańsza niż teraz, bo po 18. i 20. gr: funt ze Gdańska przedawano, teraz tu się płaci po 7. Szostakow za funt, to iest dwa Złote i poltora grosza Polskie —— Pierwey nie tak wiele używano, i nie tak wiele się rodziło Kaffy wodległych Częściach świata, iak teraz: przed stem lat ledwo z Tureckiey Azyi była znana Kaffa, a teraz z Francuzkich Prowincy de Martinique (naylepsza po Tureckiey) de St. Domingo, i z wielu mieysc także i z Hollenderskich, Angielskich, Duńskich, Amerykańskich i Azyatyckich Kraiow, wiele

Mi-

Milionow Funtow Okręty przynoszą: że teraz wiele mogą przedawać, przeto też i cena teraz wyższa, a naywiększa przyczyna iż gdy do Holandyi Okręty Handlowey Kompanii przyidą, przez Aukcyą przedaią różne Towary i Kaffę, Kapitaliści tam zakupuią Milionami Funtów dla swego profitu, i cenę robią do zbycia, takoż w Danii i we Francyi, tym sposobem Kaffa drożeie, gdy ludzie wszędy przyzwyczaieni iak do Chleba, i przez Korrespondencyą wiedzą, gdzie iaka iest oney Konsumpcya.

Gdyby w Warszawie przynaymniey rodowita z Obywatelow Polskich była Kompania Handlowa, mogłaby ta zawsze z pierwszey Ręki z Cudzych Kraiow różne miewać Towary takie, bez iakich się Kray Obeyść nie może; ale taka Kompania nie powinnaby z Cudzoziemcow być złożoną, bo ci zebrawszy Kapitały do swoich Kraiow ie przenoszą; iak słychać że się Wagabundow Francuzkich dosyć namnożyło w Warszawie, z ktorych może wiele takich, że się w swoim Kraiu dla złych Akcyi nie mogli utrzymywać, w Polszcze maią szacunek z powierzchownego udania Sztuk Figlarskich, maniery Francuzkicy: Umieią Oni gładko podchodzić, i podchwytywać

wać takich Jchmościow, co się nie znaią na filuteryi, maią preferencye nad tych co się podściwie rządząc, znoszą onera w Miastach, i są usłużnemi i użytecznemi zawsze swoiemu Narodowi, choć się częstokroć trafiaią przykłady, że Cudzoziemiec nie bywszy osiadłym Obywatelem, oszwabiwszy, wymknie się, i potym Polakom naysromotnieysze Akcye przypisuie, zdaleka szydząc i wyśmiewaiąc się, oczym zróżnych Autorow można dowodzić.

Rozpoczęte teraz Ustawy w Polszcze, mogą Kray uszczęśliwić, aby tylko Pan Bóg zachował w spokoyności, a zatym będą się z cudzych Państw ludzie do niey zgromadzać bez wątpienia będą przyięci zewsząd, trzeba ich przyimować dla zaludnienia pomnieyszych Miast, gdzie same żydostwo nad Chrześcianinami gurnie, odbieraiąc sposoby w Handlach i Rzemiosłach, a naywięcey ich żyie z oszukiwania Chrześcian, bo to maią za odpust, gdy może oszukać Chrześcianina, tak iak byli oszwabili z Bogactwa Egipcyanów z rozkazu przez Moyżesza Boskiego, gdy z tamtąd mieli wychodzić. ——

Bez wątpienia są na to Ustawy w Miastach Polskich, aby wiedzieć iakim ludziom być Mieszczanami i mieć Possessyą —— Może

że to być przydatne opisanie, iak się dzieie we Gdańsku: Tu Francuz, Anglik, Włoch, Szwed, Duńczyk, nie może być Mieszczaninem ani Possessyonatem, przecież może tu mieszkać, i handlować, Kommissy maiąc do kupowania od Kupcow i Possessyonatow Gdańskich; ale od żadnych cudzych niewolno takiemu, kto nie iest aktualnym Mieszczaninem, kupować ani też przedawać cudzemu — Urodzeni w Polszcze, w Prusiech, Niemczech z Cesarskiego Państwa, gdy chcą mieć Mieyską wolność, czy w handlach lub rzemiosłach, muszą przez dwoch Mężow Officyoze poprzysięgłych mieć świadectwo; Nayprzód ieśli legitime złoża Małżeńskiego wczasie się urodzili, nieprzód, albo zaraz po slubach, Jakiego Stanu i Kondycyi byli Rodzice? i ieżeli nie ma przynaymniey dwa tysiące własnego Kapitału pieniędzy? nie może być przypuszczony do Kupiectwa — Takim sposobem należałoby choć i uboższych Przychodniow maiących urzędowne zaświadczenia przyimować, gdy upewniaią o swoiey podściwości i Talentach, do czego się chcąc sposobić, aby byli sobie i Kraiowi pożytek czyniącemi, i wspołeczeństwie żyiącemi, być wrzemieślniczym czyli innym Stanie, niechay to

pro-

prosze nie będzie naganne, co z dobrego życzenia i dobrey myśli wpływa w pioro do opisania.

We Francyi tak wiele szkody czynili i nieprzestaią czynić Contrabandycrowie, że dla tego, aby i Skarb Królewski nie był krzywdzony, i Obywatele w Paryżu nie mieli uymy w Handlach; obmurowano Paryż przed Rokiem na co Miliony były łożone, ale pod Murami opasuiącemi Miasto minami wygrzebanemi umieli zakazane i niemycone Towary wprowadzać — W Londynie i w Wiedniu toż się dzieie, a bez wątpienia pod czas Seymu i w Warszawie: Na co chociaż od Zwierzchności Kraiowey iest dozor, ale nie podobna aby to było bez Skarbowey szkody i Kupieckiey przeszkody.— *Wrześniak Obywatel życzliwy Polszcze.*

O Fabry-

IV.

O Fabrykach Krolowych.

Podczas teraźnieyszą Aukcyą Woyska w Polszcze, wiele będzie można mowić o Fabrykach potrzebnych dla tegoż Woyska; i założyć się mogących w Polszcze, co zostawuie się, następnemu wychodzeniu Dziennika, a teraz czyni się następuiące żądanie.

— *Żądanie z. Maystrow Tkaczow.*

Pewne Dziedziczne Miasto, żąda z. dobrych Tkaczow, ktorym Domy i Ogrody darmo dane będą, i od łokcia płaceni będą, z wszelkim do tego służącym zabeśpieczeniem, — Referencya o to do Expedycyi Dziennika Handlowego na Krak: Przedmieściu Nro: 438.

O Trau-

V.

O Transporcie Spławnym.

— *Nota odpowiednia Kommissyi Skarbowey Kor: do Departamentu Cudzoziem: względem Rzeki Bugu.*

„ Kommissya &c. — Na Notę Pr:
„ Departamentu Cudzoziem: względem
„ Rzeki Bugu de Die 15. Febr. 1788.
„ datowaną, odpowiedź przesłała. —
„ Ktorey Noty Odpowiedney takowa na-
„ stępuie osnowa. — Kom: Rzpltey
„ Skarbu Koron: Notę P. Departa-
„ mentu Cudzoziem: pod Dn: 15. Mie-
„ siąca teraźnieyszego datowaną odebra-
„ wszy, ma honor donieść temuż Pr:
„ Departamentowi Cudzoziem: iż w do-
„ pełnieniu Praw, a mianowicie R. 1764.
„ czyszczenie Rzek Portowych Kommis-
„ syi swoiey zlecaiącego, ieszcze w R.
„ 1767. Uniwersał do zniesienia Jazow
„ i Młynow na Rzekach Portowych

wy-

„ wymieniaiąc Bug, Obywatelow i Pos-
„ sessorow zniewalał, następnie w tym-
„ że Roku pod dniem 25. Mca Maia,
„ między JW. Jnstygatorem Kor: i Pos-
„ sessorami Dobr nad Rzeką Bugiem
„ leżących w Sądzie Kommissyi swoiey
„ zapadł Dekret, z niesienia na Rze-
„ cze Bugu Młynow, Grobel, Jazow,
„ i wszelkich tam będących zawad —
„ Dekret ten obszerną czynność obey-
„ muiący, dla zaszłych Kraiowych ro-
„ zruchow, swego istotnego, nie mógł
„ odebrać skutku. Woiewództwo Wo-
„ łyńskie w Roku 1786. umocniło J.
„ Wielmożnego Stroynowskiego Pod-
„ komorzego Buskiego do czynienia w
„ Sądzie Kommissyi swey na kto-
„ rego Jmie podany Memoryał,
„ Kommissya Rezolucyą swoią, przy-
„ dała Officyalistow swoich, i Regestr
„ Skarbowy dla prędszego ułatwienia
„ Sprawy oznaczyła — Nakoniec w
„ Rapporcie swoim do Kommissyi swey
„ podanym JW. Czacki Stta Nowogr:
„ Rzeczypospolitey Skar: Koron: Kom-
„ missarz rowną czyszczenie pomienio-
„ ney Rzeki potrzebę obszernie wyraził.

Jak

„ Jako zaś dopełnienie Dzieła tego,
„ i wydatki na czyszczenie, znacznego
„ wymagaią nakładu, a Kommissya
„ Skarbu Kor: w Tabelli wydatków Pu-
„ blicznych Prawem 1776. ułożoney,
„ żadnego nato nie znaydzie funduszu,
„ iak ma honor przełożyć Prz: Depar-
„ tamentowi Jnteressow Cudzoziemskich,
„ iż ieżeli na potrzebne wydatki czy-
„ szczenia tey Rzeki, fundusz z Sum-
„ my na Expensa Extraordynaryine de-
„ terminowany, przez J. K. M. i Prz:
„ Radę Nieustaiącą wyznaczony będzie,
„ Kommissya nie ubliży staranności
„ swey, aby Dzieło to dla wygody O-
„ bywatelow i pożytku Kraiowego do
„ zamiaru swego, iak nayprędzey przy-
„ wiedzione było.

— *Przełożenie Kommissyi Skarbowey Koron: Radzie Nieustaiącey o nowym Nurcie Wisły.*

„ Kommissya Rzeplitey Skar: Kor: odebrawszy
„ uwiadomienie od JW. Czackiego Stty
„ Nowogrod: Rzplitey Skar: Kor: Kom-
„ missarza, oraz użalenia się Obywate-
„ low

„ łow Nowego Miasta Korczyn zwa-
„ nego, iż Wisła Nowym Nurtem po-
„ rząc Okoliczne Dziedziny w poprzek
„ łącząc się nowym Korytem z nidą,
„ iak naylepiey na Mappie ze zlecenia
„ tegoż JW. Czackiego sporządzoney,
„ widzieć można, nie tylko znacznych
„ wylewow staie się przyczyną, ale nad-
„ to przy coraz większych z strony Gal-
„ licyi odsypiskach, oderwanie gruntow
„ Rzeplitey zagraża, takową okoliczność
„ J. K. Mość i Prześ: Radzie przekłada,
„ oraz o za Assygnowanie tym czasem
„ Złł: 9,500. z funduszu nadzwyczay-
„ nych wydatkow, na ten koniec u-
„ prasza.

„ Jako zaś boiaźń utraty cząstki Kraiu słu-
„ sznie Kommissyą swoią zastanawia, a
„ nie szczęściu Obywatelow i Mieszkań-
„ cow Nowego Miasta okolic, smutny
„ obraz co raz bardziey przybliżonym
„ zostaie; tak wzupełney ufności wzywa
„ Kom: Skar: Kor: J. K. Mość i Prześw:
„ Rady w tey mierze pomocy. — Dań
w Warszawie na Sessyi Dnia 14. Mca
Czerwca R. 1788. A. Ł. Xże Poniński P.
W. K.

VI.

O Transporcie Londowym dla szczupłości mieysca nie ma teraz do Doniesienia. — Toż samo VII. o Miastach, i VIII. o Jarmarkach. — Ale nato mieysce daie się opszerna wiadomość o Kontraktach, iak następuie.

IX.

O Kontraktach Kraiowych.

NIM się udzieli Tabella poskończonych Kontraktach Dubieńskich, pozostaiących ieszcze Dobr i Sum do negocyacyi, tym czasem udziela się rezta z Roku zeszłego Doniesień o Dobrach i Summach.

— *Fol.*

— *Folwark nad Wisłą przy Starey Warszawie do przedania.*

Folwark ten leży niżey Starey Warszawy ku Wiśle, zaymuie w sobie mieszkania rożne: Browar, Młyn, Staynie, Spichrze, do Sypow rożnych i Składow, a to wszystko w Murach obszernych i wygodnych z Ogrodem, do przedania, za Summę 17,000. Czerw: Złotych. — Referencya do Expedycyi Dziennika Handlowego na Krakow: Przedm: Nro: 438. gdzie odbierze Jnformacyą, tak o Właścicielu tego Folwarku, iako i o podziale onego na części ieśliby kto nie chciał razem onego kto kapować.

— *Magazyn na Solcu ze wszystkiemi Przyległościami do przedania.*

Magazyn na Solcu pod Numerem 2932. nad Wisłą sytuowany dawniey Barona de Symonowicza, a teraz Niedziałkowskiego Stty Długołęckiego własny z Pałacem, Szpichlerzami, Stayn: Wozowniami, Officynami, i Browarem wielkim ze wszystkiemi porządkami, tudzież Dworkami i Chmielnikiem, iest do prze-

dania. — Referencya do Właściciela tegoż Magazynu tamże mieszkaiącego.

— *Dwa Place na Pradze do przedania.*

Dwa Place na Pradze, ieden mały od Ulicy Brukowaney nie daleko Mostu, maiący wraz z drugim wielkim Kommunikacyą leżącym nad samą Wisłą do przedania. — Referencya do Dzien: Handl:

— *Kamienica w Warszawie do przedania.*

Kamienica Sukcessorow de Tournelowskich na Ulicy S. Janskiey pod Numerem 16. leżąca wielka przechodnia, od Piwney Ulicy na trzy, zaś od S. Jańskiey na cztery piętra będąca do przedania bezdłużna za Cenę 3,000. C. Zł: życzący sobie, ma się udać do JP. Lutoborskiego w Kancellaryi Dekretowey Grodzkiey Warszawskiey zostaiącego.

— *Dwo-*

— *Dworek w Warszawie do Przedania.*

Dworek pod Nrem 825. na Ulicy Ogrodowey stoiący z Ogrodem i wiazdem 4. Pokoie, i 5. Gabinetow maiący, tudzież Staynie, Piwnice, namszone Studnia, i inne wygody, iest do przedania. — Referencya do Dzien: Handlowego.

— *Żądanie pożyczenia Summy* 1,000. *Złł: Pol: na Kamienicę lub Dworek w Warszawie.*

Pewna Osoba życzyłaby sobie pożyczyć do S. Jana Czerw: Złł: 60. a to za Kamienice lub Dworek tu w Warszawie stoiące, i żadnemi długami nie obciążone, &c. — Referencya do Expedycyi Dziennika Handlowego.

— *Summa do kilkunastu lub kilkudziesiąt Tysięcy do pożyczenia.*

Pewny maiący od kilkunastu lub kilkudziesiąt Tysięcy Summę, chciałby pożyczyć na Possessyą Dobr iakich. — Referencya do Dzien: Handl:

— *Dobra znaczne Dziedziczne w Wtwie Krakowskim do przedania.*

W Woiewodztwie Krakowskim Powiecie Xięskim, są na przedaż Dobra Dziedziczne żadnym Processom nie podległe, z Gruntami obszernemi Pszennemi, Łąkami rozległemi, Lasami dużemi na budowlą i wszelki materyał zdatnemi, Stawami, i Sadzawkami w Ryby obfituiącemi, Młynami walnemi, i Tartakami, Rezydencyą uczciwą i obszerną w wesołym bardzo mieyscu, bo nad wodą, czyli Rzeką biegącą, i Łąkami sytuowaną, z Ogrodami Szpalerem pięknym przyozdobionemi, zgoła ze wszystkiemi wygodami za Summę gotowemi nie na żadne facyendy Złł: Pol: 600,000. dico sześćkroć sto tysięcy. Ktoby miał wolą na być tych Dobr i dokładnieyszą o nich powziąść Jnformacyą, niech się odezwie pod Adressem do Krakowa, Ziemianinowi Woiewodztwa Krakowskiego.

— *Żąda-*

— *Żądanie nabycia znaczney Partyi Owiec.*

Widząc że W.M.Pan zatrudniaż się, rożnemi Doniesieniami dla wygody Publiczney, proszę łaski Jego o doniesienie mi z wyrażeniem mieysca i czasu, to iest: gdzie i kiedy w Wielkopolszcze możnaby zakupić znacznym Stadem Owiec zdatnych do przychowku, na co upraszam o iak nayprędszą Rezolucyą do Krakowa pod Adressem Ziemianinowi Wtwa Krakowskiego.

Autor Dziennika Handlowego nie może dać inney na prędce Rezolucyi, iak tę, że wiadomość mieysc do stania Owiec wznacznych Partyach, znayduie się w poprzedzaiących Dziennikach pod Artykułem Jarmarkow Krajowych, wyszczegulniaiących, na ktorych bywać zwykły iakie gatunki Produktow. — A mimo Donissień znayduiących się w Dzienniku, zapewne zrobi się do iego Doniesienie nowe, z okazyi takowego zapytania. — Jeżeliby więc kto odpowiadaiąc na te zapytanie, pisał wedle Adressu powyższego do Ziemianyna Krakowskiego, tedy uprasza Dziennik, ażeby takowa odpowiedź, iako informuiąca Powszechność udzielona być mogła Powszechności, przez druk Dziennika, gdyż

oprocz

oprocz żądania Ziemianina Krakowskiego, znayduią się i drudzy co podobnież żądaią.

— *Pałac w Warszawie do Przedania, lub na zamian Dobr.*

Pałac do Przedania, lub na Zamian na Dobra iakie, iest w obszernościach wielkich, to iest: z Browarem, Stayniami, Wozowniami, z Folwarkiem, z Szpichlerzami, Piwnicami, z Kuźnią, Ogrodami, dwoma i Oranżyeryą, Officynami obszernemi, i z przyległą Kamienicą Murowaną, zgoła Pałac ten z wszelkiemi wygodami, ktoby sobie życzył na być na Arsenały, czyli Koszary, lub na iakie Fabryk Manufaktury, gdyż iest w rozległościach wielkich. — Życzący sobie kto nabyć, ma się refferować do Expedycyi Dziennika Handlowego.

Dalsze wiadomości o Kontraktowaniu nakolwiek bądź, dadzą się w następuiących Częściach Dziennika.

X. Prenu-

X.

PRENUMERATORWIE
DZIENNIKA HANDLOWEGO
Roku Trzeciego 1788.

Nayiaśnieyszy Król Jmć Exemplar: 36.
dla 36. Miast raportuiących Targi do Dzien: Handlowego.

A

Amiet Kupiec Warszawski
Archiwum Kom: Elementarney Edukacyi Nadowey
Arciszewski Sekretarz Pocztamtu Warszaw:

B

Bernowicz Sędzia Z. i Poseł Nowogr:
Graff Beyst Direktor Fabryki Solney Buskiey.

Beyzym Sędzia Z. Krzemieniecki
Bieliński Cześnik Koronny
X. Bieliński Kanonik Smol:
Biernacki Kasztelan Sieradzki
Bobicki Sędzia Grodzki Kamieńczykow: Deput:
Trybunału Kor:
Bogatko Kasztelan Kruszwicki
Borch Kanclerzyc Koron: Poseł Inflantski
Bruhl Ex - Generał Artyl: Kor:
Buczacki Rotmistrz Przed: Straży W. K.
Butrymowicz Podstarosta i Poseł Piński
Bystrzanowski Kasztelan Małogoski

C

Chłapowski Stta Kościański
Choiecki Woyski Kiiowski
Chołoniewski Stta Kołomyski Poseł Bracławski
Chrapowicki Kasztelan Mścisław:
Chrapowicki Stta i Poseł Starodubowski
Chreptowicz Podkanclerzy Litt:
Cieciszowski Biskup Kiiowski
Ciemniewski Sędzic Rożański
Cieszkowski Kasztelan Liwski
Czacka Strażnikowa W. K.

Czacki

Czacki Podczaszy Koronny i Poseł Czerniechowski
Czacki Stta Nowogrodzki Kommissarz Skarbu Koronnego
Xże Czetwertyński Kasztelan Czern:
Xże Czetwertyński Stta Tuszyński

D.

Dąbski Wwda Brzeski Kuiaw:
Dembowski Stta Czerwiński
Dębińska Stcina Wolbromska
Dębiński Stta Wałecki
Dłuski Stta Łukowski Poseł Lubel:
Dobiecki Podkomorzy Sandom:
Dołęga Szambelan J.K.Mci
Downarowicz Chorąży i Poseł Rzeczycki
Dzieduszycki Szambelan J.K.Mci
Dziekoński Podskarbi Nadw: Litt:

E.

Ebert Kupiec Warzaw:
De Essen Poczmistrz Kowień:

F.

Felkierzamb Kasztelan Witebski
Fiałkowski Chorąży Horodelski

G.

Gaiewski Podsędek i Poseł Łęczycki
Garnysz Podkanclerzy Koronny
Gautyer Obywatel i Kupiec Lubel:
Gliński Sekretarz Marszałka W. K.
Gołyński Sędzia Pograniczny Podol:
Gorecki Podstarosta Lidzki
Gorski Cześnik Jnowłodzki
Grabowski Krayczy Litt:
Grabowski Generał Jnspektor W. Litr:
Grabowski Mecenas Assessoryi Litt:
Gruszecki Stta Łoiewski
Grzybowski Podstoli Czerski
Grzybowski Cześnik Liwski
Gutakowski Stta Kapinowski Poseł Orszański

H.

Hartwich Maior W. K.
Hiż Generał Adiutant Kom: Woyskowey
Huszarzewski Stolnik Stężycki

(o)

I.

Xże Jabłonowski Kasztelan Krakowski
Jabłonowski Obożnic Pol: Kor:
Iagmin Vice Aminis: Ekonomii Brz: Litt:
Iankowski Szamb: JKMci
Iaroszyński Stolnik Zwinogrodzki
Iawornicki Woyski Sochaczewski
Ieleński Podkomorzy i Poseł Mozyrski
Ieleński Stta Mozyrski
Iełowicki Stta Zawidecki
X. Jełowicki Scholastyk Kiiow:
Iezierski Kasztelan Łukowski
Iundziłł Podkom: Grodzień:

K.

Kahle Rezydent Gdański
Kamieniecki Podcz: Latyczewski Kommissarz Skarbu Kor:
Kamieński Szambelan J.K.Mci
Kamieński Cześnik Przemyski
Kampioni Kupiec Warszawski
Karczewski Skarbnik Ostrzeszowski
Karniewski Stolnik Rożański
Karwicki Kasztelanic Zawichostski
Karsnicki Kasztelan Wieluński

Kic-

Kicki Stta Krasnostaw: Poseł Chełmski
Kleczyński Sędzia Kamieńczykowski
Kochanowski Maior W. Kor: Poseł Sandom:
Kommissya Edukacyina dla wszystkich Szkoł Narodowych Exem: 75.
Konarski Pułkownik Woysk J.K.Mci
Korsak Pułkownik Woysk Litt: i Kom: Skar: Litt
Kossakowski Wda Witebski
Kossowski Chorąży Brzeziński
Kotarski Rotmistrz Grodzieński
Kozłowski Starosta Bracławski
Hra: Krasicki Stta Korytnicki Poseł Czerniechowski.
Krasiński Obożny W. K.
Krasiński Stta Opinogurski Poseł Podolski
Krasiński Stta Siemiętkowski
Krasnodębski Franciszek
Krzucki Gen: Adiutant J. K. Mci
Krzyżanowski Kasztelan Santocki
Kuczyński Podczaszy Mielnicki
Kurdwanowski ex-Kuchmistrz Kor:
Kuropatnicki Kasztelanic Bełzki
Kwiatkowski Skarbnikowicz Trembowelski

L.

La Cour Obywatel Warszawski
Leduchowski Stta Bronow: Poseł Wiski
Leduchowski Antoni Woiewodzic Czerniechow:
Lemnicki Stta Janowski
Lewiński Biskup Łucki R. G. U.
Leżeński Łowczyc Podolski
Lipski Opat Lubieński
Hrabia Lubieniecki
Xże Lubomirski Kasztelan Kiiow:

Ł.

Łochocki Rotm: Kawaleryi Narod:
Łozieiowski Komornik Lubelski
Łubieński Stta Nakielski Poseł Sieradzki
Łyszkiewicz Bankier Warszaw:

M.

Malczewski Kasztelan Rogoziński
Malczewski Szeff Przed: Straży W. K.
Malicki Pułkownik W. K.
Małachowski Wwda Krakow:
Małachowski Stta Opoczyński Poseł Sandomirski

Małachowski Stta Karaczkowski Poseł Krakowski
Małowieski Sędzia Z. i Poseł Wyszogrod:
Małowieski Komornik Wyszogrd:
Maraszewski Kupiec Warszaw:
Markowski Chorąży Mielnicki
Matuszewicz Kalnic Brzes: Litt:
Mączyński Stta Lubolski
Meyzner Bankier Warszawski
Męciński Kasztelan Spicymir:
Męciński Stta Wieluński
Mielżyński Stta Wałecki
Mikorski Podkomorzy i Poseł Gostyński
Mikorski Pisarz Z. i Poseł Kaliski
Mirski Poseł Brasławski
Młodzki Kasztelan Wołyński
Młodzki Sta Zakroczymski
Morawski Poseł Rzeczycki
Morski Kasztelanic Lwowski Poseł Podolski
Graff Moszyński Sekretaz W. Litt: Poseł Brasławski
Moszyński Scic Jnowłodzki
Mycielski Generał Maior W. Kor:

N.

Nakwaski Podkomorzy Wyszogrodzki
Niemczewicz Sędzia Z. Brzes: Litt
Niesiołowski Wda Nowogrdz:

O.

Ogiński Wdzic Trocki Kommissarz Skarbu Litt:
Oraczewski Rektor Akademii Krakow:
Orzeszko Benedikt Szambelan J. K. M.
Ossoliński Scic Suleiowski
Ożarowski Kasztelan Woynicki

P.

Paszkowski Szambelan J. K. M.
Pausza Sędzia Z. Owrucki Poseł Kiiow:
Piaskowski Stta Czereszczyński
Plater Stta Jnflantski
Plater Starosta Gieldziański
Podlecki Rotmistrz Oszmiański
Podoski Kasztelan Dobrzyński
Podoski Adam Srta Lenarcicki
Poletyło Kasztelan Chełmski
Pomianowski Szambelan J. K. M.

Xże Poniatowski Prymas
Potocka Starościna Holsztyńska
Potocka Stolnikowa Tłomacka
Potocki Generał Artyl: Kor:
Potocki Jan Krayczyc Kor:
Prażmowski Stta Mszczonowski
Proskura Stta Tuczabski Poseł Kiiow:
Prozor Obożny W. Litt.
Przebendowski Klanic Elblągski
X. Przerębski Kuztosz Koron:
Przyłuski Kasztelan Brzeziński
Przysiecki Woyski Orszański

R.

Rabbe Porucznik W. K.
Raczyński Marszałek Nadw: Kor:
Raczyński Kapitan W. K.
Radoliński Szambelan J. K. M. Poseł Wielko-Polski
Radzicki Podkomorzy Zakroczymski
Radziszewski Chorąży i Poseł Starodubow:
Xże Radziwił Kasztelan Wileński
Xże Radziwił Podkomorzy W. Litt:
Xże Radziwiłł Stta Radoszkowski
Rakowski Stta Stężycki
Rola Skarbnik Prasnyski

Rudziński Wdzic Mazowiecki
Rybiński Podkomorzy i Poseł Kiiowski
Ryszczewski Kasztelan Lubaczewski
Rzewuski ex-Chorąży Łukowski

S.

Xże Sapieha Krayczy przeszły Litt:
Xżna Sapieżyna Krayczyna przeszła Litt:
Schultz Bankier Warsazw:
Sielicki Kasztelan Połocki
Sieroszewski Kasztelan Krzywiński
Siewkowski Pisarz Mostu Warszaw:
Hrabia Skarbek Jan Stta Czertowicki
X. Skarszewski Pisarz W. K.
Skorzewski Stta Gnieźń:
X. Skotnicki Opat Koprzywnicki
Slaski Poseł Krakow:
Słomowski Stolnik Wędeński
Smogorzewski Metropolita Ruski
Smogorzewski Sekretarz Potockiego Marszałka Nadw: Litt: Exempl: 2.
Sobieszczańska Stcina Chreptiowska
Sobolewski Sekr: Pocztamtu Grodzień.
Sołtan Chorąży W. Litt: Poseł Słonimski.
X. Sołtyk Dziekan Krakow:
X. Sosnkowski Opat Czerw:

Stani-

Staniszewski Fabian Szambelan J.K.M.
Starczewski Maior Gwardyi Pieszey Kor:
Suchodolski Chorąży i Poseł Chełmski
Swiętosławski Chorży i Poseł Wołyń:
Szadurski Szambelan J. K. Mości
Szembek Xiąże Biskup Płocki
Szlubowski Stta Siomacki

T.

X. Tarkowski Kanonik Warszawski
Tarło Stta Brzegowski
Tarnawski Poca Mayster Zasławski
Treter Szambelan J K.M.
Trypolski Sędzia Grodzki Owrucki Poseł Kiiowski
Trzciński G. Adjutant B. W. W. X. L.
Tyzenhauz Chorąży Wileń:

W.

Wereszczaka Stta Sitków: Poseł Nowog:
Wereszczyński Sędzic Chełm:
Węgierski Szambelan JKM.
Wielogłowski Stta Olszański Poseł Krak:
Witosławski Obożny Polny Kor: Poseł Podolski.

Wi-

Witoszyński Sekretarz Xcia Generała Ziem Podol:
Wołłowicz Stolnik i Poseł Ciechanowski
Wołodkowicz Scic Haien: Poseł Min:
Wołodkowicz Szamb: JKM.
Worcell Kuchmistrz Kor:
Worcell Podstoli Litt:
Woyna Pułkownik W. Litt:
Wybranowski Skarbnik Lubel:
Wyganowski Jan Podkomorzyć Brzes: Litt:
Wyganowski Win: P. Brzes: Litt:
Wykowski Klanic Wyszog:

Z.

X. Zacharyaszewicz Kanonik Gnieźnień: Jnfułat Kamiński
Zakrzewski Kasztelan Nakielski
Zakrzewski Stolnik i Poseł Poznań:
Zakrzewski Stta Radzieiowski Poseł Jnowrocławski
Zakrzewski Stta Trzebiszewski
Zakrzewski Jan Regent Grodz: Czernichow:
Zapolski Szamb: JKM.
Zawoyski Pułkownik W. K.
Zielonacki Poseł Wielkopolski
Zielonka Szamb: JKM.

Złotogurski Gubernator Dobr Xcia Generała Z.
Podol: Wołożyński i Stopołcow Ex: 2.
Zołtowski Sędzia Grod: Wschow:
Zyberk Wda Brzeski Litt:
Zyłłok Komornik Witebski
Zymmerman Kontroleur Poczt.

KONIEC CZĘŚCI XII. DZIEN: HANDLOW.
ROKU TRZECIEGO.
1788.

DZIENNIK HANDLOWY Y EKONOMICZNY

Zawieraiący wszelkie Okoliczności Pisma, Uwagi i Myśli Patryotyczne, do Handlu, Fabryk i Ekonomiki ściągaiące się.

ROKU TRZECIEGO CZĘŚĆ X. XI. XII.

TOM IV.

Październik, Listopad, Grudzień,
1788.

W WARSZAWIE
Na Krakowskim Przedmieściu Nro: 438
NAKŁADEM i STARANIEM AUTORA
Dziennika Handlowego.

TOM. IV.

PAZDZIERNIK LISTOPAD.

Karta.

I. *Czynności i Rozrządzenia niektorych Juryzdykcyi Kraiowych.*

— Rapport generalny dwoletnich czynności Deppartamentu Policyi od Seymu 1786. do Seymu 1788. zeszłey Radzie Nieust: uczyniony. 692.

— Podział Miast Królewskich Koron: na Kommissyoraty czyli wydziały, tym porządkiem iak obiezdzane być maią. - - - - 704.

— Rezolucya Rady Nieustaiącey względem tegoż Rapportu. - 716.

— Uniwersał Teyżesz Rady do Miast i Miasteczek Królewskich w Koronie i W. X. Lit: względem rozporządzenia Onych na wydziały - 718.

II. *O Targach i Handlu Kraiowym.*

— Specyfikacya Targów Krakowskiego, Sandomirskiego, Mińskiego, i Warszawskiego od Karty 724. do 730.

— Doniesienie Dziennika Handlowego, o żądaniu Kupna Produktów różnych Kraiowych. - 730.

III.

III. *O Targach i Handlu Zagranicznych.*

— Cena teraźnieysza na Produkta i Towary Polskie w Królewcu. - 732.
— Wiadomość o niektórych miarach i Wagach Krolewieckich. - - 733.
— Uwiadomienie o Miarach i Wagach Gdańskich. - - 735.
— Targ Gdański w Miesiącu Pazdzierniku. - - - - 738.
— Cena w Gdańsku rożnych Towarów. - - - - 739.

IV. *O Fabrykach Kraiowych.*

— Reszta Rapportu JW. Czackiego Kommis: Skarbu Kor: względem Fabryk Solnych Kraiowych. - 743.
— Fabryki około Krakowa, Zelaza, Ołowiu, Szrutu, Gleyty, Siarki, Saletry. - - - 750.

V. *O Transporcie Spławnym.*

— Uwagi Chełmianina o przyczynach tamuiących handel Spławny, na Bugu do Warszawy. - - 756.

VII. *O Opisaniu Miast Kraiowych.*

— Opisanie Miasta Drohiczyna w Podlasiu. - - - - 764.

IX. *O Kontraktach Kraiowych.*

— Rożne Summy i Dobra nowo podane do Negocyacyi. - - 768.

GRU.

GRUDZIEN.

Karta.

I. *O Różnych Rozrządzeniach Juryzdykcyi Kraiowych, iako i Pismach Obywatelskich.*

— Specyfikacya o wielości wybitych Pieniędzy w Mennicy Polskiey w Roku 1788. od 1. Lutego do ostatniego Września. - - 773.

— Przyczyny dla których od 1. Października do ostatniego Grudnia 1788. niebiie Mennica Monety Srebrney dobrey. - - 775.

II. *O Targach Kraiowych.*

— Targi Miast *Warszawy*, *Krakowa*, *Sandomirza*, *Radzyna*, w Wtwie Lubelskim, *Kamienca Podolskiego*, *Wilna* i *Pińska* od *Karty* 777. do 789.

III. *O Targach i Handlu Zagranicznym.*

— O Targach i Handlu Gdańskim. 790.

— Co do niepokupu Bydła w Gdańsku. 792.

— Co do niepokupu Drzewa w Gdańsku. - - *tamże.*

— Uwaga Obywatela Wrześniaka, względem wczesney Spekulacyi i Korrespondencyi w Handlach wszelkich. - - - - 794.

IV.

IV. *O Fabrykach Kraiowych.*
— Żądanie z. Maystrow Tkaczów 800.
V. *O Transporcie Spławnym.*
— Nota Odpowiednia Kommissyi Skarbowey Koron: do Departamentu Cudzoziemskiego względem Rzeki Bugu. - - 801.
— Przełożenie Kommissyi Skar: Kor: Radzie Nieust: o nowym Nurcie Wisły. - - - - 803.
IX. *O Kontraktach Kraiowych.*
— Folwark nad Wisłą przy Starey Warszawie do przedania. . 806.
— Magazyn na Szólcu ze wszystkiemi przyległościami do przedania *tamże*,
— Dwa place na Pradze do przedania. 807.
— Kamienica w Warszawie do przedania. - - - *tamże.*
— Dworek w Warszawie do przedania. - - - - 808.
— Żądanie pożyczenia Summy 1,000. Złł: Pol: na Kamienicę lub Dworek w Warszawie, - - *tamże:*
— Summa od kilkunastu do kilkudziesiąt tysięcy dopożyczenia, - *tamże.*
— Dobra znaczne Dziedziczne w Wdztwie Krakowskim do przedania. 809.
— Żądanie nabycia znaczney partyi Owiec. - - - - 810.
— Pałac w Warszawie do przedania lub na zamian Dóbr. - 811.

O Sposobie nabycia tego Dzieła,

Część X. XI. czyli Pazdziernik i Listopad razem złączone osobno kupuiąc kosztuie Złł: 2.

Część XII. czyli Grudzień osobno kupuiąc kosztuie Złł: 2.

Ktoby zaś brał razem całoroczną kollekcyą tedy zapłaci za 12. części czyli Miesięcy Złł: 18. — A ieżliby kto chciał przez Pocztę tedy doda i Złł: 6.

Ze zaś ten Dziennik Handlowy wychodzić będzie i na Rok 1789. przeto Wydawca tego Dzieła zna się być obowiązanym donieść Publiczności otakowym wychodzeniu iako i o cenie onego, która taka będzie iak i w poprzedzaiących Leciech, to iest:

Prenumerata Dziennika Handlowego kosztować będzie na Rok cały Złł: 18. — A na puł Roku Złł: 9. — Z Pocztą zaś na Rok cały i Złł: 6. — Na puł Roku i Złł: 3. — Częściami zaś osobne nabywaiąc wypadnie drożey, bo każdą część trzeba będzie płacić wedle wielości Arkuszy, Arkusz po pół złotego rachuiąc, ato z przyczyny szkody w defektowaniu rowności Exemplarzy przez takowe nabywanie — Znaleść to Dzieło można w następuiących mieyscach:

1. W samey Expedycyi Dzieła tego na Krakowskim Przedm: w Kam: Cadra Nro: 438. gdzie można czynić różne doniesienia stosowne do zwyczaynych Artykułów Dzieła tego, mianowicie względem Dóbr i Summ, a darmo tam takowe doniesienia przyimowane będą, dla przyspieszenia zamiaru użyteczności Kraiowey, którą Autor Dziennika Handlowego przedsiewziął.
2. Można także dostać tego Dzieła w Drukarni Grôllowskiey w Marywillu na Senatorskiey Ulicy.
3. Także w Drukarni Dufourowskiey w Starym Rynku.
4. W Xięgarni Kocha na Ulicy S. Jańskiey przy Kościele Farnym.
5. W Xięgarni Szczepańskiego w Nowomieyskiey-Bramie.
6. Na Pocztamcie Warszawskim u wszystkich JJPP. Sekretarzów Poczty ale iuż nie częściami lecz prez Prenumerate i to z Pocztą wedle ceny po wyżey wyrażoney.
7. Za Warszawą zaś, w Poznaniu u Krzysztofowicza Bibliopoli — w Krakowie w Drukarni Grebla — w Lublinie u Galli Kupca — w Wilnie w Sklepie Akademickim.

BIBL. Z.N.IM. OSSOLINSKICH

OPRAWĘ WYKONANO
w prac. in[illegible]serwat.
Biblioteki [illegible]neum
Data 18.2.84 podpis

